

ఉప వేదాలు

వివాహం-నింపత్వం

మన వివాహ వ్యవస్థ

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుక మహర్షి

గురు నాటర మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిఖ్య

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు పోయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2990100051711

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మన వివాహ వ్యవస్థ

రచయిత :

నోరి శ్రీనాథ వేంకట సోమయాజులు

రామకృష్ణ పబ్లికేషన్స్

2. రామన్‌పీఠి, టి. నగర్.

మద్రాసు - 600 017.

కన్యావరణాలు

ఇంతవరకు వేదాంత గ్రంథాలను ప్రచురిస్తూ వచ్చిన మేము ఇప్పుడు ఈ “వివాహ వ్యవస్థ” అనే గ్రంథాన్ని ప్రచురించటానికి పూనుకోవటం కొంత వింతగా ఉండవచ్చు — ఎందుచేతనంటే - ప్రపంచం అంతా మాయ అది, మిథ్య లని, అజ్ఞాన కల్పితమని ప్రతిపాదిస్తూ సంసార పరిత్యాగాన్ని, కర్మ వన్యాసాన్ని బోధించే వేదాంతానికి ప్రాపంచిక వ్యవహారమైన వివాహానికి పొంతన లేనట్లు కనిపిస్తుంది. కావి, యధార్థానికి విరోధమేమీ లేదు. మనం హరిశ్చంద్ర నాటకం చూస్తున్నంత సేపూ, దానిలో పాల్గొంటున్నంతసేపూ దానిని వేరుగా భావించలేము. అది మనకు వ్యావహారిక సత్యమే; అయితే మనం పారమార్థిక సత్యాన్ని చూత్రం మరచి పోరాదు. నాటకంలో కత్తితో పొడిచి ప్రతి నాయకుణ్ణి చంపటం అనేది ఉంటుంది. దానిని నటించాలేతప్ప నిజంగా చంపకూడదు కదా! అట్లా సహజంగా చంపినట్లు, సహజంగా ఉండేటట్లు నటించకపోతే అది నాటకం కాదు — నాటకానికి లోపం వస్తుంది. అట్లాగే మన ప్రాపంచిక వ్యవహారాలూను. పైగా గార్హస్థ్య మనేది యీ యాశ్రమానికి రాత అన్ని ఆశ్రమాలకు ధర్మాలకు ఆధారం గదా! కాబట్టి గార్హస్థ్యానికి సంబంధించిన గ్రంథ ప్రచురణ అవసరమనే భావించాం. కర్మ అనేది ఉంటే గదా కర్మ సన్న్యాసం అనేది. ప్రపంచం అనేది ఉన్నప్పుడే. అనాత్మ పదార్థం అంటూ ఉన్నప్పుడే ఆత్మపదార్థాలన్నీ గుర్తించే ఆవశ్యకం అవసరం ఏర్పడుతోంది. కాబట్టి, ప్రపంచాన్ని, ఈ ఆశ్రమ ధర్మాల్ని పూర్తిగా అందరూ పరిత్యజించటమనేది ఉండదు. పైగా వేదాలు, కర్మను, కర్మసన్న్యాసాన్నీ కూడా బోధిస్తూనే ఉన్నాయి. కాబట్టి ఈ వైవాహిక వ్యవస్థను గూర్చి పరిజ్ఞానం అందరికీ అవసరమౌతోంది.

ఈ గ్రంథానికి అత్యంత మనోహరమైన, భావగర్భితమైన, పుస్తకమైన ముఖ చిత్రాన్ని మాకు స్వల్పవ్యవధిలో అందించిన ‘బాపు’ గారికి మా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాము.

ఈ కారణంగా మేము ప్రచురించిన గ్రంథాలన్నింటిని ఆదరించిన పాఠక మహాశయులు దీనిని కూడా సహృదయంతో ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాం. పూజనీయులైన మా పాఠకులందరికీ హృదయపూర్వకమైన సమోవాకాలర్పిస్తున్నాము.

ప్రకాశకులు.

రక్షాబంధనం

వధూవరులకు కష్టాలు, విపత్తులు రాకుండా కార్యక్రమం నిర్విఘ్నంగా సాగటానికై, ముందుగా విహహంలో ఒక భాగమైనట్టి, రక్షాబంధన విధిని నిర్వహిస్తారు. అట్లాగే, ఈ పుస్తక రచనలో విఘ్నాలురాకుండా, అపార్థాలకు తావులేకుండా, ఆశించిన ప్రయోజనం సిద్ధించటానికై, పాఠకుల మనస్సుకు నచ్చటంకోసమై, పుస్తక రచనలో ఒక భాగమైనట్టి, పీఠికకు మారు పేరైన ఈ రక్షాబంధనం చేయాల్సివస్తోంది. ఇందులో, పుస్తకరచనకు ప్రేరణ ఏమిటి? రచయిత ఉద్దేశ్యం ఏమిటి? రచయిత కోరిన ప్రయోజనం ఏమిటి? పాఠకులు పుస్తకాన్ని ఏ దృష్టితో చదవాలి? పుస్తకంలోని ముఖ్యాంశాలు ఏమిటి? ఈ రచనకు తోడ్పడ్డ రచయితలు, వారి గ్రంథాలు, వాటి వివరాలతోపాటు వారికి కృతజ్ఞతలు చెప్పటం వగైరా విషయాలన్నీ భూమికలో ఉంటాయని విజ్ఞులైన పాఠకులకు తెలుసు. ఈ భూమికకే రకరకాల పేర్లు పెడతారు; అంతే! అందుకనే ముందుగా భూమిక చదివి, ఆపైన పుస్తకంలోని విషయం చదువుతారు. అట్లా, రచయిత వెంటపొయి, చివరకు రచయిత, తన పనిలో, ఎంతవరకు కృతకృత్యుడైనాడో అంచనా వేస్తారు.

మనం ప్రతిరోజూ వార్తాపత్రికలు చూస్తూ ఉంటాం. వీటిలో విత్యమూ. రాజకీయనాయకులుచేసే వాగ్దానాలూ, ఆర్థికాలూ, అట్టహాసాలూ, అసత్యప్రకటనలూ, ఉంటూ ఉంటాయి. వీటి తరువాత మనకు దర్శనమిచ్చే వార్తలు, శ్రీల హత్యలు. ఆత్మహత్యలు, మానభంగాలునూ. మానభంగాలు తప్పు, శ్రీల హత్యలకు, ఆత్మహత్యలకు వివాహంతో నేరుగా సంబంధం ఉంది — కట్న కానుకలతో సంబంధం అన్నమాట. ఇవన్నీ డబ్బుకోసం, శ్రీలను, శ్రీలే చేస్తున్న హత్యలు లేదా శ్రీలువురుమల ద్వారా చేయిస్తున్న హత్యలు. కొన్ని కొన్ని సందర్భాల్లో భర్తలనే పేరుగల రాక్షసులే చేస్తున్న హత్యలు. జాతి అంతా సిగ్గుతో తలవంచుకోవాల్సిన విషయం! దేశమంతటినీ ఒక్క ఊపు ఊపి వదలిన సహగమనాల సంఖ్యను మించిపోయినాయి ఈ కట్నాల హత్యలు! ధనదాహంతో చేసే హత్యలు. తరువాతి స్థానం మానభంగాలది. అక్కడా బాధితులు శ్రీలే! ఈనాటి నాగరక సమాజంలో తెల్లవారగానే మనకు తెలిసే వార్తలివే!

ఇట్లా జరగటానికి కారణం ఏమిటి? మన వివాహవ్యవస్థలో ఏదైనా దోషం ఉందా? లేక, యువతీయువకులకు వివాహం విషయమై సరియైన అవగాహన లేక పోవటం కారణమా? లేక, మన చదువులు, మన నాగరికత వీటివల్ల కలిగినట్టి దుష్పరిణామమా? అనే ప్రశ్నలు తలయెత్తగా, తీగ కదిలిస్తే దొంక అంతా కదలి నట్లు, మొత్తం వివాహవ్యవస్థను ఆద్యంతం తెలుసుకోవాల్సిన అగత్యం కలిగింది, ఫలితమే ఈ పుస్తకం. ఈ విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని చదివితే ఈ పుస్తకం యొక్క ప్రయోజనాన్ని అంచనా వేయవచ్చు.

నేటి యువతీ యువకులకు వివాహవిషయమై సరియైన అవగాహన లేక పోవటం, నేటి అత్తలు చాలమంది చదువుసంఘాలు లేనట్టి, సంకుచిత, స్వార్థ మనస్తత్వం కలిగి, పెనుకటి తరానికి చెందినవారై ఉండటం, ఆ అత్తకోడండ్రంతా, అర్థికంగా పెనుకణిది భోగలాలనలో మాత్రం ముందుకు ఉరకలు వేస్తున్న దిగువ మధ్యతరగతి వారై ఉండటం గమనార్హం. ఈ తరగతికి చెందినవారు సామాన్యంగా కొద్దిపాటి చదువు ఉన్నవారై ఉంటారు. కాబట్టి, వారికి మన వివాహవ్యవస్థనుగూర్చి చెప్పటం అవసరం; అనే ఉద్దేశ్యం ఈ ప్రయత్నానికి మొదటి కారణం.

పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యామోహితులై, తప్పటడుగులు వేస్తూ, నిప్పులో పడే శలభాల్లాగా ఉన్న యువతరానికి, మన వివాహదర్శాలను తెలియజేయటం అవసరమనే తలంపు రెండవ కారణం.

తమ సంతానానికి వివాహ సంబంధాలను పదర్పణంలో రకరకాల తెచ్చిపెట్టు కొన్న బాధలతో సతమతమౌతున్న తల్లిదండ్రులకు సైతం, ఈ వ్యవస్థ స్వరూపం తెలిస్తే, వారు తమ ఆలోచనా సరళిని మార్చుకోవటానికి అవకాశం ఉంటుందనే భావం, మూడవ కారణం.

వివాహ సంస్కారానికి సంబంధించిన కొన్ని పుస్తకాలు మన తెలుగు భాష లోకి వచ్చాయి. వాటిలో కొంతమంది రచయితలు స్వేచ్ఛావివాహాలను సమర్థిస్తే, మరికొందరు, వివాహాల్లో మంత్రాలు అవసరం అనీ, అన్నారు. మంత్రాలు ఎందుకు అవసరమో మన శాస్త్రాలు సహేతుకంగా చెప్పాయి. వీరు మంత్రాలు అక్కరలే దనటానికి కారణాలను సహేతుకంగా నిరూపించలేదు; దానివల్ల కలిగే నష్టాలూ చెప్పలేదు — పురోహితుని కిచ్చే కిలో బియ్యమూ, పదిరూపాయల రొట్టెలూ తప్ప. పైగా, గర్భదాన మంత్రాలను పేర్కొని చేదాలన్నీ బూతుల యింగలన్నారు. ఆ

గ్రంథరాజులను చదివినవారు వాటినే సత్యాలని నమ్ముతారు గదా! ఆ విషయాలను గూర్చిన యధార్థాలను వెల్లడింపవలసి రావటం నాల్గవ కారణం.

సంస్కృత భాషలో సూత్ర గ్రంథాలు, స్మృతిగ్రంథాలు, చాలా ఉన్నాయి. వాటివల్ల మాత్రమే. నేటి మన ప్రయోజనం నెరవేరుదు. ఇటీవలి కాలంలో, నిన్ను మొన్నటి చారిత్రక యుగంలో జరిగిన సాంఘిక సాంస్కృతిక విషయాలను తెలియ జేప్పే చారిత్రక గ్రంథాలు మన భాషలో అంతగా లేవు. ఆ దిశలో చాలా పరిశ్రమ జరగాల్సి ఉంది. ఇది ఐదవ కారణం.

పైన చెప్పిన సందర్భాల్లో అంగ్లరచయితల గ్రంథాలే శరణ్యంగా ఉన్నాయి. ఉదా॥ మన దేశంలో జరిగిన బాల్య వివాహాల రెక్కలు, సహగమనాల సంఖ్యలు ఎగైరాలిష్టి, మనం తెలుసుకోవాలంటే అంగ్ల గ్రంథాలే శరణ్యం. పైగా, మన స్మృతిగ్రంథాలు పైతం మనకు లభ్యంరాని స్థితిలో వున్నాయి. మన ప్రభుత్వానికి పైతం మన ప్రాచీన సాహిత్యం అంటే, రామాయణ, భారత భాగవతాలు, కావ్య ప్రబంధాలు అనే నమ్మకం. అంటే తప్ప అనేక శాస్త్రాలున్నాయని, వాటిని మనం అనుసరించకపోయినా, అర్థం చేసుకోలేకపోయినా, పరిరక్షించాల్సిన అగత్యం ఉన్నదని, తెలియదు. ఇక ప్రచురణకర్తలు పాఠ్యపుస్తకాలపై వ్రాయబడ్డ నోట్సు, గైడ్సు ప్రచురిస్తే లాభాలు అధికంగా కనిపిస్తూన్నప్పటికీ ఈ శాస్త్రగ్రంథాలతో చేతులు ఎందుకు కట్టుకుంటారు?

కాబట్టి, ఏ విశ్వవిద్యాలయాలలోని పరిశోధకులో, కులపతులో తమ గ్రంథాల్లో ఉటంకించినవాటినే ప్రమాణాలుగా గ్రహించాల్సి వస్తోంది. ప్రస్తుతం, మన దేశ భాషల్లో, హిందీలో ఈ విషయమై కొన్ని గ్రంథాలు వెలువడ్డాయి. వాటిల్లో అధికారికంగా. శాస్త్రీయ దృక్పథంతో సాంగోపాంగంగా విషయవర్చ జరుపబడిన గ్రంథాలు శ్రీమద్దయానంద సరస్వతివారు రచించిన సంస్కారవిధి. సత్యార్థ ప్రకాశము లాంటి గ్రంథాలు. డా. రాజబలిపాండేయ రచించిన “హిందూ సంస్కారాలు” అనే గ్రంథం, డా. సంపూర్ణానంద రచించిన “హిందూ వివాహంలో కన్యాదానం” అనే గ్రంథం, డా. కృష్ణదేవ ఉపాధ్యాయ రచించిన “హిందూ వివాహం - ఉత్పత్తి - వికాసం” అనే గ్రంథం. ఇది కాక. మన తెలుగులో లాగానే అనేక ప్రయోగ, పద్ధతిగ్రంథాలూ ఉన్నాయి. పైన పేర్కొనబడిన గ్రంథ రచయితలంతా వేరు వేరు విశ్వవిద్యాలయాల్లో సమాజ, సంస్కృతి, పురాతత్వశాస్త్రాల్లో ప్రొఫెసర్లుగా, వైస్ చాన్సలర్లుగా పనిచేసినవారు కాబట్టి అనేక గ్రంథాలను కూలంకషంగా పరిశీలించి

వ్రాశారు. అయితే వారిదృష్టి కొన్ని విషయాలలో వారి ప్రాంతీయ ఆచారాలమీదనే లగ్నమవటానికి అవకాశం ఉంది. ఈ పుస్తకంలోని న్యాయశాస్త్రానికి సంబంధించిన వాయప్రాప్తి, స్త్రీ సంపద, చిత్తగ్రహణం, భరణబోషణం, వగైరా విషయాలన్నీ, ఉత్తరప్రదేశ్ న్యాయాధిపతిగా ఉద్యోగ విరమణ చేసిన పండిత గిరిజాశంకర్ మిశ్రచే క్రోడీకరింపబడిన Hindu law (హిందూ విధి) అనే గ్రంథం నుండి గ్రహింపబడినాయి. మితాక్షర, ఇతర స్మృతిగ్రంథాల సూత్రాలు పైతం ఇందులో ఉటంకించారు. ఈ గ్రంథం రచించటంలో వైద్య గ్రంథాలు బాగా తోడ్పడ్డాయి. కాబట్టి, వారికి కృతజ్ఞతాంజలి ఘటించక తప్పదు.

మనకు అతి కష్టంమీద మనుస్మృతి, ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రాలూ మూలం లభ్యమౌతాయి. శ్రీ చర్ల గణపతిశాస్త్రిగారు ఉపనయన, వివాహమంత్రాలన్నింటికీ తెలుగు అనువాదం చేశారు — కీ.శే. శ్రీ చల్లా లక్ష్మీ నరసింహశాస్త్రిగారు స్మార్త గ్రంథ ప్రచురణలో లద్ధిప్రతిష్ఠలే! పేదోత్త, పురాణోత్త వివాహపద్ధతులపై, ఆపస్తంబ గృహ్యసూత్రాలు, గోత్రప్రవరలకు సంబంధించి వారు ప్రచురించిన గ్రంథాలున్నాయి. ఇక నిరాధారంగా దోషాలను మాత్రమే ఎత్తిచూపే గ్రంథాలు ఉన్నాయి. వాటి విషయం అనవసరం.

ప్రస్తుతమున్న సాంఘిక పరిస్థితుల్లో, ఈ విధమైన పుస్తకాలవల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి? అని శంకించి, ప్రశ్నించిన వారున్నారు. నా సమాధానమేమంటే — ఈ పుస్తకాన్ని చదివి, హిందూ వివాహాన్ని గురించిన అవగాహన పొంది,

(1) ఏ ఒక్క జంట అయినా, కట్టుకానుకలకు ప్రాధాన్యత యివ్వకుండా, ధర్మంకోసం. సమాజ శ్రేయస్సుకోసం, ప్రేమతో వివాహం చేసుకొన్నా —

(2) ఏ ఒక్క స్త్రీ అయినా, తన భర్త, అత్త, ఆడుబిడ్డలు పెట్టే బాధలకు విసిగి, ఆత్మహత్యకు పూనుకొకుండా, ధైర్యంతో, తనకున్న జీవించే హక్కును నిరూపింపగలిగా —

(3) ఏ ఒక్క వరుని తండ్రి అయినా, తన కొమార్తె విషయంలోను, తన కుమారుని విషయంలోను భిన్నప్రమాణాలకు తాపీయకుండా ఒకే దృక్పథాన్ని ప్రదర్శింపగలిగా —

(4) ఏ ఒక్క అత్త అయినా, తాను ఒక యింటి కోడలినే ననీ, స్త్రీలైన తన కూతుర్ని కోడలిని, ఒకే దృష్టితో చూడటం, స్త్రీ అయినట్టి తన ధర్మంగా గుర్తించగలిగా —

(రీ) ఏ ఒక్క సామాజిక, సంస్కృతీ శాస్త్ర విద్వాంసునికైనా ఈ విషయంపై సాంగోపాంగము. సశాస్త్రీయము అయిన గ్రంథాన్ని రచించాలనే ప్రేరణ లభించినా —

ఈ ప్రయత్నం సఫలమైనట్లే:

వైన పేర్కొన్న విద్వాంసులకు వారి గ్రంథాలకు మరొకసారి కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన నమస్సుమార్పిస్తూ, వైవాహిక కార్యక్రమాన్ని ఆరంభిస్తున్నాము.

— రచయిత

విషయ ప్రవేశం:

వివాహ మనేది మానవ మాత్రులందరికీ తెలిసిన విషయం, అనుభవంలోని విషయమే గదా! దీనిని గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పవలసినంత గ్రంథమేముంది? అని కొందరు ప్రశ్నించవచ్చు. మనం గంగానదిలో లేక గోదావరి మొదలైన నదుల్లో స్నానం చేస్తున్నాం. ఆ నది నీటిని త్రాగుతున్నాం. పొలాలకు ఆ నీటిని పెట్టి పంటలు పండించుకొని తింటున్నాం. ఇట్లా నదులు మన అనుభవంలోనివే! అంత మాత్రంచేత. మనం అనుభవించే ఈ పుణ్యనది ఎక్కడినుండి వుట్టింది? ఎన్ని దశలు అనుభవించింది? ఎన్ని ఉపనదులను తనలో కలుపుకొంది? ఏ ఏ భూభాగాలను సస్య శ్యామలం చేస్తూ, ఎన్నెన్ని జాతులకు ప్రాణదానం చేస్తూ, ఎందరెందరినీ తృప్తి పరుస్తూ, ఎన్నెన్ని నాగరకతల్ని చూస్తూ, ఎంతరాలం నుండి ఇట్లా ప్రవహిస్తూ ఈ నాటికి ఈ రూపంలో మన అనుభవంలోకి వచ్చింది? ఎందరు దీనిని కలుషితం చేశారు? ఎందరు దీనిని పూజించారు? అనే విషయాలు తెలుసుకోవలసిన అగత్యం లేదా? ఇవన్నీ తెలిస్తేనే తప్ప మనము ఆ నదియొక్క గొప్పదనాన్ని పవిత్రతను తెలుసుకోలేము. ఈనాడు, ఆ నది తీరాల్లో మానవులు చేస్తున్న అపవిత్ర కార్యాలను మాత్రమే చూస్తూ, ప్రాచీనరాలంలో ఆ నదీతీరంలోనే జరిగినట్టి పవిత్రయాగాదుల్ని గూర్చి ఏమాత్రమూ తెలుసుకోనట్టివారికి ఆ నదిలోని మూలిన్యమే కనిపిస్తుంది తప్ప పవిత్రత కనిపించదు. అది వారి దోషదృష్టికి (దోషాల్ని మాత్రమే వెదకే దృష్టికి) విదర్శనం మాత్రమే! ఆ జీవనది యొక్క ఈ చరిత్ర అంతా తెలిస్తేనే తప్ప, ఆ నది యొక్క పవిత్రతను కాపాడుకోలేము. దానిని అధిక ప్రయోజనాలకు వాడుకోలేము. దానియందు చేరిన కళ్ళలాన్ని తొలగించి దానిని అనుభవించలేము. అట్లాగే, వివాహ విషయం చూడగా: మూడు అయిదువేల సంవత్సరాల సుదీర్ఘ చరిత్ర కలిగిన ఈ సజీవ వ్యవస్థలో అనేక మార్పులు, చేర్పులు సంభవించి ఉండవచ్చు. వాటి అన్నింటిని గూర్చిన సమగ్రమైన అవగాహన ఉన్నప్పుడే అందరి దోషాల్ని పరిహరించ, దానిని మన జీవితంలో ఒక భాగంగా, సమాజానికి ఒక తప్పనిసరియైన సంస్కారంగా భర్తానికి సాధనంగా, జాతికి జీవగణ్ణంగా గుర్తించి ఉపయోగించుకో గలుగుతాము.

వివాహ మనేది

ఎప్పుడు ఆరంభమైంది?

వివాహం అంటే, స్త్రీ పురుషుల శరీర సంబంధానికి - లైంగిక సంపర్కానికి సంకేతం అని గమక మనం అనుకుంటే, ఇది సృష్ట్యాది నుండి ఉన్నదనే అంగీకరించాలి. మానవులందరికీ, పశుపక్షి కీటకాదులందు వైతము ఉన్నదని అనుకోవాలి. ఎందుచేతనంటే, ఈ విధమైన లైంగిక సంపర్కం, (మైఘనక్రియ) సంతానోత్పత్తి, సంతాన పోషణం అనేవి, అన్ని జీవరాసుల్లోనూ కనిపిస్తోంది. “అహార విద్రాభయ మైఘనశ్చ సామూన్యమేతత్ పశుభిర్నరాణామ్” అహారము, నిద్ర, భయము. మైఘనము అనేవి సదులకు పశువులకూ కూడా సమానమే! అని మన శాస్త్రకారులు చెప్పారు. అంటే, ఇవన్నీ జీవజంతువులకు సహజప్రవృత్తులు లేక సహజాతాలు అన్నమాట. ఇక్కడ మైఘనక్రియను వివాహం అని అంగీకరిస్తే, వివాహమనేది కూడా ఒక సహజ ప్రవృత్తే అవుతుంది. ఆధునికులు చాలమంది, వివాహానికి ప్రధాన విషయం మైఘన కర్మే అని అంటున్నారు. ఎందుచేతనంటే, వివాహాంధారా సభ్య సమాజంలో స్త్రీ పురుషుల మైఘన కర్మకు అనుమతి ఇవ్వబడుతోంది. పశుపక్ష్యదుల్లో కూడా మైఘనకర్మ ఉన్నా, వివాహం లాంటి కర్మ సంస్కారం ఒకటి ఉన్నట్లు మనకు తెలియదు. రాలమే పశుపక్ష్యదుల్ని ప్రేరేపిస్తున్నట్లు లెచుస్తుంది. ఈ విధంగా ఆలోచించి చూచినప్పుడు సృష్ట్యాది నుండి వివాహం ఆరంభమైంది అనాలి.

మానవ జీవితంలో

వివాహానికున్న సంబంధం:

మానవ జీవితంలో జాతకర్మ నామకరణాది అనేక సంస్కారాలకు స్థానం ఉన్నప్పటికీ, వివాహమనేది లేనప్పుడు మానవజీవితం అసంపూర్ణమైనదే! అంటే కాదు, అవివాహిత జీవనం అపవిత్రమని, అవివాహితుడు యజ్ఞయాగాదులు చేయటానికి అనర్హుడని (అయజ్ఞియో వా ఏష యోఽపత్నీకః) (తై బ్రా. 2.2.2.6.) గ్రంథాలు చెపుతున్నాయి. అంటే, ఇది కర్మకాండలకు ధర్మకార్యాలకు, ప్రాధాన్యత నిచ్చే సంప్రదాయజ్ఞాలైనవారి అభిప్రాయమేనాదు, అతివిక జాతులవారు, అనాగరక జాతులవారూ కూడా జాతికి వివాహమనే ఆచారం అవశ్యకమని, భావిస్తూనే ఉన్నారు. సంతానోత్పత్తి, తనదైన సంసారాన్ని నిర్మించుకోవటం, గార్హస్థ్యజీవితం, దానికి ఆధారభూతమైన ఇతర కర్మకాండల యెడల ఆకర్షణము అనేవి సహజ ప్రవృత్తులుగా అన్ని జాతుల్లోనూ కనిపిస్తూనే ఉంది. చిన్నపిల్లలు వైతం, అటపాటల్లో ఇండ్లు కట్టు

కోవటం, గాత్రస్థాన్ని అటల్లో ప్రకటింపటం, మన అనుభవంలోని విషయం. మానవుడు సంఘటింపి ఏకాంతవాసిరాదు. రాబట్టే, తనదైన ఒక సంఘం, ఒక సంసారం, రావాలనుకుంటాడు. సంవార జాతుల్లో చూచా ఈ గాత్రస్థు జీవితంమీది ఆకర్షణ, సంఘజీవితం మీది ఆకర్షణ, నినిసిస్తూనే ఉంటుంది. రాబట్టి వివాహానికి మానవ జీవితంతో చేరుచేయరాని సంబంధం ఉంది.

వివాహానికి ప్రధానమైన లక్షణం, రైంగిక సంపర్కం (మైథునం) అని, ఈ విధమైన శ్రీ పురుష సంపర్కానికి సమాజంయొక్క అంగీకారం పొందటమే! అనీ, శ్రీ పురుష సంపర్కమనేది పశుపక్ష్యదుల్లో నైతం సమాజలక్షణంగా రానవస్తున్నా, బుద్ధిజీవియైన మానవుడు సంఘంయొక్క అంగీకారాన్నీ చూచా కోరుతున్నాడని పాశ్చాత్య విద్వాంసులు కొందరు మన దేశంలోని అభినికులచూచా విశ్వసిస్తున్నారు. మనం మానవులం రాబట్టే, సంఘజీవులం, బుద్ధిజీవులం రాబట్టే ఈ వివాహమనే వ్యవస్థ ఎప్పుడు ప్రారంభమైంది? ఎందుకు, ఎట్లా ప్రారంభమైంది? ఏ ఏ దేశాల్లో ఏ ఏ జాతుల్లో, ఏ ఏ కాలాలలో ఎట్లా రూపుదిద్దుకొన్నది? మనదేశంలో ఏ ఏ మార్పులు చెందుతూ వచ్చింది? అని తెలుసుకోవాలనే కోరిక కలగటంచూచా సమాజమే! అందుకే ఈ విషయమైన అనేక గ్రంథాలు అనేక భాషల్లో రచింపబడ్డాయి.

చారిత్రకులు, మానవశాస్త్ర పరిశోధకులు చెప్పేదానివిబట్టి, హిందూజాతి ఆదిమ యుగంలో సంవారజాతిగా ఉండేది. ఇష్టమైనచోట్ల కొన్నాళ్ళపాటు ఉండటం, మళ్ళీ బయలుదేరటం. అడవుల్లో చేటాటూతూ పొట్టనింపుకోవటం. ఆతనికి నియమితస్థానం అంటూ లేదు. చెట్టు, చెట్టు తొట్టులు దానస్థానం; జంతువుల్లాగా ఇష్టమైనప్పుడు, ఇష్టం వచ్చినట్లు రమిస్తూ ఉండేవారు. రాబట్టి ఆ కాలంలో వారికి వివాహ వ్యవస్థకు అవకాశంలేదు.

తరువాతిది పశుపాలన యుగం. చేటాటి పొట్టనింపుకోవటం మూనిచేసి, పశు పాలనాన్ని చేపట్టి మానవుడు రెండవదశను చేరాడు. ఆవులు, మేకలు, గొట్టెలు మొదలైన పశువుల్ని మేపటం, వాటిద్వారా ఇతర జీవితావసరాలను తీర్చుకోవటం, ఆ పశువులకు ఎక్కడ మేత దొరికితే అక్కడ కొంతకాలంపాటు స్థిరంగా ఉండటం, మళ్ళీ మేత దొరికే చోటుకు పోవటంగా ఉండేది. స్థిరనివాసానికి అవకాశం పెద్దగాలేని ఆకాలంలోచూచా వివాహ వ్యవస్థకు గట్టి పునాదులు ఏర్పడి ఉండక పోవచ్చు. అయితే, పశువుతోపాటు సంవరించే ఆ కాలంలో, మానవులు సమూహాలుగా చేరి ఒక్కొక్కచోట కొంతకాలంపాటు ఉండేవారు. రాబట్టి, ఆయా సమూహాలతో వారికి కొన్ని సంబంధాలు ఏర్పడితే ఏర్పడి ఉండవచ్చు.

మానవుని మూడవదశ వ్యవసాయ జీవనం. వ్యవసాయంచేసి పొట్ట నింపుకోవటానికి అలవాటుపడిన ఈ కాలంలో అతడు స్థిరనివాసానికి అలవాటుపడి, ఇల్లు కట్టుకొని, తన జీవితకు, తన వ్యవసాయానికి, పశుపాలనకు సహాయం అవసరమైనందున, జీవిత భాగస్వామినితో పాటు సంతానం యొక్క ఆవశ్యకతను కూడా గుర్తించి ఉంటాడు. వ్యవసాయానికి స్థిరనివాసం అవసరం. ఇల్లు వాకిలి, జనం, పశువులు అవసరం. కాబట్టి, గృహము గృహిణీ అవసరమై “న గృహం గృహముచ్యతే గృహిణీ గృహముచ్యతే” కేవలం, ఇంటిని ఇల్లు అనటానికి వీలేదు, ఇల్లు అంటే ఇల్లాలే! అనే స్థితికి వచ్చి ఉంటాడు. పరివారం పెద్దదై ఉంటేనేగాని వ్యవసాయం సరిగాసాగదు. ఆ పరివారాన్ని సాకేటందుకు గృహిణీ అవసరం. కాబట్టి మానవుడు వ్యావసాయిక జీవనం ఆరంభించిన నాటినుండి ఈ వైవాహిక వ్యవస్థ ఆరంభమై ఉంటుందని ఊహింపవచ్చు.

వివాహంయొక్క పుట్టుకకు గల కారణాలను గురించి రకరకాల అభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. లోగడ చెప్పిన ఆహారనిద్రా భయమైధునాల్లాగానే. సమస్త జంతువులకు, స్వీయరక్షణ, స్వజాత్యభివృద్ధి అనేవి స్వాభావిక ప్రవృత్తులు. సమస్త జీవరాసులు తమ రక్షణకోసం ప్రాకులాడుతాయి. తన జాతి అభివృద్ధి (సంతానాభివృద్ధి) కోసం ప్రయత్నిస్తాయి. “ఏ కోఁహం బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి” అని, బ్రహ్మయే తా నొక్కడే ఉండటానికి యిష్టపడక, అనేక మందిని, అనేకాన్ని సృష్టించాలని పూనుకొన్నట్లు చేదా... చెపుతున్నాయి. కాబట్టి, స్వీయవృద్ధి, స్వీయరక్షణ అనేవి వివాహానికి ప్రముఖకారణంగా కనిపిస్తుంది. స్వజాతివృద్ధివల్ల తప్ప, స్వీయరక్షణ సంభవం కాదు. ఇది వివాహానికి ప్రముఖ కారణంగా కనిపిస్తుంది. పాశ్చాత్యుల్లో సైతం ఒకవర్గంవారు ఈ విషయాల్నే లంగీకరిస్తున్నారు.

రెండవ వర్గంవారు ఏమంటారంటే - అత్యంత ప్రాచీన కాలంలో, మానవుల్లో సైతం వివాహబంధన మనేదిలేదు. ఏ పురుషుడైనా, ఏ స్త్రీ అయినా, ఎవరితోనైనా శారీరక సంబంధాన్ని పెట్టుకోవచ్చు. అనాటి సంఘంలో ఈ అనాచారం ప్రబలంగా ఉండేది. సమాజం నైతికంగా పతనోన్ముఖమై ఉంది. ఈ స్థితిని చూచి అనాటి సామ్రాజికనాయకులు వివాహమనే కట్టుబాటు ఏర్పాటుచేసి ఉంటారు. ‘మెక్ లెన్’ అనే విద్వాంసుడు తన ‘Studies in Ancient History’ అనే గ్రంథంలో ఈజిప్టు దేశంలో ‘మెన్సు’ అనే అతను, చైనాలో ‘ఫూహి’ అనే వ్యక్తి, గ్రీకుల్లో ‘ఫెక్రో పస్’ అనేవాడు. హిందూదేశంలో ‘శ్వేత కేతువు’, ఇట్లా ఒక్కొక్క దేశంలో

ఒక్కొక్క ప్రసిద్ధపురుషుడు. ఈ స్వేచ్ఛాచారాన్ని ఆపి, వివాహ సంప్రదాయాన్ని నెలకొల్పి ఉంటాడు" అని వ్రాశాడు.

మూడవ వర్గంవారి అభిప్రాయాన్నిబట్టి సమూహాల మధ్య సామాజిక వివాహాలు ఉండేవని అంటారు. అంటే, ఈ పద్ధతి ననుసరించి ఒక సమూహంలోని వారు (Group) రెండవ సమూహంలోని ఏ స్త్రీతోనైనా, ఏ విధమైన కట్టుబాట్లు లేకుండానే కామకలాపాలు సాగించవచ్చు. ఇక్కడ సంబంధమనేది ఒక సమూహానికి మరొక సమూహానికి మధ్యరాబట్టి. ఈ పద్ధతి ప్రచారం ఒక స్త్రీకి అనేకమంది భర్తలు, ఒక స్త్రీతో అనేకమంది పురుషులు సహపతులుగా వ్యవహరించవచ్చు.

పాశ్చాత్యుల్లో, అనేక జాతుల వైవాహిక సాంఘిక విషయాలను గూర్చి అధ్యయనం చేసిన విద్వాంసుడు డా. చెస్టర్ మార్కు. తాను రచించిన “History of human marriage” అనే గ్రంథంలో ఈ విషయాలను బాగా చర్చించాడు. ఆయన అభిప్రాయం ప్రచారం వైవాహిక వ్యవస్థయొక్క ఉత్పత్తికి కారణం అదిమ స్వభావమే! స్త్రీ పురుషుల్లో మైథునప్రవృత్తి ఆనాదికాలం నుండి ఉన్నదే! ఈ స్త్రీ పురుష సంబంధంపల్ల కలిగే సంతానాన్ని ఇద్దరూ కలసి రక్షించి పోషించేవారు. పురుషుడు పరివారానికి రక్షకుడు, పోషకుడు అయితే, స్త్రీ ఆతనికి పరివారానికి సహాయకురాలుగా ఉండేది—పిల్లల్ని పోషించేది. ఈ అలవాటు, మొదట ఆచారంగా ఉంటూ, రానురాను చట్టరీత్యా ఆమోదింపబడ్డది. ఇట్లా ఈ అలవాటు సామాజిక వ్యవస్థ రూపం దాల్చింది. పాశ్చాత్య విద్వాంసులు చాలమంది వివాహంలో ప్రముఖ పాత్ర వహించేవి సంతానకాంక్ష. గృహపరివార నిర్మాణము అనే సహజ ప్రవృత్తులనే ఉద్దేశ్యంతో, ఈ విషయాన్ని బలపరచటానికై పశువక్ష్యదుల జీవన విధానాల్ని నైతం అధ్యయనంచేసి, మానవ వివాహ వ్యవస్థకు. పశువక్ష్యదుల దాంపత్య వ్యవస్థకు పోలికలున్నాయని చెప్పారు.

పక్షులు కేవలం మైథున సమయంలోనే కాకుండా, ఆ పిమ్మటకూడా సంతానోత్పత్తి జరిగిన పిమ్మటకూడా, ఆడ మగ పక్షులు కలసి సంతానపోషణ చేయటం, గృహనిర్మాణాది కార్యకలాపాలు సాగించటం కనిపిస్తున్నాయి. గార్హస్థ్యంలో స్త్రీ పురుష సఖ్యత, సహకారాలకు పక్షుల జీవనమే మిక్కిలి ఆదర్శపాత్రమైనదని విద్వాంసులు చాలమంది వ్రాశారు. అట్లాగే, పశువుల్లో నైతం, ముఖ్యంగా కోతుల్లో, గరిల్లాల్లో, చింపాజీల్లో, పారివారిక జీవనం, సంతాన పోషణం, స్త్రీ పురుష సహకారం వగైరా లక్షణాలు చాలా కనిపిస్తాయి. పశువక్ష్యదుల్లాగానే మానవుల్లో నైతం

పురుషుడు స్త్రీతో కలిసి ఉండాలని సహజంగా కోరుతూ ఉంటాడు. అట్లాగే, స్త్రీ కూడా పురుషుని సంగమంలో ఉండాలని కోరుకోవటం సహజం. ఇది స్వాభావికమైన మానసికమైన చూసే ప్రవృత్తి.

వివాహానికి సంసారానికి (పరివారానికి)

ఈన్న సంబంధం :

వివాహానికి పరివారానికి అన్యోన్య సంబంధం ఉన్నా. వివాహానికి మూలం పరివారమే అనాది. అంటే, సంసారాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవాలని, సంతానాన్ని పొందాలని, తద్వారా సుఖజీవనాన్ని సాగించాలని కోరిక ఉన్నందువల్లనే వివాహమనే కట్టుబాటు వుట్టింది. అయితే, ఈ వివాహమనే కట్టుబాటు అత్యంత ప్రాచీనకాలంలో, అదిమ యుగంలో లేదనీ, నాగరికత పెరిగినకొద్దీ వివాహ వ్యవస్థ బలపడుతూ వచ్చిందనీ పాశ్చాత్య చారిత్రకులు అంటారు. ఈజిప్టులో 'మెన్సు' గ్రీకుల్లో 'సేక్రాసిస్' హిందువుల్లో 'శ్వేత కేతువు' లాంటి చారిని ఈ వ్యవస్థకు మూలపురుషులనుగా పేర్కొంటూ ఉంటారు. (ఉద్దాలక మహర్షి కొడుకు శ్వేత కేతువు. అతడు తన కిందలముందే, ఎవడో పశుబలం కలవాడు. తన తల్లిని చేయివట్టుకొని లాగుకొని పోవటాన్ని చూచాడు. వెంటనే అతడు బలం కలవానిదే రాజ్యం అనే ఈ దుష్ట సంప్రదాయాన్ని, విశ్వంఖిలతను ఆపుచేసి, వివాహానికి పునాది చేసినట్లు, ఈ విధమైన వ్యభిచారంపల్ల పాపం వస్తుందని ఆదేశించినట్లుగా మహాభారతం ఆదిపర్వం 122 ను బట్టి తెలుస్తోంది. మహాభారతం సభాపర్వంలో మాహిష్మతీనగరంలో (మధ్యప్రదేశ్ లోనిది) స్త్రీలు అగ్నిహోత్రుని వరంవల్ల స్నేహంగా సంచరిస్తున్నట్లు, వారికి ఎట్టి అడుపు ఆజ్ఞలు లేనట్లు తెలుస్తుంది. సభా. పర్వం. 31, 38-38. అట్లాగే, ఉత్తర మరుదేశంలో కూడా వివాహ బంధన చునేది లేనట్లు తెలుస్తుంది. అయితే, ఈ విషయాలన్నీ ఛాతరానికి పూర్వవిషయాలు. వీటిని మహాభారత కాలానికి అన్న ముంచటం తప్పు. వ్యాసుడు తనకు పూర్వం ఎన్నడో ఉండిన పరిస్థితుల్ని ఊహించి వ్రాసినవి. కాబట్టి యథాతథంగా గ్రహించటానికి వీలులేదు)

ప్రాచీన భారతంలో

వివాహానికి సంసారానికి మహాత్వం :

హిందువుల సంస్కారాలన్నింటిలోకి వివాహానికి అత్యధిక ప్రాధాన్యం మొదటి స్థానం కలిపిస్తుంది. మన గృహ్యసూత్రాలన్నీ వివాహంతోనే ఆరంభింపబడి ఉడం బమే కాక సమస్త గృహయజ్ఞాలకు వివాహమే ఉద్గమస్థానంగా పరిగణింపబడ్డది.

వేదకాలానికి పూర్వమే వైవాహిక విధులు, ఆచారాలు ప్రచారంలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. (ఋగ్వేదంలోను, అభర్షణవేదంలోను వివాహాన్ని గురించి మనోజ్ఞంగా పరింపబడ్డది) ఋగ్వేదంలోనే ఊర్వశీ పురూరవుల ఆఖ్యానం లభిస్తున్నా అది ఋగ్వేద కాలానికి సంబంధించినది కాదనీ, అంతకు పూర్వకాలపు స్మృతి అని అభిప్రాయం పండితులు వెలిబుచ్చారు.

(ఋగ్వేదంలో 'వివాహసూక్తం' అనే పేరుతో పదమండలం 81వ సూక్తం ఒకటి ఉంది) ఇందులో సూర్యుని కొమార్తె 'సూర్య' అనే ఆమెను సోముని కిచ్చి (చంద్రుడు లేదా స + ఉప + శిష్ట) వివాహం జరిపించినట్లుగా ఒక రూపక కల్పన ఉంది. ఈ సూక్తంలో సోమునికోసం అశ్వశివతలు 'సూర్యా' అనే కన్యను ఎంపిక చేయడం, వివాహం యొక్క ఉద్దేశ్యం, ఆదర్శం, విధులు మొదలైనవి చక్కగా పరిపక్వమై ఉన్నాయి. (ఋగ్వేదంలో మన ప్రాచీన ప్రపంచ భూగోళం, చరిత్ర, సంస్కృతి, విద్య, కళలు, వారి ఆచారాలు, ఆనాడున్న దేవతలు, రాజనైతిక జీవనం, ఆర్థిక జీవనం, రాష్ట్రపరచా ర్థికం, విజ్ఞానం, జ్యోతిషం, ఇటువంటి అనేక విషయాలు ఉండగా కొందరు పండితుల మనుకొనేవారు ఈ వివాహ సూక్తంలోని శ్రీ పురుష సంగమానికి సంబంధించిన ఒకటి రెండు మాటల్ని గ్రహించి వేదాల్లో అన్నీ జూతులే! అంటూ ఒక వర్గం వారిమీది విద్వేషాన్ని వెళ్ళగక్కటం సమంజసంకాదు. వైద్యశాస్త్రంలో శరీరభాగాలన్నింటిలో చాటు శ్రీ పురుష జననోద్రియాలను, చాటి నిర్మాణాన్ని, చాటికి సంబంధించిన వ్యాధుల్ని చెప్పక తప్పదు. అయితే ప్రత్యేక వైద్యశాస్త్ర విభాగం చూడాలి. ఈ నాటి పత్రాకల్లో చాటికి సంబంధించిన సమస్యల్ని శ్రీ పురుషులు అవగటం, వైద్యుల సలహాలు చదువుతున్నాం. వైద్యశాస్త్రం అంటే ఈ జూతులేనా? అని ఈ సందిచడం తగునా? సరే! ఈ విషయాన్ని అట్లా ఉంచుదాం.. భారతదేశంలోనే కాక, ప్రపంచంలోనే అది సాహిత్యంగా పరిగణించబడే ఋగ్వేదంలోను, తరువాతి గ్రంథాల్లోను ఏమున్నదో చూద్దాం. ఋగ్వేదంలోని ఈ చిన్న వివాహసూక్తమే అభర్షణవేదంలో క్రమంగా 64 మంత్రాలు 75 మంత్రాలు గల రెండు విడివిడి సూక్తాలుగా విభజింపబడ్డది. ఇది కాలాన్ని అనుసరించి వివాహంలో వచ్చిన మార్పులను తెలియజేస్తుంది.

వివాహంతో లభించిన ప్రేమమయమైన జీవితం, తత్ఫలంగా లభించే సంతానం, ఆ సంతానాన్ని పోషించి, పెద్దచేసి, బాధ్యతగల వ్యక్తులనుగా తయారు చేయటంలో ఉన్న కర్తవ్యంతో చూచిన వాత్సల్య భావం, ఇవన్నీ ప్రాచీన భారతీయ

జాతికి బాగా తెలుసు. వివాహంలేని వానికి సంఘంలో గౌరవంలేదు “అయజ్ఞియో వా ఏష యోఽపత్నీకః” తై. బ్రా. 2.2.2-6 -- భార్యలేనివాడు యజ్ఞహీనుడు అని అన్నారు. అయజ్ఞియడనేది ఆర్యుల్లో చాలా నింద్యమైన పదం.) అట్లాగే, “అథో అర్థో చా ఏష ఆర్యనః యత్ పత్నీ” తై. బ్రా. 2.9.4-7 (ఏకాకియైనవాడు అపూర్ణుడు. భార్య ఆతని అర్థ భాగం.) తైత్తిరీయోపనిషత్తులోని శిక్షాపల్లిలో సమాచర్యన సంస్కార సమయంలో ఆచార్యుడు శిష్యునితో -- ప్రజాతన్త్రం మావ్య ఏచ్ఛేత్సీః (సంతాన సూత్రానికి విచ్ఛేదం కలుగజేయకు) అని బోధిస్తున్నాడు. కాబట్టి వేదకాలానికే వివాహమనేదానిని మన ప్రాచీనులు సామాజిక ఆవశ్యకతగా గుర్తించినట్లు తెలుస్తుంది.

వివాహానికున్న ధార్మిక మహత్త్వం:— ధార్మికత అనేది భారతీయ వివాహానికి ఉన్న గొప్పదనానికి రెండవ కారణం. భారతీయుడు ధర్మప్రాణి. అతని ప్రాణం, ఆతని జీవనం, అంతా ధర్మంతో కూడి ఉన్నదే. ఆతని నిత్యకృత్యమంతా ధర్మమయం. భారతీయుడు చేసే సమస్త కార్యాలూ ధర్మమూర్తయగానే ఉంటాయి. శిశువు జన్మించటం మొదలు జాతకర్మ నామకరణం అన్నప్రాశనం, కేశఖండనం, అక్షరాభ్యాసం ఇట్లా ఏ పని అయినా ధార్మిక కృత్యమే. అడుగులకు అరిసెలు, పలుకులకు పంచదార చిలకలు. గడపదాటితే గారెలు, బోర్లపడితే బూరెలు పంచుతూ ఇట్లా పేరంటాలతో పెంపకాలు సాగుతాయి. ఈ ధార్మిక కార్యాలన్నీ స్త్రీ లేకుండా కేవలం పురుషునివల్ల జరిగేవికావు. అందుచేతనే భార్య దగ్గర లేకపోతే భార్యయొక్క చిత్రాన్ని లేదా ఒక చిహ్నాన్ని దగ్గరపెట్టుకొని ఆయా విధులు ఆచరించాలి. సీత, వాల్మీకి ఆశ్రమంలో ఉన్నప్పుడు, రాముడు యజ్ఞం చేయాల్సివస్తే సీతయొక్క బంగారు విగ్రహాన్ని ప్రక్కన పెట్టుకొని చేసినట్లు ఉత్తర రామచరిత్ర చెపుతోంది. అందుకే భార్యను ధర్మపత్ని అన్నారు. అటువంటి ధర్మపత్నిలేని వానిని యజ్ఞవిహీనుడు అన్నారు. అట్టివాడు ఏ ధర్మాన్నీ ఆచరించటానికి అర్హుడుకాడు.) వివాహవిషయమైన ఇటువంటి దృక్పథం ప్రపంచంలోని ఇతర దేశాలలో కనిపించదు.

ఇంకొక విశేషం. మానవుడు పుట్టటమే మూడు ఋణాలతో పుడకాడని మన శాస్త్రాలు చెపుతాయి. ఋషిఋణం, దేవఋణం, పితృణం అనేవి ఋణత్రయం. ఈ ఋణత్రయ విముక్తి వివాహం ద్వారానే జరగాలి.) “జాయమానో హ వై బ్రాహ్మణ ప్రిథిః ఋణవాన్ జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యః” తై. సం. 6.3.10-5 (మానవుడు మూడు ఋణాలతో పుడ

తాడు, (బ్రహ్మచర్యంతో ఋషుల ఋణం, యజ్ఞాలతో దేవతల ఋణం, సంతానంతో పితృణం తీర్చుకోవాలి. పితృణ ముక్తికి ఇంతకంటే సాధనంలేదు.) కాబట్టి సంతాన ప్రాప్తికి సాధనమైన వివాహ మనేది ధార్మిక సంస్కారం అయినది. ఇది అందరికీ అనుభవంలోని విషయం.

ఉపనిషత్కాలానికి ఆశ్రమ వ్యవస్థ బాగా స్థిరపడ్డది. ప్రతివానికి నాలుగు ఆశ్రమాలు (బ్రహ్మచర్య, గౌర్వాప్య, వానప్రస్థ, సన్న్యాసాశ్రమాలు) కర్తవ్యంగా విధింపబడ్డాయి. వ్యక్తిత్వవికాసానికి వివాహమనేది తప్పనిసరి అని భావించబడ్డది.

స్మృతికాలం వచ్చేటప్పటికి, ఆశ్రమవ్యవస్థ (ఈశ్వరీయం) భగవంతునిచేత విధింపబడ్డదనే విశ్వాసం బలపడ్డది. ఆ కారణంచేత వివాహ మనేది ఒక కర్తవ్యమైంది. ఆ కాలంలో నైషిథ బ్రాహ్మచారుల సంఖ్య (వివాహం చేసుకోకుండా సన్న్యసింపిన వారు చాలా తక్కువ; అనే విషయం గృహ్యసూత్రాల్నిబట్టి, ధర్మసూత్రాల్నిబట్టి తెలుస్తోంది. ఆయుర్దాయంలో మొదటి నాల్గవభాగం బ్రహ్మచర్యం, రెండవ నాల్గవభాగం గౌర్వాప్యం, మూడవ నాల్గవభాగం వానప్రస్థం, చివరి నాల్గవభాగం సన్న్యాసాశ్రమంలో గడపాలని మనుస్మృతి 4.1.2 లో చెప్పబడ్డది - (చతుర్థ మాయుషోభాగం) వసిత్వాద్యగురోః కులే; ద్వితీయ మాయుషో భాగం కృతదారో గృహేవసేత్, వసేషు చ విహృత్యైవం తృతీయంభాగ మాయుషః. చతుర్థమాయుషో భాగంత్యక్త్వా సంగాన్ పరివ్రజేత్.) ఆ కాలంలో వివాహం చేసుకోనివాడు హీనుడుగా పరిగణింపబడ్డాడు. యజ్ఞవల్క్య స్మృతి 1.59 ని వ్యాఖ్యానిస్తూ అపరార్కుడు ఒకానొక లేఖకుని వార్యాలను ఉదహరించాడు —

“పత్నీ ధర్మార్థకామానాం కారణం ప్రపర్యంతం స్మృతమ్

అపత్నీకో నరోభూవ కర్మయోగ్యో న జాయతే

బ్రాహ్మణః క్షత్రియోవాపి వైశ్యః శూద్రోఽపి వా నరః” అని.

(భార్య అనేది ధర్మార్థకామ సిద్ధికి శ్రేష్ఠమైన సాధనం. అపత్నీకుడైనవాడు, బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రుల్లో ఎవడైనా సరే. ధార్మిక క్రియలకు అర్హుడు కాడు - అధికారికాడు.)

ఆ కాలంలో ఇతర దేశాల్లో

వివాహానికున్న ప్రాధాన్యం :

ఈ సందర్భంలో ప్రాచీనకాలంలో ఇతర దేశాల్లో వివాహానికి ఎటువంటి ప్రాధాన్యత ఉన్నది? అనే విషయంచూడాలి. తెలుసుకోతగ్గది. మన దేశంలో లాగానే

ఇతర దేశాల్లో కూడా వివాహానికి అధిక ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. ఇజ్రాయల్ దేశస్థులు మన హిందువుల్లాగానే వివాహానికి మిక్కిలి గౌరవాన్ని ఇచ్చారు. ఎథియోప్యాలో ఆ నాడు ఏ పంశమూ వివాహం చేసుకోని కారణంగా సంతానహీనమై ఉచ్చిన్నంకాకుండా చూస్తూ ఉండటానికి నగరంలో ఒక శాసకుణ్ణి కూడా నియమించినట్లు తెలుస్తుంది. అట్లాగే స్పార్టాలో వివాహం చేసుకోనివానికి అనేక సామాజిక అధికారాలు లేకుండా చేసినట్లు, వివాహితులైన పయోపృథ్వులను ఎవరూ గౌరవించనట్లు, డా. విలిస్టామన్ గుడ్ సేల్ లాంటి పండితుల వ్రాతలపల్ల తెలుస్తోంది. రోముదేశంలో పైతం, వివాహం చేసుకోకపోవటం అనేది సాంస్కృతిక దృష్టిలో అపరాధంగా పరిగణించినట్లు, వివాహం చేసుకోకపోవటంపల్ల రాష్ట్రానికి అధిక సంఖ్యలో ప్రజలు లభించరని, పితరులకు, గృహదేవతలకు హితాదికాదు విర్వర్తించేవారు ఉండరు. కాబట్టి, వివాహమనే దానిని ఒక విధిగా పట్టడం చేశారు.

అయితే, క్రైస్తవ ధర్మం విషయం ఆలోచిస్తే ఇందుకు భిన్నమైన విషయాలు గోచరిస్తాయి. క్రైస్తవ ఘాదరీల అభిప్రాయాలు సెయింట్ పాల్ అభిప్రాయాలకు అనుగుణంగా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. ధర్మిక నియామకుడైన ఆయన అభిప్రాయాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం. విలువ ఉన్నందున ఈ విషయంలో ఆయన వ్రాతల్ని తెలుసుకోవటం అవసరం “....అయినప్పటికీ, భ్రష్టాచారాల్ని నిరోధించాలంటే ప్రతి పురుషునికి భార్య ఉండటం అవసరం. ప్రతి స్త్రీకి భర్త ఉండటం మంచిది” అంటూ సందిగ్ధంగా ఉన్న అనుమతితోపాటే ఇట్లా అన్నారు — “ఇది కేవలం అనుమతి మాత్రమే! ఆదేశంకాదు, విధికాదు....కాని, ప్రతివాడూ నాలాగా ఉండాలనేది నా అభిప్రాయం.....అందుచేత, అవివాహితులైన స్త్రీ పురుషులకు నేను చెప్పేదేమంటే, వారు నాలాగానే నియమపాలనం చేయటం ఉత్తమం. కాని, వారి యందు అటువంటి శక్తి లేనప్పుడు వివాహం చేసుకోవటం మంచిది. భ్రష్టాచారం కంటే, లోలోపల కుమిలిపోవటం కంటే వివాహమే మంచిది” (1. కోర్ 7-2.) ఈ మాటల్నిబట్టి మనసహజమైన సామాజిక నియమాన్నిగాని, వివాహానికన్న ఆధ్యాత్మిక సంబంధాన్నిగాని వారు పరిగణించలేదనే విషయం తెలుస్తుంది. అందు చేతనే క్రైస్తవ ఘాదరీల యొక్క వివాహ విషయకమైన అభిప్రాయాల్ని గూర్చిన అధ్యయనం, ఆసక్తికరమైనదిగా ఉండదని డా॥ విలిష్టామన్ గుసెల్ తన The History of the family as a social and educational institution లో వ్రాశారు. అయితే, ఇదంతా పతితమైన ఆనాటి రోమ్ సమాజానికి విరుద్ధంగా జరిగిన

ప్రతిక్రియ అనీ, ఆ విధమైన విశ్వంఖలమైన జీవితమే రోమన్ చారిత్రముక్క అధ్యాత్మిక, భౌతిక పతనం జరుగటానికి కారణమైందనీ గ్రహించాలి.

వివాహం - ఉద్దేశ్యం:—వారతీయుల దృష్టిలో వివాహంయొక్క ఉద్దేశ్యం అధ్యాత్మికము. చారిత్రము అ విడిచి. పాశ్చాత్యుల్లోలాగా, వారి భావాలను అనుకరించేవారిలాగా, కేవలం శారీరక సంబంధానికి మాత్రమే పరిమితంకాదు. వైదిక గ్రంథాల్లోను, ఛర్మశాస్త్రాల్లోనూ వివాహోద్దేశ్యం విపులంగా, మహోన్నతంగా చిత్రీకరింపబడ్డది. (ఇవన్నీ ఇతరుల్ని మోసగించటానికి చెప్పబడిన బూరలు అనే వారికి చెప్పవలసిందేమీలేదు — వారి బుద్ధి పరిపక్వతకు ఆశ్చర్యపడటంకంటే ఇటువంటి ఉద్దేశ్యం ఇతరత్రా ఎక్కడా లభించదు. (“గృహస్థాశ్రమంలో ప్రవేశించి, యజ్ఞాల్ని ఆచరించటం, పుత్రుల్ని పొందటం వివాహోద్దేశ్యం” అనీ (ఋగ్వేదం. 10 - 85 వివాహసూక్తం) “గార్హపత్యంతోసమే పురుషుడు త్రీని వివాహంచేసుకుంటున్నాడనీ. అదే వివాహోద్దేశ్యం” అనీ వివాహసూక్తంలో) “గృహ్వామి రే సౌభగత్వాయ హస్తం, మయాపర్యా జురృష్టి పృథానః ధగో అర్హమా నవితా పురందీర్మహ్యం ర్వాదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః (ఋ. స. 10-85-86) [ఓ పటాః సౌభాగ్యాన్ని పొందటంతోసం వేను నీ పాణిని గ్రహిస్తున్నాను. నీవు భర్తనైన నాతో వర్ధక్య పర్యంతం ఉంటు. ఐశ్వర్యపంతులు. న్యాయశీలరు. శరీరాల్ని పోషించేవారు అయిన భగుడు, సూర్యుడు ఇతర దేవతలు గార్హపత్య సంపాదనతోసం విన్ను నాకు మచ్చారు] అనీ ఉంది. దీనినిబట్టి, గృహస్థాశ్రమధర్మాల్ని పాటిస్తూ, సమాజ సేవ చేయటం వివాహోద్దేశ్యం అని తెలుస్తోంది. (గృహస్థాశ్రమధర్మాలైన ఆతిథి అభ్యాగత సేవలు, దానధర్మాలు, భూతలులు ఇవన్నీ సమాజశ్రేయస్సుకోసం చేసేవే) అట్లాగే, భార్యభర్త లిరువురు కలిసి దేవతాపూజచేసే వర్తన ఋగ్వేదంలో ఉంది — “త్వమర్వమా భవసి యత్ కసీనాం దంపతీ అంజన్తి మిత్రం సుధితం స గోభిర్వై దంపతీ సమససా కృణోషి” (ఋ.స. 5-31-2) అట్లాగే గృహమంచే గృహిదే (ఋ.స. 31-53-4) అని చెప్పిన సందర్భాలున్నాయి. మహాభారతంలో సైతం శాంతిపర్వంలో 144-6 —

“స గృహం గృహ మిర్యాహుః గృహిచీ గృహముచ్యతే

గృహం తు గృహిచీ హీనం ప్రజ్యనదృశం మతం” అని ఉంది.

భర్తయే పుత్రరూపంలో భార్యయందు జన్మిస్తాడు. కాబట్టి త్రీని ‘జాయా’ అని ఐతరేయ బ్రాహ్మణం పేర్కొంటోంది [33-1] అట్లాగే, శత పథ బ్రాహ్మణం,

5-2-1-10 రో “అర్థో హ వా ఏష ఆత్మనో యజ్ఞాయా తస్మాద్భావజ్ఞాయాం న విన్దతే నైర రావత్రజాయతే అనర్హో హి తాపత్ భవతి అభ యదైవ జాయాం విన్దతేఽథ ప్రజాయతే హి సర్వో భవతి” [భార్య. భర్తయొక్క ఆత్మకు అర్థాంశం. రాబట్టి పురుషుడు భార్యను పొందేటంతవరకు అనంపూర్ణుడుగానే ఉంటాడు. వివాహం చేసుకొని, సంతాన పరంపరను అవిచ్ఛిన్నంగా, నిరంతరాయంగా ఉంచటం ద్వారా పరిపూర్ణుడౌతాడు] అని. కాబట్టి మన ప్రాచీన ఋషి పుంగవులు రాష్ట్రాభివృద్ధికి మానవబలం ఎంత అవసరమో గుర్తించి ఉంటారు. అంతే తప్ప, వారు వివాహాన్ని కేవలం వాననా పరితృప్తికి సాధనంగా గుర్తించలేదు. రాశిదాసు కూడా రఘువంశకావ్యంలో “త్యాగాయ సంభృతార్థానాం, సత్యాయ మితభాషితామ్, యశసే విజిగీమానామ్, ప్రజాయై గృహమేధినామ్” అంటూ, రఘువంశరాజులు సంతానంతోనమే గృహస్థాశ్రమప్రవేశం చేసేవారని చెప్పాడు. వివాహ ప్రయోజనం సంతానమే అనే విషయాన్ని పాఠస్కర గృహ్యసూత్రాలు (1.6-3) స్పష్టంగా చెపుతున్నాయి — “సామాహ మస్మి ఋక్త్యం, ద్యౌరహం పృథివీ త్వం, తావేహి వివాహోవహైః, సహరేతో దధావహైః, ప్రజాం ప్రజనయావహైః, పుత్రా నిన్ద్యావహైః, బహూన్ తే సన్తు జరదష్టయః, సంప్రియో, రోచిష్టూ, సుమనస్యమానో, పశ్యేషు శరదః శతం, జీవేషు శరదః శతం, శ్రుణుయామ శరదః శతమ్” (నేను సామాన్ని, సీవు ఋక్కువు. నేను ఆకాశాన్ని, సీవు భూమివి. కాబట్టి, రా! మనం వివాహం చేసుకుందాం! దానితోపాటు కేజస్సును ధరిద్దాం! పుత్రుల్ని పొందుదాం! మనం ప్రేమతో. ఆనందంగా చంద సంవత్సరాలు బ్రతుకుదాం.) దీనినిబట్టి మన హైందవ వివాహబంధనం అనేది చందసంవత్సరాల పర్యంతం ఉండేదని (ఆధునికులు నవలల్లో నూరేళ్ళవంట అంటున్నారు) వివాహోద్దేశ్యం సంతానప్రాప్తి అని, తెలుస్తోంది సంతానప్రాప్తి అనేది సామాజికంగాను, చార్మికంగానూకూడా అనివార్యమే! మన సామాజిక్ స్థితికోసం సంతానం తప్పనిసరే! దేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసాల్ని వెక్కిరించే వారూ, దేదాల్ని బూతులనేవారూ, అన్ని రాజకీయ పార్టీలవారూ, అన్ని మతాలవారూ కూడా ఈ విషయాన్ని అంగీకరించినందువల్లనే, వివాహం చేసుకొని సంతానాన్ని కంటున్నారు. వారికోసం ఆ స్తిపాస్తుల్ని సంపాదిస్తున్నారు. దీనినిబట్టే, వివాహాని కున్న సామాజిక ప్రాశస్త్యం వ్యక్తమౌతోంది.

ఇక ధార్మిక విషయాన్ని గురించి:— మానవుడు పుట్టటమే మూడు ఋణాలతో పుడుతున్నాడని చెప్పకొన్నాం. యజ్ఞాలు, దానధర్మాలు చేసి దేవఋణాన్ని, అధ్యాపనంతో ఋషిఋణాన్ని, పుత్రప్రాప్తితో పితృఋణాన్ని తీర్చాలని ధర్మశాస్త్రాట

చెప్పుతున్నాయి. ఈ ఋతుక్రమ విముక్తి అనేది వివాహ విషయంలోని ధార్మిక దేశ్యం.

హిందూ జీవన విధానం ఎప్పుడూ కూడా ధర్మమయమైనదే! జాతకస్మృతి మొదలు కొని అంత్యేష్టిదాకా, ఉదయం నుండి మరునాటి ఉదయందాకా మనం చేసే ప్రతివనీ ధర్మమయమైనదే! అటువంటిప్పుడు జీవితంలో ప్రధాన సంస్కారమైన వివాహం అనేది ధర్మమయ మనటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. ఈ దేశంలో శ్రీని 'ధర్మపత్ని' అన్నారు. అంటే. ధర్మనిర్వహణంలో, ఎల్లప్పుడు సహాయకారిగా, సహభాగినిగా ఉండేది అన్నమాట. శ్రీని ఎన్నడూ ఒక భోగవస్తువుగా, దాసిగా, రామక్రీడా వస్తువుగా, తల్లిదండ్రుల వద్ద నుండి అడిగినప్పుడల్లా అడిగినంత డబ్బు తెచ్చియిచ్చే బావినగా మన మతం, మన పూర్వులు, ఎన్నడూ చూడలేదు. ధర్మాన్ని, మతాన్ని నిర్లక్ష్యంచేసి, డబ్బుకు విలాసాలకు, శారీరక భోగాలకు మాత్రమే విలసవిచ్చిన దౌర్భాగ్యులవల్ల, నేటి శ్రీలకు దాపురించిన ఈ దుస్థితికి, మన ప్రాచీన ఋషుల్ని, ధర్మశాస్త్రాల్ని నిందించటం అనవసరం! మన మతం, పురుషుని జీవితాన్ని మహోన్నతంగా మలచటానికి, ఆధ్యాత్మిక ధార్మికకార్యాల్లో సహకరించే 'ధర్మపత్ని'గా శ్రీని గుర్తించింది. ఆపస్తంబ ధర్మసూత్రాల్లో — “జాయాపత్యోర్న విభాగో విద్యతే. పాణిగ్రహణాద్ధి సహత్వం కర్మసు.” ఆప. ద. సూ. 2-6-13-16, 1.7 (శ్రీ పురుషుల్లో భేదంగాని, విభాగంగాని ఉండదు. శ్రీ పురుష సంబంధం అవి చేద్యం - విడతీయరానివి. పాణిగ్రహణం నాటినుండే అన్ని ధర్మకార్యాల్లో సహయోగం అనేది అవసరం) అట్లాగే, పురుషుడు రెండవ వివాహం చేసుకోకూడదని ద్వితీయ వివాహాన్ని నిషేధించింది — “ధర్మవ్రజానంపన్నే దారే నాన్యాం కురీవత.” (ఆప.ద.సూ. 2-5-11-12) అని. (పుత్రోత్పత్తి, ధర్మసంపాదనం అనేవి వివాహోద్దేశ్యాలు. భార్యవల్ల ఈ ఉద్దేశ్యాలు నెరవేరినప్పుడు రెండవ వివాహం నిషిద్ధం అన్నారు. కామత్పత్తి అనేది లౌకిక ఫలం. అది పరమార్థం కాదు.) మనుషు దృష్టిలో —

“అవత్యం ధర్మకార్యాణి, కుశ్రూషా రతిరుత్తమా
దరాధీనస్తథా స్వర్గః పితౄణా మాతృనశ్చ హి”

(మనుస్మృతి - 9-28)

[సంతానము, అగ్నిహోత్ర సంపాదనం మొదలైన ధర్మకార్యాలద్వారా పితరులకు నేవ, ఉత్కృష్టమైన రతి ద్వారా భర్తకు స్వర్గసంపాదన సాధనం అవటం అనేవి

భార్య అధీనంలోనే ఉన్నాడు] రతి అనేది చివరిది. అదే ప్రధానం కాదు. యజ్ఞ పుష్కరికం —

“లోకానన్త్యం దివః ప్రాప్తిః. పుత్ర పౌత్ర ప్రపౌత్రకైః

యస్మాత్తస్మాత్ త్రీయఃసేవ్యాః, కర్తవ్యాశ్చ సురక్షితాః॥

[యా.స్మృతి. 1-78]

చంశం విచ్ఛేదం రాకుండా ఉండటం, స్వర్గఫలప్రాప్తి అనేవి స్త్రీ ద్వారా మాత్రమే లభించే ఫలాలు. రాబట్టి, స్త్రీని సేవించటం, రక్షించటం అనేవి కర్తవ్యాలు; అని దారసంగ్రహఫలంగా చెప్పాడు. యజ్ఞ విప్రహణం అనేది భార్యభర్తలు కలిసి ఒకేసారి చేయాలేతప్ప విడివిడిగా చేయరాదని జైమిని మీసాంసా సూత్రాల్లో [8-1-17] చెప్పబడ్డది. మహాభారతంలో - సైతం ధర్మార్థకామాలకు మూలం స్త్రీ అనే చెప్పారు — “అర్థం భార్యా మనుష్యశ్చ. భార్యాశ్రేష్ఠ తమః సఖా, భార్యా మూలం త్రివర్గస్య. భార్యా మూలం తరిష్యతః [మ.భా. 1-74-40] అని చెప్పారు. బృహస్పతి, స్త్రీని భర్తకు అర్ధాంగినిగా, పుణ్యపాపాలు రెంటికి భాగస్వామినిగా చెప్పాడు. మన దేశంలో, మన మతంలో స్త్రీని ఏ విధంగా గౌరవించి, సమాజంలో ఏ విధమైన స్థానం దుచ్చాలో తెలియజేయటానికి మదంతా చెప్పవలసి వచ్చింది. ఛర్మదూరులై, ఫనానికి, కుత్సిత మిథ్యా గౌరవాలకూ. ప్రాధాన్యం మిచ్చే కుహనా విద్వాంసులు. మన ప్రాచీనుల్ని నిందించి, వారిపై స్త్రీలకు గౌరవం లేకుండాచేసి, ఆ విధంగా స్త్రీలను ఈ స్థితికి తెచ్చారు. ఈనాడు స్త్రీలకు మనం ఎస్తున్న విలువ ఎటువంటిదో సరిపోల్చుకోవటానికి మదంతా చెప్పవలసి వచ్చింది. స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యాన్ని ఇవ్వలేదని, వారికి విద్య నేర్పలేదని ఏదేవో చెప్పారు; చెబుతున్నారు — స్వాతంత్ర్యానికి, విద్యకు అర్థాన్ని తెలుసుకోకుండా. రెచ్చకొట్టటం మాత్రం చేయగలరు. మనం ఈనాడు పాశ్చాత్యులు స్త్రీకి ఎస్తున్న విలువల్ని చూచి, వివాహవిషయమై వారి అభిప్రాయాల్ని చూచి. ఆ విధమైన జీవనానికి వ్యామోహితులం అవుతున్నాం కాబట్టి ఈ విషయంలో వారి ఉద్దేశ్యం ఏమిటో చూడా తెలుసుకోవటం మంచిది.

డా॥ వెస్టర్ మార్క్ అనే సామాజికశాస్త్ర, చారిత్రక పరిశోధకుని మాటల్లోనే

“Marriage is a relation of one or more men to one or more women that is recognised by custom or law, and involves certain rights and duties in the case of parties entering the union and in the case of children born for it..... ‘Marriage

always implies the right of sexual intercourse." (Future of marriage in Western civilization. Page 3) ఇదే రచయిత తన History of human marriage (Vol. I) అనే గ్రంథంలో "It is an economic institution which in various ways may effect the Proprietary rights of Parties. It is the husband's duty to support his wife and children but it may also be their duty to work for him." ఈ రచయితే తన 'Future of marriage' అనే గ్రంథంలో "There are three essential elements in every normal marriage, the gratification of the sexual impulse, the relation between husband and wife apart from it and Procreation. The Primary object of marriage has always been sexual union, as sexual desire is obviously the Primary motive of relation between sexes among animals."

దీనినిబట్టి మనకు తెలిసే ముఖ్యాంశాలేమంటే:

1. వివాహమనేది ఆచారంద్వారా, చట్టంద్వారా అనుమతించబడే శ్రీ పురుషుల సంబంధం. దీనివల్ల — ఆ వివాహంవల్ల — ఆ శ్రీ పురుషుల సంతానానికి కొన్ని అధికారాలు సంక్రమిస్తాయి. వివాహంవల్ల శ్రీ పురుషుల మైథున కర్మకు అధికారం లభిస్తుంది. ఆ లైంగిక సంపర్కాన్ని సమాజం ఆమోదిస్తుంది.
2. వివాహమనేది ఒక ఆర్థిక వ్యవస్థ. దీనివల్ల వారిద్దరికీ [దంపతులకు] దారనుల అధికారం విషయంలో పెద్దమార్పు వస్తుంది. భార్యను, పిల్లల్ని పోషించటం, రక్షించటం భర్తయొక్క విధి. ఆతనికి సేవచేయటం, ఆతనిని సంతృప్తిని చేయటం వారి విధి. కాబట్టి, వివాహమనేది వారి దృష్టిలో, ఒక సామాజికమైన, చట్టానికి లోబడిన ఒడంబడిక; పరస్పరాంగీకారం. దానిని పాటిస్తే వివాహ బంధనం ఉంటుంది. లేకపోతే ఉండదు. ఇది ఉభయత్రా వర్తించే కాంట్రాక్టు [ఒడంబడిక] అందుచేతనే ఆ దేశాల్లో విడాకుల సంఖ్య అధికంగా పెరుగుతోంది — ఛార్జ్ మైన వ్యాప్తం. కట్టుబాట్లు లేనందువల్ల.
3. సంతానోత్పత్తి — సంతానాన్ని పొందటమనేది వారి దృష్టిలో ఈ మూడింటిలోకి ప్రధానమైన విషయం. మైథున మనేది పశు పక్ష్యాదుల్లో పైతం విధిన్న లింగాల్లో స్వాభావికం కాబట్టి మానవుల్లో కూడా ఈ కోరిక సహజం.

అందుచేత వివాహానికి ప్రధానోద్దేశ్యం అదే: జంతుప్రవృత్తే! అనేది పాశ్చాత్యుల అభిప్రాయం అని తెలుస్తోంది.

మన భారతీయుల వివాహ వ్యవస్థలోని ప్రధానోద్దేశ్యం ఛార్మికమైనట్టిది. కాబట్టి, భార్యను ధర్మపత్ని అన్నారు. మన ఈ వివాహ సంబంధం అనేది యావ జీవితం కలిమిలేముల్లో పైతం ఉండేది - ధర్మనిర్వహణమనేది జీవితాంతం ఉండేది; కాబట్టి భార్య భర్తలరువురిలో ఒకరు మరణించినప్పటికీ ఆ సంబంధం తెగిపోయేది కాదు — ఆర్థికమైన ఒడంబడిక కాదు కాబట్టి, హక్కులకు సంబంధించిన విషయం కాదు కాబట్టి! పాశ్చాత్యుల్లో అయితే, ఆ షరతులు ఎవరు పాటించకపోయినా సంబంధం విచ్ఛిన్నమైపోతుంది. ఒడంబడిక రద్దు అవుతుంది. సంతానోత్పత్తి విషయంలో పైతం ఉద్దేశ్యంలో భేదం ఉంది. భారతీయ దృక్పథం ప్రకారం సమాజస్థితి, కుటుంబయొక్క ఉనికి అవిచ్ఛిన్నంగా సాగటంకోసం, ధర్మనిర్వహణ కోసం సంతానం అవసరం. “ప్రజాతంత్రం మావ్యవచ్చేత్సీః” అని. తె.ఉ. 1 చెపుతోంది. పాశ్చాత్యుల ఉద్దేశ్యం ప్రకారం, సమాజ ప్రవృత్తి అయిన మైథున క్రియవల్ల సంతానం కలుగుతోంది కాబట్టి వారి పోషణ, వారసత్వాదులు విధింపబడు తున్నాయి. ఈ విధంగా భారతీయ వైవాహిక జీవనానికి ప్రేమ, ధర్మము, ఆనందమయ జీవనము అనేవి ఉద్దేశ్యాలుకాగా, యూరపు దేశాలలోని వైవాహిక జీవనం సమాజ ప్రవృత్తికి, ఆర్థికానికి, తాత్కాలిక విషయ వాసనలకు కారణ మౌతోంది. నేడు భారతీయులు పైతం ఆర్థిక విషయాలకు, భోగాలకు, ధనానికి తాత్కాలిక సుఖానికి అధిక ప్రాధాన్యం యిస్తూ, ధర్మాన్ని త్యజించటానికి సిద్ధ పడుతూ ఉండటం సమాజ పతనానికి దారితీస్తుందేమోననే భయము, అనుమానము కలుగుతున్నాయి. లేకపోతే, కట్నాలకు సంబంధించిన ఈ స్త్రీ హత్యలన్నీ ఏమిటి? వివాహము - చారిత్రక వికాసము:

ఇంతవరకు వివాహమనే సంస్కారాన్ని గురించి, దాని ఉద్దేశ్యాన్ని గురించి కొంతవరకు తెలుసుకొన్నాం. అయితే, ఈ వివాహ వ్యవస్థ అనేది ఏ విధంగా వికాసం చెందుతూ ప్రస్తుతస్థితికి వచ్చింది? అనే విషయాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలి ఉంది.

చాలామంది శాస్త్రజ్ఞులు, బహుపత్నిత్వం అనే ఆచారం, బహుపతీత్వ సంప్రదాయం, స్త్రీ పురుషుల విశ్వంఖల కామవిహారం అనేవి మానవజాతియొక్క ఆరంభ యుగంలో ఉన్నట్లు పేర్కొంటున్నప్పటికీ. ఇందుకు తగినన్ని ఆధారాలు లభ్యం

కావటంలేదు. అందుచే, ఈనాటికి కొన్ని దేశాల్లోని కొన్ని జాతుల్లో అల్పసంఖ్యలో బహువత్తిల్లు, బహుభర్తృత్వ సంప్రదాయం కనిపిస్తున్నా. ప్రాచీన కాలంనుండి ఏకవత్తిత్వానికి, ఏకభర్తృత్వానికి అధిక గౌరవం ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. పైగా అస్థిర మైనట్టి తాత్కాలిక వివాహాల పైతం ప్రాచీనకాలంలో అధికంగా ఉన్నట్లు కనిపించదు. ఋగ్వేదంలో ఉదహరించబడిన ఊర్జశీచ్ఛరూపగాభ దేదరాచానికి పైతం అత్యంత ప్రాచీనమైనదిగా తెలుస్తుంది. కాని, దేదాలలోను, గృహ్య, ధర్మసూత్రాలలోను, ఇతర స్మృతుల్లోను స్థిరంగా నియమాలతో కూడి, సాంగోపాంగంగా ఉండే వివాహ సంస్కారాన్నే ప్రశంసించటం జరిగింది.

మన హిందూవివాహ విధానాన్ని గూర్చి, ఆ వివాహంలో ఉన్నట్టి భేదాలను గూర్చి, వాటి మూల స్వరూపాన్ని గూర్చి, దేదాల్లో తెలుస్తోంది. ఋగ్వేదంలోని పదవమండలంలో 85వ దైన వివాహసూక్తంలో బ్రాహ్మవివాహ వర్ణనం కనిపిస్తోంది. ఇందులో కన్యాదానం మొదలైన విషయాలు పేర్కొనబడ్డాయి. ఋగ్వేదం పదవ మండలంలోనే పేర్కొనూక్తంలో గాంధర్వ వివాహ వర్ణనం కనిపిస్తోంది. ఇట్లాగే అధర్వణదేదంలోనూ వివాహవర్ణనలు ఉన్నాయి. అందుచే వివాహాల్లో భేదాలు, వాటికి నామరూపాలు వగైరా లేవీ లేవు. అనేక గృహ్యసూత్రాల్లో పైతం అష్టవిధ వివాహాలు పేర్కొనబడలేదు. ముందుగా అశ్వలాయనుడు వీటిని పేర్కొన్నట్లు తెలుస్తుంది. ఋనుస్మృతి (3-21)లో — “బ్రాహ్మదైవస్థ తైవర్షః ప్రాజాపత్యస్తథా సురః గాంధర్వా రాక్షశైశ్చైవైశాచక్వాప్తమౌఽధమః॥ అని ఉంది.

బ్రాహ్మము, దైవము, అర్షము, ప్రాజాపత్యము, ఆసురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, వైశాచము అని వివాహాలు ఎనిమిది విధాలుగా పేర్కొనబడ్డాయి. వీటిలో మొదటి నాలుగు ప్రశస్తమైనవి. చివరి నాలుగు అప్రశస్తమైనవని (అంగీకరింపబడనివి) అంటూ స్థూలంగా వీటిని రెండుగా విభజించారు. వీటిల్లో చివరి రెండూ రాక్షసము, వైశాచము అనేవి నింద్యములు. నిషిద్ధాలు అన్నారు. ఆసుర, గాంధర్వా, చివరి రెంటికంటె కొంత నయం — సహించవచ్చు; అంటూ మనుస్మృతి (3-24, 25)లో వీటిలోని మంచి చెడ్డలను గూర్చి చెప్పారు. ఇక్కడ మనం గమనించాల్సిన విశేషం ఏమిటంటే, ఏదైనా ఒక ఆచారం, ముందుగా అనాగరకంగా ఉండి, సమాజం దానిని సహించకపోవటం, సంస్కర్తలు దానిని సంస్కరించటం, ఆ ఆచారంలో క్రమేణా మార్పులు జరిగి సంస్కరింపబడటం, అది ప్రశస్త్రహవంలో సమాజంచేత అంగీకరింపబడటం. అనేది మనం చరిత్ర ద్వారా తెలుసుకొన్న

సత్యము. అట్లాగే, ఈ ఎనిమిదిరకాల వివాహాల స్వరూప స్వభావాలను గూర్చి తెలుసుకొన్నప్పుడు మిక్కిలి క్రూరమైన పద్ధతి అత్యంత ప్రాచీనమని. మిక్కిలి ఉత్తమమైన పద్ధతి ఆధునికమని తెలుస్తుంది. కాబట్టి ఈ వివాహాలను గూర్చి చారిత్రకంగా అధ్యయనం చేయాలంటే చివరినుండి ఆరంభించటం సముచితం. అంటే పైశాచంతో ఆరంభించి బ్రహ్మము వరకు అధ్యయనం చేయటం మంచిది. అప్పుడే వివాహవ్యవస్థలో జరిగిన క్రమవికాసం మనకు తెలుస్తుంది. మనం గుర్తు ఉంచుకోవాల్సిన విషయం — అత్యంత ముఖ్యమైన విషయం ఇంకొకటి ఉంది: అదేమిటంటే పైశాచిక వివాహాలు విరివిగా జరిగిన రోజుల్లో కూడా అక్కడక్కడ ఇతర విధాలైన వివాహాలు సైతం జరిగి ఉండవచ్చు; అని. ఎందుచేతనంటే, మానవ సమాజం అంతటా ఒకేవిధమైన వివాహ పద్ధతి ఎన్నడూ అమలులో ఉండి ఉండదు. ఈనాడు కూడా — బ్రాహ్మమే అత్యధికంగా జరుగుతున్న ఈనాడు కూడా ఇతరమైన అన్నిరకాల వివాహాలను మనం అరుదుగానైనా చూస్తూనే ఉన్నాం. అత్యంత నింద్యమైన పైశాచికం సైతం ఈ నాగరక సమాజంలో ఏదో రూపంలో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఈ మానభంగాలకు సంబంధించిన ఉదాహరణలన్నీ అవేకదా! అట్లాగే, రాక్షస గాంధర్వాలు సైతం జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఇక, వీటి పద్ధతులు. స్వరూప స్వభావాలు ఎటువంటిదో తెలుసుకుందాం.

1. “సుప్తాం ప్రమత్తాం ప్రమత్తా చారహోయతోవగచ్ఛతి।

స పాపిష్ఠో వివాహానాం పైశాచిచ్ఛాప్తమోఽధమః।

(మనుస్మృతి-3-24)

2. “పైశాచః కన్యా చలాత్” అని యజ్ఞవల్క్యుడు

(యా. స్మృ. 1-61)

3. సుప్తానాం ప్రమత్తానాం చ పహరేత్ స పైశాచః” అని ఆశ్వలాయనుడు

(ఆశ్వ. గృ. సూ. 1-4-31)

1. నిద్రపోతున్నట్టి, ఏకాంతంలో ఉన్నట్టి, స్పృహలేనట్టి కన్యతో మైథునం చేయటం పైశాచకం. ఇది వివాహం అన్నిటిలోకి నికృష్టము, మిక్కిలి హేయము పాపభూయిష్టము అయిన పద్ధతి.

2. కన్యను మోసంతో మోసగించి అపహరించుకుపోవటం పైశాచం.

3. నిద్రపోతున్న, స్పృహలేనట్టి కన్యను అపహరించుకుపోవటం పైశాచం.

ఇటువంటి అభిప్రాయాలే గౌతమ ధర్మసూత్రాల్లో విష్ణు ధర్మసూత్రాల్లో హిందూ వ్యక్తం చేశారు. దేవలుడు (దేవల స్మృతిలో) చూడా ఇటువంటి అభిప్రాయాన్నే వ్యక్తం చేశాడు. ఈ పై శాచిక పద్ధతి అత్యంత క్రూరమైనదని దీనిని దీనిమైనదని స్మృతికారులంతా చెప్పారు. కన్య ఎక్కడ అభిష్టే అక్కడ, ఎప్పుడు లభిస్తే అప్పుడు బలాత్కరించటం మనోది అదిమానవుల్లో అత్యంత అసభ్య జాతుల్లో ఎక్కడో ప్రచారంలో ఉండి ఉంటుంది. అలాంటి పైతం దీనికి సంఘంలో గౌరవం లేనట్లు తెలుస్తుంది. ఇంత నాగరకులమని, విద్యావంతులమని విజ్ఞప్తిగానే నేటి సమాజంలో పైతం ఇటువంటి పైశాచిక కృత్యాలు - మానవభంగాల లాంటివి జరుగుతూ ఉండటం చునం రోజూ పత్రికల్లో చూస్తున్నాం. మానవజాతికి ఇంతకంటే అపమానకరమైన విషయం ఏముంటుంది? సభ్యసమాజమంతా గర్హించే విషయమే అయినా, పశువులు పైతం పాల్పడని విషయమే అయినా కొన్ని సంఘటనలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి.

అయితే, ఇటువంటి నికృష్టమైన పైశాచిక కృత్యాన్ని మన హిందూ వివాహంగా ఎట్లా పేర్కొన్నాడు? దీనికి వివాహపద్ధతుల్లో స్థానం ఎట్లా కల్పించారు? అంటే, సమాజానం ఆ కాలంలో మన హిందూ సమాజంలో ఇటువంటి ఆచారం ఉండి ఉండవచ్చు. లేదా కొన్ని అసభ్యజాతుల్లో ఈ పద్ధతి ఆచరణలో ఉన్నందున దీనికి వివాహాల్లో స్థానం కల్పించి ఉండవచ్చు. లేదా, ఈనాటిలాగా మానవభంగం చేసి, హింసించి స్త్రీని వధలివేసి పారిపోకుండా, అలాంటి అట్లా తాను బలాత్కరించిన స్త్రీని వివాహం చేసుకొని పోషించి ఉండవచ్చు. ఈనాడు చునం వివాహ పద్ధతున్న వివరించటానికి పూనుకున్నప్పుడు, నేడు జరుగుతున్న పైశాచిక కృత్యాలను వివరించకుండా ఉండలేముగదా! అట్లాగే, అయిష్టమైనా, నిషిద్ధమే అయినా, దీనిని నిందిస్తూనే శాస్త్రకారులు శాస్త్రాల్లో దీనిని ఉదహరించి ఉంటారు. పైశాచికానికి గురి అయిన స్త్రీని ఎవరూ వివాహం చేసుకోవటానికి యిష్టపడరు కాబట్టి, ఆ పైశాచిక కృత్యం చేసినవాడే ఆమెను వివాహం చేసుకోవాలని ఆదేశించేటందుకై ఈ విధమైన వాటిని పైశాచికాలుగా పేర్కొని ఉంటారు. అదే నిజమైతే అలాటి శాస్త్రకారులు మనకంటే చాలా ఉదారులు, సానుభూతిపరులు అని మనం అంగీకరించాలి. ఆపస్తంబుడు, వశిష్ఠుడులాంటివారు కొందరు దీనిని వివాహాల్లో ఒక విధంగా పేర్కొనలేదు. మను స్మృతి భాష్యంలో మేథాతిథి అనే స్మృతికారుడు పైశాచిక రాక్షసాదుల్ని వివాహం అని అనకుండా స్త్రీని హింసించుకు ఆచరించే పద్ధతులుగా పేర్కొన్నాడు. మోసంతో, దొంగతనంగా కన్యను అపహరించి వివాహమాడటాన్ని వశిష్ఠుడు

“బలాచ్చేత్సహృత్వా కన్యా మంత్రైర్బిది న సంస్కృతా అన్యస్మై విధివద్దేయా యథా కన్యా తదైవ సా” (జి—స్మృ. 17-73) ఎవడైనా కన్యను బలాత్కారంగా ఎత్తుకొని పోయి, మంత్రయుక్తంగా ఆమెను వివాహమాడి ఉండకపోతే, ఆమె మామూలు కన్యలాగానే పవిత్రమైనదే) అని, ఆ కన్య నిర్దోషిత్వాన్ని నిరూపించాడు. దీనినిబట్టి మన ప్రాచీనస్మృతికారులు దీనిని ఒక వివాహపద్ధతిగా అంగీకరించటానికై చెప్పలేదనేది స్పష్టం. వారు కటుకజ్ఞాల్లో దీనిని ఖండించటాన్ని బట్టి ఈ విషయాన్ని గ్రహించవచ్చు. (ఈ సందర్భంలోనే శ్రీమద్దయానంద సరస్వతి, వేదాలు తప్ప ఇతర గృహ్యసూత్రాలేవీ ప్రమాణం కావని అన్నాడు. మనుధర్మసూత్రాల్లో ప్రక్షిప్తాలను మినహా ఎన్నే అది మాత్రమే వేదధర్మాన్ని చెపుతోందని అన్నాడు. స్మృతిపురాణాదుల ప్రామాణికాలు కావు. అనే నిర్ణయం మీదనే ఆర్యసమాజం వారు సంస్కార విఘ్నాన్ని విధించారని గుర్తించాలి)

రాక్షస వివాహం

“హర్వా చిత్వా చ భిత్వా చ క్రోశ స్తీం రుదతీం గృహాత్ |

ప్రసహ్యా కన్యాం హరతో రాక్షసో విధిరుచ్యతే || (మనుస్మృతి. 31-33)

ఏడుస్తూ బొబ్బలు పెడుతూన్న కన్యను, ఆమె బంధువులను కొట్టి, చంపి, గాయపరచి బలాత్కారంగా లాగుకొనిపోయే పద్ధతిని రాక్షస వివాహం అంటారు. అని మనువు చెప్పాడు. పైశాచికంలో కన్యకు తెలియకుండా, మోసగించి తీసికొని పోవటం చెప్పారు. ఇక్కడ ఎదిరించిన బంధువులందరిని కొట్టి తీసికొనిపోతున్నాడు. మెలకువతో నున్నందున ఏడుస్తుంది. ఇది పైశాచిక, రాక్షసాలకున్న భేదం. అంటే, రాక్షస పద్ధతిలో కన్యయొక్క అనుమతి కోసం ఆమె తల్లిదండ్రుల, బంధువుల అనుమతికోసం ప్రతిక్షించకుండా బలాత్కారంగా హరించుకొని పోవటం అనేది ఉంది. ఇది ప్రాచీన కాలంలో యుద్ధప్రియులైన జాతుల్లో వ్యాప్తిలో ఉండవచ్చు. యుద్ధంలో దోచుకున్న సొమ్ములాగానే, స్త్రీలను సైతం అపహరించి అనుభవించటం అందుకుండవచ్చు. మనువు పై శ్లోకంలో యుద్ధ దృశ్యమే సాక్షాత్కరిస్తుంది.

ఋగ్వేదంలో విషమడు యుద్ధంచేసి, జయించి భార్యను పొందినట్లు తెలుస్తుంది. (ఋ. చ. 1-116). “యుద్ధహరేణ రాక్షసః” అని విష్ణు స్మృతిలోను, “రాక్షసో యుద్ధహరణా దితి” అని యాజ్ఞవల్క్య స్మృతిలోను. స్పష్టంగానే రాక్షస వివాహమనేది యుద్ధం నుండి పుట్టినట్లు తెలుస్తోంది. యుద్ధంలో లభించిన స్త్రీలను విజేతలు బంధించటం, పెమ్మట వారిని వివాహమాడటం ప్రాచీన యుద్ధజాతుల్లో

అచారంగా ఉండేదని, దాని అవశేష చిహ్నంగానే ఈ రాలంలో చూచుకొన్న అదిమజాతుల్లో, అనాగరక, అర్థనాగరక జాతుల్లో పెండ్లివారు పరస్పరం పోట్లాడుకోవటం, కన్యను బలాత్కారంగా తీసికొని పోవటం లాంటి చృశ్యాలు కనిపిస్తాయి. చాలమంది ఆటవిక జాతులవారు ఈవిధమైన యుద్ధ దృశ్యాలను పెండ్లిరాలంలో అభినయిస్తూ ఉంటారు. గోండుల్లోను ఇంకాకొన్ని జాతుల్లోను, పారిపోయే పెండ్లి చూతున్న వెంటబడి తరచుటం, పట్టుకోవటంలాంటి నాటకీయత నేటికీ కనిపిస్తుంది. మన పురాణేతిహాసాల్లో ఇటువంటి సన్నివేశాలు అక్కడక్కడ కనిపిస్తాయి. సుభద్రార్జునుల వివాహాన్ని రుక్మిణీ కృష్ణుల వివాహాన్ని రాక్షస వివాహానికి ఉదాహరణగా చెప్పుతారు. కాని వీరి ఏషయంలో కన్యల అంగీకారం ఉన్నట్లు, వారి తల్లి చంద్రుల, బంధువుల అంగీకారం మాత్రం లేనట్లు తెలుస్తుంది. పైగా శ్రీకృష్ణునికి ఈ రాక్షస విధి బాగా నచ్చిన వద్దతిలాగా కనిపిస్తుంది. సుభద్రను అర్జునుడు రాక్షసవిధితో గ్రహించినప్పుడు, బలరాముడు కోపింపగా, ఆతని కోపాన్ని శాంతింపజేస్తూ శ్రీకృష్ణుడు అన్నాడు:

ప్రదానమపి కన్యాయాః పశువత్క్రౌంచమన్యతే
విక్రయంచా వ్యవత్యన్య కః కుర్యాత్ పురుషోభువి
ఏతాన్తోషాంస్తు కౌంచేయో దృష్టవానితి మే మతిః
క్షత్రియాణాంతు వీర్యేణ ప్రకస్తం హరణం బలాత్
అతః ప్రసహ్య హృతవాన్ కన్యాం ధర్మేణ పాండవః॥
(మ. ఖా. 1-245-5,6)

‘పశువును దానం చేసినట్లు కన్యదానం చేస్తానని నిరీక్షిస్తూ వీరుచైనవాడు ఎట్లా హర్షుంటాడు? అట్లాగే, దబ్బు తీసికొని తన కొమార్తెను అమ్మే గొడుగు ఈ భూమిమీద ఎవడుంటాడు? ఈ దోషాచన్నందువల్లనే అర్జునుడు క్షత్రియోచితంగా సుభద్రను అపహరించుకొనిపోయి ఉంటాడని నా ఉద్దేశ్యం’ అంటూ తన కిష్టమైన రాక్షసాన్ని నమ్మిస్తాడు కృష్ణుడు. తాను చేసిన పని అదే గదా: అట్లాగే, భీష్ముడు యుద్ధంలో రాజరాజును ఓడించి ఆతని చూతురు అంటున్న విచిత్రవీర్యునికిచ్చి వివాహం చేయటానికై అపహరించుకొని రావటం, భీష్ముడు చేసిన పనిని శిశుపాలుడు కటుపచనాలతో నిందించటం భారతంలో ఉంది.

అంతమాత్రంచేత పూర్వరాలంలో క్షత్రియులంతా రాక్షస వివాహాలే చేసుకొనేవారని అనుకోవటం పొరపాటు. ఈ రాక్షస వద్దతి అపవాదరూపంలో మాత్రమే

ఉండేదని, ప్రత్రయులు సైతం మిగతా వివాహ పద్ధతుల్నే అవలంబించేవారని తెలుస్తుంది. ఎక్కడైనా అరుదుగా జరిగినా కన్యయొక్క అంగీకారం తప్పకుండా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. చరిత్రలో మనకు పృథ్వీరాజు సంయుక్తల వివాహం చివరి రాక్షస వివాహంగా కనిపిస్తుంది. ఇక్కడ కూడా సంయుక్త అంగీకారం ఉంది. ఆమె తండ్రియైన జయచంద్రుని అంగీకారం లేదు. కాబట్టి రాక్షసంలో కన్య అంగీకారం ఉండాలి అని గ్రహించాల్సి వస్తుంది. లేకపోతే ఇవి రాక్షస వివాహాలు కాకుండా పోవాలి. కేవలం యుద్ధంలో అపహరించుకొనిపోయి, కన్య కిష్టం లేక పోయినా చేసుకొనే వివాహాలే రాక్షసాలు అయి ఉండాలి. రాజపుత్ర చరిత్రలో, కొన్ని గాథల్లో, తమ స్త్రీలకు ఇటువంటి దుఃఖం కలగకుండా ఉండటానికై, యుద్ధానికి బయలుదేరే ముందే స్త్రీలను చంపివేయటం, భర్త యుద్ధంలో మరణించినట్లు తెలియగానే స్త్రీలు చితిలో చూకటంలాంటి కథలు చదువుతూ ఉంటాయి. అంతే. ఇతర దేశాల్లో కూడా ఎక్కడైనా, ఎప్పుడైనా ఇటువంటి పద్ధతులు అమలులో ఉన్నాయా? అనే జిజ్ఞాస కలగవచ్చు.

ప్రపంచంలో ఎక్కడా ఈ పద్ధతి లేదనుకోవటం పొరపాటు. ఈ పద్ధతి, ప్రాచీనకాలంలో అన్ని దేశాల్లో, అన్ని నాగరక జాతుల్లో, అనాగరక ఆటవిక జాతుల్లో ఉన్నట్లు పాశ్చాత్య విద్వాంసులు చాలిమంది సప్రమాణంగా రుజువుచేశారు. టెంజానియా ప్రజలు యుద్ధాల్లో స్త్రీలను పట్టుకొని వచ్చి వారిని వివాహం చేసుకొనే వారని డా॥ వెస్టర్ మార్క్ వ్రాశాడు. ఆఫ్ఘేలియా ద్వీపంలో చాలిచోట్ల కన్యను అపహరించి తెచ్చి పెండ్లి చేసుకొనేవారని. ఆఫ్ఘేలియాలో మామూలు పద్ధతుల్లో కన్య లభించదని తోచినప్పుడు అపహరించి తెచ్చేవారని 'విల్ పైర్' అనే పండితుడు వ్రాశాడు. మెడగాస్కర్ లో 'సకలవ' జాతివారు ప్రతి సంవత్సరం అనేకమంది ఇతరజాతుల స్త్రీలను అపహరించుకొనివచ్చి పెండ్లి చేసుకొనేవారని Sakalava and their customs అనే గ్రంథంలో Mc. Mohon వ్రాశారు. "మహమ్మదీయేతర జాతుల్లో, యుద్ధంలో స్త్రీలను అపహరించుకు రావటం, అపహరించుకొని రాబడిన కన్య, అపహరించుకొని వచ్చినవానిని వివాహం చేసుకోవటానికి అంగీకరిస్తే దారి వివాహం న్యాయశాస్త్రరీత్యా చెల్లుబాటు అయ్యేది; అంటూ "Kinship and marriage in early Arabia" అనే పుస్తకంలో R. Smith అనే పండితుడు పేర్కొన్నాడు. అట్లాగే, సెమాయిట్, హీబ్రూ జాతుల్లో ఆ జాతి సైనికుల్లో సైతం ఈ పద్ధతి ఆచరణలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. గ్రీకుల్లో, ప్రాచీన బ్యూటన్

జాతిలో ఈ ఆచారం ఉండేది. రష్యాలోని కజ్జాక జాతివారిలో 17-వ శతాబ్దివరకు, స్లావ్ జాతివారిలో 19-వ శతాబ్దం వరకు ఈ ఆచారం ఉంది. హై ఆల్పైనియాలో ఈ నాటికీ ఈ పద్ధతి ఉంది. టిబెట్ లో యువకుడు తాను వలచిన కన్యకోసం కొంత కాలం నిరీక్షించాల్సి వచ్చినపుడు ముందుగా అవకాశం లభించినప్పుడు ఆ కన్యను అవహరించుకొని వచ్చి, తన యింద్లో దాచి ఉంచి, ఏమ్మట ఆమెను వివాహమాడటం ఉంది. మలయాలో చాలా ప్రాంతాల్లో ఈ ఆచారం ఉంది. బలి ద్వీపంలో కన్యకు యిష్టం లేకపోయినా ఆమెను తీసికొని, పారిపోవటం ఉంది. అయితే, ఇందుకు జుల్మానాలాగా ఆమె తండ్రికి ఆ యువకుడు కొంత ధనం చెల్లించాలి. ఇట్లా ప్రపంచంలోని చాలా భాగాల్లో, వివిధ కాలాల్లో, వివిధ జాతుల్లో, ఈ రాక్షస వివాహ సంప్రదాయం, లేదా, దానిని పోలిన సంప్రదాయం అచటచట ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. అయితే మన దేశంలో హిందువులు, వ్యవసాయం వ్యాపారాలంటి పృథ్వుల్లో స్థిరపడి, స్థిరజీవనానికి అలవాటుపడటంతో ఈ ఆచారం దూరమై పోయింది. గాంధర్వం:

గాంధర్వం అనేది ప్రపంచంలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన వివాహ పద్ధతి. అందరికీ ఇష్టమైన పద్ధతి. ఎందుచేత? ఈ పద్ధతి వివాహంలో ప్రేమకు ప్రాధాన్యం ఉంది కాబట్టి. పరూపరుల ప్రేమకు, వారి అభీష్టానికి ఈ గాంధర్వం ఎక్కువ అవకాశాన్ని యిచ్చి, వారి ప్రేమకు ఆధారంగా ఉంటుంది. ఈనాడు పాశ్చాత్యదేశాల్లో నూటికినూరు వివాహాలూ ఈ పద్ధతిలోనే జరుగుతున్నాయని అనవచ్చు. అయితే, గాంధర్వం ఆనటంతోనే మనదేశస్థులు పెద్ద సభను, రాజకీయమరులంతా ఆసీనులై ఉండటాన్ని, ఇటువంటి దృశ్యాల్ని ఊహించుకుంటారు, ఇది తప్పు.

“మిథుః సమయం కృత్వోపయచ్ఛేత్ స గాంధర్వః” (ఆశ్వా. గృ. సూ. 1-4-29) “పరూపరులు పరస్పరం విశ్చయించుకొని, ఒకరితో ఒకరు సమాగమాన్ని ఊహించుకొని గాంధర్వం” అని ఆశ్వలాయనుడన్నాడు. హరితుడు, గౌతముడు వినయ, తాను స్వయంగా భర్తను ఎన్నుకొనటాన్నే గాంధర్వం అంటారు. మనువు చెప్పినది ఇంకా విస్తరించాను, వ్యావకంగానూ ఉంది —

“ఇచ్ఛా యాఽన్యోన్య సంయోగః కన్యాయాశ్చ పరస్య చ

గాంధర్వ స్స తు విజ్ఞేయో మైథున్యః కామసంభవః. (మనుస్మృతి 3-32)

పరూపరులు రామానికి పెళ్ళయ్యే సమయంగా సంయోగం చెందటం (కలియటం)

అనే పద్ధతిని గాంధర్వం అంటారు; అని. ఇందులో పరూపరుల తల్లిదండ్రుల

ప్రమేయం ఉండదు. వధూవరుల రామమే ప్రధానపాత్ర వహిస్తోంది. అంతే ఈ వద్దలి వెనుక చెప్పబడిన రెంటికంటే ప్రశస్తం అనాలి. ఎందుచేత? ఇది చాటికంటే ఎక్కువ స్వాభావికమైనది కాబట్టి, సహజ ప్రవృత్తి కాబట్టి; వంచన, బలాత్కారము లేదు కాబట్టి.

అయితే, ఈ వద్దలిని గూర్చిన సూచన మనకు ఋగ్వేదంలో 10-17-12 లో కనిపిస్తుంది. “కిరుతీ యోషా పుర్యతో వధూయోః పరిప్రీతా సన్యసా వార్యేణ భద్రా వధూర్భవతి యత్ సుపేతాః స్వయం సా మిత్రం వనుతే జనేచిత్” “ఏ ఋభవు అందమైన పేషంతో అలంకారాలతో, జనసముదాయంలో తన భర్తను — మిత్రుని — పరిస్తుందో ఆమెను ‘భద్ర’ అంటారు” అని. అభర్షణ వేదంలో 2-36 లో “ఆ వో అగ్ని సుమతిం సంభతో గమేదిమాం కుమారీం ససా నో భగేన జష్టా చరేషు సమనేషు వర్గరోషం పత్వా సౌభగమ్ స్వస్యై” “ఋగ్వేదం తల్లిదండ్రుల వధువును తనకొస్తున్న భర్తను ఎన్నుకొనేందుకు స్వతంత్రంగా పదలి వేస్తారు” అని; ఆట్లాగే, అభర్షవేదంలో ‘అనేకచోట్ల ఈ గాంధర్వప్రశంస కనిపిస్తుంది — “తల్లిదండ్రుల, తమ ఈ కన్య ఎప్పుడు పెద్దదై తనకు తగిన భర్తను ఎన్నుకొంటుంది; అని ప్రతీక్షిస్తూ ఉంటారు,” అని, “ఇది, మిక్కిలి సామాన్య విషయమని, ఇందులో నిందింపతగినదేమీలేదని, అప్రతిష్ఠ అనేది లేదు” అని ఋగ్వేదం 8-60 ని బట్టి తెలుస్తుంది.

దీనినిబట్టి మనకు తెలిసే విషయాలు (1) గాంధర్వంలో వధూవరుల పరస్పర ఆకర్షణ, రామం ప్రధానం. (2) ఇరువురూ యుక్తవయస్కులు. (3) తల్లిదండ్రుల ఇష్టంతో అనిష్టంతో పనిలేదు. (4) సంఘంలో ఈ వద్దలికి అంగీకారం లేదు; అంగీకారం ఉంది; అని.

గాంధర్వంలోని చాచిత్యానాచిత్యాలను గూర్చిన అభిప్రాయభేదాల సైతం ఉన్నాయి. తల్లిదండ్రుల అనుమతిలేకుండా, కన్య తన ఇష్టంచెచ్చిన వానిని పెరించటం చాలమందికి నచ్చదు; ముఖ్యంగా మనదేశంలో. కాని, ప్రేమ అనే స్వాభావిక ప్రవృత్తిమీద గట్టిగా ఆధారపడిన వివాహం అయినందున భర్తకాత్మ కారులు చాలమంది దీనిని ప్రశంసించారు — “గాంధర్వ మిత్యేకే ప్రశంసన్తి నర్మేషాం స్నేహానుగతత్వాత్” (బౌద్ధా.భ.సూ. 1-11-13-7) అని బోధాయను ఉన్నాడు. వాత్సాయనుడు — వ్యూధానాం హి వివాహానామనురాగాః ఫలం యతః మధ్యమోఽపి హి సద్యోగో గాంధర్వస్తేన పూజితః

సుఖత్వాద బహుక్లేశాదపి చావరతౌ దిహి।

అనురాగాత్మకత్వాచ్చ గాంధర్వః ప్రవరోమతః॥

(రామసూత్రాలు — 3-5-29, 30)

(వివాహానికి ఫలం ప్రేమ. ఆ ప్రేమ అనేది గాంధర్వంలో అధికంగా ఉంటుంది. కాబట్టి పూజనీయమైనది. ఇది సుఖాన్ని కలిగించేది. ఇందులో కష్టాలు ఉండవు. — రాక్షసపైశాచాల్లాగా కన్యావహరణంలాంటి బలాత్కారంతో కూడిన ఇబ్బందులేవీ ఉండవు. ఇది అనురాగాత్మకం. అంటే. ప్రేమమీద ఆధారపడిన పద్ధతి)

కింబుడు సైతం “స రామాయాః స రామేన నిర్మన్త్యః శ్రేష్ఠ ఉచ్యతే” (మహాభారతం 6-94-60)లో. తమలోతామే వివాహం చేసుకొందామని అనుకొనే స్త్రీ పురుషులకు ఈ గాంధర్వ వివాహ పద్ధతి శ్రేష్ఠమైనదని అన్నాడు. మహాభారతం లోనే, 13-44-10 లో భీష్ముడు సైతం ఇట్లా అన్నాడు. “బ్రాహ్మ్యః కైత్రోఽథ గాంధర్వః ఏవే ఛర్యాః నరర్షభ. పృథగ్వా యదివా మిత్రాః కర్తవ్యాః నాత్ర సంశయః” అని. ఓ ఛర్యరాజాః బ్రాహ్మ్యం, కైత్రం (ప్రాజాపత్యం) గాంధర్వము. ఈ మూడూ ధర్మానుకూలమైనవిగా చెప్పబడ్డాయి. ఇవి విడివిడిగాగావి ఇతర పద్ధతులతో కలిపిగాని చేయదగినవి. ఇందులో సందేహంలేదు. (భారతంలో బ్రాహ్మ్య, ప్రాజాపత్య, గాంధర్వ, ఆసుర. రాక్షసము లైదింటినే చెప్పారు. ఇక్కడ బ్రాహ్మ్యం అనేదాంట్లోనే దైవి ఆర్షవివాహం అంతర్భావంగా ఉన్నాయి. అట్లాగే రాక్షసంలోనే పైశాచాన్ని అంతర్భావంచేసి చెప్పారని గ్రహించాలి. ఈ విధంగా భీష్ముడు సైతం గాంధర్వాన్ని ఛర్యమనే అన్నాడు. మనువు — “ఇచ్ఛాయాఽన్యోన్య సంయోగః కన్యాయాశ్చపిరస్య చ। గాంధర్వ స్సతు విజ్ఞేయో మైథున్యః రామసంధయః॥ (మ.స్మృ. 3-32) అంటూ “పంచనాం తు త్రయో ఛర్యాః ద్వాపఞ్చర్యో స్మృతావిహః.

పైశాచిచ్ఛసురశ్చైవ స కర్తవ్యో కదాచన. “(మనుస్మృతి 3-25) అని గాంధర్వాన్ని ఛర్యానుకూలమైనదనే అన్నాడు. అయితే, చాత్యాయనుడు ఏ కారణం చేత గాంధర్వాన్ని ప్రశంసించాడో. ఆ కారణంగానే (రామమనేది ప్రధానం అని నందువల్లనే, ఛార్మిక సంస్కార క్రియాహీనంగా జరిగేది కాబట్టే) అది అప్రశస్తం” “గాంధర్వస్తు క్రియాహీనః రాగాదేవ ప్రవర్తతే” అంటూ వీరమిత్రోదయకర్త యైన మిత్రమిత్రునిలాంటివారు అన్నారు. కేవలం ఆకర్షణవల్ల, రామంవల్ల జరిగే

వివాహం కాబట్టి. దీని స్థిరత్వాన్ని శంకించాడు. ఇతిహాసంలో ఈ విధంగా ప్రసిద్ధంగా ఉన్న వివాహం శకుంతలా దుష్యంతులది. సత్యవతీ శంతనులది. ఇక సంస్కృత సాహిత్యంలో వద్మావతీ ఉదయనుల వివాహం. మాలతీ మాధవంలోని నాయకీనాయకుల వివాహం సాహిత్యపరంగా ఈ వివాహానికి ఉదాహరణలు.

స్వయంవరం:

మనం సామాన్యంగా పూర్వాహ్లా ఇతిహాసాల్లో స్వయంవరం అనే వివాహ పద్ధతి గూర్చి చదువుతూ ఉంటాము. దీనిని కూడా గాంధర్వపద్ధతిగానే కొంతమంది పరిగణిస్తారు. కాని, వీటి రెంటిలోనూ కొద్దిగా భేదం ఉంది. గాంధర్వంలో వధూ పరులద్దరి ప్రమేయమే ఉంటుంది. ఇతరులకేమీ సంబంధం ఉండదు. — ముఖ్యంగా తల్లిదండ్రులకు, బంధువులకు: ముందుగా వారిద్దరే పరస్పరం ప్రేమించుకొని వివాహం చేసుకొంటారు. తరువాత పెద్దల అనుమతి లభించటం, లభించకపోవటంతో ప్రమేయం ఉండదు. స్వయంవరం అట్లాకాదు. ముందుగానే పెద్దల కన్య తనకు తగిన వరుని పరిచటానికి ఏర్పాట్లు చేస్తారు. స్వయంవరం అనేది, సామాన్యము విశిష్టము అని రెండు విధాలుగా ఉండవచ్చు. సామాన్యమనేది, ఆడంబరం ఏమీలేకుండా జరుగుతుంది. అంటే, తండ్రి తన కుమార్తెకు వరుని చూచి వివాహం చేయలేనప్పుడు. కన్య తనంతట తానే వరుని అన్వేషించి నిశ్చయించుకొంటుంది. తన కుమార్తె రజస్వల అయిన మూడు సంవత్సరాలలోగా వరుని వెదకి వివాహం చేయలేకపోయే, తనంతట తానే వరుని, తగిన వానిని అన్వేషించుకొని వివాహమాడే స్వేచ్ఛ. అధికారం కన్యకు ఉన్నట్లుగా మనుస్మృతి చెబుతోంది —

“త్రీణి చర్వాణ్మద చీతేత కుమార్తృతుమతీ సతి
ఉర్ధ్వం చు కాలాదేతస్మాద్విన్దేత్ సదృశం పతిమ్. (మనుస్మృతి 9-90)

యాజ్ఞవల్క్యుడు మూడు సంవత్సరాల గడువు కూడా పెట్టలేదు.

“గమ్యం త్యాభాచే దాతృవాం కన్యాకుర్యాత్ స్వయంవరమ్”

(యా.స్మృ. 1-64)

తండ్రి గాని, బంధువుగాని, బాధ్యతకలవారుగాని, తనకు వివాహం చేయలేని స్థితిలో ఉన్నప్పుడు కన్య స్వయంగా వరుని ఎన్నుకొని వివాహమాడవచ్చు. ఇది సామాన్య పద్ధతి. “ఈ పద్ధతిలో వివాహం చేసుకొన్న కన్య, పుట్టింటివారిచ్చిన

అలంకారాదులను తీసికొని రాచాడడు. వాటి అన్నింటిని వారికి తిరిగి యిచ్చి వేయాలి. ఆమె భర్త (వరుడు) కన్యయొక్క తల్లిదండ్రులకు ఏ విధమైన శుల్కము చెల్లించనక్కరలేదు” అని మనువు శాసించాడు —

“అలంకారం నాదతీత పిత్ర్యం కన్యా స్వయంవరా
మాత్స్యం బ్రాతృదత్తం వాస్తేనా స్వాద్యది తం హరేత్
ఏత్రే స దద్యాత్ శుల్కం తు, కన్యామృతుమతీం హరన్
స హి స్వామ్యాదతిక్రామేదృతానాం ప్రతిరోఽహతః.”

(మనుస్మృతి 9-92, 93)

సరియైన సమయంలో కొమార్తెకు వివాహం చేయలేని తండ్రికి శుల్కం తీసుకొనే అధికారం ఉండదు. సావిత్రి స్వయంవరం ఈవిధమైనది. అయితే స్వయంవరం ఆనేది క్షత్రియులకు అభీష్టమైనదే అయినా, వారు కన్యను అపహరించటానికే ఇష్టపడతారు అని మహాభారతం చెపుతోంది —

స్వయంవరం తు రాజన్యాః ప్రశంసంతి ఉపయాన్తి
ప్రమశ్య తు హృతామహు ర్ద్యాయసీం ధర్మవాదినః;

(మ. భా. 1-102-16)

విశిష్ట స్వయంవరం:

ఈ పద్ధతిలో తండ్రి తన కొమార్తె వివాహం కోసం పెద్ద సభ ఏర్పాటు చేయటం, రాజకుమారులంతా ఆ సభకు రావటం, వరుడు అరిక్కితయై, పూదండ చేతబట్టి, చెరికత్తై వెంటరాగా సభామంటవంలో ప్రవేశించటం, చెలికత్తై ఒక్కొక్క రాజకుమారుని గుఱగణాదులను వర్ణించి చెప్పటం, రాజకన్య తనకు నచ్చిన రూప నిద్యాపయోలాహుజు వరాక్రమాదులు గలవాని మెడలో పూలదండ దేసి వరించటం, సిమ్మట వారిరువురికి కన్యయొక్క తండ్రి సమంత్రకంగా వివాహం జరిపించటం ఈ పద్ధతి లక్షణం. ఇందుమతి, దమయంతి మొదలైనవారివి ఈ పద్ధతి స్వయంవరాలు. కొన్ని స్వయంవరాలలో, వరునికి పరాక్రమ ప్రదర్శనాదులకు సంబంధించిన కొన్ని షరతులు విధించటం, వరుడు ఆ పరీక్షలో నెగ్గితే కన్య అతని మెడలో మాల వేయటం, తరువాత సమంత్రకంగా వివాహం జరిపించటం ఉంది — సీతా స్వయంవరం, ద్రౌపదీ స్వయంవరం లాగా! ఈ పద్ధతి పూర్వపు మహారాజుల పంశాల్లో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. బ్రాహ్మణులకీ అధికారం లేదని తెలుస్తోంది.

ఈ విశిష్ట స్వయంవరమనే ఆచారంలోనే, కన్యయొక్క అభీష్టంకంటే ఆమె తల్లిదండ్రుల అభీష్టానికి, వారు విధించిన షరతులకు అధిక ప్రాధాన్యం వచ్చింది. క్రమేణా కన్యయొక్క యిష్టానికి ప్రాధాన్యం తగ్గి, దానం రూపంలో కన్యను ఇవ్వటం అనే ఆచారం వచ్చి ఉంటుంది. అంటే, గాంధర్వమైనా సరే మంత్ర సహితంగా వివాహం జరగాల్సిందే!

“గాంధర్వేషు వివాహేషు పునరైవవాహికో విధిః

కర్తవ్యశ్చ త్రిభిర్వర్తైః సమయేనాగ్ని సాక్షికః॥

అని మనుస్మృతి 8-226 విషయమై దేవుడు ఉన్నాడు. ఆనాడు గాంధర్వం అనేది అస్థిరమనే భావంతో సమాజం మంత్రహీనమైన వివాహాన్ని అంగీకరించ లేదన్నమాట. ఈ విషయం ‘అజ్ఞాత హృదయేష్వేపం వైరీభవతి సాహృదయః’ అఖి.శాకుంతలం 5-24 లో రాశిదాసు ఉచనాల్నిబట్టి తెలుస్తుంది. ఈ విషయంగా మంత్ర సహిత వివాహానికి, తల్లిదండ్రులు, పెద్దలు చేసే వివాహానికి, జాత్యవివాహాలకు సమాజంలో ప్రాధాన్యత పెరిగినకొద్దీ గాంధర్వ పద్ధతి క్షీణించింది.

వివాహమనేది మానవజాతికంతకు ఎట్లా స్వాభావికమో, అట్లాగే అన్ని దేశాల్లోనూ ఈ వివాహ పద్ధతులు చూచాను! అన్ని దేశాల్లోను ఏవో కొన్ని మార్పులతో ఈ గాంధర్వాది వివాహాలన్నీ అమలులో ఉన్నట్లు చరిత్రకారుల ప్రాతల్నిబట్టి తెలుస్తుంది. ఈనాటికీ అన్ని దేశాల్లోనూ ఈ గాంధర్వ పద్ధతి, స్వయంవరం పద్ధతి చెదురు మదురుగానైనా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది.

ఆసురం (మానుషం) :

కొంతమంది ధర్మశాస్త్రకారులు ఆసుర వివాహాన్నే ‘మానుషం’ అన్నారు. గాంధర్వం కంటే. ఈ పద్ధతి (ఆసురం) శ్రేష్ఠమైనదని ఆపస్తంబి గృహ్యసూత్రాల్లో చెప్పబడ్డది. ఈ ఆసుర వివాహానికి నిర్వచనం —

“జ్ఞాతిభ్యో ద్రవిణం చ త్వా కన్యాయై చైవ శక్తితః।

కిన్యాప్రదానం స్వాచ్ఛన్ద్యానాసురో ధర్మ ఉచ్యతే.”

(మనుస్మృతి-8-31)

చదువు, కన్యకు ఆమె బంధువులకు యథాశక్తి ధనం చెచ్చి స్వచ్ఛందంగా కన్యను వివాహమాడటాన్ని ఆసురం అంటారు అని అన్నాడు. ఈ పద్ధతి వివా

హంలో ధనం (కన్యాశుల్కం) ప్రధానపాత్ర వహిస్తోంది. కొంచెం ఇంచుమించుగా ఇది ఒక విధమైన వ్యాపారమే! అందుచేతనే చాలామంది భర్తృశాస్త్రవారు ఈ పద్ధతిని నిందించి దీనికి 'మానుషం' అనే పేరు ఇచ్చారు. అయితే పై శాసనంలోని మోసము, దగా, రాక్షసంలోని కృతార్థం వగైరా లక్షణాలు దీనిలో లేనందున చాలా కంటే కొంచెం మంచి పద్ధతిగా అంగీకరింపబడ్డది.

“అసురో ద్రవిణాదానాత్” అని యాజ్ఞవల్క్యుడు. “విత్తేనానతిః శ్రీమతా మాసురః” అని గౌతముడు అన్నారు. అంటే, అసురంలో ధనం యిచ్చి కన్యను పొందటం ముఖ్యమైన విషయ మన్నమాట.

పితృహక్కుల అవరణలో ఉన్న కులాల్లో, కన్యనైతం తండ్రియొక్క సంపదగానే భావింపబడ్డది. వివాహంచేసి కన్యను సంపదంవల్ల సంసారానికి కలిగే నష్టాన్ని హెచ్చటానికై వరుని పద్ధినుండి కొంత ధనం అపేక్షించి ఉంటారు. ఇదే రాను రాను కన్యాశుల్కం అనే ఆచారంగా ప్రబలింది. పైగా ఏ కన్యనైనా మూల్యం తీసుకోకుండా ఉచితంగా దానం చేస్తే, ఆ కన్యకు ఆ సంసారానికి ఏవిధమైన గౌరవము, హోదా లేనట్లుగా పరిగణించేవారు. ఈ కాలంలో వరుడు కట్నం లేకుండా వివాహానికి ఒప్పవడిచే ఆతనిని, ఆతని పంశాన్ని కూడా చులకనగా చూస్తున్నట్లు, ఈ కారణంచేత కూడా కన్యాశుల్కం తీసుకోవటం, ఇవ్వటం ఆచారంగా మారి వుండవచ్చు. ఇట్లా కన్యాశుల్కమనేది వంశప్రతిష్ఠకు, వారి స్థాయికి చిహ్నంగా తయారైంది. మొదట్లో కన్యయొక్క తండ్రికి మాత్రమే యిచ్చినా, రాను రాను కన్యకు కూడా కొంత భాగం యివ్వటం ఆచారమైంది. (ఈకాలంలో వరునిచ్చే కట్నంతోబాటు, అత్తకు, ఆడుబిడ్డలకు, వారి భర్తలకు కూడా కట్నం యివ్వటం ఆచారమైనట్లు) కన్యాశుల్కం డబ్బు రూపంలోను, వస్తురూపంలోనూ కూడా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. ఈవిధమైన కన్యాశుల్కం అనేది ఈ శతాబ్దారంభం వరకు ఆంధ్ర, కేరళ, మద్రాసు మొదలైన దక్షిణ రాష్ట్రాలలో ప్రచారంలో ఉంది. గత శతాబ్దంలో మగవానికి - డబ్బులేని మగవానికి - వివాహమవటమే కష్టంగా ఉండేది. కొన్ని అసభ్య జాతుల్లో కన్యాశుల్కం ఇవ్వలేకపోతే వరుడు కొన్నాళ్ళపాటు మామ గారి యింట్లో ఉండి, అక్కడ ఆ సంసారంలో చాకిరి చేయాలనే నియమం ఉండేది, ఇప్పుడూ ఉంది. ఈ పద్ధతిలో శ్రీకి సైతము విలువ ఉన్నదని సమాజం గుర్తించిందన్నమాట. చిన్న చిన్న విషయాలలో శ్రీ మీద పురుషుడు, ఆతని తల్లివాళ్ళు శ్రీని కష్టపెట్టటానికి సాహించరు — మళ్ళీ భార్యను పొందాలంటే చాలా బియ్యంతో

శ్రమతో చూచిన పని రాబట్టి: కొంచెం ఇంచుమించు వరకట్నంపల్లె ఈనాడు పురుషుల స్థితి ఉన్నట్లే. ఆనాడు స్త్రీల పరిస్థితి ఉన్నదనవచ్చు. అందుచేతనే పై శావ రాక్షస గాంధర్వాంకంపై ఈ పద్ధతి శ్రేష్ఠమన్నారు. అసీరియన్ జాతివారిలో ఈ ఆచారం ఉండేదని ఆ ఆచారమే యివటికి వచ్చి ఉంటుందని, అసీరియన్ జాతి ఆచారం రాబట్టి దీనికి 'అసురము' అనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చునని కొందరు ఊహిస్తున్నారు.

ఈ అసుర వివాహాన్ని గురించిన ప్రస్తావన ఋగ్వేదంలో నైతం (1-109-2)లో ఉంది. అంటే, కన్యావిక్రయాన్ని గూర్చి; కన్యకోసం చాలా మూల్యం చెల్లించాల్సివిన అగత్యం గురించి. అట్లాగే కొందరు కన్యలు ధనబోధంలో పడి అయోగ్యులైన వరుల్ని పెండ్లాడినట్లు ఋగ్వేదంలోనే (10-17-12)లో ఉంది. ఆ వేదంలోనే ఒక ఋక్కులో ఒక ఋషి అశ్వినులను విజామాతలాగా ఉదారచరితులుగా ఉండమని ప్రార్థించాడు. "అశ్రవం హి భూరి దావత్తరా వాం విజామాతురుత దా ఘాస్యా లాత్" (ఋ. దే. 1-109-2) విజామాత అంటే డబ్బు పెట్టి భార్యను కొనుక్కున్న భర్త అన్నమాట. అట్లాగే మైత్రాయజీ సంహితలో డబ్బు యిచ్చి కొనుక్కున్న స్త్రీని గురించి చెబుతూ, అట్టి స్త్రీని నమ్మరాదని, చరిత్రహీనురాలని నిందించినట్లుగా ఉనిపిస్తుంది — "అన్యతం వా ఏషాకరోతి యా పత్యుః క్రితా సతీ అన్యైః సంహరతి" మై. సం. 1-10-11.

ఆరంభంలో ఈ అసుర వివాహ పద్ధతి సమాజానికి ఆమోదయోగ్యంగా ఉన్నా, రాను రాను కొంత వ్యతిరేకత వచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. పురాణేతిహాసాల విషయం చూస్తే, రామాయణంలో కైకేయి వివాహం కన్యాకుల్యం తీసుకొనే జరిగినట్లు తెలుస్తుంది. భారతంలో గాంధారి, మాద్రీ, వీరి వివాహాలకు నైతం, భీష్ముడు కొంత కన్యాకుల్యం చెల్లించినట్లు తెలుస్తుంది. అప్పటికే సమాజంలో కన్యావిక్రయాన్ని గూర్చిన ఆచారం విద్యంగా ఉండి ఉంటుంది. మనువు మొదలైన స్మృతికారులు కన్యావిక్రయమనే ఆచారాన్ని ఎంత తీవ్రంగా ఖండించారో చూడండి — (మనుస్మృతి-3-51).

“స కన్యాయాః పితా విద్వాన్ గృహ్ణీయాచ్ఛుల్కమణ్డవి
గృహ్ణాన్ హి కుల్యం రోభేన స్వాన్నరోఽవత్య విక్రియా.”

ఎంత పండితుడైనా తన కొమార్తె కోసం కన్యాకుల్యం గ్రహించరాదు. కన్యాకుల్యం తీసుకోవటం అంటే తన కొమార్తెను అమ్ముకోవటమే! అట్లాగే మను స్మృతిలోనే 9-98 రో —

“అదరీత న శూద్రోఽపి శుక్లం దుహితరం దదత్
శుక్లం హి గృహ్ణాన్ దురుతే చన్నం దుహితృవిక్రయమ్.”

దోచాయనుడు తన భర్త సూత్రాల్లో (1-11-20) “క్రీతాద్రవ్యేణ యా నరీ. సా వ పత్నీ విధీయతే స సా దైచే న సా ఏత్ర్యే. దాసిం తాం కవయో విదుః॥ ఘనమిచ్చి కొని తీసికొనిరాబడిన స్త్రీ, పత్ని రానేరదు. అంటే. ఆమెకు భర్తృపత్ని గౌరవంరాదు. అటువంటి క్రీతయైన స్త్రీ, దైవకార్యాలలో పిత్రుకార్యాలలో భాగ స్వామిని రానేరదు. అంటే భర్తృపత్ని రానేరదు అని అన్నాడు. అంతేకాక దోచా యనుడే ఇంకొక అడుగు ముందుకుచేసి ఇట్లా అంటున్నాడు:—

“శుక్లైశ్చ యే ప్రయచ్ఛన్తి స్థానుతాం లోభ మోహితాః
అత్యవిక్రయణః పాపాః మహాకిర్షిష్య రారాః
సతన్తి నిరయే ఘోరే ఘ్నన్తి చాసప్తమాత్సులమ్.”

(దోచా.భ.సూ. 1-11-20, 21)

“ఘన లోభంలో గ్రుడ్డివాడై తన పాతుర్ని శుక్లం తీసుకొని అమ్ముకొనే పాపిష్టివాడు తనను తాను అమ్ముకొన్నవాడే అవుతాడు. అటువంటివాడు తాను ఘోర నరకాన్ని అనుభవిస్తూ, తన ఏడుతలాలవారి పుత్రాల్ని పైతం నాశనంచేస్తాడు” అని.

(రెండువేల సంవత్సరాలనాడు మనస్మృతికారులు, ఇంతటి సంస్కరణాభిలాషులై. ఆనాటి దురాచారాన్ని ఇట్లా ఖండించి, సంఘాన్ని ఆ దురాచారం నుండి మరలించటానికి ప్రయత్నించారు. వేల సంవత్సరాలు గతించిపోయినా, ఆ స్మృతికారుల వచనాల్నే పల్లించి, సంఘాన్ని సంస్కరించటానికి ఏమాత్రమూ పూనుకోకుండా ఉన్న, పండితకుండలధారుల్ని ఏమనాలి? వారికేమీ బాధ్యతలేదా? కన్యావిక్రయాన్ని ఆనాటి పండితులు ఖండించినట్లు, ఈనాడు గృహ్య సూత్రాన్ని సవరించాల్సిన అగత్యంలేదా? పరవిక్రియ విషయంలో, ఇంకా ఇతర దురాచారాల విషయంలో, పండితులైనవారు సమాజానికి త్రోవచూపించవద్దా? ఈ పండితులరంటే, అపండితులైన సంఘసంస్కర్తలే నయంగదా! వారు ధైర్యంగా ఇది చెడ్డ ఆచారమని చెప్పనైనా చెప్పుతున్నారు. పండితుల మాత్రం, ఆ వెనుకటి స్మృతుల్ని పల్లిస్తూ, తమ బుద్ధివైభవానికి, తమ పాండిత్య ప్రకర్షకు లోలోన మురిసిపోతూ బ్రతుకుతున్నారు. ఈనాడు మనువు, దోచాయనుడు లాంటివారే ఉన్నట్లులే పరవిక్రియాన్ని ఖండించి, ఏత్యదేవతలకు ఉత్తమగతుల్ని కలిగించాల్సిన కొడుకునే

అమ్మకోవడం ఇంకా మొరపాతకిం అని వ్రాసి ఉండేవారు. లేదా, కాలానికి తగినట్లుగా, రాజకీయ: సాంఘిక, ఆర్థిక సంఘాలలో సభ్యులుగా ఉండటానికి అనర్హులని వ్రాసి ఉండేవారు.)

సరే, ఇక వద్దపురాణంలో అయితే, చూతున్న అమ్మకొన్నవాని ముఖం చూడరాదని అన్నారు. ఒకమేళ పొరపాటున చూస్తే ప్రాయశ్చిత్తంగా సూర్యుణ్ణి చూడాలని అన్నారు — “కన్యా విక్రమణాం బ్రహ్మన్న వశ్యేత్ పదనం బుధః దృష్ట్వా చాజ్ఞానతో దామి కుర్యాన్మార్తాండ దిర్ఘనం”

(వద్దపురాణం, బ్రహ్మఖండం 24-26)

దీనినిబట్టి, క్రమంగా సమాజంలో ఈనాడు మరవిక్రయం సిగ్గులేకుండా విచ్చలవిడిగా సాగుతున్నట్లే అనాడు కన్యావిక్రయం అనేది పెద్దజాడ్యంగా ప్రబలి ఉంటుంది. అందుకే, సంఘసంస్కరణాభిలాష, సంఘ సౌభాగ్యాన్ని శ్రేయాన్ని కోరిన ధర్మశాస్త్రురూప ఆ దురాచారాన్ని ఇట్టి పరుషవార్యాల్లో ఖండించారు. తాత్కాలికంగా, ఈ దురాచారం కొంతకాలంపాటు అగినా, మళ్ళీ సంఘం ఆ పూర్వ ఆచారానికి తల ఒగ్గినట్లుగా కనిపిస్తోంది —

భీష్ముడు, మాద్రుని పాండురాజునకిప్పించి వివాహం చేయించారని రలచి రాయబారానికి వెళ్ళినప్పుడు శల్యుడు ఎంతో సంకోచంతో అంటాడు —

“పూర్వైః ప్రవర్తితం కించిత్కులేస్మి న్నైవ సత్తమైః
సాం వా యది వాఽసాం తన్నాతిశ్రాంత ముత్సహే
చక్రం తద్భవతశ్చాపి విదితం నాత్ర సంశయః
స చ యుక్తం తథా వక్తుం భవాన్దేహీతి సత్తమ
కులధర్మః స నో వీర ప్రమాణం పరమం చ తత్
రేనత్వాం న బ్రవీమ్యేతద సందిగ్ధం వచోఽరిహన్”

(మ.భా. 1-113-14, 15, 16)

“మీరు నా సోదరిని పాండురాజుకిచ్చి వివాహం చేయించాలనుకుంటే మీరు తప్పుకుండా కన్యాశుల్కం ఇవ్వవలసి ఉంటుంది. ఇది మా వంశంలో పరంపరంగా వస్తున్న ఆచారం. ఈ ఆచారం మంచిదై నా చెడ్డదై నా దీనిని మేము అనుసరించక తప్పదు. మీరు అన్నీ తెలిసినవారు. నాచేత చెప్పించటం ఎందుకు?” అని, భీష్ముడు కన్యాశుల్కంగా మద్రరాజుకు (పాండురాజుకు మాద్రునిచ్చి వివాహం చేయించటానికై),

రత్నాలు, మణులు పెగైరా ఘనరాసులు. వీనుగులు, గుఱ్ఱాలు, పగైరా అనేకం
యెచ్చినట్లు. శిల్పము వాటిని గ్రహించి సంతోషించినట్లు మహాభారతంలో ఉంది.

(ఈ సందర్భం అంతా చదివితే, ఈనాడు అనేకమంది సంపన్నులు తమ
కుమారుని పెరచుటకు — కట్నం — అడుగుతూ చెప్పేమాటలు శిల్పని మాట
లను తలపింపవా: 'మాకు డబ్బుకు లోటులేదు. కాని, మా అంతస్తుకు, హోదాకు
తిగినట్లుగా తీసుకోకపోతే, సంఘంలో, బంధువర్గంలో గౌరవం ఉండదుగదా!' అంటూ
శిల్పవచనాల్నే వల్లస్తుంటారు.)

దీనినిబట్టి మనం గ్రహించాల్సిందేమంటే (1) ఆ కాలంలో నైతం కన్యా
విక్రయానికి సంఘంలో ప్రాతిపదిక ఉంది. (2) శిల్పనిలాంటి వారికి నైతం
అది తప్ప అని తెలుసు. (3) సంఘ సంస్కర్తలు, శాస్త్రవారులు అంతా ఈ
ఆచారం తప్ప అని, పాపమని మోషిస్తునే ఉన్నారు. (4) కాని, చంకాచారం,
సంఘ గౌరవం అనే వంకతో చూపివక్రయం సాగించేవారన్నమాట. ఈ సంద
ర్భంలో మనం తెలుసుకోవాల్సిన విషయం ఒకటి ఉంది — దక్షిణదేశంలో
తంజావూరు జిల్లాలో లభించిన 15-వ శతాబ్ది ఒక శాసనాన్నిబట్టి, అప్పటి
బ్రాహ్మణులంతా సమాచేశమై తమలో తాము చర్చించుకొని “ఏ తండ్రి అమ్మనా
కన్యకుల్కాన్ని గ్రహిస్తే అతనిని జాతినుండి బహిష్కరించాలి” అని నిర్ణయించి
నట్లు తెలుస్తోంది (South Indian Inscription - Vol - I No-56). ఈనాటి
పండితులకు, సంస్కర్తలకు అమాత్రం ధైర్యం లేకపోవటాన్ని చూస్తే, జాతి
ధార్మికంగా ఎంత నిర్వీర్యమౌతోందో తెలుస్తుంది.

పూర్వం, బాల్యవివాహాలు ఈ కన్యావిక్రయ సంప్రదాయానికి బాగా అను
కూలించినాయి — కన్యద్వారా ఏ విధమైన ప్రతిఘటన ఉండదు రాబట్టి: క్రమంగా
సభ్యవమాజంలో ఈ కన్యావిక్రయం చాలాభాగం తగ్గిపోయినా, అక్కడక్కడ కొన్ని
అసభ్య జాతుల్లో, అశిక్షిత జాతుల్లో ఇంకా, అమలులో ఉంది.

ఈ సందర్భంలో ఇతర దేశాల్లో ఈవిధమైన కన్యావిక్రయ పద్ధతి అమలులో
ఉందా? లేదా? అని చూడాలి తెలుసుకోవాలి. ఎందుచేతనంటే, పాశ్చాత్యులూ, దారి
భావాలకు దానులైన కొందరు భారతీయులూ కూడా మన ప్రాచీన సంప్రదాయాల్ని
వెక్కిరించటం, హేళనచేయటం పరిపాటి. వారికి, చారిత్రక జ్ఞానం లేకపోయినా,
గ్రంథపరిజ్ఞానం లేకపోయినా, వెట్టి, మొట్టి విమర్శలు చేస్తూఉంటారు; రాబట్టి:

ఈ కన్యావిక్రయం అనే ఆచారం, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ప్రపంచంతోని అన్ని దేశాల్లోనూ అమలులో ఉన్నట్లు పాశ్చాత్య చరిత్రకుల వ్రాతల్నిబట్టి తెలుస్తోంది. కొన్ని జాతుల్లో కన్యాశుల్కం పూర్తిగా చెల్లించేదాకా కన్యమీద వరునికి ఏవిధమైన అధికారమూ సంక్రమించదు. ఆ శుల్కం ధనరూపంలోను, వస్తురూపంలోనూ ఉంటుంది. కన్యాశుల్కం చెల్లించలేకపోతే ఆ పురుషుడు మామగారి యంట కొంతకాలంపాటు చారికి సేవచేయాలి.

హర్వర్థ్ విస్కన్ సామ్రాజ్యంలోని తుర్క్, తార్తార్ జాతుల్లో ఈ కన్యాశుల్కం చెల్లించబడునేది తప్పనిసరి. ఓటయక్ జాతివారు పశువులు, కోళ్ళుకాక 150 యాబుళ్ళు వనం చెల్లించాల్సి వచ్చేది. (Westermarck - History Vol-II page 381) సుమెరా వీధివంతో బాట్లా జాతివారు కన్యతండ్రికి బంగారు ఉంగరం చెల్లించటం ఆచారం. న్యూగినిలో కుక్కదంతం, పంది, కొన్ని ఆభరణాలు చెల్లించాలి. సుబానూజాతివారిలో వస్త్రాలు, పంచదార, కడపలు, ఇత్తడి పాత్రలు కన్యాశుల్కం. ప్లారిడాలో డబ్బు, ఇతరసామానులు ఇవ్వాలి. ఇట్లా ప్రాచీనకాలంలో ఏ ఏ దేశంలో కన్యాశుల్కం ఏ విధంగా ఉండేదో Westermarck అనే చరిత్రకారుడు తన History Vol II Page 354 నుండి 431 వరకు విపులంగా వర్ణించాడు. మొన్న మొన్నటివరకు మన ఆంధ్రదేశంలోనే ఈ ఆచారం అమలులో ఉన్నందు వల్లనే 'కన్యాశుల్కం' లాంటి నాటకాలు సంస్కరణాభిలాషతో రచింపబడ్డాయి. ఈ కన్యాశుల్కానికి మూలకారణంగా ఉంటూ వచ్చిన బాల్యవివాహాన్ని నిరోధించటానికి అనేకమంది సంఘసంస్కర్తలు ఉద్యమించాల్సి వచ్చింది.

ఆర్షము:

మనువు, యాజ్ఞవల్క్యుడు, ఆపస్తంబుడు మొదలైన ధర్మశాస్త్రకారులుంతా ప్రాజాపత్యం కంటే ఆర్షమే శ్రేష్ఠమైన పద్ధతి అని అన్నారు. కాబట్టి మనం ధైర్యం కొనే క్రమంలో ప్రాజాపత్యం తరువాతనే ఆర్షం రావాలి. కాని, ఈ పద్ధతిలో కూడా కన్యావిక్రయ లక్షణాలు గోచరిస్తూ ఉన్నందువల్ల ప్రాజాపత్యంకంటే ఆర్షం హీనమైనదిగా పరిగణించటం జరుగుతోంది. ఈ ఆర్షాన్ని గురించి మనుస్మృతి 3-29 లో—

“ఏకం గోమఘనం ద్వైవా వరాధాదాయ ధర్మతః

కన్యాప్రదానం విధివద్ధాన్ ధర్మః స ఉచ్యతే” అన్నారు.

యజ్ఞయాగాది కార్యాలను నిర్వహించటం కోసం తిన్నయొక్క తండ్రి చదువి పద్దమంచి ఒకటి రెండు జతల అవులు, ఒక ఆదోతును గ్రహించి, విధి పూర్వకంగా కన్యాదానం చేస్తాడు. ఈ గోమఘనాన్ని గ్రహించటం అనేది యజ్ఞం కోసం కాబట్టి దీనిని ఆర్షమన్నారు. (ఈ రోజుల్లో “మేము కట్నం తీసుకోవటం లేదు. వాళ్ళ అమ్మాయికి బదెకరాల ఖాగాణి, అల్లుడు చాక్లరుగా ప్రాక్టీసు పెట్టటానికి చట్టంలో ఒక మేడ, చిన్నవారు ఇచ్చుకొంటున్నారు” అని అంటున్నట్లు) ఆసురంలో కన్యా శుల్కం విషయమై బేరమాడటానికి అవకాశం ఉంది. ఇందులో ఆ అవకాశం దీని పించదు. పైగా ఆ తీసుకోనేది ధర్మవార్య నిర్వహణ కోసం అని; కాబట్టి తప్పు లేదనే భావం ఇందులో విహితమై ఉంది. చాలమంది స్మృతికారులు దీనిని కూడా కన్యాశుల్కంగానే పరిగణించారు. కాని జైమిని ఖాత్రం చారిత్రక కృత్యాల కోసం గోమఘనాన్ని గ్రహిస్తున్నాడు కాబట్టి తప్పు లేదన్నాడు — “క్రయస్య పర్య మాత్రత్వమ్” (పూర్వమీమాంస-6-1-15) దీనిని వ్యాఖ్యానిస్తూ శబరస్వామి తన భాష్యంలో “నాపా క్రియః ఇతి. క్రియోహ్యవ్యవహరణోఽపచతి. నియతం త్విదం దానమ్” క్రయవస్తువును బజారులో ఘర పెరగటం, తరగటం ఉంటుంది. ఇక్కడ అట్లా కాకుండా ఖచ్చితంగా ‘గోమఘనం’ అని అనటంవల్ల, ఆర్ష పద్ధతిలో ధర్మవార్య నిర్వహణకోసం అల్లుళ్ళు మామగార్లకు —చ్చే యీ గోమఘన దానం ఎప్పుడూ ఒకటిగానే ఉంటుంది. కాబట్టి ఇది కన్యాశుల్కంకాదు; అన్నాడు. అట్లాగే, మిత్రమిత్రుడు తన వీరమిత్రోదయంలో “ధర్మనిమిత్రోహ్యసౌ సంబంధః న లోభ నిమిత్తః” లోభంతోకాకుండా ధర్మంకోసం తీసుకొనేది కాబట్టి శ్రేష్ఠమని చెప్పాడు. ఇట్లా, కొంతమంది శాస్త్రకారులు దీని దౌచిత్యాన్ని సందర్భానుసారంగా సమర్థించినా, మొత్తానికి ఈ పద్ధతి ఆసురానికి స్మృతి చిహ్నంగా, లేక, అవశేష చిహ్నంగా కొంతకాలంపాటు నిలిచి ఉంది. కాబట్టే, విలోమ పద్ధతిలో ప్రాచీనత్వానికి ముందుగానే దీనిని ప్రస్తావించటం జరుగుతూ ఉంటుంది.

మనువు దచ్చిన నిర్వచనం పైన వివరించాడు. అశ్వలాయన గృహ్య సూత్రాల్లో 1-4-27 లో “గోమఘనం దత్త్యైవయచ్చేత స ఆర్షః” అని దోషాధున అవస్తంబాది ధర్మశాస్త్రజ్ఞుల ననుసరించి కూడా యజ్ఞ సంపాదనంకోసం ఒక జత అవుల్ని ఒక ఎద్దును మామగారికి ఇవ్వాలని ఉంది.” ఇట్లా ఇవ్వటంవల్ల వెనుకటి ఘనాల్గు తరాలు, తరువాతి ఆరు తరాలు పవిత్రహారాయి” అని యజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-59) చెబుతోంది — “యజ్ఞస్య ఋత్విజే దైవ ఆదాయార్హస్తు గోదన్యమ్.

చతుర్థ ప్రభుజుః పునాత్పుత్రం జశ్చపట్” అర్షంలో గోమిథునాన్ని తీసుకోవటం అబద్ధమని. కన్యనిచ్చేటప్పుడు కొద్దో - గొప్పో ఏ రూపంలో తీసుకోన్నా అది నింద్యమేనని మనువు అన్నాడు. (మనుస్మృతి 3-53, 54) అర్షము అనే పదం ‘ముఝి’ అనే పదానికి విశేషజరూపంగా ఉంది. కాబట్టి, యజ్ఞయాగాదులు ఆచరించే ఋషుల కులాల్లో, పురోహిత పంశాల్లో ఈ ఆచారం ఉంది ఉంటుంది. అందుకే అర్షమనే పేరు వచ్చి ఉంటుంది. ఈ పై విషయాలను బట్టి అలోచిస్తే ఆ కాలంలోనే కన్యాకులాన్ని వదలలేక గోమిథునమనే క్రొత్తపద్ధతి బయలుదేరిందని, ఆ గోమిథున మనేది యజ్ఞ సంపాదనకోసం అని సమర్థించిన వారు, తెగడిన వారూ కూడా ఉన్నారని తెలుస్తుంది. (ఈ కాలంలో చరకట్నం అనకుండా, వధువుకు బంగారము, పొలము చదునికి స్కూలుల్లు, కార్లు, టి.వి.లు లాంటి వస్తుసామగ్రి రూపంలో అడిగినట్లుంది) బేరమంటే, ఏ రూపంలో జరిగినా బేరమేకదా! అందుకే దీనికి ప్రాజాపత్యం కంటే తక్కువ స్థాయి ఇచ్చారు.

ప్రజాపత్యం:—అర్షంకంటే ప్రాజాపత్యం శ్రేష్ఠతరం అంటారు. ప్రాజాపత్యంలో ఏ విధమైన కన్యాకుల్యమూ ఏ రూపంలోనూ కూడా ఉండదు. కాబట్టి ఇది కేవలం ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో జరిగేది కాబట్టి:

ఆశ్వలాయన గృహ్య సూత్రాల్లో (1-4-25) లో “సహ ధర్మం చరత ఇతి ప్రాజాపత్యః” వధూవరు ఏదైనా కలసి సామాజిక, ధార్మిక కర్తవ్యాలను నెరవేర్చటం అనేది ప్రాజాపత్య లక్షణం; దీనినే యజ్ఞాపల్యసృప్తి పైతం పేర్కొంటోంది. “సంయోగ మంత్రః ప్రాజాపత్యే సహధర్మం చరతామితి” అని గౌతమస్మృతి “సహోధా చరతాం ధర్మమితి వాచాను భాష్యవ కన్యాప్రదాన మభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యో విధిః స్మృతః” (మనుస్మృతి-3-30) వధూవరులిద్దరినీ ధర్మాచరణం చేయమని ఆదేశిస్తూ చేసే వివాహాన్ని — కన్యాదానాన్ని ప్రాజాపత్యం అంటారు. ఇదే స్మృతికారులందరి అభిప్రాయము అని తెలుస్తోంది. అయితే, సహ ధర్మచరణం అనేది అన్నింటిలోనూ ఉంది కదా! దీనిలోని ప్రత్యేకత ఏమిటి? అంటే, ఈ పద్ధతి ప్రకారం వధూవరులిద్దరూ జీవితాంతం వరకూ నియమితమైన పద్ధతి ప్రకారం ధర్మాలను ఆచరించాలి. పతి గృహస్థాశ్రమాన్ని వదిలి ఇతర ఆశ్రమాల్ని స్వీకరించరాదు. ఈ మొదటి భార్యను వదిలి ఇంకొక భార్యను వివాహంచేసుకోరాదు; అనే నియమాలు ఉన్నట్లుగా ఆపస్తంబ గృహ్య సూత్రాలకు (1-4-25) వ్రాసిన టీకలో హరదత్తుడు విపులీకరించాడు — “యద్యవ్యన్యేష్యపి వివాహేషు

సహధర్మచరణ మస్తి. తథావ్యత్ర యావజ్జీవం సహధర్మచరణమేవ, న మధ్యే అశ్రమాంతర ప్రాప్తిరితి విశేషః కిం చ తథా తయైవ సహధర్మచరణం న త్ర్యంతర వివాహః” అని వ్రాశాడు. ఆ చారదత్తుడే గౌతమ ధర్మసూత్రం (1.4.5)ను వ్యాఖ్యానిస్తూ కూడా ఇవే మాటలు చెప్పాడు. కాబట్టి ప్రాజాపత్య ముఖ్య లక్షణాలు (1) ఆజీవనం దంపతుల ధర్మాచరణం (2) ఇతర ఆశ్రమాల్ని స్వీకరించకుండా ఉండటం (3) చేరొక స్త్రీని వివాహమాడకుండా ఉండటం, అనేవి.

ఈ పద్ధతి ననుసరించి దంపతులు ప్రజాపతి మొదల తమ ఋణాల్ని తీర్చు కోవటానికై సంతానాన్ని పొంది, వారిని పెంచి పోషించటం అనే సంబంధానికి తమంతటతాము బద్ధులై ఉంటారు. అందుచేత ఈ పద్ధతి ప్రళస్తమైనదని ఈనాడు చూడా అంగీకరించవచ్చు. “సహధర్మ క్రియాహేతోర్ధానం సమయ బంధనాత్ అలంకృత్యైవ కన్యాయాః వివాహః స ప్రజాపతేః” అని వీరహితోపయంలో ఉదహరింపబడ్డది. సంతానప్రాప్తివార్తా ప్రజాపతియొక్క ఋణాన్ని తీర్చటం అనే ధర్మం ప్రధానమైనందున దీనికి ప్రాజాపత్యం అనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. అయితే ధర్మశాస్త్రాల్నిబట్టి ఈ వివాహం బ్రాహ్మదైవ ఆర్చాలకంటే నికృష్టమైనదిగా ఎందుకు పరిగణింపబడ్డది? అంటే, ఇందులో కన్యాదానం ప్రత్యేకమైన షరతులను విధించి చేయటమే దీనికి కారణం అయిఉండవచ్చు. దానమనేది ఏదైనాసరే, ఏ విధమైన షరతులు లేకుండా చేయాలి. ఇందులో పెరునివద్దనుండి కొన్ని షరతులు విధించి హామీలు తీసుకోవటం అనేది దోషం. బ్రాహ్మదైవ వివాహాల్లో ఇటువంటి షరతులు ఏవీ ఉండవు. ఇది షరీ పూర్వకాలం ఆమయలో ఉండిఉండదు. బాగా వదువుకొన్నట్టి, ఉన్నతమైన శీలసంపద కలిగినట్టి యుక్తవయస్కులైనట్టి వధూ వరులు చూత్రమే జీవితాంతం ధర్మాచరణం చేస్తామనే ప్రతిజ్ఞ చేయగలుగుతారు. కాబట్టి ఇది యుక్తవయస్కులైనవారిలో జరిగే వివాహం అని తెలుస్తుంది.

కొంతమంది శాస్త్రజ్ఞులు ప్రాజాపత్యము, బ్రాహ్మము ఈ రెండూ ఒకటే అనీ, ఒకే పద్ధతికి రెండు పేర్లే అంటారు. ప్రాచీనులైన వసిష్ఠుడు, ఆపస్తంబుడు మొదలైన ధర్మశాస్త్రచారులు ఈ ప్రాజాపత్యమనే వివాహపద్ధతిని పేర్కొనలేదు. వారు ప్రళస్తమైన వాటిలో బ్రాహ్మదైవ ఆర్చాలనే పేర్కొన్నారు. ఎనిమిది రకాలనే సంఖ్యను పూరించటానికై ప్రాజాపత్యాన్ని చేర్చి ఉంటారని విమర్శకులు కొందరు అంటారు. ఇది బ్రాహ్మంలోకే వస్తుందని వారి ఉద్దేశ్యం. ఇది ప్రాచీన వయస్కుల్లో

జరిగేది కాబట్టి బాల్య వివాహానికి. కన్యాదానానికి తావు లేదని, కాలక్రమేణ బాల్యవివాహాలు ప్రబలిన మీదట ఈ పద్ధతికూడా క్షీణించి, కన్యాదానం అనేదికూడా చోటు చేసుకొన్నదని తెలుస్తుంది.

దైవము: ప్రాజాపత్యం కంటే దైవవివాహం శ్రేష్ఠమైనదని అంటారు. యజ్ఞవల్క్యుడు “యజ్ఞస్థ ఋత్విజే దైవః” (యా. స్మృ. 1-59) అన్నాడు. ఆశ్వలాయనుని అభిప్రాయం ప్రకారం “ఋత్విజే వితతే కర్మణి దద్యాదలం కృత్య స దైవః” (ఆశ్వ. గృ. సూ. 3-53.) తండ్రి తన కన్యను అలంకృతను చేసి, తాను చేస్తున్న యజ్ఞంలో పౌరోహిత్యాన్ని నిర్వహిస్తున్న ఋత్విజునకు దానంచేసే వివాహం దైవము అని. బోధాయనుడుకూడా ఋత్విక్కునకు దక్షిణరూపంలో కన్యను యిస్తాడని చెప్పాడు — “దక్షిణాను దీయమానా స్వస్తర్వేది యత్ ఋత్విజే స దైవః” (బౌధ. 4. సూ. 11) దేవతల సుద్దేశించి చేసే యజ్ఞంలో కన్యనిచ్చి చేసే వివాహం కాబట్టి దీనికి దైవమనే పేరు వచ్చి ఉండవచ్చు. మనువు — “యజ్ఞే తు వితతే సమ్యగృత్విజే కర్మకుర్వతే అలంకృత్య సుతాదానం దైవం ధర్మ ప్రచక్షతే.” (మను స్మృతి. 3-28)” యజ్ఞంలో కర్మ నిర్వహణం చేస్తున్న ఋత్విజునికి అలంకృతమైన కన్యను దానం చేయటం దైవవివాహం” అని అన్నాడు. అయితే, యాగాల్లో చేసిన సేవలకుగాను పురోహితునికి కన్య నివ్వటం అనేది వైదికసాహిత్యంలో నైతం కనిపిస్తుంది. పురోహితుడు, యజ్ఞానికి యజమానులైన రాజులద్వారా కన్యలను దాసీలను పొందినట్లు కనిపిస్తుంది. అటువంటి కన్యలను ‘పదూ’ శబ్దంతో వ్యవహరించినట్లు తెలుస్తోంది (ము. 5-61-17, 19) లో దాచివేసి కొమార్తెయైన కథవీతికోసం శ్యావాశ్వుడు చాలా వ్యాకులపడినట్లు తరువాత ఆమెను పొందినట్లు తెలుస్తుంది. ‘బృహద్దేశత’ అనే గ్రంథంలో శ్యావాశ్వుడు తనకోసం కాకుండా తన కుమారునికోసం కన్యను అడిగినట్లుంది. ఇట్లా రాజులవద్ద నుండి కన్యలను సంపాదించటం అనేది వివాహం ఎట్లా అవుతుంది! ఈ పద్ధతి మొదటి మూడు పర్వాల్లోనే ఉండి ఉంటుంది. వారే యజమానులైనా, ఋత్విక్కులైనా కాబట్టి, ఇది ఉంపుడుకత్తెల ఆచారానికి మాదా త్రోవ తీసి ఉండవచ్చు. ఆ కాలంలో యజ్ఞంలో పురోహితునికి కన్యాదానం చేయటం గొప్ప పుణ్యంగా భావించి ఉంటారు. తరువాత తరువాత యజ్ఞాలు తగ్గిపోయినకొద్దీ ఈ ఆచారంకూడా లుప్తమైపోయి ఉండవచ్చు. లేదా, సమాజంలోని, కన్యలలో వ్యతిరేకత ప్రబలి లుప్తమైపోయి ఉండవచ్చు. ఇది కూడా పురోహితుని సేవలకు ప్రతిఫలంగా యిచ్చే దానమే కాబట్టి ప్రశస్తమైనదిగా

పరిగణింపబడకపోవచ్చు. ఈ యజ్ఞయాగాదులు శ్రీ.శ. నాల్గు శతాబ్దం పరకు బాగానే ప్రచారంలో ఉన్నాయి. ఆ యజ్ఞాల్లో అనేకమంది పురోహితులు పాల్గొనటం, వారిలో విద్యావయోరూపగుణాలు కలవారిమెడ యజమాని మోహితుడై యుక్తవయస్కురాలై సతన కన్యను దానం చేయటం, యజమానులైనవారు అగ్రపర్వమైన బ్రాహ్మణ యుత్విక్కులకు కన్యనిచ్చి వివాహం చేయటం గౌరవంగా భావించి ఉంటారు. అనాటి సమాజంలో పెరిగిన కన్యలు ప్రాచీనైన ఆ విధమైన సంస్కారం కలిగినవారే అయినందున అందుకు అంగీకరించటం జరిగి ఉండవచ్చు. ఏమైనప్పటికీ, ప్రతిఫలంగా యిచ్చేది, స్వార్థంతో చేసేదీ అయిన దానం ప్రస్తుతం రాదు వాటి దీనిని పైతం బ్రాహ్మం కంటే తక్కువగానే భావించారు.

బ్రాహ్మణులు: బ్రాహ్మవివాహమనేది పితృధర్మమైనదని. మిగతావాటికంటే బాగా విరాసం చెందిన పద్ధతి అని. ఎవిత్రమైన పద్ధతి అని. స్మృతకారు లందరి అభిప్రాయం. దీని పేరునుబట్టి ఇది బ్రాహ్మణులకు తగిన పద్ధతి అని తెలిస్తోంది. బ్రాహ్మణులు అంటే కేవలం వర్ణరీత్యానే కాకుండా బ్రాహ్మణ్యులైనవారు అనుకున్నారప్పటికీ. అంటే, పండితుడు. విద్యావినయసంపన్నుడు. శీలవంతుడు అయిన వరుని అహ్నినించి ఏవిధమైన కల్క లేకుండా సాలంకృతయైన కన్యను సదక్షిణాపంగా దానం చేయటం ఈ పద్ధతిలోని విశేషం.

మనువు — “అచ్చాద్య చాప్యైత్వా చ శ్రుతిశీలవరే స్వయయే

అహూయ దానం కన్యాయా బ్రాహ్మో ధర్మః ప్రకీర్తితః

(మ. స్మృ. 3-27)

అని పై విషయాన్నే చెప్పాడు. ఈవిధంగా చేసిన వివాహంపల్ల జన్మించిన పుత్రుడు చెనుకటి పండ్రెండు తరాల పితరుల్ని. రాబోయే పండ్రెండు తరాల పితరుల్ని తరింపజేస్తాడని ఆశ్వలాయను డన్నాడు. కొందరు తల్లిదండ్రుల పెంకాలకు చెందిన చెనుకటి పదితరాల, రాబోయే పదితరాల పితరుల్ని తరింపజేస్తాడన్నారు. యజ్ఞపల్కుడు ఇరువైపుల ఇరవై ఒక్క తరాల వారిని ఏవిత్రం చేస్తాడని అన్నాడు —

“బ్రాహ్మోవివాహః అహూయ. దీయరే శ క్త్యలంకృతా

తజ్ఞః పునాత్యుపయతః పురుషానేక వింశతిమ్” (యా. స్మృ. 1-58)

కన్యాదాతతోసహ ఇంపై ఒక్క తరాలని అనుకోవాలి. ఈనాడు కూడా కన్యాదానం చేసేటప్పుడు “మయాసహ దశపూర్వేషాం దశావరేషాం, మద్వంశ్యానాం

మాతృపంశ్యానామ్ పితృజాం నరరాదు తీర్థ శాశ్వత బ్రహ్మలోకా వా వ్యర్థం సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యాదానమహం కరిష్యే” అని అంటున్నారు. ఇతర వివాహపద్ధతుల్లో దీనిని పోల్చినప్పుడు (1) దీనిలో క్రౌర్యం దుర్మార్గం లేవు. (2) శారీరక బల ప్రదర్శనం. యుద్ధం వగైరాలు లేవు. (3) ఏవిధమైన షరతులూ లేవు. (4) ఏవిధమైన రామవాసనల ప్రకౌపమూ లేదు. (5) ఏవిధమైన శుల్కమూ లేదు. (6) ఏదో ఒక ప్రయోజనాన్ని కోరిచేసే (లాభాన్ని పొందిచేసే) దానమూకాదు. కాబట్టి, మిగతా అన్ని వివాహ పద్ధతులకంటే ఇది ఉత్కృష్టమైనదని పలువురి అభిప్రాయం. ఋగ్వేదంలో ఈవిధమైన వివాహం సూర్యాసోములకు జరిగినట్లుగా ఉంది. ఇది ఈ పద్ధతి వివాహానికి పూర్వరూపమై ఉండాలి. సూర్యాసోముల వివాహాన్ని గూర్చిన వర్ణన ఋగ్వేదం పదవ మండలం 81 వ సూక్తమైన వివాహ సూక్తంలో మనోరంజకంగా వర్ణింపబడ్డది. ఈ వివాహసూక్తమే అభర్వణ పేదంలోకి గ్రహింపబడి క్రమంగా 64, 75 మంత్రాలుగల రెండు సూక్తాలుగా విపులీకరింపబడ్డది. ఋగ్వేదంలోని పూర్తి సూక్తాన్ని రాకపోసునా కొన్ని ఋక్కులను, వాటి అర్థాన్ని తెలుసుకొంటే, నాటి వివాహ ప్రయోజనం, ఆదర్శం, ఆ పద్ధతులు తెలుస్తాయి. (కొందరు ప్రబుద్ధులు, ఇందులోని గర్భాదానానికి సంబంధించిన ఒకటి రెండు వాక్యార్థాల్ని గ్రహించి, మొత్తం ఋగ్వేదమంతా బూతుల బుంగ అనీ, వివాహాలకు మంత్రాలు అక్కరలేదని ఏమేమో వ్రాశారు. అవన్నీ ఎవరిమీదనో ఉన్న విద్వేషాన్ని వెల్లడించేవత్వపు చారిత్రక దృష్టితో, సామాజిక ప్రయోజనాన్ని అపేక్షించి వ్రాసినవి కావు.) పేదకాలినమైన ఈ వివాహాన్ని గురించి తెలుసుకుందాం. ఈ సూక్తంలోని వర్ణనలు, కథ వగైరాలన్నీ కల్పితాలని అనుకున్నప్పటికీ వాటివల్ల అనాటి ఆచార వ్యవహారాలు, వారి ఆదర్శాలు వగైరాలు ప్రతిఫలించి నాయనకతప్పదు. నేటి కథల్లో ‘ఈనాటి సామాజిక పరిస్థితులు ప్రతిబింబిస్తున్నట్లు:

సూర్యా అనే ఆమె సూర్యుని కొమార్తె. ఈ సూర్యా అనే కన్యకు సోముడు తగిన పరుడని అశ్వజీ దేవతలు అతనిని పరునిగా పరిచారు. సోముడు ఉత్తముడు, పరాక్రమవంతుడు. అతని పెరడేయ గుఱాలు ఈవిధంగా వర్ణింపబడ్డాయి —

“సోమేనాదిత్యా బలినః సోమేన పృథివీ మహీ ఆభౌ నక్షత్రాతామేహిమవస్థే

సోమ ఆహితః (2)

సోమనికంటే ఆదిత్యుడు మాత్రమే బలశాలి. సోమనికంటే పృథివి మాత్రమే పూజనీయమైనది. ఈ అక్షతులైన — పరాక్రమవంతులైన బ్రహ్మ

వారుల ముందు సోముదొక్కడే స్థిరంగా ఉన్నాడు — చారి అందరికింటి ఉత్తముడై ఉన్నాడు అని.

“సోమో వివాహ రథపదశ్చిన్నస్తా ముఖా వరా

సూర్యా యత్పత్యే శంసస్తీం మనసా సవితా దధాత్. (9)

సతని పొందాలని మనస్సులో కోరుకుంటూ ఉన్న సూర్యా అనే కన్యను, కన్యయొక్క తండ్రియైన సూర్యుడు, సోమునికొప్పాలని అనుకొన్నప్పుడు, అశ్వసీ దేవతలు మధ్యవర్తులుగా సోముని వద్దకు వచ్చారు. సోముడు కూడా మర్య పుత్రులనే భాగ్యంగా పరిచి ఉన్నాడు — వివాహమాచాలని అనుకుంటూనే ఉన్నాడు.

వివాహమైంది. సవితృడు తన కొమార్తెను అత్తవారింటికి పంపుతున్నాడు. (వివాహం కన్య యంటనే జరిగింది. ఇది ఈనాటికీ వస్తున్న ఆచారం) అశ్వసీ దేవతలు రథాన్ని తోలుతున్నారు. ఆ రథంమీద వధూపరులు కూర్చున్నారు. పెండ్లి వామార్తె కన్నచారి యిల్లు వదిలి అత్తవారింటికి వెళుతోంది —

“ప్రేర్వా ముంచామి పరుణస్య పాశాద్యేన త్వాబిచ్ఛాత్సవితా సుశేవః।

ఋతస్య యోనా సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహపత్యా దధామి (24)

పరుణ పాశంలాంటి ప్రేమబంధంతో, నీ తండ్రి నీకు ఇంతవరకు సుఖాన్ని కలిగిస్తూ, బంధించి ఉంచాడు. అటువంటి ఆ పత్నప్రేమబంధంనుండి నేడు నిన్ను విడిపిస్తున్నారు. సత్యపాలనకోసం, పర్యాపరణంకోసం నిన్ను ఏవిధమైన ముఖాలూ లేనట్టి నిన్ను నీ భర్త యింటిలో ఉంచుతున్నాను. ఓ సూర్యా! నీవు సౌభాగ్యశాలివై, భర్త యింటికి వెళ్ళు. అతని గృహపత్నివి కమ్ము. పుత్రాదుల్ని పొందు. దేవతల శుభం కలుగజేయుగాక! అంటూ, పురోహితుడు ఆక్కడ ఉన్నవారితో అంటున్నాడు —

“సుమంగళీరియం పహరిమాం సమేత వశ్యత సౌభాగ్య మవ్యై దత్వా యాథాస్తం విపరేతన.” “ఈమె శుభంకరమైన, మంగళప్రదమైన చిహ్నాలతో కూడినది. రండి. మీరంతా ఈమెను దర్శించండి. ఈమెను సౌభాగ్యవతి అయ్యేటట్లు ఆశీర్వాదించి మీ యిండ్లకు పొందు” అని.

వివాహ సమయంలో పరుడు (సోముడు) వసువుతో (సూర్యాతో) అంటు న్నాడు — “గృహ్ణామి తే సౌభగత్వాయహస్తం మయాపత్యా జరదష్టిర్యథానః।

“భగో అర్చమా న వితా పురింధిర్మహ్యం త్వాదుర్హారవత్కాయ దేవాః॥”

ఓ వధూ! నేను సౌభాగ్యం పొందటంకోసం నీ పాణిగ్రహణం చేస్తున్నాను. నీవు చార్లక్లి పర్యంతం భర్తనైన నాతో ఉండు. ఐశ్వర్యవంతుడు. న్యాయ వంతుడు. సమస్త శరీరాల ధారణపోషణలకు కారకుడైన సవితృ దేవుడు. దేవతలు. గార్హస్థ్య సంపాదనకోసం నిన్ను నాకు ఇచ్చారు” అని.

అత్తవారింటికి వెళ్ళిన పిమ్మట వధువును ఆశీర్వాదిస్తున్నారు — “సప్రమాణ్ణీ శ్శుశుదేహి: సప్రమాణ్ణీ శ్శ్వశ్రవాం ఘట. ననాన్తరి సప్రమాణ్ణీ భవ. సప్రమాణ్ణీ అపి దేవృష” (46) ఓ వధూ! నీవు చూమకు, అత్తగారికి ఆదుర్దిడ్డలకు సాప్రమాణ్ణివి కన్యూ. ముందులకు యజమానురాలివి కన్యూ” అని.

“ఇమాం త్వామిన్ద్ర ముద్రీ: సుపుత్రాం సుభగాం కృణు
దశాస్యాం పుత్రాణాం ధేహీ పతిమేకాదశం కృధి” (45)

ఓ వీర్యవంతుడవైన సోముడా! నీవు ఈ వధువును సౌభాగ్యవంతురాలినిగా చెయ్యి: పుత్రవంతురాలినిగా చెయ్యి! ఈమె యందు పదిమంది కుమారులను ఆదానం చెయ్యి. భర్త రూపంలో నీవు ఈమెకు పదికొండవనిగా ఉండు” అని.

దేవతల్ని ప్రార్థిస్తున్నారు —

“సముంజస్తు విశ్వేదేవా: సమాపో హృదయా నినా
సం మాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్టి దధాతు నా।

దేవతలందరు ఏఘావరులమైన మా హృదయాలను ఏకించేయుదురుగాక. జలదేవత మా హృదయాలను కలుపుగాక! వాయుదేవుడు మా హృదయాలను కలుపు గాక! ఉపదేశించేసే వేదవాణి మా హృదయాలను కలుపు గాక!” అని.

ఇట్లా వివాహ సూక్తంలో ఆనాటి అనేక విషయాలు. ఆచారాలు. మనకు తెలుస్తాయి. ఆనాటి పద్ధతులు, మనవుకు అత్తవారింట్లో ఉన్న స్థానం. వధూవరుల కర్తవ్యాలు, మొదలైనవి తెలుస్తాయి. ఘనం, కామం, మొదలైన ప్రలోభాలేమీ యిక్కడలేవు. పెండ్లికొమార్తె ఏమీ తెలియని బాలిక అనటానికి వీలులేదు. చిన్నపిల్ల అయితే అత్తవారింట సాప్రమాణ్ణిగా వ్యవహరించటం అసం భవం కదా! అట్లాగే. పుత్రాధానం కూడా ధర్మనిర్వహణలో ఒక భాగమే! పది

పూత్రులను కన్నతరువాత, భర్తయైనవాడు పతిరూపంలో పదునొకండు పాడుగా ఉండాలి. ఏక మహోన్నతమైన భావన. కొడుకుల్లాగానే, రాను చూచా భార్య అదేశాలకు తల ఒగ్గుతూ ఆమె అభీష్టాన్ని అనుసరించాలి; ఆమె అందరికీ యజమానురాలు. అందరిబాగు కోరవలసినది ఆమె; మహోన్నతభావంను. ఆచర్యాలను సదతి బూతులను మాత్రమే వెదకటం ఎందుకు?

ఇటుంటి ఒకటి పెండు వివాహాలను గూర్చిన ప్రస్తావనతప్ప యిగ్నేదాదుల్లో ఎక్కువగా కనీపించవు. ఈ బ్రాహ్మంలో కన్యను దానంగా యిస్తున్నట్లు తెలుస్తోంది. అంటే, కన్యాకుల్కం లాంటి ప్రతిఫలాపేక్ష ఏమీలేకుండా, యోగ్యుడైన వరుని పిలిపించి కన్యను దానంచేయట మనేది నిజంగా నైతికంగా సామాజిక వికాసమనే అనాది. (ఈ సందర్భంలో దానం చేయటానికి కన్యను భోగవస్తువుగా భావించరా? ఇట్లా దానంచేయటం శ్రీ జాతిని అవమానపరచటంకాదా? పరదానమే ఎందుకు చేయరాదు? ఒకరిని ఒకరికి దానం చేయటం ఎందుకు? అని ప్రశ్నించేవారూ ఉన్నారు. నిజమే! కన్య అత్తవారింటికి వెడుతోంది కాబట్టి, ఆమెను దానంచేసినట్లుగా అంటున్నారు. పరుడు అత్తవారింటికి కాపురానికి వెడుతున్న సందర్భాలూ ఉన్నాయిగదా! అప్పుడు పరదానమనే అనుకోవాలి) 'అగ్నిసాక్షిగా, దైవసాక్షిగా పరుడు ధర్మాచరణానికి సంబంధించిన ఈ శపథం చేస్తున్నందువల్ల, శ్రీయొక్క అధికారానికి, గౌరవానికి లోటు ఏమీ ఉండదు' అనే విశ్వాసం కలగటానికి అవకాశం ఉంది. ఈ కాలంలో అన్ని పద్ధతులూ ఈవిధమైన వివాహాలే అధికంగా జరుగుతున్నాయి.

ఇంతటికీ మనం స్మృతుల్లో ఉదహరించిన వివాహపద్ధతుల్ని గురించి సంగ్రహంగా తెలుసుకున్నాం. యథార్థానికి ఈ కాలంలో మనం చూస్తున్న వినిమయ పద్ధతి (కుండపూర్తి అంటారు) సేవాపద్ధతి, ఇల్లరికం పద్ధతి ఇట్లా అనేక పద్ధతులు ఉన్నా. బ్రాహ్మవివాహ పద్ధతే అంతటా జరుగుతోంది. వెనుకటి వివాహపద్ధతులలోని బాగోగుల్ని మనం ఈనాడు విమర్శించినా కలిగే ప్రయోజనం ఏమీ ఉండదు. మనం గ్రహించకపోయినట్లా వివాహ వ్యవస్థయొక్క క్రమవికాసం ఎట్లా జరిగిందో చారిత్రకంగా సమాజంలో వివాహ విషయకమైన అభిప్రాయాలు ఎట్లా మారుతూ వచ్చాయి? వాటిని, వాటివల్ల కలిగిన పరిణామాల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న పద్ధతులలో బాగోగుల్ని విమర్శించుకొని వాటిలోని చెడును ఏ విధంగా సంస్కరించాలి? అనే విషయాలను గూర్చి ఆలోచించాలి. ఈ వివాహ

వ్యవస్థకు, పర్ణవ్యవస్థకు ఏమైనా సంబంధం ఉన్నదా? అనే విషయాన్ని సైతం తెలుసుకొని. అవసరమైన సంస్కరణలకు పూనుకోవటం మంచిది.

వివాహ వ్యవస్థకు పర్ణవ్యవస్థకు ఉన్న సంబంధాన్ని గురించి ప్రాచీన స్మృతి కారుల అభిప్రాయాల్ని తెలుసుకుందాం. బ్రాహ్మి, దైవ, ఆర్ష, ప్రాజాపత్యాలనే నాలుగు పద్ధతులూ ప్రశస్తం అన్నారుగదా! ఈ నాలుగూ సమంత్రకంగా జరిగే పద్ధతులు. బంధువులు, పెద్దలు అంతా సమావేశమౌతారు. పదిమంది సమక్షంలో జరుగుతాయి. మిగతావాటిల్లో మంత్రవిషయాలకు స్థానంలేదు. ఏ ఏ వర్ణాలవారికి ఏ ఏ వివాహాలు సముచితంగా ఉంటాయి? అనే విషయంలో ధర్మశాస్త్రకారుల్లో ఖిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. —

మనువు — “చతురో బ్రాహ్మణ స్వాధ్యా నృశస్త్రాన్కవయోవిదుః।

రాక్షసం శ్చత్రియస్యైకం, ఆసురం వైశ్యశూద్రయోః॥

(మ. స్మృ. 3. 24)

బ్రాహ్మణులకు మొదటి నాలుగు పద్ధతులు, శ్చత్రియులకు రాక్షసం, వైశ్యశూద్రులకు ఆసురం ప్రశస్తం అంటారు. రెండవ పద్ధతిప్రకారం (మనుస్మృతి 3-23) రాక్షస పైశాచాలు మనహా ఆరూ బ్రాహ్మణులకు, చివరి నాలుగు (ఆసుర గాంధర్వ రాక్షస పైశాచాలు) శ్చత్రియులకు, గాంధర్వ, ఆసుర, పైశాచము, వైశ్యశూద్రులకు సముచితం అన్నారు. మూడవ పద్ధతి ననుసరించి (మనుస్మృతి. 3-25.) ప్రాజాపత్య, గాంధర్వ, ఆసురాలు, అన్ని పర్ణాలవారూ చేసుకోవచ్చు. కాని, ఆసుర పైశాచాలు ఏ పర్ణంవారూ చేసుకోరాదు. (మనుచే ఇంతకుపూర్వం ఆసురం వైశ్యశూద్రులకు తగినదన్నాడు) మనుచే “పృథక్ పృథక్ వా మిశ్రౌ వా వివాహే పూర్వబోధితౌ। గాంధర్వో రాక్షసశ్చైవ ధర్మ్యైశ్చత్రవ్యతౌ స్మృతౌ (మనుస్మృతి. 3-26)” వైన చెప్పబడిన గాంధర్వరాక్షసాలు, విడివిడిగా గాని, రెంటి మిశ్రమరూపంలోగాని శ్చత్రియులకు సముచితమైనది అన్నాడు. పై వివరణనుబట్టి మనువు ఖచ్చితమైన నిర్ణయం ఏమీచేయలేదని తెలుస్తోంది. (ఇటువంటి సందర్భాలను పురస్కరించుకొనే శ్రీదయానంద సరస్వతి మనుస్మృతిలో అనేక ప్రక్షిప్త శ్లోకాలను తరువాతి స్మృతికారులు చేర్చారని అన్నారు.)

బోధాయనుడు నారదుడు మొదలైనవారు ఎవరికి తోచిన విధంగా వారు చెప్పారు. అయితే, పైశాచం ఎవరికీ పనికిరాదని, గాంధర్వం అన్నిపర్ణాలకు సము

చితమే అని, పైశాచానికి పాల్పడేవాడు పశువుకంటే హినుడని; అంతా అంగీకరించి నట్లు తోస్తుంది. ఇప్పుడు వర్ణవ్యవస్థలోను, వారి వారి గుణ కర్మ విభాగాలలోను అనేక మార్పులు జరిగినందున ప్రాచీన పద్ధతులేవీ ఈనాడు యథాతథంగా గ్రహించటానికి వీలులేదు. పైగా, వివాహాలనుబట్టి వర్ణాల్లో మార్పు రావటం జరిగింది కాబట్టి వెనుకటి స్మృతి నిర్ణయాలు ఈనాడు ఎంతవరకు ఏ రూపంలో పరిస్థానానంది సందేహం న్నదం. ఏమైనప్పటికీ ఈనాడు బ్రాహ్మణులు అధికాధికంగాను, అనుబంధ ఆత్యల్పంగాను, గాంధర్వం చెదురు మదురుగాను జరుగుతున్న పద్ధతులు. బ్రాహ్మణంలో కన్య యొక్క తండ్రి యోగ్యుడైన వరుని చూచి, తాను ఏమీ తీసుకోకుండా సమంత్రకంగా, సదక్షిణాకంగా, సాలంకృత కన్యాదానం చేయటం ప్రధాన లక్షణం. సదక్షిణాకం అని అన్నారే తప్ప (ఏ దానమైనా సదక్షిణాకంగానే ఉందాలి) వరుని దక్షిణ (కట్నం) ముందే నిచ్చయించుకోవటం, ఆ దక్షిణ అనేది బేల, లక్షల సంఖ్యలో ఉండటం, కన్యాదానం కంటే దక్షిణపప్రాధాన్యత ఎక్కువవటం లాంటి భ్రష్టాచారం పూర్వం ఉన్నట్లు లేదు.

ఈ కాలంలో వివాహాన్ని బట్టి, వారికి పుట్టే సంతానం యొక్క ఆరోగ్యం, తెలివితేటలు మొదలైనవాటిని శాస్త్రీయంగా అంచనాపెసి చెపుతున్నారగదా! ఈ విషయమై ప్రాచీన శాస్త్రకారుల అభిప్రాయాలు ఎట్లా ఉన్నాయో చూద్దాం. అంటే ఈనాటి వివాహాల్లో, మేనరికాలు, అప్పకొమారెను (సోదరీపుత్రికను) వివాహమాడటం లాంటివి కొన్ని జరుగుతున్నాయి. కొంతమంది వీటిని సమర్థిస్తున్నారు. కొంతమంది విజ్ఞాన శాస్త్రరీత్యా వీటిని ఖండిస్తున్నారు. అట్లాగే సమంత్రకంగాను, సమంత్రకంగానూ టాదా వివాహాలు జరుగుతున్నాయి. అనులోమ, ప్రతిలోమ వివాహాలు, వర్ణాంతర, మతాంతర వివాహాలు జరుగుతున్నాయి. పూర్వులు చెప్పిన ఎనిమిదిరకాలే కాకుండా, ఈనాడు మనం విభజించాలనుకుంటే అనేకరకాల వివాహాలు జరుగుతున్నాయి. “యథా యుక్తో వివాహస్తథా యుక్తా ప్రజాభవతి” (అప. ధ. సూ. 2.5. 12-14) ఎటువంటి వివాహమైతే అటువంటి సంతానమే కలుగుతుంది; అని! అంటే, బ్రాహ్మవిధి ప్రకారం జరిగిన వివాహమైతే వారి సంతానం ఉన్నతమైన గుణశీలములు కలవారు అవుతారని, పైశాచం అయితే దుర్మార్గులు! ఆవిగీతవరులు అవుతారన్నమాట. ఈ విషయమై మనవు —

“బ్రాహ్మవిధి వివాహేషు చతుర్థే స్వాను పూర్వశః

బ్రాహ్మవర్చస్వినః పుత్రాః జాయంతే శిష్టసంమతాః।

హువ స త్త్వగుణోపేతాః ధనవంతో యశశ్శినః
 ఋచ్చాస్తభోగాః ధర్మిష్ఠాః జీవన్తి చ శతం సమాః।

ఇతరేషుచ శిష్టేషు నృశంసానృత వాదినః
 జాయన్తే దుర్నివాహేషు బ్రహ్మధర్మద్వైషః సుతాః।

(మను. స్మృతి 3-39, 40, 41)

అభ్యాత్మిక భావ సంపన్నమైన బ్రాహ్మ, దైవ, ఆర్ష, ప్రాజాపత్య వివాహాల వల్ల పుట్టిన సంతానం అందఱు, సద్గుణాలు, ధనము, కీర్తి, చిరాయువులతో కూడి ధర్మపరాయణులై భోగాలు అనుభవిస్తారు. చివరి నాల్గరకాల వివాహాలవల్ల కలిగిన సంతానం నిర్దయులు, అసత్యభాషణులు, ధర్మద్రోహులు అవుతారు; అని. చాలమంది స్మృతికారులు ప్రశస్తమైన వివాహాలవల్ల కలిగిన సంతానం అనేకతరాల పితృదేవతల్ని, వారి వంశాన్ని పవిత్రం చేస్తారని చెప్పారు. మన హిందూ వివాహ ప్రయోజనం సంతానం, తద్వారా వంశ పవిత్రత, ధర్మనిర్వహణం అనేది. ఇది మన హిందువుల విశ్వాసం. ఈ ప్రశస్త వివాహాల గొప్పదనాన్ని గురించి వ్రాస్తూ, ప్రసిద్ధ విద్వాంసుడు డా. కాణే తన History of Dharma Sastra అనే గ్రంథంలో “ఈ విభిన్న పద్ధతుల వివాహాలను గూర్చి ఎవరెన్ని రకాలుగా హేళన చేసినా, ఈ పద్ధతులు సమాజానికి ఉన్నతాదర్శాలను చెపుతున్నాయని, చక్కటి ఆదర్శవంతమైన జీవనాన్ని గడపటానికి మార్గం చూపుతున్నాయని, నైతిక శిక్షణను నేర్పుతున్నాయని అనక తప్పదు” అని వ్రాశారు.

ప్రస్తుతం అధిక ప్రచారంలో ఉన్న వివాహాలు బ్రాహ్మము, ఆసురము అని లోగడ అన్నాం. వీటిలో ఆసురమనేది లోగడ కన్యా విక్రయరూపంలో ఉండే, ఈ రోజుల్లో పరవిక్రయ రూపంలో ఉంది. కన్యావిక్రయరూపంలో - కన్యకు ఓలిగ కొంత సొమ్ము యివ్వటం అనేది కొన్ని జాతుల్లో ఈనాటికీ ఉంది. ఏ రూపంలో ఉన్నా విక్రయమనేది విక్రయమేగదా; ధార్మికదృష్టి లోపించినట్లే! ఆర్థికదృష్టి ప్రాధాన్యం వహిస్తోందిన్నమాట. పరవిక్రయ, కన్యాకుల్కాలు రెండూ భూభాసమాజంచేత గర్హింపబడుతున్నందున, యువకులు, సంఘసంస్కరణాల్లావులు గాంధర్వంవైపుకు మొగ్గు చూపుతున్నందున దీని (గాంధర్వ) ప్రాచుర్యానికి ఎక్కువ అవకాశాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఇంతవరకు ప్రాచీన వివాహపద్ధతుల్ని తెలుసుకున్నాం.

వివాహ విషయంలో ఎదురౌతున్న ప్రతిబంధకాలు:

వివాహ సంబంధం నిశ్చయించుకోవాలంటే, అనేక అడ్డంకులు ఎదురౌతున్నాయి. వాటిలో ప్రధానమైనవి — పెంజువరుల యోగ్యతలు. కులం. గోత్రం. శాఖ, కట్నం, ప్రవర, జాతరాలు. అంతస్తులు. ఆచారాలు. లాంఛనాలు, వావి వరుసలు. సంప్రదాయాలు. కర్మకాండలు మొదలైనవి ఎన్నో ఉన్నాయి. వీటి అన్నింటిని అధిగమిస్తేనేగాని వివాహ సంబంధం నిశ్చయం కాదు. వీటిని గురించి చూడా మనం సంగ్రహంగా తెలుసుకోవాల్సిన అగత్యం ఉంది.

ముందుగా వరునికి ఉండాల్సిన యోగ్యతలు:

వివాహ మనేది వధూవరులకుండే వరస్పర సంబంధం కాబట్టి, ఇద్దరూ సుఖ జీవనం గడవటానికి, సమాజానికి భారం కాకుండా ఇద్దరూ యోగ్యులైన ఖేరులుగా, ధర్మవరాయణులై ఉండటానికి అవసరమైన గుణగణాలు కలిగి ఉండాలి. అందు చేత వధూవరుల కుండాలైన గుణగణాదుల్ని గూర్చి మన శాస్త్రురారులు వివరించారు.

వరుడు బుద్ధిమంతుడై ఉండాలి. అటువంటి బుద్ధిసంపన్నుడైన వానికే కన్య నివ్వాలని ఆశ్వలాయనుడు “బుద్ధిమతే కన్యాం ప్రయచ్ఛేత్” (ఆశ్వ. గృ. సూ. 1-5-2) అన్నాడు. అవస్తంబుడు, మంచుకులంలో పుట్టినవాడు మంచి నడవడి కలవాడు. కుభలక్షణాలు కలవాడు. విద్య, ఆరోగ్యం కలిగినవాడై ఉండాలి “బంధు శీల లక్షణసంపన్న శ్రుతవాన్ అరోగః ఇతి పరం సంపత్” (అవ.గృ.సూ. 3-20) అన్నాడు. బోధాయనుడు తన గృహ్యసూత్రాలు 4-1-12 లో బ్రహ్మచర్యాన్ని చక్కగా పాటించినవానికే కన్య నివ్వాలని అన్నాడు. బ్రహ్మచర్యమంటే గురు కులంలో బ్రహ్మచారిగా విద్యాభ్యాసం చేసినవాడని భావం.

మనువు — “చేదానధీత్య చేదా వా చేదం వాపి యథాక్రమమ్

అపిప్లుత బ్రహ్మచర్యో గృహస్థాశ్రమ మావిశేత్. (మనుస్మృతి. 3-2)

బ్రహ్మచర్యాన్ని చక్కగా పాటిస్తూ మూడుగాని, రెండుగాని, ఒకటిగాని చేదాన్ని చక్కగా అభ్యయనం చేసిన బ్రహ్మచారే గృహస్థాశ్రమ ప్రవేశానికి అర్హుడు” అన్నాడు. అటువంటివాడే గురువు అనుమతిని పొంది, సమాపర్తన సంస్కారాన్ని పొందిన ద్విజుడు తన కులానికి చెందిన కుభలక్షణాలు కలిగిన కన్యను వివాహమాచరించి అన్నాడు.

బ్రహ్మచర్యమనే విధిని స్మృతికారులంతా చెప్పారు. అయితే ఈ కాలానికి పై న చెప్పబడిన గురుకులవాసం, దేవాధ్యయనం లాంటివి, అందరికీ అన్వయించవు గదా; అందుచేత స్మృతిచంద్రికలోని ఈ లక్షణాలను మనం గ్రహించవచ్చు.

“కులం చ శీలం చ ఐహ్యర్కశశ్చ, విద్యాం చ విత్తం చ సనాథతాం చ ఏతాన్ గుణాన్ సప్త పరీక్ష్య దేయా, కన్యా బుధైః శేషమచింతనీయం.” కులము, శీలము, శరీరము, యశస్సు, విద్య, ధనము, బాంధవుల సహాయ సహకారాలు, అనే ఈ ఏడుగుణాలూ ఆలోచించి కన్యనిచ్చాలి. మిగతా విషయాలను గూర్చి ఆలోచించనక్కర లేదు; అని.

గౌతముడు — విద్య, మంచి నడవడి, బాంధవ్యము, శీలము కలవాడు ఉత్తమ పరుడు అన్నాడు (విద్యా చారిత్ర్య బంధు శీలసంపన్నాయ కన్యాం దద్యాత్) అని. అట్లాగే ఆపస్తంబుడు తన ధర్మసూత్రాల్లో (1-31-20) “బంధు శీల లక్షణ సంపన్నః శ్రుతవానరోగ ఇతి” అని అన్నాడు. బృహత్పరాశర సంహితనుసరించి “జాతి, విద్యా, యోవన, బల, స్వాస్థ్య, బాంధవ సహాయం, ఉత్సాహం, ధన సంపత్తి” అనేవి ఉండాలి. ఇవన్నీ ఉన్నప్పటికీ, వివాహానికి ముఖ్యోద్ద్యేశమైన సంతానప్రాప్తికి అనివార్యగుణం అయిన పుంస్తవ్యం కలవాడు, వీర్యవంతుడై వుండాలని ప్రత్యేకంగా చెప్పనక్కరలేదు. అట్లాగే పథువు ప్రీత్యం కలదై ఉండాలి. అంటే ఉభయుల్లోనూ ప్రజననశక్తి ఉండాలి. అట్లాగే బ్రహ్మచర్యమూను! క్షేత్రాన్ని బీజవంతునికే యివ్వాలి. మూర్ఛ, పక్షాఘాతం, సగోత్రుడు, కుష్ఠరోగి, పతితుడు, ప్రచ్ఛన్నదేశంతో ఉన్నవాడు, ఇటువంటివానికి పిల్లనీయరాదని స్మృతులన్నీ చెపుతున్నాయి. ధర్మశాస్త్రాల్లో పథువుకు క్షేత్రమనే పదం వాడారు.

కన్య కుండాల్సిన లక్షణాలు, యోగ్యతలు:

మన ధర్మశాస్త్రాల్లో పథువుకుండాల్సిన లక్షణాల్ని గురించి చూడా విపులంగానే విర్ణించారు. కొంత అతిగా విర్ణించారున్నా తప్పు లేదు. సంతానోత్పత్తికి విశుద్ధము, సమర్థవంతము అయిన క్షేత్రం అవసరం. బీజకుద్ధి ఎంత ముఖ్యమో, క్షేత్రకుద్ధి చూడా అంతే ముఖ్యం. బీజం బలహీనమైనదై నా, బలంగల క్షేత్రంలో బాగా పృద్ధి పొందుతుంది. అందుచేతనే మనువు —

“క్షేత్రం బీజవతే దేయం నాబీజౌ క్షేత్ర మర్హతి” అంటూ క్షేత్రకుద్ధిని గురించి నొక్కిచెప్పాడు.

వయస్సును గురించి చెప్పాలంటే, పరుష యువకుడై, పుంస్తవం కలవాడై, ఉండాలన్నప్పుడు ముప్ప యేడవ వయస్సులో ఉండాలి కదా! పెండ్లికొమార్తె బాలిక అయిఉండాలని, బుతుమతి రాకుండా ఉండాలని ఎక్కడా ఉన్నట్లు కనిపించదు. అక్షరాలయన గృహ్యసూత్రాలలో (1-7-2) త్రిరాత్ర బ్రహ్మచర్యం పాటించాలని ఉంది. వివాహం రాగానే మూడవ సమాగమం కూడదని అన్నారు. కాబట్టి ముప్ప యేడవ వయస్సు 11. 15 సంవత్సరాలకు తక్కువ ఉండదు. పైసూత్రాన్ని వ్యాఖ్యానించిన మరదత్త, నారాయణాచార్యులు కొన్ని ప్రాంతాల్లో వివాహం అయిన వెంటనే (విదేహ దాసుల్లో) సమాగమం ఉన్నట్లు, కొన్ని ప్రాంతాల్లో బ్రహ్మచర్యవ్రతపాలనం మూడు రాత్రులు, కొన్నిచోట్ల 12 రాత్రులు పాటిస్తున్నట్లు వ్రాశారు. కాబట్టి పెండ్లికొమార్తెలు మరీ చిన్న బాలికలు కారని తెలుస్తోంది. ప్రాచీనకాలంలో అతి బాల్యవివాహాలు ఉన్నట్లుగా చాఖరాలు కనిపించవు.

మన స్మృతుల్లో అక్కడక్కడ 'నగ్నిక' అనే పదాన్ని వాడారు. పెండ్లికొమార్తె నగ్నికగా ఉండాలని. "యావన్న లజ్జయాంగాని. కన్యాపురుష సన్నిధౌ యోన్యాద్దీన్యం గూహేత. తావద్భుతి నగ్నికా." (స్మృతిచంద్రిక) బాలికకు సిగ్గు ఏర్పడకుండా ఉన్న పయస్సు, పురుష సన్నిధిలో పైతం శరీరావయవాల్ని కప్పుకోవాలని తెలియని పయస్సులో ఉన్న బాలికను 'నగ్నిక' అంటారు; అని. గోఖిల గృహ్యసూత్రం (3-4-6) టీకలో యోగినాన్ని, రామవాసనను పొందనట్టి, రజస్వల కానట్టి సువహీనయైన కన్యను నగ్నిక అంటారు అని ఉంది. వీరమిత్రోదయంలో "త్రింశద్వర్షః షోడశవర్షాం భార్యాం విన్ధేత నగ్నికాం" అన్నారు. 16 సంవత్సరాల కన్యను నగ్నిక అన్నారు. "నగ్నికా సతాతా బ్రహ్మచారిణీ" (హరీత గృహ్య సూత్రం 1-19-2)లో వివాహ సమయానికి బ్రహ్మచారిణి అయి ఉండాలని మాత్రమే అన్నారు. మాతృదత్తుడు ఈ శబ్దార్థాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ వివాహమైన ఏమ్మట ఏకాంతంలో పతి సమాగమాన్ని కోరటానికి సిద్ధంగా ఉన్న కన్య "తస్మాద్వస్త్ర విక్షేపకార్హా నగ్నికా మైమన్వార్థేత్వర్హః" అని అన్నాడు. ఇదంతా ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చింది? అంటే అతి బాల్యవివాహాలను సమర్థించేవారు ఈ శబ్దాన్ని అధారంగా తీసుకొని ఏమేమో చెప్తుతూ ఉంటారు కాబట్టి! వారి వాదమంతా నిరాధారం అని గ్రహించటానికి ఇదంతా చెప్పవలసి వచ్చింది. ఇంకొక విషయాన్ని తీసికొని అతిబాల్య వివాహాలను సమర్థిస్తూ ఉంటారు. వేదాలకు, ఛర్మశాస్త్రాలకు

వివరీతార్థాలను విద్వంసగరిగిన మహావిద్వాంసులు మన బ్రాహ్మణులలో జన్మించినందున, వారి మాటలను దేదాపాక్కుగా నమ్మే మూఢులు సైతం అసంఖ్యాకంగా ఉన్నందున, కొన్ని వివరీతాచారాలు ప్రబలి సంఘం తప్పుత్రోవన పడ్డది. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే —

ఋగ్వేదం పదపమండలంలో వివాహసూక్తం ఉన్నదని చెప్పుకొన్నాం. ఆ వివాహ సూక్తంలోని 40-వ ఋక్కు ఇట్లా ఉంది — “సోమస్యజాయా ప్రథమం, గంధర్వస్తే పరః పతిః। తృతీయోఽగ్నిష్టేపతి స్తురీయస్తే మనుష్యజాః। (కన్యలు ముందుగా సోమని భార్యలై, పిమ్మట గంధర్వుని భార్యలై, ఆ పిమ్మట అగ్నికి భార్యలై చివరకు మనుష్యునికి భార్యలౌతారు అని భావం) ఈ భావాన్ని తీసుకొని మన పండితులు సోమగంధర్వాగ్నులకు భార్యలుగా కాక పూర్వమే కన్యాదానం చేయటం మంచిదని, అందుకే బాల్యవివాహాలు శ్రేష్ఠమని ఏమేమో చెబుతారు.

పశ్చిమ సృష్టి పై ఋక్కునే ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించింది —

“పూర్వం త్రియః సురై ర్భుక్తాః సోమగంధర్వ వహ్నిభిః
‘గచ్ఛన్తి మానుషాన్ పశ్చాత్ నైతాదుష్యన్తి ధర్మతః।
తాసాం సోమోఽదదచ్ఛాచం, గంధర్వః శిక్షితాం గిరమ్
అగ్నిశ్చ సర్వభక్షత్వం తస్మాత్ నిష్కల్మషాః త్రియః” అని.

కన్యలు ముందుగా బాల్యంలో సోమగంధర్వాగ్నులచేత అనుభవించబడతారంటే, వారు కన్యయొక్క శారీరక వికాసానికి ఎట్లా తోడ్పడుతారో చక్కగా వివరించారు. ఇటువంటి కావ్య సౌందర్యంకల ఋక్కునకు వివరీతార్థాలు కల్పించే వారిని ఎట్లా ఆభినందించాలో తెలియదు. బాల్యంలో ఉన్న పిల్లలనే యక్ష గంధర్వ రాక్షసాదులు అపహిస్తారని మనం వింటూ ఉంటాం. పశ్చిమ సృష్టి ఇందులో నిశ్చయమై యున్న అర్థాన్ని చక్కగా వివరించింది. మానవజీవితాన్ని యౌవనంలో ముగ్గుడు, దార్ద్రకృత్యంలో యుగ్మం అనుభవిస్తారని అంటే ఏమని అర్థం చెబుతారు?

దానం అనేది ఒకేసారి చేయాలి — ఎవరిచేతనూ అనుభవించబడనిదై ఉంచాలి. ఏ ప్రతిఫలమూ ఆశించకుండా యివ్వాలి. ఇట్లా దానాన్ని గూర్చి చెప్పబడి ఉన్నందున సోమ గంధర్వాగ్నులచేత ఉపభుక్తమైన కన్యను దానం చేయటం ఫాపం. కాబట్టి, బాలికనే, నగ్నికనే దానం చేయాలి అని సంఘానికి బోధించిన పాండిత్యానికి తోహదలు! మన ప్రాచీన సాహిత్యంలో, ఆ పండితులు చదివిన సంస్కృత

రావ్యనాటకాదుల్లో ఎక్కడా వారు చెప్పే నన్నిట నాయకగా లేదు. అమాయకులు, సర్వభీరువులు అయినవారు వారి సైన్యములను సమ్మి బాల్యవివాహాలకు హానుకొని ఉంటారు. వారికి కొన్ని చారిత్రక పరిస్థితులు కూడా తోడ్పడే అయి ఉండవచ్చు. ప్రాచీన ఆయుర్వేద శాస్త్రజ్ఞులందా త్రీకి వివాహోచితమైన వయస్సు పదహారు సంవత్సరాలకు పైగానే ఉండాలని చెప్పారు. పైగా పాతిక సంవత్సరాల వయస్సుకు తక్కువ వయస్సు కలిగి పురుషుడు. పదహారు సంవత్సరాలకు తక్కువ వయస్సు గల స్త్రీతో సంభోగం చేసినప్పుడు ఆ పూజం గర్భాశయంలోనే నష్టమైపోతుంది. లేదా, పుట్టినప్పటికీ అల్పాయుర్దాయం గల పిల్లవు అని పుట్టుకుంటుందని కూడా చెప్పారు సరే! అప్పిష్టపశాత్తు సంఘసంస్కర్తల కృషివల్ల, ప్రతిత్నశాసనాలవల్ల ఈ బాల్య వివాహ సమస్య ఈనాడు లేదు. ఎక్కడో తప్ప. అన్ని పర్యాయాలూ బాల్య వివాహాలు యిష్టమై పోయినాయి. సనాతనుల మనుకొనేవారు, లోగడ బాల్య వివాహాలను ప్రోత్సహించిన వారు కూడా ఈనాడు తమ కొమార్తెలకు 20 సం॥ చాటిన ఏమ్మట కఠినం డిగ్రీ వదువు పూర్తి చేసిన ఏమ్మటనే వివాహం చేస్తున్నారు. కాబట్టి ఈ సమస్య ఇక లేనట్లే! ఎక్కడైనా ఉంటే, నింద్యమైనప్పటికీ, పైశాచం అక్కడక్కడ కనిపిస్తున్నట్లే!

ప్రాచీనులు చెప్పిన పథాలక్షణాలను చూద్దాం. శతపథ బ్రాహ్మణంలో స్త్రీని యజ్ఞపేదికతో పోల్చారు — “ఏవమేవ హి యోషాం ప్రశంసన్తి పృథుశ్రోణీర్వి మృష్టాంతరా సా మధ్యే సంగ్రాహ్యేతి” (శ. బ్రా 1-2-5-16) శారీరక సౌందర్యాన్ని గురించి చెబుతూ పృథుశ్రోణీ (పెద్దపరుడులు కలిది) విమృష్టాంతర (విశాలమైన భుజాంతరములు కలిది) సన్నని నడుము కలిగి స్త్రీని ప్రశంసిస్తారని చెప్పారు. ఇవన్నీ యువతీలక్షణాలు. ఆశ్వలాయనుడు సమస్త బాహ్యుభలక్షణాలతో తృప్తి పడ్డాడు. ఛాంద్వాజ గృహ్యసూత్రాల ననుసరించి నాలుగు ప్రధాన లక్షణాలుండాలి — “చత్వారి వివాహ కారణాని విత్తం రూపం ప్రజ్ఞాబాంధవమితి” (1-6) ధనం, అందము, ప్రజ్ఞ, కులం (బాంధవ్యం) అనేవి. ఇంకా కొంతమంది సూత్రకారులు, లోకదృష్టి కలవారు. పశువుయొక్క రూపానికే ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు — ‘అప్రజ్ఞా హి కథం సంవాసః’ అంటూ. అట్లాగే శరీరసౌందర్యము, ఆరోగ్యము, తెలివితేటలు, సద్గుణాలు కలిగిన కన్యను వివాహమాచాలని అంటూ మన పూర్వనాటిక ప్రబంధకవుల ఎర్థనల్లాగా. ఈనాటి సినిమాతారల దేవుభూషల్లాగా రకరకాలుగా వర్ణించారు. రూప లావణ్యాదులకు, తెలివితేటలకు, కులీనతకు కొలత ఏముంటుంది? తావలచింది రంధ్ర, తామునిగింది గంగ. బుట్టకొక బుద్ధి, నోటికొక్క రుచి అనే సామెత అంతనే

ఉన్నాయిగదా! వివాహానికి సంతానం అనేది ప్రధానోద్దేశ్యం గదా! మంచిసంతానాన్ని ఇవ్వజాలిన ప్రేమ అని ఎట్లా తెలుస్తుంది? ఆపస్తంబి గృహ్యసూత్రాల్లో దీనికొక పద్ధతిని చెప్పారు. అది హస్తాస్పదంగాను, కొంత వినోదంగాను, విచిత్రంగానూ ఉన్నా, శకునాలకు, సోదెలకు ఇరత మూర్ఖవిశ్వాసాలకు, ఇంకా చోటున్న సమాజంలో ఉన్నట్టి మనం తెలుసుకోవటంలో తప్పలేదు.

ఉన్నాకుండానికి ముందు చదుడు. సంవత్సరానికి రెండు పంటలుపండే పొలంలో నుండి కొంత మట్టిని, గోశాలనుండి కొంత మట్టిని, యజ్ఞం అయిపోయిన పిమ్మట, యజ్ఞవేదిలో నుండి కొంత మట్టిని, ఇంకిపోని చెరువునుండి కొంత మట్టిని, ద్యూత స్థానం నుండి కొంత. నాల్గవీధులు కలిసే చోటునుండి కొంత మట్టిని, బీడు (ఊసర ప్రేతం) నుండి కొంత మట్టిని, శ్మశానం నుండి కొంత మట్టిని. మొత్తం 8 చోట్ల నుండి మట్టిని తీసుకొని రావాలి. తరువాత ఈ దిగువ మంత్రం చదవాలి —

“ఋతమగ్రే ప్రథమం యజ్ఞముతే సత్యం ప్రతిష్ఠితమ్, యదిదంకుమార్యాభి
జాతా తదియమిహ ప్రతివద్యతాం యత్సత్యం తద్దృశ్యతా మిహ” (ఆప. గృ. సూ.
1.4.12)

పిమ్మట ఉన్నను పైన చెప్పిన స్మృతికలలో నుండి ఏదో ఒక బాగాన్ని తీసుకోమని చెప్పారు. ఆమె తీసిన మట్టినిబట్టి ఫలితం ఈ దిగువ విధంగా గ్రహించాలి.

“గోష్ఠాన్ పశుమతీ. వేది పురీషాద్భుక్తా వర్చస్వినీ, అవిదాసినో హదాత్,
సర్వసంపన్నా దేవనాత్ కితవీ చతుష్పథాత్ విప్రవ్రాజినీ, హరిణాదఘన్యా, శ్మశానా
త్పతిష్ఠీ” (ఆప. గృ. సూ. 1.4.14, 20) ఆమె తీసిన మట్టినిబట్టి క్రమంగా ధన
చంతులు. సంతానం. పశుసంపద, బ్రహ్మవర్చస్సు, సర్వసంపదలు కలవారు, జూద
గాంధ్రు, సన్యాసులు, దరిద్రులు అయిన సంతతి కలుగుతుందని, శ్మశానం నుండి
తెచ్చిన మట్టిని తీస్తే భర్తృభూతుకురాలు అవుతుందని అన్నారు. గోభిలగృహ్య
సూత్రాల్లో (2-1.4.9) లొగాకీగృహ్య సూత్రాల్లో (14-4-7) ఈ విధమైన వర్ణన
ఉంది.

ఆపస్తంబిగృహ్య సూత్రాల్లో ఇంకొకవిధమైన వర్ణన చూచా ఉంది. వధూ
పర్వలకు సంబంధించిన ఇరువజ్జెలవారి అంగీకారము అయిన పిమ్మట వరుడుగాని,
ఆతని బంధువులు గాని ఒక మట్టిముద్దను తీసుకుంటారు. ఆ మట్టిలో వరి, గోధు
మొ. యవలంటి ధాన్యపుగింజ లంటాయి. రెండవ ముద్దలో యజ్ఞవేది భస్మం.

మూడవ షట్టిముద్దలో పేడ, నాల్గవ ముద్దలో దున్నిన పొలంలొని షట్టి, ఆ మూడవ ముద్ద శ్మశాన మృత్తిక కలది అయి ఉంటాయి. వీటిని వధువు ముంచుచి. ఆమె కిష్టమైన ముద్దను ముట్టుకోమంటారు. మొదటి ముద్ద సౌభాగ్యాన్ని చిశ్వర్యాన్ని, రెండవది బ్రహ్మచర్యస్సను. మూడవది పశుసంపదను, నాల్గవది వాన్యసంపదను సూచిస్తాయి. ఐదవది గర్భమైనది. ఇట్లా భావించావత్య ఫలితాన్ని, ఆదృష్టాన్ని తెలిసుకొనే చాలా పద్ధతులు చెప్పబడ్డాయి. ఇవన్నీ ఈనాడు చిలకజోనం చెప్పించు కొనేవారు, రైలుస్టేషనువద్ద, బజార్లోను పటంపెట్టుకొని చూర్చుండే జ్యోతిష్కుల వద్ద చేయజాపే ఆధునికుల హేళనకు పాత్రలే అవుతాయి. కాని ఇటువంటివి కొన్ని పద్ధతులను చదువు జూడగాదు. త్రాగుదోరు, సత్వవాది, భార్యకుడు, భార్యను పంపే వాడు, అత్తవారిని ఏదిపించేవాడు. మానగాడు వీటిలో ఏటువంటివాడో కనిపెట్టేందుకు చెప్పి ఉంటే ఇంకా బాగుండేది.

వధువును ఎన్నుకొనేందుకు

మన ప్రాచీనులు చెప్పిన ముఖ్య విషయం:

‘భ్రాతృహీనయైన కన్య పనికిరాదు, అని. అంటే, ఈనాడు ఇది (భ్రాతృ హీనయై ఉండటం) ఉత్తమ లక్షణంగా పరిగణింపబడటం మనం చూస్తున్నాం — అత్తవారి ఆస్తి చూడా లభిస్తుందని. కాని, దీనిని మన పూర్వులు నింద్యబున్నారు — (మానవ గృహ్యసూత్రాలు. 1-7-8. మనుస్మృతి-3-11. యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి-1-53 మొదలైన స్మృతుల్లో భ్రాతృహీనయైన కన్య పనికిరాదన్నారు.) సోదరులు లేని కన్యను, తండ్రి ఎవరో తెలియని కన్యను వివాహమాడరాదని మనువు స్పష్టంగా చెప్పాడు. యుగ్మేదంలో — ‘భ్రాతృహీనయైన కన్య, తన తండ్రి యింటికి తిరిగి వచ్చినట్లుగానే ఉన్న చూడా స్వల్పరాలంపాటు అట్లా ప్రకరించి తిరిగి తన జన్మ స్థానానికి తిరిగి వచ్చేస్తుంది.’ అని పర్ణింపబడి ఉంది. అధర్వేదంలో ఒకచోట (1-17-1) ‘భ్రాతృహీనయైన కన్యలాగానే వారిని అట్లా వాంఛింపహితంగా చూర్చో ఓయండి’ అని ఉంది. కొడుకులు లేనివారికి చూతురే కొడుకు అవుతుంది. ఆమెనే పుత్రునిలాగా భావించి పెంచుతాడు (‘పుత్రవత్పూలిరామ...’ అని కన్యాదాన సమయంలో అంటాడు చూచాను) దోహిత్రుడు ఉత్తరాధికారి అవుతాడు కాబట్టి అతడు (మనుమడు) తండ్రి పంశానికి రాక. తల్లియొక్క పుట్టింటి పంశానికి ఉత్తరాధికారియై వారికి పండప్రదానాదులు చేస్తాడు. ఆ విధంగా అల్లుని నుండి మాట చూడా తీసుకుంటాడు. అందుచేతనే పూర్వం సోదరులు లేని కన్యను చేసుకొనేవారు కాదు.

కనీసం పుత్రుని దత్తత అయినా తీసుకోవాలి. (ఎంతమంది ఆస్తులకైనా ఉత్తరాధి కారులైన, వాటి నన్నింటిని బీజ్జించుకోగల శక్తి సంపన్నులైన ఆధునిక వరులకు. వారి తల్లిదండ్రులకు, భ్రాతృహీనయైన కన్య ఉత్తమోత్తమంగా తోచటంలో ఆశ్చర్య మేముంది?)

మనువు — ‘నోపయచ్చేత్ తాం ప్రాజ్ఞః, పుత్రీనా ధర్మశంకయా’ అన్నాడు. భ్రాతృహీనలైన కన్యకు వివాహం కాక, తండ్రి యింటనే జీవితాంతం ఉండిపోయి నట్లు యుగ్మేదంలో (2-17-7) చెప్పబడి ఉంది — “అమాజారిప పిత్రోః స చా- సతీ సమానాదా సదసస్త్యామియే భగవః” అని.

పసిష్ట ధర్మసూత్రాల్లో (17-18) కన్యయొక్క తండ్రి, రాబోయే అల్లునితో “భ్రాతృహీనయైన ఈ కన్యను నీ కిస్తున్నాను. కాని, ఈమెకు పుట్టినవాడు నా కుమారుడౌతాడు” (అభ్రాతృకాం ప్రదాస్త్యామి తుభ్యం కన్యామలంకృతామ్, అస్యాం యో జాయతే పుత్రః, స మే పుత్రోభవేదతి) అని. రాబట్టి, పూర్వకాలంలో భ్రాతృ హీన యైన దాని పుత్రుడు తమ కులాన్ని పెంపొందించడని తలచి ఆ విధమైన వివాహాన్ని నిషేధించారు. కాని మహిమవల్ల ధర్మంకంటే భనానికి ప్రాధాన్యత పెరిగి నందున భ్రాతృహీనయే సర్వోత్తమమైనదిగా భావించబడుతోంది.

పదుపు యొక్క వయస్సును గూర్చి లోగడ ప్రస్తావించటం జరిగింది. పేద కాలంలోనే కాకుండా, గృహ్యసూత్ర రచనకాలంలో కూడా పెండ్లికొమార్తెలు పయస్సు పచ్చినవారై యున్నట్లు తెలుస్తోంది. లోగడ మనం ప్రస్తావించుకొన్న ‘నగ్నిక’ అనే శబ్దానికి అర్థం మహాభారతంలో 16 సం॥ వయస్సు గల స్త్రీ అని అన్నారు. హరితగృహ్య సూత్రాల్లో వివాహ సమయానికి బ్రహ్మచారిణిగా ఉన్నది సగ్నిక అని అన్నాడు. మాతృదత్తుడు “తస్మాద్వత్త విక్షేపణార్థా నగ్నికా మైష నార్హేత్యర్థః” వివాహమైన పిమ్మట ఏకాంతంలో పతి సమాగమం కోసం వస్తూ చ్చాపినాలను తొలగించజాలిన వయస్సు కలది అన్నారు.

క్రీస్తుకు పూర్వం 400 నుండి 100 సం॥ వరకు ఉండిన సూత్రకారులు చాల మంది కన్యను రక్షోద్యునమైన పిమ్మట ఎక్కువ కాలం వివాహం చేయకుండా ఆప వద్దని వ్రాశారు. మనువు, కన్య ఋతుమతి అయిన పిమ్మట 3 సం॥ల వరకు తల్లి దండ్రులు, బంధువులు వివాహం చేయకపోతే కన్యయే స్వయంగా వరుని పరిచ వచ్చు నన్నాడు. ఆమె స్వయందత్త; ఇదంతా వెనుకటి గాధ. క్రమంగా కన్యల వివాహ వయస్సు తగ్గుతూ రావటానికి చారిత్రక కారణాలు:

1. వైదిక కాలంలో కన్యలకు వైతం ఉపనయనం, దేవాధ్యయనం ఉండేవి. కాబట్టి ఆధ్యయనం పూర్తి అయ్యేవరకు ఆగేవారు. క్రమంగా దేవాధ్యయనం నన్నుగిలడం, పుట్టింట భారంగా ఉన్నట్లు భావన కలగటం.
2. వంశాన్ని నిలబెట్టుటానికి, పవిత్రం చేయటానికి పుత్రుడు అవసరం కాబట్టి తొందరగా వివాహం చేస్తే సంతానం తొందరగా కలుగుతుందని కొడుకుల వివాహానికి తొందరపడటంతో, కన్యల వివాహం పెయిన్సు వైతం తగ్గుతూ రావడం. (ఈ సందర్భంలో ఈ విషయం స్మరణకు వస్తోంది. ప్రాచీన కాలంలో ఒక్కరాభాసం లేదా విద్యాభ్యాసం చేయన్న 7, 8 సంవత్సరాల, క్రమంగా అది 10 సంవత్సరాలకు తగ్గింది. చిద్యమొక్క ప్రాచీనతను గుర్తించిన కొద్దీ ఈనాడు 3 సం॥కాలకే ప్రారంభమైతోంది — బాలకు బాలికలకు కూడా)
3. అప్పటికి బొద్దం బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చి భిక్షువులు, భిక్షుణిలు ఒకే సంఘా రామంలో ఉంటూ ఉండడం, అనేక మాషిత కార్యాలకు ఆస్కారం కలగటం. దీని ప్రభావం సంఘం మీద పడటంవల్ల వైతం శాస్త్రురారు త్వరగా కన్యలకు వివాహం చేయటం మంచిదనే ఆభిప్రాయానికి రావడం.
4. గ్రీకులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు మొదలైన ఇతర మతాలవారితో మన దేశానికి సంబంధం ఏర్పడిన పిమ్మట పెళ్లిసాంకర్య భయంతో బాల్య వివాహాలకు ప్రోత్సాహం లభించి ఉండవచ్చు. మహమ్మదీయ యుగంలో 15, 16, 17 శతాబ్దాల్లో మన దేశంలో ఆత్యంత బాల్యవివాహాలు ప్రారంభమైనట్లు నాటి యాత్రికుల వ్రాతలవల్ల తెలుస్తోంది. మన దేశానికి వచ్చిన ఇతర జాతులవారి అలవాట్లనుబట్టి మనవాళ్ళు కూడా వారి సంప్రదాయాలనే అనుసరించి ఉండవచ్చు.

యూరప్ దేశాల్లో ఆనాడు బాల్య వివాహాల ఆచారం బాగా ఉంది. రోములో 10, 12 సంవత్సరాల బాలికలకు వివాహం చేసేవారని Muler పండితుడు Family అనే గ్రంథంలో వ్రాశాడు. యూరపులో, మధ్య యుగంలో వైదిక రాజకీయ కారణాలవల్ల 5 సం॥ల కన్యలకు వివాహం చేసినట్లు J. L. Devis అనే పండితుడు The short History of women అనే గ్రంథంలో వ్రాశాడు. బాలానికి 15 సంవత్సరాలు. వారికకు 12 సం॥ల వచ్చిన పిమ్మట వివాహం చేస్తే ఆనాడు చర్చి,

సంఘమూ కూడా హేళన చేసేవారని Muler పండితుడే Family అనే గ్రంథంలో వ్రాశాడు — 'ఇంగ్లండులో బ్యూడర్ కాలంలో ఉన్నత వర్గాలలోని బాలికల వివాహం చాలా చిన్న వయస్సులో 4,5, సం॥ వయస్సులో జరిగేది' అని కూడా వ్రాశాడు. అట్లాగే F. J. ఫర్నివర్ తన Child marriage and divorces అనే పుస్తకంలో వివాహం 9, 10 సంవత్సరాల వయస్సులో ఒక్కొక్కప్పుడు 2,3, సం॥ల వయస్సులో జరిగినట్లు వ్రాశాడు. 1929 సం॥ వరకు ఇంగ్లండులో ఈ బాల్యవివాహాలు అధికంగానే జరిగినా ఉన్నాయి. ఆ సంవత్సరం వరకు చట్టరీత్యా వధూ వరుల వివాహ వయోపరిమితి 12, 14 సంవత్సరాలుగా ఉండేది. ఆ సంవత్సరమే పార్లమెంటు చూడరుల కనీస వివాహ వయస్సు 16 సం॥లుగా చట్టం చేసింది. అటువంటివారి సంపర్కము, సాంగత్యము కలిగిన పిమ్మట మన దేశంలో పైతం అతిబాల్య వివాహాలు ముమ్మరంగా జరగటంలో ఆశ్చర్యం ఏముంది? అటువంటి యూరపు దేశీయులు, వారి మానవత్వము, మన శ్రుతి స్మృతుల్ని హేళన చేయటం నిందించటం అర్థరహితం కాదా? అట్లాగే మహమ్మదీయ జాతుల్లో ఈ బాల్యవివాహాలు ఉండేవి, ఉన్నాయి. ఈనాడు ఆ దేశాల్లోను, మన దేశంలోనూ కూడా పరిస్థితులు మారిపోయినాయి. కాబట్టి, చెప్పదలచిం దేమంటే, చరిత్ర గతి మారుతూ ఉంటుంది. ఇది సరమ సత్యం. ఏ విషయాన్నైనా విమర్శించేటప్పుడు ఆనాటి దేశ కాల పరిస్థితుల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని విమర్శించాలి. మంచిని గ్రహించాలి, చెడును వదిలిపెట్టాలి. గ్రుడ్డిగా, వివేకహీనులై, సానుభూతి లేకుండా ప్రాచీనుల్ని తెగడ ఒమే పనిగా పెట్టుకోరాదు. చారిత్రక విమర్శకునికి సానుభూతి, సహయం, సహనం అనే గుణాలు అవసరం. ఏ విమర్శకునికైనా ఈ గుణాలు ఉండాలి సరే!

ఇంతవరకు మనం చర్చించుకొన్నట్టి ఏ రకం వివాహమైనా, ఏ వయస్సులో చేసే వివాహమైనా కొన్ని ధార్మిక క్రియలు, విధులు మాత్రం తప్పనిసరిగా జరగాల్సి వస్తే అని తెలుస్తుంది. ఈ విధులు, అన్ని మతాలవారికీ ఉంటాయి. వారి వారి మతాలకు సంబంధించినవి. ఒకరి ధార్మిక విధుల్ని ఇంకొకరు హేళన చేయటం మూర్ఖత్వమే అవుతుంది. బంధుమిత్రులంతా ఒకచోట సేదటం, సమంత్రంగా వివాహం జరగటం అనేది మన హిందూ సంప్రదాయంలో ఉన్నది. ఇతర మతాలవారు కూడా తమ తమ మతగ్రంథాలలోని ఉపనాల్ని పఠించటం, అది వారి మత పురోహితుని ఛాంటి వానిద్వారా జరగటం, విందులు విసేదాడు వారి వారి మత సంప్రదాయాల్ని బట్టి జరగటం మనం చూస్తున్నాం.

కాబట్టి వివాహంలో ధార్మిక క్రియలకు అధిక ప్రాధాన్యత ఉంది. గాంధర్వ రాక్షసాల్లో సైతం, సమంత్రకంగా వివాహం జరగాల్సిందే అనే విషయం మన పురాణాల ద్వారా తెలుస్తోంది. ఈ ధార్మిక క్రియవల్లనే, ఈ విధిలవల్లనే ఆ వివాహానికి సంఘంలో గుర్తింపు వస్తోంది. సామాన్యంగా ఆషులుచో ఉన్న ధార్మిక విధులు క్రియలను గురించి చుండు తెలుసుకోవాలి.

పరమపరుల కులగోత్ర విచారణతో ఈ ధార్మిక క్రియలు ఆరంభమవుతున్నాయి. చియన్ను తరువాత కులగోత్ర శాఖా సక్షత్రాదులను గూర్చిన విచారణలోనే చాలా వివాహ సంబంధాలు కుదరకుండా చెడిపోతున్నాయి. అందు వీటికి చూడా మన ధర్మ శాస్త్రాలతో సంబంధం వున్నదన్న మాట. కాబట్టి వీటిని గురించి చూడా తెలుసుకోవాలి. వివాహ సంబంధం కుడివటానికి ప్రతిబంధరాయగా ఉన్న విషయాలు: 1) సగోత్ర వివాహం. 2) సపిండ వివాహం. 3) సప్రవర వివాహం. 4) జాతకాల-సక్షత్రాలు. 5) అసక్షిణ వివాహం. 6) అనులోమ వివాహం. 7) ప్రసలోమ వివాహం. 8) విషత వివాహం. 9) విజాతీయ వివాహం మొదలై నవి.

గోత్రము: అనేక వివాహ సంబంధాలు, అన్నీ కుడిరీతిగా గోత్రాలు ఒకటే అక్షిణంపెల్ల (సగోత్రాలు) కుదరక పోవటం చునం చూస్తున్నాం. అంటే సగోత్ర వివాహాలను సమాజము, ధర్మశాస్త్రమూ చూడా అంగీకరించటం లేదన్నమాట. విష్ణు ధర్మసూత్రాలు, యాజ్ఞవల్క్య ధర్మసూత్రాలు మొదలైన స్మృతిగ్రంథాల్లో సగోత్ర వివాహం నిషిద్ధమని చెప్పబడ్డది. పరమపరుల గోత్రాలు భిన్నమైనివిగా ఉంచాలన్న మాట గోత్రమనే శబ్దానికి చాలా అర్థాలు కనిపిస్తున్నాయి. ముగ్ధేంద్రంలోనే గోశాల, గోసమూహం, మేఘం, పర్వతశ్రేణి, మేఘాలను సైతం కప్పివేసే ఎత్తైన శిఖరం; ఇట్లా అనేక సందర్భాల్లో అనేక అర్థాల్లో వాడబడ్డది. కొన్ని ముక్కుల్లో సమూహం అనే అర్థంలో గోత్రశబ్దం వాడబడ్డది. ఇదే మనం ప్రస్తుతం గ్రహించాల్సిన అర్థం; అంటే మానవ సమూహం అని — ఒక మూలపురుషుని నుండి వరుసగా వస్తున్న పంశజులు అనేది అనువికర్థంగా వాడుతున్నాం. కాని ఈ అర్థంలో ముగ్ధేంద్రంలో ఎక్కడా గోత్ర శబ్దం వాడబడలేదు. అధర్వ వేదంలో 'విశ్వగోత్ర్యః' అనే శబ్దం ఉంది. కాని అర్థం 'అన్ని పరివారాలతోనూ సంబంధం ఉన్నవాడు' అని. గోత్రం అని మనం వాడే అర్థంలో మొదటిసారిగా చాందోగ్యోపనిషత్తులో కనిపిస్తుంది. సత్యరామజాబాలణ్ణి ఆతని గురువు 'నీవు ఏ గోత్రం వాడవు?' అని అడిగినట్లు ఉంది. ఇక్కడ గోత్ర శబ్దానికి చునం అనుకొనే అర్థం, ఒకే రక్తంతో పరస్పరం

సంబంధం ఉన్నవారు అః; ఒకే మూలపురుషుని నుండి పుట్టినందున రక్తసంబంధం కల మానవ సముదాయం అని గ్రహించాలి. ఈవిధంగా చాళ్యవగోత్రజాలు అంటే, కళ్యపుడు మూలపురుషుడుగా గల వంశంలో పుట్టినవారు అని అర్థం. అట్లాగే భర్గపులు వాశిష్ఠులు, ఆంధిరసులు మొదలైనవారు. అంటే ఒకే ఋషి మూలపురుషుడుగా కలవారంతా సగోత్రులన్న మాట. సగోత్రుల్లో వివాహం పనికిరాదని మన భారతదేశంలోనే కాకుండా ఇతర దేశాల్లో సైతం ఈ నియమం ఉంది: అనాగరక, అర్థనాగరక, బర్బర జాతుల్లో సైతం ఈ నియమం ఉంది. ఈ విధమైన గోత్ర నియమం బౌద్ధ సాహిత్యంతోబాటు మానవ, పనిష్ఠ, గౌతమాది ధర్మసూత్రాల్లో అనేకసార్లు ఉదహరింపబడ్డది.

సగోత్ర వివాహం పనికిరాదనే వారు చెప్పే సిద్ధాంతాలు, అభిప్రాయాలూ ఈ విధంగా ఉన్నాయి:

1. ఆదిమ కాలంలో కన్యల సంఖ్య చాలా తక్కువగా ఉన్నందు వల్ల ఆసగోత్ర వివాహ పద్ధతి అమలులోకి వచ్చింది. అంటే, ఇతర గోత్రాలలోని కన్యలను వివాహమాడే పద్ధతి ఆరంభమైనదన్నమాట.
2. ఒకే పరివారానికి సంబంధించిన వారిలో యౌవన స్వేచ్ఛావారాన్ని ఆపటం కోసం ఈ అసగోత్ర వివాహ పద్ధతి ఆరంభమైంది అని అంటారు.
3. మరి కొంతమంది అభిప్రాయాన్నిబట్టి, ఒకే పరివారంలో — సమూహంలో కలిసి మెలిసి పెరిగినవారిలో యౌవనాకర్షణ ఉండకపోవటంవల్ల అసగోత్ర వివాహ పద్ధతి ఆరంభమైంది; అని
4. మరి కొంతమంది, 'ఆదిమ యుగంలో ఒక సమూహంలోని (పరివారంలోని) ప్రముఖుడు (నాయకుడు) ఆ పరివారంలోని యువతుల్ని తనకోసమే అట్టిపెట్టుకొనేవాడనీ, ఈ పద్ధతిమీది ఈర్ష్యకొద్దీ తమ పరివారానికి బయటి వారితో వివాహం చేసే ఆచారం ఏర్పడ్డదనీ, ఇదే తరువాత తరువాత ఆచారంగా మారింది' అని అంటారు.
5. ఇంకా కొంతమంది, అసగోత్ర వివాహానికి మూలకారణం భౌతికచిహ్నమనీ, (దోటం) తమ రక్తం పవిత్రమైనదని, అటువంటి తమ రక్తంలాంటి పవిత్ర రక్తం కలవారితో (ఆ ధర్మచిహ్నం కలవారితో) యౌవనసంబంధం ఆపవిత్ర చార్యమని తలచి సగోత్ర వివాహాలను నిషేధించి ఉంటారు; అని.

ఇట్టి పాశ్చాత్యులు చెప్పే కారణాలు. ఇవి తర్కానికిగాని. సామాన్య బుద్ధికిగాని నిలిచేవి కావు — 1) శ్రీల సంఖ్య తక్కువగా ఉన్నా. తమ పరివారంలోని ప్రతివానికి ఇది అద్దంకీ రానేరదు. 2) యౌవనస్వేచ్ఛాచారాన్ని ఆపటం అనే ఉన్నతాదర్శంతో కూడిన సంస్కారం. ధార్మిక వికాసం అనేవి అనభ్య అటవికి కాకుల్లో కలిగిందని అనలేము 3) ఒకే పరివారంలోనివారిలో ఆకర్షణ లేకపోవటం అనేది నిషేధానికి కారణం కాదు గదా! అది పరిణామం అనిపించుకొంటుంది. పశువుల్లో మనకు ఈ ప్రవృత్తి కనిపిస్తోంది. ధార్మికమైన ఉత్సవాల్లో, అయినవారిలో పరస్పరాకర్షణలు వగైరాలు కనిపిస్తున్నాయి. 4) ఈ పెత్తందార్లుచేసే దుష్కృత్యం అనేది పశువుల నుండి అరుపు తెచ్చుకొన్న సిద్ధాంతం — బలమైన పశువులు బలహీనమైనవాటిని పొంద్రోలటం అనేది. బలిష్ఠమైనవాడు ఇతర పరివారాల నుండి దొంగిలించు వారిమీద పైతం పెత్తనం వహించలేదా? 5) ధార్మిక చిహ్నం అనే సిద్ధాంతం కూడా మదరదు. ఒకే ధార్మికచిహ్నం కలవారు స్నేహితులు అవుతారే తప్ప దేవతలు కాదు. కాబట్టి అసంగోత్ర వివాహాలకు పైవి ఏమీ కారణాలు కావు. చారిత్రక దృష్టితో చూస్తే - ప్రాచీనులు తిండి కోసం ఒక చోటునుండి ఇంకొక చోటుకు వలస పోతూ ఉండేవారు. అక్కడ క్రొత్త వ వారాలతో (గోత్రాలవారితో) పరిచయం కలుగుతూ ఉండేది. ఆ క్రొత్త గోత్రాలవారితో కలిగిన స్నేహం, పరిచయం ఆధారంగా, ఆ క్రొత్తవాతావరణంలోనే భార్యల్ని వెతుక్కువచ్చిన అగత్యం వుండేది. ఈ పద్ధతే క్రమంగా అసంగోత్ర వివాహానికి దారి తీసి ఉంటుంది. రాక్షస వివాహం (కన్యాపహరణ పద్ధతి) కూడా ఈ అసంగోత్ర వివాహానికి కొంత కారణమైతే అది ఉండవచ్చు. సంగోత్ర వివాహంలో ఒకే కన్య కోసం యువకుల్లో పోటీ ఏర్పడవచ్చు. ఆ కారణంచేత కూడా అసంగోత్ర వివాహం అనేది ఆచారంగా మారి విధి రూపాన్ని దాల్చి ఉండవచ్చు. ఏమైనప్పటికీ ఈ అసంగోత్ర వివాహ మనేది రెండు చేల సంవత్సరాలకు పూర్వమే ఆరంభమై స్థిరమైన ఆచార రూపాన్ని దాల్చి ఉండవచ్చునని చారిత్రకుల అభిప్రాయం.

సంగోత్ర వివాహాలు ఎందుకు పనికిరావు?

ఇక ముందు చెప్పబోయే సపిండ సంబంధంపై ఈ సంగోత్ర సంబంధం చాలా విస్తృతమైంది. దృఢమైనది. సపిండ సంబంధం అనేది ఏడు లేక అయిదు తరాంతో విడిపోతూంది. కాని, ఈ సంగోత్ర సంబంధం అనేది ఎన్ని తరాలు గడిచినా, ఎన్ని శతాబ్దాలైనా విడిపోయేది కాదు. ఏ ఏడుదైనా సంగోత్ర కన్యను వివాహ

మాడటానికి వీలలేదు. పెంపుడు కొడుకు కూడా. తన జనక తండ్రి యొక్క గోత్రానికి సంబంధించిన కన్యను వివాహమాడరాదు. (పెంపుడు - దత్తత అనేది సగోత్రీకుల్లోనే జరుగుతుంది. అనగోత్రీకులకు పెంపుడు వెళ్ళినా జనక గోత్రానికి సంబంధించిన కన్యను వివాహ మాడరాదు) దత్తునికి జనక తరపున పిండప్రధాన బాధ్యతగాని, వారసత్వ అధికారంగాని లేకపోయినా, మనువు సగోత్ర వివాహాన్ని మాత్రమే నిషేధించాడు. సూత్రరాలంలోనే సగోత్ర వివాహం నిషేధింపబడ్డది. బ్రహ్మాండ ఘోరాణంలో సైతం —

“సగోత్రాద్వా, సపిందాద్వా, వివాహో గోపధస్తదా
సరాశ్శమేధే మద్యశ్చ. కలౌ షర్జ్య ద్విజాతిభిః॥

అని సగోత్ర సపిండ వివాహాలు పనికిరానట్లు చెప్పబడ్డవి. ద్విజులే కాకుండా ఏ కులంవారైనా సగోత్రమనేది తెలిస్తే సగోత్ర వివాహానికి యిష్టపడరు: ఇష్టపడటం లేదు. ఇది హిందూ సమాజంలో చాలా పట్టుదలతో పాటిస్తూన్న నియమం. ఎంత కాలమైనా మూలపురుష రక్తసంబంధం ఉన్నదనే భావనే ఈ పట్టుదలకు కారణం. ఈ విషయంలో ఇంకొక ఆసక్తికరమైన విషయం ఏమంటే కొన్ని కులాల్లో, కొన్ని రాజులవారిలో తమ గోత్రమే రాకుండా మేనమామల గోత్రం కూడా కలియకుండా వుండాలని చూడటం ఉంది. కన్యయొక్క గోత్రమే కాకుండా, కన్యయొక్క మేనమామల గోత్రం కూడా వరుని గోత్రం అయి ఉండకూడదన్న మతం. మన దక్షిణ దేశంలో చాలా పర్లాల్లో ఈ ఆచారం ఉంది. కన్య మేనమామ గోత్రము, వరుని గోత్రము ఒకటే అయినప్పుడు కన్యయొక్క తల్లిద్వారా వరునికి సగోత్రమే అవుతుందనేది ప్రధాన కారణం. కొంతమంది ఏమంటారంటే, వివాహం రావటంతోనే కన్యయొక్క జనక తరపున ఉండిన ఇంటిపేరు, గోత్రం కూడా మారిపోతోంది కాబట్టి ఈ విషయంలో పట్టించు అక్కర లేదు అని అంటారు. కాని కొందరు అంగీకరించరు. వివాహమైనంతమాత్రంచేత రక్తం, రక్తసంబంధం మారవు అని కొందరంటారు. ఈ విషయమైన సగోత్ర వివాహాల నిషేధానికి కారణం ప్రవర ఒకటి అవటమే! ఈ ప్రాచీన కాలం నుండి స్మృతికారులంతా సప్రమర వివాహాలను నిషేధించారు.

ప్రవర అంటే, గోత్రానికి మూలపురుషుడు ఒకడు ఉంటాడు. సామాన్యంగా ఆ మూలపురుషుని పేరే గోత్రానికి ఉంటుంది. ఆ మూలపురుషుడు, ఒక ఋషిగాని, పవిత్రతపురుషుడుగాని అయి ఉంటాడు. ఆ మూలపురుషుని నుండి వరుసగా వచ్చిన

ముగ్గురు లేక అయిదుగురు పురుషుల్ని పేర్కొంటారు. అంటే, ఆ మూలపురుషుని వంశంలో పుట్టిన ప్రఖ్యాత పురుషుల వరంపరనే ప్రవర అంటున్నారు. ప్రవసి అంటే సంతతి అని శబ్దార్థం. ముగ్గురు పురుషులను పేర్కొంటే త్రాగ్నేయం అనీ అయిదుగురిని పేర్కొంటే పంచాగ్నేయమనీ అంటారు. వహివరుల ప్రవర ఒకటి అయి ఉండరాడదు. సామాన్యంగా ప్రవర ఒకటే అయినప్పటికి గోత్రం కూడా ఒకటే అయి ఉంటుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకరు లేక ఇద్దరు ఋషులు రెండు గోత్రాలలోనూ ఉండవచ్చు. అంటే గోత్ర పురుషులు భిన్నంగా ఉండి, ప్రవరలో వచ్చే ఋషులు వధూవరుల గోత్రాల్లో ఒకే విధంగా ఉన్నప్పుడు అటువంటి సప్రవర వివాహాల్ని సైతం నిషేధించారు. త్రాగ్నేయం, పంచాగ్నేయం అన్నప్పుడు ప్రయోగించే ఆగ్నేయ శబ్దానికి ఋషుల సంతానం అనిగాని, ఆ ఋషులకు సంబంధించిన వారనిగాని అర్థం. ఈ ఆగ్నేయ శబ్దం పేదాల్లో సైతం కనిపిస్తుంది. తైత్తిరీయ సంహితలో 'ఆగ్నేయం' అంటే యజ్ఞం చేసే యజమానియొక్క సుప్రసిద్ధులైన పూర్వులు అని అర్థం చెప్పారు. సుమంతుడు చెప్పినట్లుగా పారస్కరగృహ్య సూత్రాల్లో గదాధరుడు తన వ్యాఖ్యలో ఈ దిగువ పంక్తుల్ని ఉదాహరించారు —

పరిశీయ సగోత్రాం తు సమాన ప్రసరం తథా
త్యాగం కుర్యా ద్విజస్తస్యాస్తత శౌండ్రాయణం చరేత్.

అంటూ సగోత్ర సప్రవర వివాహాలకు శౌండ్రాయణ ప్రతాన్ని ప్రాయశ్చిత్తంగా విధించారు. ఆ ఛార్యుని విడిచిపెట్టరాదు. మైథునకర్మ మాత్రం పనికిరాదు... "త్యాగశ్చోపభోగస్య న తు తస్యాః" అని కూడా అన్నారు. కాబట్టి, మన ప్రాచీనులు, ఆర్వాచీనులు కూడా సగోత్ర సప్రవర వివాహాలకు తమ అంగీకారాన్ని యివ్వలేదు.

సపిండ వివాహం పనికిరాదు:

పిండము అంటే శరీరం అని అర్థం. సపిండులు అంటే ఒకే శరీరంతో సంబంధం ఉన్నవారు అని అర్థం. తండ్రి, చాత, పినతండ్రులు, పెత్తండ్రులు వీరంతా ఒకే శరీరంతో సంబంధం ఉన్నవారు - సపిండులు. తల్లి, పినతల్లి, పెత్తల్లి, మాతామహుడు, మేనమాత వీరంతా సపిండులు. ఒకేశరీరానికి సంబంధించిన పరమాణు సంబంధం (క్రోమోజోమ్స్ అనుకోండి) కలిగి ఉన్నవారి మధ్య వివాహం కూడదు అని. అంటే సపిండ వివాహం నిషిద్ధం అని. తండ్రి యొక్క

శరీర పరమాణు సంబంధం కొడుకుకు ఉంటుంది. తాతయొక్క పరమాణు సంబంధం మనుషుడికి ఉంటుంది. అట్లాగే తల్లియొక్క పరమాణు సంబంధం కూతురికి. కొడుకుకు ఉంటుంది. తల్లి తండ్రి (మాతామహుడు) యొక్క శరీరపరమాణు సంబంధం దౌహిత్రునికి, మేనమామ సంబంధం మేనల్లునికి వుంటుంది. ఈకాలం లోని వైజ్ఞానికులు “క్రోమోజోమ్స్” అనేవి తండ్రి నుండి కొడుకుకు పరంపరగా సంక్రమిస్తాయని అంటారు. అందుకే కొంతమంది ఇతర మేనరికాలను, మేనమామ చూతున్న చేనుకోవటానికి అంగీకరించరు. ఒకే ఇంటిపేరు గలవారి మధ్య వివాహ సంబంధం చూడదనటానికి శారణం ఇదే! అట్లాగే, మనలో చుట్టరికాలు చూచి, వరుస వాదని అనటంలో ఉద్వేగం ఇదే! అయితే ఈ సపిండ వివాహానికి హద్దులు చెప్పారు. తల్లి తరపున అయితే అయిదు తరాలు, తండ్రి తరపున అయితే ఏడు తరాలు ఈ సపిండసంబంధం ఉంటుందని, అపైన అయితే సపిండ సంబంధం ఉండదని. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే —

తండ్రి (1)

2) కన్య	2) కన్య
3) పురుషుడు	3) పురుషుడు
4) పురుషుడు	4) పురుషుడు
5) పురుషుడు	5) పురుషుడు
6) పురుషుడు	6) పురుషుడు
7) పురుషుడు	7) పురుషుడు
8) కన్య	8) పురుషుడు

దీనిని బట్టి (8) కన్యకు (8) పురుషునికి సపిండ సంబంధం ఉండదు; 7 తరాలు చాటిపోయినందున.

తల్లి (1)

2) పురుషుడు	2) పురుషుడు
3) పురుషుడు	3) పురుషుడు
4) పురుషుడు	4) పురుషుడు
5) కన్య	5) కన్య
6) పురుషుడు	6) కన్య

ఈ పట్టిక ననుసరించి తల్లి నుండి (6) వ తరంలోని పురుషునికి (6) వ తరంలోని కన్యకు, సపిండ సంబంధం ఉండదు; తల్లులవ్వారా అందు తరం గడచిపోయినందున.

యాజ్ఞపల్క్యు సిప్రాది స్మృతికారులంతా ఈ విషయాన్ని అంగీకరించారు. సపిండ వివాహాన్ని నిషేధించటానికి రాజశాఖ (1) వధూవరులకుండే దోషాలు, వారి సంతానానికి సంక్రమిస్తాయని, (2) మిక్కిలి చిగ్గర సంబంధం ఉంటారు. మిక్కిలి సమీపంలో ఉంటూ, ఒకే ఇంట్లో పెరుగుతూ ఉంటారు. ఆస్తిలో హాషితమైన ప్రేమకారణంగా, ఆ కన్యలకు భర్తలు దొరకటం కష్టం కావచ్చు. (3) చిగ్గర సంబంధం కలవారిమధ్య నుండే ప్రేమ విశాలమైనదికాక, సంకుచితమైనదిగా ఉంటుంది. (4) మిక్కిలి సామీప్యంగల వారిలో పారస్పరిక సంబంధంవల్ల, ఆకారంలోను, శారీరక శక్తిలోను, రూపంలోను, తెలివితేటల్లోను, చాలా లోపాలు రావటం అనుభవంద్వారా అనాటివారు గుర్తించి ఉండవచ్చు. — ఈనాటి చార్మిన్ చెప్పినట్లుగా, శాస్త్రజ్ఞులు చెపుతున్నట్లుగా, ఇప్పటి అసపిండ వివాహాలకు దారితీసి ఉండవచ్చు.

వినిమయ వివాహం (కుండమార్పిడి వివాహం):

వివాహసంబంధం నిశ్చయించటానికి మరొక ప్రతిబంధకం కుండమార్పిడి పద్ధతి. అంటే, ఒకవధూవరుల జంటలో, పడుపు అన్నకుగాని తమ్మునికీగాని, వరుని అప్పనుగాని, చెల్లెలినిగాని యివ్వటం. అన్యోన్యం, వధూవరుల మార్పిడి అన్న మాట. స్మృతి ముక్తాఫలంలో ఒక కన్యను వివాహమాడే వరుడు, తన సోదరిని తన భార్యయొక్క సోదరునికి ఇచ్చి వివాహం చేయరాదని చెప్పబడ్డది. అయితే కొన్ని నిమ్నజాతుల్లో, ఈ కుండమార్పిడి పద్ధతి అడుల్లో ఉంది. ఈ పద్ధతి సభ్యజాతుల్లో కూడా, ఆర్థికంగా వెనుకబడి ఉండటంవల్లగాని, ఆ శాఖవారి సంఖ్య తక్కువై ఉండటంవల్లగాని, సంబంధాలు దొరకకగాని, చేసుకోవటం ఉంది. కాని, అట్టి వివాహాలను సంఘం సీచిమైనదిగానే భావిస్తోంది. ఇటువంటి సంబంధాలవల్ల గృహ కలహాలకు అవకాశం ఎక్కువ ఉన్నందున ఎవరూ ఇష్టపడరు.

ఇద్దరు కూతుళ్ళ వివాహాలు ఒకేసారి చేయరాదనేది మరొక ప్రతిబంధకం. ఈ కారణంగా, కొంతకాలంపాటు ఒక కన్య చేచిఉంచాల్సి వస్తుంది. ఖర్చులు అధికమై, శ్రమపైతం అధికమవటం జరుగుతుంది. ఇట్లా ఒకసారిగా ఇద్దరి

వివాహం చేయరాదనటానికి కారణం గృహకలహాలకు అవకాశం ఉంటుందని అంటు ఉండవచ్చు. పెట్టుబోతల్లో, మర్యాదల్లో భిన్నాభిప్రాయాలకు పోటీలకు, రావుంటుందని రావచ్చు. కన్యాదాతకు, కార్యభారం. ఘనం విషయమైన యిబ్బందులు కలుగుతాయని రావచ్చు. అట్లాగే ఒకేతల్లికి పుట్టిన ఇద్దరు సోదరులకు, ఒకే తల్లికి పుట్టిన ఇద్దరు కన్యలను — అప్పచెల్లెండ్రను ఇచ్చి వివాహం చేయటం కూడా సంఘంలో తప్పగానే భావింపబడుతోంది. ఈ విషయాలు ‘స్మృతిమైత్రాఫలం వర్ణాశ్రమ భర్తృప్రకరణంలో’ చెప్పబడ్డాయి —

“ప్రత్యుద్వాహో నై సకార్యో నై కన్యైః దుహితృ ద్వయమ్

నచైక జాతయోః పుంసోః ప్రయచ్ఛేత్ దుహితృ ద్వయమ్” అని.

ఇంతవరకు వివాహ సంబంధాన్ని నిశ్చయం చేసుకోవటానికి ముందు ఆలోచించుకోవాల్సిన విషయాల్ని చెప్పటం జరిగింది. నపిండ, నగోత్ర, సప్రవర, అన్యోన్య వినిమయ వివాహాదుల్ని నిషేధించటానికి కారణాలను వలపురు శాస్త్రజ్ఞులు పలురకాల కారణాలను చెప్పినప్పటికి అవన్నీ ఊహజనితాలే! వీటిని నిషేధించిన స్మృతులు సైతం, నిషేధాల్ని, వీటిని అతిక్రమిస్తే చేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తాదుల్ని వివరించినాయే తప్ప, ప్రతి విధికి నిషేధానికి కారణాన్ని చెప్పి నిరూపించలేదు. సంఘాచారాలను, వాటిలో ప్రబలే ఆచారాలను, వాటివల్ల సంఘానికి కలిగే కష్టనష్టాలను అనుభవపూర్వకంగా చూచినపిమ్మటనే శాస్త్రాల్ని విధినిషేధాలను శాసిస్తాయి. ఆ కాలంలో ఆ కష్టనష్టాలు అందరి అనుభవంలోనూ ఉండి ఉంటాయి కాబట్టి వాటిని వివరించటానికి శాస్త్రాల్ని పూనుకోవు. వాటి వివరాలన్నీ వివరించటం వీటిపని కాదు. కాబట్టి, శాస్త్రాల్లో చెప్పబడిన విధినిషేధాలు కారణం చెప్పని పోయినా ఆచారం రూపంలో, పరంపరాగతంగా సంఘంలో ప్రబలతాయి. ఈ విధినిషేధాలన్నీ మనకు పరంపరగా వస్తున్నచే! అందుచే, అనాడు తమ పరివారం, తమ గోత్రం, తమ అన్యోన్య బాంధవ్యాలకు చూపంగా ఉండే సంబంధాలనే చాలా ఉత్తమమైనవిగా నిర్ణయించారు. ఈనాటి శాస్త్రజ్ఞులు సైతం అంగీకరిస్తున్న విషయమే! ప్రసిద్ధ జీవశాస్త్రజ్ఞుడు డార్విన్ ఒకే రులంలో గనుక వివాహాలు చాలా కాలంపాటు వరుసగా సాగితే, వారికి పుట్టే బిడ్డలు పొట్టివారు, బలహీనులు, అంగ వికలురు అయి సమాజానికి చాలా హాని కలుగుతుందని వ్రాశాడు. ఈ విషయాన్ని గ్రహించి జంతువుల్లో మొక్కల్లో ప్రయోగాలుచేసి సంకర జాతుల్ని ఈనాడు

సృష్టిస్తున్న విషయం మనం చూస్తున్నాం. ఇటువంటి అనుభవంతోనే ప్రాచీనులు ఈ విధినిషేధాలను చేసినా చేసి ఉండవచ్చు.

ఇంకొకటి మనం, స్మృతుల్లో చెప్పబడిన వివాహాలను గూర్చి తెలుసుకున్నాం. ఇవిగా (1) సవర్ణ వివాహాలు (2) అనులోమ వివాహాలు, (3) ప్రతిలోమ వివాహాలు (4) అంతర్జాతీయ వివాహాలు (5) మదాంతర వివాహాలు అని యిట్లా అనేక రీతులుగా ఉన్నాయి.

సవర్ణ వివాహాలంటే, చూపించుచున్నట్లుగా ఒకే వర్ణానికి (కులానికి) చెందివారై ఉండాలి. ఈ విధమైన సవర్ణ వివాహ పద్ధతి హిందూ సమాజంలో చాలాకాలంనుండి దృఢంగా ప్రేక్షానికొని ఉంది. సామాన్యంగా దీనిని వివరాలలోగడ ఉల్లంఘన లేదనే విషయం మనకు తెలుస్తుంది. మనుస్మృతిలో —

“ఉద్గృహేర ద్విజో భార్యం సవర్ణం లక్షకాస్వితాం” (3-4) లో చెప్పబడి ఉంది. అయితే, ఆత్యంత ప్రాచీనకాలంలో, అంటే, వర్ణవ్యవస్థే దృఢంగా ఏర్పడి ఉండిన రోజుల్లో ఈ సవర్ణ వివాహ వ్యవస్థ ఉండేదని గట్టిగా చెప్పలేము గదా! ఈనాడు మాత్రం సూటికి తొందితొమ్మిది వివాహాల సవర్ణ వివాహాలే! ఇప్పుడిప్పుడే కులాంతర వివాహాలు చాలా అల్పసంఖ్యలో ఆరంభమైనాయి. స్మృతికాలంలో అసవర్ణ వివాహాలు జరిగినట్లు, వాటిని గృహ్యసూత్రాల్లో, ధర్మసూత్రాల్లో ఆమోదించినట్లు తెలుస్తోంది. అనులోమ ప్రతిలోమ వివాహాలన్నీ యధార్థానికి, ఈ అసవర్ణ వివాహాలనే మనం అనుకోవాల్సి వస్తుంది.

అనులోమ వివాహాలు:

వైదిక కాలంలో అనులోమ వివాహాలకు అధికంగా ఆవరణం ఉండేదని చెప్పవచ్చు. ఆనాడు అనులోమ వివాహాలే గణనీయమైనవి (అసవర్ణ వివాహాలే లేకపోతే) ఉత్తమ సమయాల్లో పండుగ పబ్బాల్లో సంఘటించేవి. వ్యక్తులుగానూ కూడా, యువతీ యువకులు ముగ్గురం కలుసుకొనే స్వాతంత్ర్యం ఉట్లా ఉండేది! అంటే, ఈనాడు స్కూళ్ళలో, కాలేజీల్లో, సినిమాల్లో ఇతర ఉత్సవాల్లో స్వేచ్ఛగా పాల్గొంటున్నట్లు ఆనాడు కూడా పాల్గొనేవారని మనకు ప్రాచీన సాహిత్యాదులవల్ల తెలుస్తోంది. అసవర్ణ వివాహాలే క్రమబద్ధంచేయబడి, అనులోమ, ప్రతిలోమ వివాహాల రూపంలాల్ని ఉండవచ్చు — సూత్రకారులు, ధర్మశాస్త్రాల్లో వీటికి చూడ్పు ఏర్పరచి ఉండవచ్చు.

ఋగ్వేద చాలీనులైన పురోహితులు రాజవంశాల్లోని కన్యలను వివాహమాడినట్లు ఋగ్వేదంవల్ల తెలుస్తోంది — చ్యవనుడు, శ్వాహాశ్వడు, విమదుడులాంటి వారు. బహుశః, ఆనాటి చరిత్రకారులు బ్రాహ్మణులే అయినందున. బ్రాహ్మణులు చేసుకొన్న అనులోమ వివాహాలను మాత్రం అధికంగా, ప్రముఖంగా ఉదాహరించి, బ్రాహ్మణ కన్యలు ఇతర జాతులవారిని వివాహమాడిన ఉదంతాలను ఉపేక్షించి ఉంటారని పలువురి అభిప్రాయం. ఇందుకు అవకాశం లేకపోలేదు. ఎందుచేతనంటే సంఘంయొక్క ఆమోదం పొందిన వాటికే అధిక ప్రచారం ఇవ్వటం, తమకు అంగీకారం కానివాటిని ఉపేక్షించటం సహజంగా జరిగే విషయం. అయినప్పటికీ, క్షత్రియులైన భావయపుని భార్య ఆంగిరస బ్రాహ్మణ వర్ణానికి చెందిన కన్య అని ఋగ్వేదం 1-126 వల్ల తెలుస్తోంది. సామాన్యులు చేసుకొన్న ఇటువంటి వివాహాలను ఉపేక్షించి ఉంటారు. యయాతి దేవయానుల వివాహం విలోమ వివాహమే: ఋగ్వేదంలో యయాతి పేరును, ఆతని పుత్రుల పేర్లు ఉన్నవి. కాబట్టి ప్రసిద్ధులైన వారివలెనే సామాన్యులు కూడ విలోమ వివాహాలు చేసుకొని ఉండవచ్చు.

అథర్వవేదం (5-17-8, 9)లో బ్రాహ్మణుడు, అన్ని కులాల కన్యలకు శ్రేష్ఠతమమైన వరుడుగా పేర్కొనబడ్డది. దానిలోబాటు బ్రాహ్మణ స్త్రీ, రాజకీయమైన సహాయంతో మళ్ళీ తమ భర్తలను పొందినట్లు ఉంది. అంటే బ్రాహ్మణులు ఇతర కులాల కన్యలను వివాహమాడటం ఎక్కువ, అయినదన్నమాట. అయితే యజుర్వేదానికి చెందిన తైత్తిరీయ సంహితవల్ల (7-4-19-2, 3) శూద్ర స్త్రీని వివాహమాడిన ఆర్యపురుషున్ని సభల్లో చేకాకోశం చేసినట్లుగా ఉంది. ఇటువంటి అనులోమ వివాహం సమాజంలో అంగీకారాన్ని పొందినట్లు, విమర్శిత్తంగా చలామణి అయినట్లు తెలుస్తోంది. బౌద్ధ, కవష, పత్స, నామధేయులైన మహాత్ములవంటివారు కొందరు దాని లేక శూద్రస్త్రీయందు పుట్టినవారని ఋగ్వేదంవల్ల (1-18-1, 1-112) తెలుస్తోంది. వైదిక సాహిత్యంలో దాన శబ్దంకంటే దాసీ శబ్దం అధికంగా కనిపిస్తుంది. బహుశః ఇరుగుపొరుగు వారిని జయించినప్పుడు, వారిపై అధిపత్యాన్ని సంపాదించినప్పుడు తత్ఫలితంగా దాసీజనం విజేతల అధికారంలోకి వచ్చి, వారిద్వారా ఈ దాసీ పుత్రులు అనే శబ్దం ప్రచారంలోకి వచ్చి ఉంటుంది. వారి సంఖ్య చూచా ఎక్కువ అయిఉండవచ్చు.

ఆచార్యులు, మానవగృహ్యసూత్రాల్లో ఈ అనులోమ వివాహ ప్రసక్తి లేక పోయినా, గౌతముడు మాత్రం ఈ అనవర్ణ వివాహాలవల్ల పుట్టినవారు ఏ జాతికి

చందులతో అటువంటి చిన్నచిన్న కులాలు పేర్లను పేర్కొన్నాడు. అంచేతాదు, శూద్రశ్రీని వివాహమాచిన బ్రాహ్మణుని శ్రాద్ధసమయాల్లో భోక్తగా గాని. మరొకం దుకు గాని పిలువరాదన్నాడు. పారస్కర ధర్మసూత్రాలు (1-4) వల్ల. వసిష్ట ధర్మ సూత్రాలు (1-24) వల్ల, బ్రాహ్మణుడు శూద్రశ్రీని వివాహమాచరచ్చునని. అంటే ఈ వివాహం వైదిక మంత్రాలతో జరుగరాదని అన్నాడు. ఇటువంటి వివాహాలన్నీ కులం నశిస్తుందని, చచ్చిన పిమ్మట ఉత్తమ లోకాలు లభించునని వసిష్ట ధర్మసూత్రాలు చెప్పుతున్నాయి. (1-27) ఎందుచేతనంటే, ఇటువంటి వివాహాలు కామదాననా ప్రేరితాలు కాబట్టి బోధాయకుడు ఏ వర్ణానికి చెందిన భార్యయొక్క సంతానానికి ఎంతెంత దాయభాగం వస్తుందో వివరించాడు. ఏ భార్య చచ్చినప్పుడు. ఎవరెవరికి ఎన్నెన్ని రోజులు అశౌచం ఉంటుందో చూడ చెప్పాడు. దాయభాగాన్ని చెప్పుతూ “నానా వర్ణ శ్రీ సమవాయే దాయం దశాంశాన్యత్వా చతురశ్రీన్ ద్వాదశమితి యథాక్రమం విభజేత్” (బో.ధ.సూ.) బ్రాహ్మణుడు శ్రీత్రయ వైశ్య శ్రీలను చూచా వివాహ మాడితే అతని ఆస్తిని పదిభాగాలుచేసి బ్రాహ్మణ శ్రీ సంతానానికి నాలుగు భాగాలు, శ్రీత్రయ శ్రీ సంతానానికి మూడుభాగాలు, వైశ్య శ్రీ సంతానానికి రెండు భాగాలు, శూద్ర శ్రీ సంతానానికి ఒకభాగం యివ్వాలని అన్నాడు. ప్రాచీనకాలంలో సంఘం గాని, స్మృతికారులుగాని అనులోమ ప్రతిరోమ వివాహాలను ప్రోత్సహించలేదు. నిషేధించారు. నిరసించారు. నిరుత్సాహపరచారు. కాని సంఘంలోని వ్యక్తులు ఏ వర్ణంవారైనా రాముకత్వానికి లోనై అటువంటి వివాహాలు చేసుకున్నప్పుడు, వారి సంతానాన్ని గుర్తించి సంఘంలో వారికి పైతం స్థానాన్ని కల్పించారనే విషయం మనం గమనించాలి. అనులోమ వివాహాల్ని (చర్త ఉన్నత కులంవదై ధర్మ తక్కువ కులం కలది అయిన వివాహాల్ని) కొంతవరకు అంగీకరించినా, ప్రతిలోమ వివాహాల్ని పూర్తిగా ఖండించారు. అంటే. శ్రీ ఉన్నత కులానికి చెందినదై చర్త తక్కువ కులానికి చెందినవాడై నప్పుడు వారి సంతానానికి చూచా సంఘంలో ఒక స్థానాన్ని కల్పించి ఉపాధి అవకాశాలను నిర్ణయించారు.

మనువు కాలంలో ఈ వర్ణాంతర వివాహాలు (అనులోమ విలోమ వివాహాలు), ఖాగా జరుగుతూ ఉండినట్లు, అందుచేతనే మనువు వాటిని ఉపేక్షించలేక, తన ధర్మ శాస్త్రంలో వాటిని గూర్చిన విచేతన చేయాల్సి వచ్చింది. ఈ వివాహాలవల్ల ఉత్పన్నమైన సమస్యలకు సమాధానాలను చెప్పాల్సి వచ్చింది. అందుకే, విలోమ వివాహాలను, అనులోమ వివాహాలను ఎంత ఖండించినా, ఈ వివాహాలకు ఫలితంగా

జన్మించిన సంతానానికి నామకరణంచేసి వారికి రావలసిన దాయభాగాదుల్ని నిర్ణయించి సమాజంలో వారి స్థానాన్ని సుస్థిరం చేశారు. సృష్ట్యాంధంలో ఒకే జాతిగా ఉండి, తరువాత చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థ నెలకొని, క్రమంగా పరస్పర సాంకర్యంవల్ల ఇన్ని కులాలు ఏర్పడ్డాయనే విషయం మనం గ్రహించవచ్చు. మనువు, ఈ అనులోమ ప్రతిలోమ వివాహాలవల్ల పుట్టిన సంతానానికి చెప్పే పేరు, వృత్తి ఖైదులైన విషయాలను విపులంగానే చర్చించాడు. జంతువుల్లో, మొక్కల్లో సాంకర్యాన్ని మనం సృష్టిస్తూ అనేక ప్రాంతరకాలను సృష్టిస్తున్నాము. ఈవిధంగానే మానవుల్లో వర్ణ సాంకర్యం ఏర్పడ్డదని, వీరిలో హెచ్చుతగ్గులనేవి ఆయాకాలాలలోని పరిస్థితుల ప్రాబల్యంవల్ల వచ్చినవని గ్రహించాలి. అంటే తప్ప ఎవరో స్వార్థపరులు కల్పించినవని నిందించటం తప్పు. నేటి రాజకీయాల్లో పైతం కొంతకాలం ఒకరి ప్రాబల్యం, కొంతకాలంపాటు మరొకరి ప్రాబల్యం కొనసాగటం చూస్తున్నాం. క్రమంగా మనం కులరహితమైన సమాజం వైపుకు పురోగమిస్తున్నాం. కాబట్టి ఈ దిగువ విషయాలను కేవలం చారిత్రక దృష్టితోనే చూడాలి తప్ప వర్ణద్వేష దృష్టితో చూడరాదు. ఈనాడు మనం చేస్తున్న పనులు, మన ప్రవర్తన భావితరాలవారి విమర్శలకు నిందలకు లోనుకాకుండా ఉండేటట్లు మనం సహనంతో వ్యవహరించాలి. నేడు మన సమాజంలో కనిపించే ఇన్ని కులాలు, ఇన్ని వృత్తులు ఎట్లా ఏర్పడ్డాయి? అనే చారిత్రకాంశాన్ని మనం తెలుసుకోవాలంటే, మనువు చెప్పిన ఈ దిగువ విషయాల్ని మనం గ్రహించాలి. ఈ దిగువ పట్టికలో అనులోమ, ప్రతిలోమ వివాహాలవల్ల కలిగిన సంతానానికి పెట్టిన పేర్లు, అట్టి వర్ణ సాంకర్యంవల్ల, మళ్ళీ జరిగిన వర్ణసాంకర్యం (రెండుసార్లు సాంకర్యం కలగటం)వల్ల, అనేక వర్ణాలు బయలుదేరినట్లు స్పష్టమౌతుంది. మనువు కాలానికి ఉన్న అనులోమ ప్రతిలోమ సంకర వివాహాలు; ఈ దిగువ పట్టికవల్ల తెలుస్తాయి.

(1) అనులోమ సాంకర్యం

భర్తయొక్క వర్ణం	భార్యయొక్క వర్ణం	వీరిద్దరికీ కలిగిన సంతానయొక్క వర్ణం
బ్రాహ్మణ	వైశ్య	అంబష్ట
బ్రాహ్మణ	శూద్ర	నిషాద, పారశవ
క్షత్రియ	శూద్ర	ఉగ్ర

(2) ప్రతిలోమ సాంకర్యం

చూడ్ర	వైశ్య	ఆయోగవ
చూడ్ర	క్షత్రియ	క్షత్తా
చూడ్ర	బ్రాహ్మణ	పంచాల
వైశ్య	బ్రాహ్మణ	వైదేహిక
వైశ్య	క్షత్రియ	మాగధ
క్షత్రియ	బ్రాహ్మణ	సూత

(3) రెండవసారి సాంకర్యం

బ్రాహ్మణ	ఉగ్ర	అప్సర
బ్రాహ్మణ	అంబష్ట	అభీర
బ్రాహ్మణ	ఆయోగవ	ధిగ్విణ
నిషాద	చూడ్ర	పుక్వన
చూడ్ర	నిషాద	కుక్కుటక
క్షత్రియ	ఉగ్ర	శ్వపాక
వైదేహిక	అంబష్ట	చేణ
ద్రాత్యబ్రాహ్మణ	బ్రాహ్మణ	ఘర్జ్ఞపింఛి
ద్రాత్యక్షత్రియ	క్షత్రియ	మల్ల
ద్రాత్యవైశ్య	వైశ్య	సుధన్వాదార్య

(ద్రాత్యుడంటే, ఉపనయన సంస్కారాదులు లేక, జాతిభ్రష్టుడైన ద్విజుడు)

పక్షపాతము, మిథ్యాగర్వము లేకుండా సత్యాన్వేషణ బుద్ధితో పైవట్టికినుబట్టి ఆలోచిస్తే ఈ దిగువ విషయాలు తెలుస్తాయి.

1. మనుషు కాలానికే తమకు విధింపబడిన ఉపనయన సంస్కారాదులను వదలి, పేదాధ్యయనాదులను వదలి, ద్విజులు కొందరు జాతిభ్రష్టులై ద్రాత్యనంజను పొందారు. ఇది ఒక విభ్రష్టమైన జాతిభ్రష్టత.
2. అనులోమ, విలోమ, వివిధ సాంకర్య వివాహాలు జరగటంవల్ల మనుషు కాలానికే అనేక కులాలు, వారికి కొన్ని వృత్తులు ఏర్పడ్డాయి.

3. మొదట ఒకటిగా ఉన్న మానవజాతి క్రమంగా వర్ణవ్యవస్థను ఏర్పరచుకొని క్రమంగా సంకరమై కులవ్యవస్థను ఏర్పరచుకొన్నది. ఇది. ఈ సంకరపృష్టి ఏ ఒకరో చేసినది కాదు. ఎవరినీ నిందించాల్సిన పని లేదు. — ఈనాడు జంతువుల్లో, తరులతాదుల్లో మనం చేస్తున్న సంకరసృష్టి కాలానికి అనుగుణంగా జరుగుతున్నట్లే అనాటి సమాజావసరాలను బట్టి. కాలానుగుణంగా జరిగిన సంకర సృష్టి చారిత్రక పరిణామమే!

4. ఇన్ని విధాలుగా సాంకర్యాన్ని పొందిన మానవుల్లో ఒక పెద్దం గొప్పదని. ఒక పెద్దం తక్కువదని భావించటం మూర్ఖత్వం.

5. మనువు కాలంలో పెట్టిన పర్ణాల పేర్లు, ఈనాడు దేశంలోని వివిధప్రాంతాల్లో. వివిధ భాషల్లో అనేక రకాలుగా ఉండవచ్చు.

6. ఈనాడు సమాజం లెక్కలేనన్ని కులాల్లో విభక్తమై, మళ్ళీ కుల రహితమైన సమాజ నిర్మాణం వైపుకు పురోగమిస్తోంది. ఇది చారిత్రక పరిణామం! ఎవరు ఆపినా ఆగేది కాదు ఈ చక్రవ్రతం. తన కులం పేరు చెప్పకోవటానికే సిగ్గు పడుతున్న. ఒకరి కులం పేరు అడగటానికే సిగ్గుపడుతున్న నేటి పథ్య సమాజం ఇందుకు సాక్ష్యం; అయితే ఇదంతా మన ప్రాచీన చరిత్రను తెలుసుకోవటానికి మాత్రమే చెప్పబడుతోంది. ఛాన్యాదులు సంకరం చేయబడి సహస్రాధికంగా క్రొత్త వంగడాలు రావటం. ఆ విధమైన సాంకర్యశక్తి కొన్ని తరాలు ఉండి. మామూలు స్థితికి రావటం చూస్తున్నాం.

ఇంతకు స్మృతి కాలం విషయం చెప్పకొన్నాం. చరిత్రను పరిశీలించినా మనకు ఈ అనవర్త వివాహాలు గోచరిస్తాయి. అనేక మంది రాజులు తమ శక్తిని రాజకీయమైన బలాన్ని పెంచుకోవటానికై ఇతర జాతికి చెందిన రాజకన్యలతో, రాజకుమారులతో వివాహ సంబంధాలు పెట్టుకున్నారు. ఈ విషయం మనం ఈనాడు చూచి చూస్తున్నాం. ఆర్థిక, రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం ఇంతవరకు పరాయి వాడుగా పరిగణించబడినవారితో ఇతర ప్రాంతాలవారితో ఈనాడు వివాహసంబంధాలు కలుపుకొంటున్నాం. అట్లాగే కుంగ వంశానికి చెందిన బ్రాహ్మణ రాజైన అగ్ని మిత్రుడు (క్రీ.పూ. 150) మాలవిక అనే క్షత్రియ కన్యను వివాహమాడాడు. గుప్త వంశానికి చెందిన చంద్రగుప్త విక్రమాదిత్యుని (క్రీ.శ. 380-412) కొమార్తెను వారాటక వంశానికి చెందిన బ్రాహ్మణరాజైన రెండవ రుద్రసేనుడు పెండ్లాడాడు. గుప్తచక్రవర్తులు వైశ్యులని చాలమంది చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. ప్రతిహారవంశ

స్థాపకుడైన హుస్సేన్‌ను (క్రీ.శ. 950) బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ జాతులకు చెందిన ఇద్దరు భార్యలు ఉండేవారు. తదనంతరం రాజులకు స్థాపకుడైన మహారాజు బ్రాహ్మణుడు. కాని, పల్లవరాజుల బాధ పడలేక క్షత్రియ భార్యాన్ని స్వీకరించాడు. అప్పటి నుండి వీరి పేరు చివర 'శర్మ' అనేది పోయి 'మర్మ' అనేది చేరింది. ఈ మహానకి చెందిన భుక్తుప్పి, గుప్తరాజులకు తన కొమార్తె నిచ్చాడు. అట్లాగే విజయనగర చక్రవర్తియైన మొదటి బుక్కరాయల కొమార్తె యైన విరూపాదేవి వివాహం, ఒక సామంతుడు బ్రాహ్మణుడైన బ్రహ్మ అనే దానితో జరిగింది. ఇట్లా ప్రాచీన కిలా శాసనాలవల్ల, రాష్ట్రపత్రాలను (పరిగ్రాహి ఇందిరా భాగాలను పరిశీలించి) పరిశీలించిన ఛారిట్రబుల వ్రాతలవల్ల ఇటుంటి అనులోప ప్రతిలోప వివాహాల పరశ్చరాలుగా జరిగినట్లు తెలుస్తోంది గొప్పవారివి మాత్రమే చరిత్రకు ఎక్కి ఉంటాయి. సామాన్య ప్రజల్లో ఇంకా అధిపంగానే జరిగి ఉంటాయి. ఇక సంస్కృత సాహిత్యంలో ఇటుంటివి చాలా కనిపిస్తాయి.

ఈ అనర్హ వివాహాల పదప శతాబ్దం నుండి కొంత తగ్గినట్లు కనిపిస్తుంది. క్రీ.శ. పదవ శతాబ్దం వరకు ద్విజ జాతికి చెందిన మూడు వర్ణాలవారిలోనూ ఒకే విధమైన సాంస్కృతిక ఏకత్వం ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. యజ్ఞయాగాదులు, ఉపనయనాది సంస్కారాలూ, వేదాధ్యయనాదులన్నీ ఒకేవిధంగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. శాస్త్ర విహితమైన ధర్మాలను అంతా పాటించారు. కాని రాను రాను వారిలో పవిత్రత పారి శుద్ధ్యం, ధర్మపాలనలో చాణీలేని పట్టదల, వీటి కారణంగా పరస్పర భేద భావాలు ప్రబలినాయి. క్షత్రియ ప్రాబల్యం, జైన బౌద్ధమతాల ఆవిర్భావంతో పరిస్థితులు మారి నాయి. బ్రాహ్మణులు, యజ్ఞయాగాదులతోపాటు పశుహింసను, మాంసాశనాన్ని వదిలివేశారు. సంఘాసంధనం పెండుసార్లు కాకుండా మూడుసార్లు చేయటం, స్నానాలు, క్రొత్త వ్రాతలు, ఉపవాసాలు ప్రారంభించారు. త్యాగానికి, తపస్సుకు, పవిత్రతకు క్రొత్త ఆదర్శాలను సృష్టించారు. కాని పరాక్రమ స్వభావులు యుద్ధ ప్రయత్నాలు అయిన క్షత్రియులకు మాంసాహారం పెనలటం లాంటివి అసహజంగా కనిపించినాయి. అట్లాగే పృషి దాణిజ్ఞాదుల్లో అధికంగా ప్రప్రతిమైన వైశ్యజాతికి వేడవనం, ప్రవాచితా కష్టంగా తోచటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. ఈవిధమైన స్థితిలో ఈ జాతుల్లో పరస్పరం వివాహాల జరగటం అనేది అసంభవమే! కాగా అంతవరకు శాస్త్రసమ్మతంగా ఏమూ ఉండిన అనులోప వివాహాలు కూడా అగిపోయినాయి. ఈ నాడు గూడా ప్రతిలోప వివాహాలను తక్కువగా, నీచంగానే చూస్తున్నారు; సంఘానికి భయపడుతున్నారు.

ప్రస్తుతస్థితి:

అనవర్త వివాహాలు ఈనాడు ఎక్కువ సంఖ్యలో కాకిపోయినా, అక్కడక్కడ జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఈ విషయమై సంఘంలో కొంత మార్పు వచ్చినట్లు కనిపిస్తోంది. యాభై సంవత్సరాల క్రితం ఉండిన సంకోచం సంఘ భీతి ఈనాడు చాలాభాగం తగ్గిపోయింది. అంతేకాదు అనవర్త వివాహాలకు సంఘ సంస్కర్తలనుంచి, యువతరంనుండి, ప్రభుత్వంనుండి చూడ ప్రోత్సాహం లభిస్తోంది. ఇప్పుడు అనవర్త వివాహం, లేక కులాంతర వివాహం పర్వతారోహణ వివాహం అనే పట్ల మనలో తప్ప అనురోప ప్రతిరోప భేదమనేది లేదు ఈ విధమైన వివాహాలకు చట్టరీత్యా చూడ గుర్తింపు లభించింది. Special Marriage act 1923 నవరజనులట్టి అనురోప ప్రతిరోప వివాహాలు రెండూ చూడ చట్టరీత్యా అమోదింపబడ్డాయి. ఇటువంటి వివాహాలకు రిజిస్ట్రేషన్ ఉండాలనే నియమం మాత్రమే ఉంది. క్రమంగా ఇటువంటి నియమాలన్నీ తొలగిపోయి పర్వతారోహణ వివాహాలు సర్వ సమ్మతమే అయ్యేరొజులు సమీపంలోనే ఉన్నాయి. సమాజం ఈ విశలోషేషంగానే ముందుకు సాగుతోంది. వైద్యశాస్త్రం, జీవశాస్త్రం లాంటి ఆధునిక విజ్ఞానశాస్త్రాలు వీటిని సమర్థిస్తున్నాయి. ఆర్థిక పరిస్థితులు, పదువు సంధ్యలు, తీసిన విధానాలు, ఆధునిక విజ్ఞానం, సినిమాలు పెగ్గెరాలన్నీ సంఘంలోని చర్చవిభేదాల్ని (వివాహ విషయంలో) తొలగించడంలో అధికంగా తోడ్పడుతున్నాయి.

కులాంతర వివాహాల బాగోగులు:

ప్రాచీన ఆచారాదుల్ని గట్టిగా సమర్థించే కొందరు ధార్మికదృష్టితో ఇటువంటి వివాహాలను నిరసిస్తున్నారు. దేరు దేరు కులాల ఆచార వ్యవహారాలు, భోజన భాజనాదులు ఇందుకు కొంత కారణం. కాని, క్రమంగా ఈ ఆధునిక నాగరకత అందరినీ ఒకే పద్ధతిలోకి తీసికొనివస్తోంది. అందరి పదువులు, అందరి విందులు వినోదాలు, కట్టు, దొట్టు జుట్టు లాంటి అలంకారాలు, సినిమాలు టి. వి. లాంటి పరికరాలు, ఉద్యోగాలు, పుత్తులు, ఇంట్లో దేరుదేరు కులాలవారిలో భార్య ఉండే భేదాలను చాలావరకు తగ్గించివేస్తున్నాయి. క్రిందివారు పైకి, పైవారు క్రిందికి, లేదా యిరువురూ కలిసి ఒకే చిక్కుకు పయనిస్తున్నందున ఆచార వ్యవహారాల్లోని భేదాలు తగ్గిపోతున్నాయి.

అంతే, ధార్మికదృష్టిని మూరంగా ఉంచి, వైజ్ఞానిక దృష్టితో చూస్తే, ఈ కులాంతర వివాహాలపల్ల హాని ఏమీ ఉండదని తోస్తుంది. జీవశాస్త్రజ్ఞులు, మానవ

రుద్ధిరంలో ఉండే జీవాణువులు, ఒకే జాతిలో సంయోగం చెందినప్పుడు వారికి పూర్వే సంతానం చాలా బలహీనము. మందబుద్ధిగలది. అవుతుందని అంటున్నారు. వారు చెప్పటమేరად, అనేకమంది దగ్గరి సంబంధాలు చేసుకొన్నవారి సందానంలో, ఇటు వంటి లోపాలు కనిపించటం ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్న విషయమే! భిన్నజాతుల సంబంధంతో పుట్టిన సందానం బలంగా, ఆరోగ్యంగా, తెలివిలేటలు కలవారుగా ఉంటున్నారు. ఈ విషయం జంతువుల్లో, చెట్టు చేమల్లో ఇంకా బాగా రుజువౌతోంది. అందుచేత ఈ అనస్థ వివాహాలను హేయంగా చూడాలైన అగత్యంలేదు. వధూ వరులకు చెందిన పెండు కులాలవారి సంస్కృతి ఒకటే అయినప్పుడు, అంటే, వారి భాష, కట్టు దొట్టు జాట్టు, తిండి, వారి వండుగలు, నోములు, వ్రతాలు, ఆచార వ్యవహారాలు, మతము, విందులు వినోదాలు, ఇవన్నీ ఒకటే అయినప్పుడు, ఇక కులాలు, శాఖలు అనేవి భిన్నమైనవి అయినా ఇబ్బంది లేదు. ఇటువంటివాటిని శాస్త్రసమ్మతాలుగానే భావించాలి. గృహ్య శాస్త్రురారులు ఈ అభిప్రాయంతోనే అన వర్ణ వివాహాలకు అనుమతి యిచ్చారని గ్రహించాలి. ఈనాడు జరుగుతున్న కులాంతర వివాహాల్లో తప్పుపట్టవలసిన పనిలేదు. తమ కులంలో తమ సంస్కృతికి తగినట్టి తమ వంశగౌరవానికి తగిన వరుడుగాని వధువుగాని లభించనప్పుడు ఇతర కులాలలోని వారితో సంబంధం కలుపుకోవటంలో తప్పులేదు. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే, కన్య వైద్యశాస్త్రం అభ్యసించి, వైద్యపృత్తిచేస్తూ, విదేశాల్లో ఉద్యోగం చేయటానికి యిష్టపడి వెడుతున్నప్పుడు, ఆ కన్యకు తగిన వరుడు ఆమె కులంలో లభించనప్పుడు, ఇతర కులానికి చెందిన వరునితో వివాహం చేసుకోవటంలో తప్పు లేదు. అట్లాగే, కలసి కాలేజీలలో చదువుచున్నవారిలో పరస్పరం ప్రేమాకర్షణల వల్ల ఒరిగే వివాహాలను నైతం తప్పుపట్టనక్కరలేదు. కేవలం రాముకత్వంతో కన్ను కాసక చేసుకొనే అస్థిర వివాహాలను మాత్రమే మనం గర్హించాలి. ఇంతవరకు వివాహ సంబంధం కుదరటానికి అవరోధంగా ఉన్నట్టి కులాన్ని గురించి, పద్ధాంతర వివాహాన్ని గురించి చర్చించాము.

కట్నం, లాంఛనాలు, మర్యాదలు, కులాచారాలు; మొదలైనవి కూడా వివాహ సంబంధం కుదరటానికి అవరోధంగా ఉంటున్నాయి. ముఖ్యంగా కట్నం అనేది అనేక అనర్థాలకు కారణమౌతోంది. అంటే, ధనమనేది, కులగోత్రాలకంటే, వధువు సంధ్యలవంటే, రూపలాద్యాదులకంటే, మాట మర్యాదలకంటే, ప్రాణానికి ప్రాణమైనట్టి భార్యకంటే, ధర్మంకంటే, పరమోకంకంటే ప్రముఖపాత్ర వహిస్తోంది. ఈనాడు మనం వా రూపరేఖల్లో నిత్యమూ చూస్తున్న స్త్రీల ఆత్మహత్యలకు,

హత్యలకు కారణం కట్నం (ధనం) అవటం మనకు తెలుసు. ఇది మానవత్వం తలవంచుకోవాల్సిన విషయం. ఈ కట్నంయొక్క పుట్టువారోత్పత్తాలను తెలుసుకుందాం.

మనదేశంలో ప్రాచీన కాలంలో కట్నం అనే ఈ దురాచారం లేనేలేదు. చారిత్రక యుగానికి పూర్వం కన్యలు తమ పరివారంయొక్క సంపదగా భావింపబడేవారు. అందుచేత, తమ పరివార సంపదను పేరొకరి పరివార వృద్ధికోసం యిస్తున్నప్పుడు, ఆ కన్యయొక్క తండ్రి కొంత సొమ్ము పరిహారంగా తీసికోవటం ఉంది. తమ పరివార సంపదను ఒకరు కొంటున్నప్పుడు కొంత పరిహారాన్ని కోరటంలో దౌచిత్యం ఉంది. నేటిలాగా కన్యను, ధనాన్ని కూడా కోరటం ఆనాడు లేదు. ఎవరైనా కట్నమనేది అడిగినా ఇచ్చేవారు కాదు. స్మృతుల్లోగాని, సంస్కృత ప్రాచీన సాహిత్యంలోగాని ఈ కట్నాల ప్రసక్తిలేదు. కన్యాకుల్లా ప్రసక్తి ఉంది. ఒకచో ప్రాచీన కాలంలో చరకట్నాలు ఉండిఉంటే స్మృతికారులు వరకుల్కాలను ఖండించి ఉండేవారే. అయితే వస్త్రాభరణాలతో ఆలంకృతమైన కన్యనుదానం చేయాలని మాత్రం చెప్పారు. ఆ వస్త్రాభరణాలనేవి కన్యాదాతయొక్క శక్తిసామర్థ్యాల మీద ఆధారపడి ఉండేవి. అవి ఆతని యిష్టాన్నిబట్టి యిచ్చేచేతప్ప ఈనాటిలాగా బలవంతం, నిర్బంధం ఏమీలేదు. అల్లండ్లకు, కూతుళ్ళకు బహుమానంగా ఏమైనా యిస్తే, అవన్నీ తమ యిష్టప్రకారం, సంతోషంతో యిచ్చేచేతప్ప నిర్బంధమంటూ లేదు.

ఈ శతాబ్దారంభం చరకు కన్యాకుల్కాలు అమలులో ఉన్నాయి. కాని క్రమంగా కన్యావిక్రయపద్ధతి ఆగిపోయి వరకుల్కము, వరవిక్రయ పద్ధతి భయంకర రూపంధాల్చి ఈనాడు సమాజానికి పెద్దసమస్య అయిపోయింది. ఈనాడు ముందుగా కట్నం విషయం తేల్చుకోనే తరువాతి విషయాలను గూర్చి — కన్య అందచందాలు, చదువుసంస్కృతి, కులీనత, మొదలైన విషయాలను — పరిగణిస్తున్నారు. తాము కోరిన కట్నం యివ్వగల స్తోమత ఉన్నదని తెలిసినప్పుడే కన్యను చూడటానికి, మాట్లాడటానికి అంగీకరిస్తున్నారు. కన్యతరపువారు పైతం ఆ సంబంధాన్ని అందుకోగలం అనుకున్నప్పుడే వారిపద్ధతు పోతున్నారు. ముందుగా తాము యిష్ట గలిగిన కట్నాన్ని మాటల సందర్భంలో వెల్లడిస్తున్నారు. ఇవి దక్షిణదేశంలోనే కాక ఉత్తరదేశంలో పైతం. హిందువుల్లోనే కాకుండా యితర మతాలవారిలో పైతం వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి.

కన్యను దానంగా యివ్వటం అనే పద్ధతి, ఆచారం అమలులోకి వచ్చినప్పుటి నుండి ఈ కట్టాడు. ఆరంభమై ఉంటాయి. ఏ దానం యిచ్చినా సమక్షితారంగా వ్వాలి. దక్షిణతో సహా యివ్వని దానంపల్ల వలితం ఉండదు. భగవద్గీతలో పైతం —

“విధిహీన మసృష్టాన్నం. మంత్రహీన మదక్షిణమ్

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం. తామసం పరిచక్షరే. (17-13)

శాస్త్రోక్త పద్ధతిలో చేయనట్టి, అన్నదానం చేయనట్టి, మంత్రాలతో చేయ నట్టి, దక్షిణ యివ్వనట్టి, శ్రద్ధతో చేయనట్టి యజ్ఞాన్ని తామస యజ్ఞం అంటారు; అని. అట్లాగే ఇతర స్మృతుల్లోనూ చెప్పబడి ఉన్నందున గోదానంలాంటి ఇతర దానాలు చేసినప్పుడు వాటిని అలంకరించినట్లే కన్యను పైతం అలంకరించి దక్షిణతో సహా దానంచేయటం ఆచారమైంది. దక్షిణ యిచ్చేటప్పుడు ‘యథాశక్తి హిరణ్యం’ అని చెప్పతారు. కాని, యిప్పుడు ‘యథాశక్తి’ అనే మాటను ఉపేక్షించి, ‘వేలలో, లక్షల్లో, బంగారాన్ని తులాల్లో, పొలాన్ని యకరాల్లో ముందుగానే నిర్ణయించుకుంటు న్నారు. అనంతరం వడ్డి ముద్దు అనే సామెతను అన్వర్థం చేస్తున్నారు. కన్య కంటే, అలంకారాలు, కన్యాదాన దక్షిణ ప్రధానమైనాయి. స్వేచ్ఛగా, యిచ్చే దక్షిణ నిర్బంధమైంది. దీనికి కారణాలు అనేకం:

ప్రతి తండ్రి, ప్రతి తల్లి, తన కుమార్తె సుఖపడాలని కోరటం సహజం. ఆ సుఖం అనేది దుబ్బవల్ల వస్తువాహనాలవల్ల లభిస్తుందనీ, వాటివల్లనే సంఘంలో గౌరవం లభిస్తుందని ఆసుకోవటంపల్ల, సంపన్నులైనట్టి, పెద్ద ఉద్యోగులైనట్టి వరులకోసం అన్వేషిస్తారు. ఈవిధంగా వరుల మూల్యం పెరుగుతుంది.

ఏ వరుని తండ్రి చూచినా, తమ అంతస్తును హోదాను లోలోపల అంచనా చేసుకొని, మట్టుప్రక్కలవారు, బంబువులు తీసుకొన్న కట్టాల్ని నెమరుకేసు కుంటూ, తాను తనకొడుకు చదువు సంభ్యలకు చేసిన ఖర్చుల్ని అవగతా చేసుకొని, తమ కుమారుని వియవను అంచనా చేసుకొని చూర్చుంటాడు. ఆ వరుడు ఆస్తి, అందం, చదువు, ఉద్యోగం వగైరా పురుష లక్షణాలు కలవాడైతే ఆ రేటు ఆకా ణాన్ని అంటుతుంది. ఆ ఉద్యోగాన్నిబట్టి, చదువునుబట్టి వారికి ప్రత్యేకమైన రేట్లు ఉన్నాయి. చాక్లరు, ఇంజనీరు. I.A.S. I.P.S. లాంటివారి రేటు చేరు. మంత్రుల కొడుకుల రేటుచేరు. బ్యాంకు ఉద్యోగుల రేటు చేరు. గవర్నమెంటులో లంచాలు

బాగా పెచ్చే ఉద్యోగస్తుల రేటువేరు. వస్తువుల ధరలు మార్కెట్టులో డిమాండును బట్టి, Brand name ను బట్టి మారుతూ ఉన్నట్లు ఒక్కొక్క చదువుకు, ఒక్కొక్క ఉద్యోగానికి, కట్టాల మార్కెట్టులో రేటు పెరుగుతూ తరుగుతూ ఉంటాయి. వధులు అమెరికాలాంటి దేశాలలో ఉండేవాడైతే ఆ రేటువేరు. ఈ కట్నం అనే ఆచారం ఎంత నిండ్యమైనదైనా, సమాజంలో దీనికి రావలసినంత వ్యతిరేకత రాకపోగా, గౌరవం పెరగటం ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. ఇందుకు కారణాలను పరిశీలిస్తే, ఈ దిగువ అంశాలు ప్రధాన కారణాలుగా తెలుస్తుంది. వరునివై వుదారి దృష్టితో చూస్తే —

1. పెండ్లికుమారుని చదువుసంధ్యలకు L.K.G నుండి ఉద్యోగం వచ్చేవరకు అయిన ఖర్చు ఉమ్మడి సంసారంలోంచి చేసినందున దానిని మొత్తంగా రాబట్టాలనే భావం ఉండటం.
 2. తాను పెట్టిన ఖర్చుయొక్క ఫలితాన్ని అనుభవించేది పెండ్లికుమార్తె రాబట్టి కట్నం తీసుకోవటంలో తప్పలేదనే భావం.
 3. తన కుమార్తె వివాహానికి తాను ఖర్చు చేసినట్టి, లేదా ఖర్చుచేయవలసి యున్న పైకాన్ని కొడుకుద్వారా రాబట్టాలనే తలంపు.
 4. సంఘంలో తమ అంతస్తును, గౌరవాన్ని నిలబెట్టుకోవటానికి కట్నం అత్యధికంగా తీసుకోవటం తప్పనిసరి అనే భావం.
- పట్టువైపు వారి దృష్టితో చూస్తే —

1. తమ కొమార్తె సుఖపడాలని, ఆ సుఖం అనేది ధన కనుక చిన్న వాహనాల ద్వారా లభిస్తుందనే తప్పుడు అభిప్రాయం ఉండటం.
2. గొప్పవారితో సంబంధం తమ అంతస్తును పెంచుతుందనే భావం.
3. తన కుమార్తెకిచ్చే ధనాన్ని కొడుకుద్వారా రాబట్టవచ్చుననే తలంపు.
4. తన కొమార్తె పైతం తన సంసారంలో సభ్యురాలే కాబట్టి, ఆమె వాటా ఆమెకు 'యివ్వటంలో' తప్పలేదనే భావం (శ్రీ ధనంగాని, కట్నం రూపంలోగాని)

సంఘపరంగా అలోచించి చూస్తే —

1. ప్రస్తుతం మన చదువులు వ్యక్తిలో ఛార్మిక నైతిక విలువల్ని పెంపొందించేవి కాకపోవటం.

2. ఆధునిక నాగరికతా వ్యామోహం. సినిమాలు. క్లబ్బులు. బాల్, కార్టు, స్కూటర్లు, టీ.వి.లు, ఫ్రిజ్లు. ఎగ్జెరా ఆధునిక పరికరాలను సంపాదించటం. ఆసుభించటమే జీవిత పరమావధిగా భావించటం. అట్టి వారికే సంఘంలో గౌరవం ఉండటం.
3. ఓనమే జీవిత పరమార్థమైనందున. ఆ ఓనాన్ని సంపాదించటానికి ఎవరిని ఏవిధంగా బాధించినా తప్పలేదని తలంచటం. అందుకే డబ్బుకోసం అత్త మామల్ని, చార్యును వేధించటం.
4. స్వార్థచింతన మిడిమిరి పెరిగిపోవటం. సంఘం యెడల తమకున్న బాధ్యతను విస్మరించటం.
5. సంఘం చూడా నిర్లిప్తవై ఖరిని అవలంబించటంవల్ల సంఘంనుండి ప్రతిఘటన ఏదీ లేకపోవటం.

ఇట్లా అనేక కారణాలు ఉండవచ్చు. ఈ దురాచారంవల్ల కలుగుతున్న అన్యాయాలు —

1. ఆర్థికంగా వెనుకబడి ఉన్నందువల్ల విద్యారూప గుణశీలాదులు ఎన్ని ఉన్నా. కన్యకు మంచి పంకంలోకి వెళ్ళే అవకాశం లేకపోవటం.
2. కిట్నాలు పోయలేనందున ఓమలు. విద్యాగుణశీలాదులు లేనివారి యింటి కోడలుగా వెళ్ళవలసి రావటం.
3. ఆ గుణశీలుల యింట. డబ్బుకోసం వేధించే అత్త ఆడుబిడ్డలవల్ల జర్తవల్ల, నరకయాతనలు అనుభవించి, ఆ బాధలు భరించలేక ఆత్మహత్య లకు పాల్పడటం, లేదా ఆ దుర్మార్గులచేత హత్యగావించబడటం; నిత్యం మనం చూస్తూ పత్రికల్లో చదువుతున్న విషయాలే! తమ సంతానంమీది ప్రేమతో ఆత్మహత్యలకు పాల్పడలేక జీవచ్ఛవలుగా బ్రతుకుతున్నవారెందరో ఉన్నారు. పత్రికలకెక్కని హత్యలెన్నో ఉంటాయి.
4. సమాజంలోని ఆర్థికంగా వెనుకబడినవారు, పై వర్గంతో ఏ విధమైన సంబంధాలూ లేక వేరు వేరు వర్గాలుగా ఉండిపోవటం; రాజకీయ సామాజిక విషయాల్లో వైషమ్యాలు పెరిగిపోవటం, సామ్యవాద సిద్ధాంతం నేతిబీర కాయ ఎంటిది అవటం. ఇవన్నీ ఈ దురాచారంవల్ల కలిగే దుష్ఫలితామూలు.

ఈ కట్నాలు, రానుకలు, లాంఛనాలు అనేక రకాలుగా ఉంటాయి.

1) పుట్టుకు ఆభరణాల రూపంలో యిచ్చే బంగారం. 2) పుట్టుకు భూమి రూపంలో స్తలాల రూపంలో యిచ్చే స్థిరాస్తి. 3) వరునికి యిచ్చే నగదు 4) పుట్టుకు పెండ్లిరూపంలో యిచ్చే చరాస్తి 5) వరుని తండ్రికి పెండ్లికుమారుని చదువు కోసం ఖర్చుపెట్టిన సొమ్ము నిమిత్తమై యిచ్చే ధనం 6) అత్తగారికి, ఆడుబిడ్డలకు లాంఛనాల నిమిత్తమై యిచ్చే నగదు, వస్త్రాలు వగైరా.

పై తరగతి వారిలోని వెండి బంగారాలు కిలోలలో, కులాలలోను, డబ్బు లక్షల్లోను, భూమి ఎకరాలలోను, చార్ల, టి. వి. య. A. C. య. స్కూటర్లు ఫ్రిజ్‌లులాంటి పెస్తువులన్నీ యింటి సామాను రూపంలో ఉంటాయి.

మధ్య తరగతి దిగువ తరగతి వారిలో ఈ వస్తువులు అల్పసంఖ్యలో ఉంటాయి. అందుచేతనే, భర్త అత్త, ఆడుబిడ్డలు, ప్రక్కయింటి కోడలు తీసికొని వచ్చిన పెస్తువులు, డబ్బు, తమ కోడలు తీసికొని రాలేదని వేధించటం, పుట్టినింటికి వంపటం, మమతై కాపురం నిలబెట్టటానికై నానాబాధలూపడి వారు అడిగినవి నమ కూర్చటం, రాము అర్థికంగా చితికిపోవటం, వారి ఆశకు అంతులేకపోవటం, ఈ బాధలు ధరించలేక స్త్రీలు ఆత్మహత్యలకు పాల్పడటం, ఇవన్నీ నిత్యకృత్యాలు అయినాయి. పైగా ఈ వేధింపులకు, హత్యలకు, హింసలకు స్త్రీలైన అత్తలు ఆడుబిడ్డలే కారణం కావటం మరీ విచారించదగిన విషయం.

ఈ కట్నాలనేవి ఒక్కొక్క కులంలో ఒక్కొక్క విధంగా ఉండటం కనిపిస్తోంది. కొన్ని కులాలలో వరునికి ధనరూపంలో యిచ్చే కట్నంమీద ఇక కన్యకు గాని, కన్యయొక్క తల్లిదండ్రులకుగాని, ఏవిధమైన అధికారమూ ఉండదు. వరుడు ఆతని తల్లిదండ్రులు ఆ ధనాన్ని ఏవిధంగా వెచ్చించినా అడిగే అధికారం లేదు.

కొన్ని కులాలలో వరకట్నం అని అన్నప్పటికీ, ఆ కట్నం భూమిరూపంలోనో ఇతర స్థిరాస్తిరూపంలోనో ఉంటుంది. ఆ అస్తి కన్యపేరనే ఉంటుంది. కన్యకు సంతతి కలుగని వషంలో ఆ అస్తి కన్యయొక్క పుట్టినింటివారికే ఉండుంది. అట్లాగే, చరాస్తిమీద పైతం కన్యదే హక్కు. ఇది కాక వరునికి యిచ్చే ధనం ఏదైనా ఉంటే దానిపై కూడా కన్య తల్లిదండ్రులకు అడిగే హక్కు ఉంటుంది.

కొన్ని పల్లాలవారిలో స్త్రీధనమంటూ ఏమీ ఉండదు. పెండ్లినాడు వరునికిచ్చే నగదుమీద కన్యకేమీ అధికారం లేదు. ఆమె కిచ్చిన బంగారం పెండ్లిరాలమీద పైతం అమెకు అధికారం ఉండదు. భర్త, అత్తమామలు కలిసి ఉమ్మడి సంసారం కోసం

ఖర్చుచేసుకొన్నా అదిగే హక్కులేదు. అత్తవారు యోగ్యులైతే వారి యంట గృహిణి గానూ, యోగ్యులుకాకపోతే వనికత్తిగానో, చంటకత్తిగానో బ్రతకాల్సిందే!

ఇక ఆర్థికంగా వెనుకబడినట్టి, కేవలం సంసారంలోని వారంతా శరీరకష్టం మీదనే బ్రతికే వర్గంవారున్నారు. వారిలో ఈ సమస్యలు తలయెత్తవు. వారు శ్రమ జీవులు. స్నేహితులు. పరాన్నభుక్కులు వారు. కృత్రిమాడంబరాలతో బ్రతికే సంపన్న పర్గాలవారిలో కనిపించే కృత్రిమజీవనం వీరిలోలేదు. అత్తమామల ఆడు విడ్డూల ఆరగ్గు, ఛిర్రల అఘాయిత్యాలు పెగ్గెరాలతోపాటు ఆత్మహత్యలు సైతం తక్కువే: నిజానికి. వివాహం, దాంపత్యం, సహధర్మచరణం, సహజీవనం అనేవి వారిలోనే ఉన్నాయేమో అనిపిస్తుంది. అయితే, చదువు సంధ్యలు, ఉద్యోగాలు, లేనందువల్ల సామాజిక విలువలు లోపించటంవల్ల వారి దాంపత్యాలు లోకులకు ఆదర్శ ప్రాయంగా కనిపించటం లేదు. క్రామిక పర్గాల్లోని ఈ స్త్రీలు ఉన్నత పర్గాల్లోని స్త్రీలలాగా కేవలం అటబొమ్మలుగా, విలాస వస్తువులుగా, కాకుండా, స్వతంత్రంగా పొత్తిపోసుకోగలం అనే ధైర్యంలో, వ్యక్తిత్వంతో ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. అయితే వారిద్ర్యం, నిరక్షరాస్యత అనేవి, వారి ధైర్యాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని, స్వాతంత్ర్యాన్ని వెక్కిరిస్తుంటాయి. మెల్లగా వీరి జీవితాల్లో చూదా కట్నరాసుక లనేవి ప్రవేశిస్తున్నాయి.

ఈ వరకట్న మనే దురాచారాన్ని రాజకీయనాయకులు, విద్వాంసులు, సంస్కర్తలు, యువకులు, వృద్ధులు అంతా చ్యుతిరేకిస్తారు. కాని, ఈనాడు కట్నం లేని వివాహం ఏవాహమే కాదు. కట్నం తీసుకోనివాడు సంఘానికి లోబడు. ఆ పెండ్లికుమార్తెకు కూడా లోకువే! అందరూ అసహ్యించుకొంటూ, అందరూ చక్కగా పోషిస్తున్న వ్యవస్థ, ఆచారం అనేది ఏదైనాఉంటే. అది కట్నాల సమస్యే! ప్రభుత్వం సైతం శాసనాలద్వారా ఆపలేని దురాచారం ఇది. కాలమే దీనిని మార్చాలి. అంతవరకు మానవ ప్రయత్నం జరుగుతూ ఉంటాల్సిందే!

బాతకాలు:

వివాహ సంబంధాలు తుడవటానికి, ఆటంకంగా ఎదురౌతున్న సమస్యల్లో వధూవరుల జాతకాలు కలియటం అనేది ఒకటి. ఈ ఇరవయ్యవ శతాబ్దంలో సైతం, సమాజం అనేక విధాలుగా పురోగతి సాధించిన ఈ రోజుల్లోకూడా వివాహ సంబంధం కుదిరాలంటే, జ్యోతిషానికి — జాతకాలకు అత్యంత ప్రాధాన్యం కనిపిస్తోంది. బాగా చదువుకొన్న నాగరుకులు సైతం జాతకాలకు మితిమీరిన ప్రాధాన్యం

యిస్తున్నారు. వధూవరుల జన్మకాలాన్నిబట్టి గుణించి, చక్రంవేసి, ఆయారాసుల్లో ఏ ఏ గ్రహాలున్నాయో తెలిసి, ఆయా గ్రహాల మిత్రత్వ శత్రుత్వాలనుబట్టి, ఆ వధూవరులకు వివాహం చేయవచ్చునా? చేయరాదా? అనే విషయాన్ని జ్యోతిషులు తెక్కవేసి చెబుతారు. దీనినే వాడుకభాషలో జాతరాలు, కలవటం, కలవకపోవటం అంటారు. ఈ విషయంలో నమ్మకం ఉన్నవారు, అన్ని విషయాలూ అనుకూలంగా ఉన్నా, జాతరాలు కలవలేదని, సంబంధాలు ఏదలిపేసినవారున్నారు. ఈ విధమైన నమ్మకం వదులు రానివారిలోకింకె వదులుకొన్నవారిలో ఎక్కువగా ఉంది. అయితే, కొంతమంది గడుపరులు కట్నం విషయంలోను, ఇతర విషయాల్లోను దీనిని అడ్డం పెట్టుకుంటారు. వారిస్తామన్న కట్నం చాలనప్పుడు, పిల్ల నచ్చనప్పుడు మొరటుగా చెప్పుకుండా చూడగా జాతరాలు కలవలేదని తప్పుకుంటారు. ఆడపిల్లవారు సైతం, పిల్లివాని ఉద్యోగం మంచిదిరాదనో, ప్రమోషన్ అవకాశం లేదనో, తాము కోరుకున్న ఉద్యోగం రాదనో తిరస్కరించాల్సి వచ్చినప్పుడు, ఇతరులకు చెప్పాల్సి వచ్చినప్పుడు జాతరాలు కలవలేదని వాటవస్తారు. తమకు యిష్టమైతే జాతరాలు వాటంతట అవే కలుస్తాయి. ఈ విషయంలో ఈ జాతరానేవి మహోపకారం చేస్తున్నాయనే అనాలి.

వివాహాదుల్లోనే రాకుండా, నిత్యకృత్యాల్లో సైతం ఇంతటి ప్రాచుర్యాన్ని పొందినట్టి, దేశపాలకులచేత సైతం మన్నన లందుకొంటున్న ఈ జాతరాలు, జ్యోతిష్యం అనే వాటిని గూర్చి తెలుసుకోవటం అప్రాసంగికం రాదు. ఒక విధంగా చూస్తే అవసరం చూడను. కొన్ని అగ్రవర్ణాలలో మాత్రమే ఆమయలో ఉన్న ఈ జాతరాల సాంప్రదాయానికి వివాహాదుల్లో ఉన్న సంబంధం తెలుసుకోవాల్సిందే.

జ్యోతిష్యాత్మక విజ్ఞానం అనేది సంహితా బ్రాహ్మణాలకాలానికే అంకురించి విస్తరించినట్లు. దీనిని రాగిదైవ నక్షత్ర విద్యలనేవారని తెలుస్తుంది. ఈ విజ్ఞానాన్ని అధారంగా చేసుకొని లగఘటనే ముని 43 శ్లోకాలు గల చిన్నగ్రంథాన్ని వ్రాశాడు. దీనిని చేదాంగ జ్యోతిషం అనేవారు. తరువాత క్రమంగా వరాహమిహిరుడాదిగా గల ప్రతిభాశాలరపిల్ల మహాశాస్త్ర రూపాన్ని దాల్చి హలక్రమేజా బాగా వృద్ధిపొందింది. శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించి. మొదట యజ్ఞయాగాదుల కోసం ఉపయుక్తమైన ఈ జ్యోతిషం, జాతకర్మ మొదలు గర్భాదాన పర్యంతం, సమస్త సంస్కారాల్లో అంత్యేష్టి సంస్కారాల్లో సైతం చోటు చేసుకొన్నవి. మన చేతుల్లో లేని పుట్టటం చావటం మినుకో, నడుస్తూ చార్యకలాపాల్లో, నిత్యకృత్యాల్లో సైతం జ్యోతిషానికి

మంచి పట్టు చిక్కింది. అందుకనే దానిని నమ్ముకొని, అమ్ముకొనేవారి జాతకాలు మూడు పూపు లారు కాయలుగా విరిగిపోతున్నాయి - వారి జాతకమే దారికి తెలియకపోయినా! వారి మాటలు చేదవచనాలుగా చలామణి అవుతున్నాయి.

మన దేశంలో వివాహం లాగానే అనేక ధార్మిక కృత్యాలు ఆచరించటం ప్రాచీన కాలంనుండి ఉంది. ఆ యా ధర్మకార్యాలు ఏ ఏ మంచి అనుకూల నష్ట యాల్లో చేయాలో చెప్పటం చరకే జ్యోతిషం పరిమితమై ఉండేది. ఏ యజ్ఞం ఏ మానసంలో ఏ తిథినాడు ఏ సమయంలో ప్రారంభించాలి? వివాహం చేయటానికి ఏ తిథి, ఏ నక్షత్రం, ఏ సమయం అనుకూలంగా ఉంటుందో చెప్పి, స్థూలంగా ముహూర్త నిర్ణయం చేసేది ఈ శాస్త్రం. క్రమంగా ఇది విస్తృతమై వ్యక్తుల జాతక చక్రాలు వేసి, వరునికి ప్రమోషన్ యోగం ఉందా? లేదా? వధువుకు వాహనయోగం, ఆభరణ యోగం ఉందా? లేదా? వరునికి ధనయోగం, గృహ నిర్మాణ యోగం ఉన్నాయా లేదా అని విచారణ చేసి నిర్ధారించి చెప్పే స్థితికి ఎదిగారు ఈ శాస్త్రజ్ఞులు.

ఈ సందర్భంలోనే ఒక దృష్టాంతాన్ని పరిశీద్దాం. వైద్యశాస్త్రం ఉంది. అది స్థూలంగా ఆహారపు విలువలు, చస్తుగుణాలు; ఏ కూరలో, ఏ వప్పుల్లో, ఏ దుంపల్లో ఏవి ఖనిజ లవణాలు, విటమినులు, పిండివదార్దాలు, మాంసకృత్తులు ఏవి పాళ్ళల్లో ఉన్నాయో, సగటు మానవునికి అవి ఏవి పాళ్ళల్లో ఆవసరమౌతాయో వివరించి చెబుతాయి. స్థూలంగా చెప్పిన ఈ విషయాల్ని, మనం ప్రతిరోజూ తినేటప్పుడు వాటిలోని గుణాలను పరిశీలించి, ఎంతెంత తినాలో నిర్ణయించి తినలేము గదా! వైద్యశాస్త్రం చదివిన డాక్టర్లకే అది సాధ్యం కాని విషయం. అయితే, వైద్యశాస్త్రం తప్ప అనే మూఢుడు ఎవడూ ఉండడు. దానిని ఎంతవరకు ఆచరణలో పాటించాలో తెలుసుకొని ఆచరణలో పెట్టుకోవాలి. అట్లాగే జ్యోతిషం విషయంలో కూడా! వివాహానికి అవసరమైన స్థూలనియమాలను శాస్త్రం చెప్పింది. వాటిని పాటిస్తే చాలు గదా! ఫలభాగాన్ని గురించిన వ్యక్తిగత పరిశీలన నిరర్థకం గదా! ఆ చెప్పేవారి జాతక ఫలం, వారికే తెలియదామో! వారి మాటలతో మనం బాధపడటం అనవసరమే గదా! జ్యోతిషాస్త్రాన్ని తప్పు అనటం కాదు. ఏ మూఢుడు అనడు. ఆ శాస్త్రాన్ని ఎంతవరకు మనం పాటించాలో తెలుసుకోవటం అవసరం. వ్యక్తి జాతకాలను పరిశీలించి, సంబంధించి నిర్ణయించే పద్ధతి, చేదకాలం నుండి లేదు.

ఋగ్వేదంలో వివాహసూక్తంలో (10-85-13)లో “అఘాసు హస్యతే గావో పాల్కనోః పర్వహ్యతే” అనులో (మఘలో అవులు చంపబడతాయి. పాల్కణంలో

కన్యలు తమ పుట్టినింటి నుండి తీసికొనిపోవడం అని ఉంది. ఆపస్తంబగృహ్య సూత్రాల్లో (3-1-2) “మహాభిగ్నావో గృహ్యంతే ఫల్గుణీశ్వాం వ్యాహృతే” అంటూ ఈ విషయమే చెప్పబడ్డది. వీనినిబట్టి వైదిక కాలంలో, చంద్రునితో మహానక్షత్ర సంయోగం జరిగినప్పుడు (మాఘమాసంలో) వివాహం జరిగి ఉండవచ్చు. అశ్వలాయన గృహ్యసూత్రాల్లో “ఉదగయన ఆపూర్వమాజవక్షే, కల్యాణే నక్షత్రే, చౌల కర్కృపనయన గోదాన వివాహః సార్వకాలమేకే వివాహం” (1-4-1-2) సూర్యుడు ఉత్తరాయణంలో ఉండగా, శుక్ల పక్షంలో మంచి నక్షత్రంలో చౌలము, ఉపనయనం, గోదానం, వివాహ సంస్కారాలు చేయాలి. కొందరు, వివాహం మాత్రం అన్ని కాలాల్లోనూ, అన్ని మాసాల్లోనూ చేయవచ్చు నంటారు అని ఉంది. శాంఖ్యాయన గృహ్యసూత్రాలు (1-5-5) ఇట్లాగే చెప్పినాయి.

ఆపస్తంబగృహ్య సూత్రాల్లో (2-12-13) శిశువులలోని నెలలు నెలలు (మాఘ-ఫాల్గుణాలు) గ్రీష్మర్తువులోని చివరి నెల (ఆషాఢం) మినహా మిగతా అన్ని నెలల్లోనూ వివాహం చేయవచ్చునని ఉంది. తన కూతుర్ని అల్లుడు బాగా ప్రేమించాడని అనుకొనే తండ్రి, తన కొమార్తె వివాహం (విష్వా) స్వాతి నక్షత్రంలో చేయాలి. అట్లా చేస్తే ఆ కన్య ధర్మకు ప్రేమాస్పదయై తండ్రి యింటికి తిరిగిరాదు. “యాం రామయేత దుహితరం ప్రియాస్యాదితి తాం విష్వాయాం దద్యాత్. ప్రియైవ భవతి. నైవ చ పునరాగచ్ఛతి ఇతి బ్రాహ్మణాదేక్షోవిధిః (ఆప.గృ.సూ. 3-3.)

బోధాయన గృహ్యసూత్రాల్లో (1-1-18 నుండి 21 వరకు) ‘సర్వేమాసాః వివాహస్య. శుచితవస్తవస్య వర్జమిత్యేకే, రోహిణీ మృగశిర్ష ఉత్తరే ఫల్గునీ స్వాతీతి వివాహస్య నక్షత్రాణి. పునర్వసూతిష్యో, హస్తః, శ్రోణా, రేవతీ అన్యేషాం భూతి కర్మణాం” అని ఉంది. బోధాయనుడు పైన చెప్పబడిన మాసాలను అంగీకరిస్తూ, రోహిణీ, మృగశిర, ఉత్తరాఫల్గుణి, స్వాతి నక్షత్రాలు వివాహానికి తగినవని, పునర్వసు, పుష్యమి, హస్త, శ్రవణం, రేవతి నక్షత్రాలు వివాహానికి తప్ప ఇతర సంస్కారాలకు పనికివస్తాయన్నాడు. మానవగృహ్యసూత్రాల్ని (1-7-5) అనుసరించి రోహిణి, మృగశిర, శ్రవణం, భవిష్య (శ్రవిష్య) ఉత్తరాశాద్ర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాఫల్గుణి వివాహానికి, కన్యను అత్తవారింటికి పంపటానికి మంచి నక్షత్రాలని అన్నాడు. తారత, వారాహ సూత్రాల్లో కూడా ఇట్లాగే ఉంది. భగవద్దేవతగా గల నక్షత్రంలో వివాహం జరిగినట్లు బాలరామాయణం బాలకాండలో, మహాభారతం అది పర్వంలో ఉంది.

కొరిక గృహ్యసూత్రాల్లో వివాహం. రార్తిక భూర్తిమ తరువాత వైశాఖ భూర్తిమకు ముందు జరగాలని ఉంది — “ఉర్ధ్వార్తిర్నా ఆ వైశాఖ్యాః యథా రామీవా. చిత్రాపక్షం తు షర్ణయేత్. (కౌ.గృ.సూ. 75-2-4) తమకు అనుచాలమైనప్పుడు ఎప్పుడైనా చేయవచ్చు. కాని చైత్రమాసాన్ని మాత్రం తప్పకుండా చిడచి పెట్టాలి; అన్నాడు.

వీటి అన్నింటిని బట్టి చూస్తే వివాహం చేయవలసిన నెల. నక్షత్రాలను మాత్రం గృహ్యసూత్రాలు పేర్కొన్నాయి. షర్ణగ్రీష్మార్షది ఉపవ్రజాలు లేని నెలలు అటవంటి కాలాన్ని మంచిదిగా నిర్ణయించినట్లు తెలుస్తుంది. పైగా వివాహానికి అన్ని నెలలూ మంచిచే అని చెప్పిన సూత్రకారులూ ఉన్నారు. నిజానికి వారి మారదృష్టివి. యథార్థ దృక్పథాన్ని అభినందించాల్సిందే! ఎందుచేతనంటే — ఆకలైనప్పుడు అన్నప్రాశనం చేయాలి అన్నట్లుగా, వివాహ మనేది నిశ్చయమైన తరువాత, చభా వరుల అంగీకారం జరిగిన తరువాత. ఇక ఉత్తరాయణ దక్షిణాయనాల కోసం. మాసాల కోసం వాయిదా వేయటం మంచిది కాదు అని వారు అనాడే గ్రహించి ఉంటారు. అట్లాగే గృహ్యసూత్రకారులు వివాహానికి ఉపయుక్తమైన నక్షత్రాలను ఖచ్చితంగా. నిర్ద్వంద్వంగా పేర్కొన్నారు.

వివాహ ముహూర్తం:

గృహ్యసూత్రాలన్నీ వివాహ ముహూర్తాన్ని నిర్ణయించే సందర్భంలో చాలా చాలా ఉదారంగా దూరదృష్టితో, తేలికగా ఉండేటట్లు వ్యవహరించాయి. కాని, తరువాత తరువాత ఆ సూత్రాలకు వ్యాఖ్యానాలు వ్రాసిన వ్యాఖ్యాతలు, తమ కాలానికి అభివృద్ధి చెందిన జ్యోతిశ్శాస్త్రాన్ని ఆధారంగా గ్రహించి చాలా గండుగోళాస్పి సృష్టించినట్లు తెలుస్తోంది. రఘునందనుడు తన ‘ఉద్వాహతత్వం’ అనే గ్రంథంలో రాజమూర్తాండునివి, భుజబలభీమునివి అంటూ ఈ దిగువ శ్లోకాన్ని ఉదాహరించాడు —

“రాజగ్రస్తే తథాయుధే పితృతాం ప్రాణసంశయే
అత్తిప్రౌఢా చ యా కన్యా నానుకూల్యం ప్రతీక్షతే
అతివృద్ధాప యా కన్యా పులధర్మ విరోధిన్
అవిశుద్ధాపి సా దేయా పంద్రలగ్నబలేన తు.

(రాజమూర్తాండు)

పెండ్లి కొమార్తె యువతి అయితే (ప్రాచీ) లేక వృద్ధ అయితే శుభాశుభాలను ఆలోచించకుండా మంచి మానం కోసం ప్రతీక్షించకుండా నక్షత్రం చంద్రుని అనుచూడటం చూచి వివాహం చేసినట్లయితే.

“గ్రహశుద్ధి ముఖశుద్ధి మహాయనర్తు దివసానామ్
ఆర్చాక్ దశవర్షేభ్యో మునయః కథయన్తి కన్యకానామ్.

(ఘజులభీమ)

పెండ్లికొమార్తె పది సంవత్సరాల వయస్సు కలిగి అయినప్పుడే ఆ పిల్ల వివాహం కోసం ఆయనం, మానం, నక్షత్రం, చాచము మొదలైనవి చూచాలి. పెద్దమనిషి అయిన పిమ్మట చూడనక్కర లేదు. అని

“సంస్కార చిత్తమాల” అనే గ్రంథంలో వివాహానికి అనుకూలమైన మానం విషయంలో స్మృతులకు వైరుధ్యం ఉంది రాబట్టి తమ తమ దేశాచారాన్ని అనుసరించి గెర్రేర్చుకోవటం మంచిది” అని ఉంది. వివాహ విషయంలో ఇంకా కొన్ని నియమాలు చెప్పబడ్డాయి. చరుడు జ్యేష్ఠుడు: పథువు జ్యేష్ఠకన్య, మానం జ్యేష్ఠమానం పనికిరావు అన్నారు. దీనినే ఈనాడు త్రిజ్యేష్ఠ అంటున్నారు. అట్లాగే ఏ నెలలో, ఏ రోజున, ఏ నక్షత్రంలో జన్మించారో, ఆ నెలలో ఆ రోజున ఆ నక్షత్రంలో వివాహం చేయటం నిషిద్ధం. సోమ, బుధ, గురు, శుక్రవారాలు వివాహానికి శుభకరమైనవి అన్నారు. చాని, మచన పారిజాతం అనే గ్రంథంలో “న వారదోషాః ప్రజవన్తిరాత్రా” రాత్రులందు జరిగే వివాహానికి వారదోషం లేదన్నారు. రాత్రి లగ్నమైతే వారం ఏదైనా పరచాలేదన్నమాట. నిర్ణయసింధు (శి పూర్వార్థం) అనే గ్రంథాన్ని అనుసరించి రజస్వల అయిన కన్యయొక్క వివాహానికి గురుశుద్ధి చూడటం వర్జితం అన్నారు — “రజస్వలాయాః కన్యాయాః గురుశుద్ధిం న చింతయేత్” అని. “సంస్కార ప్రవాళం” అనే గ్రంథంలో గంగా గోదావరీ మధ్య దేశంలో గురుడు సింహరాశిలో ఉండగా వివాహంగాని ఉపనయనంగాని చేయరాదన్నారు.

వీటి అన్నింటిని బట్టి, ఆలోచించి చూస్తే ప్రాచీన సూత్రకాలానికి, స్మృతి కాలానికి, మనహిందూ సంస్కారాల్లోకి జ్యోతిషశాస్త్రం అనవసరంగా చొరబడలేదని అనవసరమైనంత మేరకు, సమాజానికి ఆచారబద్ధ యోగ్యమయ్యేవిధంగా, తగినంత స్వేచ్ఛ నిచ్చిందని మనకు అర్థమౌతుంది. చాలమంది ఈనాడు వివాహానికి అనుకూల

మైన నెల, తిథులు వారాలు, విషయమై అనేక యిబ్బందులకు గురి అవుతున్నారు. ఈ విషయంలో మన సూత్రకారులు, స్మృతికారులు ఉదారంగానే ఉన్నారు; ముఖ్యంగా రాజస్వల అయిన కన్య విషయంలో:

వధూవరుల జాతక చక్రాలు, వాటి పాంతన:

అనేకమంది బాధపడుతున్న విషయం, అనేక మంచి సంబంధాలను వదులు కోవటానికి కారణమైన విషయం. అనేకమంది వధూవరుల ప్రేమను కాలరాచిన విషయం. వధూవరుల జాతకచక్రాలకు పాంతన కుదరక పోవటం:

జ్యోతిషశాస్త్రాన్ని అవహేళనచేయటం మా ఆభిమతం కాదు. ఏ శాస్త్రాన్ని అవహేళన చేయనక్కరలేదు. ప్రతి శాస్త్రమూ అనుభవాన్ని ప్రమాణాలను గ్రహించే సూత్రీకరింపబడుతుంది. సూత్రీకరింపటానికి వీలులేని సందర్భాల్లో నిర్ణయించుకొనే స్వేచ్ఛ మనకు వదలిపెడుతుంది. ఉదాహరణగా వ్యాకరణశాస్త్రాన్ని చూద్దాం. భాష బాగా వృద్ధిచెందిన పిమ్మట ఆ భాషలోని శబ్దజాలాన్ని ప్రయోగాల్ని వ్యాకరించి సూత్రీకరిస్తారు. సూత్రాలకు లోబడనిచేవైనా ఉంటే, ప్రయోగాల్నిబట్టి గ్రహించ మంటారు. ఆ వ్యాకరణశాస్త్రంలోని కొన్ని ముఖ్య ప్రయోగాలను మనం తెలుసు కొంటే తప్ప (మాతృభాష మినహా) ఆ భాషలో మన భాషాన్ని వ్యక్తంచేయలేము. అంటే, విశేష పాండిత్యం వ్యాకరణంలో మనకు లేకపోయినా సామాన్య పరిజ్ఞానం, ప్రయోగం తెలిసిఉండాలి. అప్పుడే ఆ శాస్త్ర ప్రయోజనం చెప్పేరుతుంది. సంఘ వ్యవహారం జరుగుతుంది. ఏ శాస్త్రమైనా, ఆ కాలంలోని వ్యవహారాన్నిబట్టి, అనుభవాన్నిబట్టి, ప్రయోగాన్ని బట్టి సూత్రీకరింపబడుతుంది. కొంత కాలానికి పైన పేర్కొన్న వ్యాకరణశాస్త్ర నిబంధనలు అధికమై సామాన్యులకు అందులో లేనివిధంగా తయారైతే, సమాజం ఆ నియమాలను ఉల్లంఘించి క్రొత్త ప్రయోగాలను చేపట్టి తన వ్యవహారం నడుపుకొంటుంది. చుట్టే శాస్త్రజ్ఞులు బయలుదేరి దానికి వ్యావహారికమనో, గ్రామ్యమనో పేరుపెట్టి, మళ్ళీ ఆ భాషను వ్యాకరిస్తారు. క్రొత్త వ్యాకరణం అచటలోకి వస్తుంది. దీనినిబట్టి, శాస్త్రమనేది మానవునికోసం, సంఘ ప్రయోజనంకోసం పుడుతోంది; అని మనం గ్రహించాలి. అట్లాగే, జ్యోతిషశాస్త్రమూను. దేశకాలాల్ని బట్టి శాస్త్ర ప్రయోజనం మారుతుంది.

పూర్వకాలంలో వివాహ సమయంలో వధూవరుల జాతక చక్రాలుచేసి, వాటిని పరిశీలించి, వాటి కుభాకుభ ఫలాలను నిర్ణయించి, వివాహసంబంధాలను

నిర్ణయించినట్లు ఎక్కడా కనిపించదు. అంటే, శ్రుతి స్మృతుల్లో వధూవరుల జాతక చక్ర పరీక్షచేసి, వారి దాంపత్యంయొక్క అనుకూల్య ప్రాతికూల్యాలను నిర్ణయించాలని చెప్పలేదు. బహుశః ఆనాటికి జ్యోతిష్యాత్మం ఇంతగా అభివృద్ధిచెంది ఉండక పోవచ్చు. లేదా తమకు సంబంధించిన ఆ శాస్త్రంలో అనధికార ప్రవేశాన్ని వారు కోరికుండకపోవచ్చు. క్రీ.శ. నాల్గవ శతాబ్దం వరకు ఈనాటిలాగా జాతకచక్రాలువేసి, వధూవరుల గ్రహమైత్రీ ఇతర శుద్ధులు, కుజదోషాదులు పరిశీలించటం అనేది ఎక్కడా కనిపించదు. భాననాటకాలను బట్టి (క్రీ.శ. 300) ఆనాడు వివాహానికి ఏ రోజు మంచిది; అనేంతవరకే జ్యోతిష్కులను సంప్రదించటం జరిగినట్లు తెలుస్తుంది. ఇంతకుమించి ఆ శాస్త్రం వివాహాది సంస్కారాల్లో తలదూర్చలేదు. క్రీ.శ. 400 నుంచి 900 వరకు ఈ శాస్త్రం బాగా వృద్ధిపొందింది. అప్పటినుండే వధూవరుల చక్రచిహ్న చాటి పరిశీలన, కుభాశుభ నిర్ణయం వగైరాలు ఆరంభమై ఉంటాయి. ప్రపంచం ప్రమాణంలో అన్ని విషయాలలోకి ప్రయాణానికి, టి.వి. కొనటానికి, స్కూటరు కొనటానికి, M. L. A నామినేషను దాఖలుకు; మంత్రివర్గ ప్రమాణ స్వీకారానికి. చివరకు రాజకీయ హత్యలకు సైతం ఈ శాస్త్రాన్ని ఉపయోగిస్తున్నారు. ఈ శాస్త్రం వృద్ధిపొందినందుకు ఎంత సంతోషం కలుగుతుందో ఎంత గర్వం కలుగుతుందో వరాహ మిహిర అర్యభట్టలాదిగా శాస్త్రవేత్తలు చెప్పిన గ్రహ గమనాదులు ఈనాటి శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పేవానికి సరిపోలుతున్నందున నిజంగా మన శాస్త్రం గర్వరారణమే గదా! అయితే, శాస్త్రమనేది జాతి పురోగతికి, సుఖానికి, అభ్యుదయానికి ఉపయోగపడాలి. అంటే తప్పు. అనుమానాలను భయాలను రేకెత్తించి సంఘ పురోగతికి, సుఖానికి అడ్డురాచుడదు. ఏ శాస్త్రమైనా అంటే! మనం కూడా ఏ శాస్త్రాన్ని ఎంత వరకు, ఎట్లా ఉపయోగించుకోవాలో అట్లా అంతవరకే ఉపయోగించుకోవాలి. శాస్త్రాన్ని తప్పు అనటం, దానిని విస్మరించటం పనికి రాదు. ఈనాడు జ్యోతిష్కులు, తమ పాండిత్యంతో వేష భాషలతో, జనులలో ఉన్న నమ్మకాలనే బలహీనతను ఉపయోగించుకొని ఏ గౌరవాన్ని పొందుతున్నారో, ఆ గౌరవాన్ని కొద్దిరోజుల్లో కంపూటర్లు, కంప్యూటరు శిక్షణ పొందినవారు పొందుతారు. జ్యోతిషం యాంత్రికమై పోతోందిగదా! కంప్యూటర్ల ద్వారా జాతక చక్రాలు ఖచ్చితంగా గుణిస్తున్నారు. త్రికాలపేదులుకాని జ్యోతిష్కులు వధూవరుల భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన మాటలు చెప్పటం, వారి మనసులలో అనుమాన, భయాలకు సంబంధించిన బీజాలు నాటటం మంచిది కాదు. వధూ

వరుల పెద్దలునైతే, పదూపదులకు, తమకు అన్ని విషయాలూ నచ్చినప్పుడు, ఇక జాతకాల బాగోగులను గూర్చిన విచారణ అనవసరం. ముహూర్త నిర్ణయమే కర్తవ్యం.

కన్యాదానం ఎవరు చేయాలి? అనే విషయాన్నిగూర్చి తెలుసుకోవటం అప్రాసంగికం కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ సమస్య తలయెత్తుతుంది. అట్లాగే, వివాహ నిశ్చయం ఎవరు చేయాలి? దీనినే తాంజూలాల పుచ్చుకోవటం అని, లగ్న పత్రికలు పుచ్చుకోవటం అని అంటూ ఉంటాయి. విష్ణుభట్టసూత్రాల్లో (24-38, 39) వరుసగా, తండ్రి, తాత, సోదరుడు ఆ యింటిపేరుగల బంధువులు, మేనమామ, తల్లి, కన్యాదానికి, వివాహ నిశ్చయం చేయటానికి ఒకరి తరువాత ఒకరు అర్హులు అని చెప్పబడ్డది. యాజ్ఞపల్క్య స్మృతిలో (1-63, 41) మేనమామను స్థానం ఇవ్వలేదు. కన్యాదాన విచ్ఛిన్నమై ఉండరాదు అన్నారు. నారదస్మృతిలో (20, 21)

“పితా పితృత్వస్వయం కన్యాం, భ్రాతావాసుమచే పితః

పితామహో మాతులశ్చ, సకుల్యా బాంధవస్తథా.

మాతాత్పథావ సర్వేషాం ప్రకృతౌ యదివర్తతే

తస్మాద్విప్రకృతిస్థాయాం దద్యుః కన్యాం సనాధియః.

తండ్రి, అతని అనుమతిని పొంది సోదరుడు, తాత (తండ్రి తండ్రి) మేనమామ, ఆ యింటి పేరుగల బంధువులు, విచ్చిదికాని తల్లి, అని ఉంది. తల్లికి చివరిస్థానం ఇవ్వటంలో ఉండే ఉద్దేశ్యం, బాధ్యతతో కూడిన కన్యాదాన మనేది పురుష సహాయం తోనే చేయవలసి వస్తుంది కాబట్టి! పురుషింభవులో—(3 - చూరార్థం)

“కన్యాస్వయంవరే మాతుర్దాతృర్వే చ రాభ్యామేవ నాందీశ్రాద్ధం చార్యం తత్ర మాతా కన్యా నా స్వయం ప్రదానసంకల్ప మాత్రం కృత్వాఅన్య ద్రావ్యహిణ ద్వారా చారయేత్” పురుషులు లేనప్పుడు కన్యయే స్వయంవరణం చేయవచ్చు. కన్య యొక్క తల్లి, కన్యాదానం చేయవచ్చు. కన్యగాని, ఆమె తల్లిగాని నాందీశ్రాద్ధం చేయాలి. కన్యగాని, తల్లిగాని సంకల్పంమాత్రం చేసి మిగతా చార్యమంతా ఏ బ్రాహ్మణుని ద్వారానైనా జరిపించాలి అని ఉంది. ఈనాటి మన స్థాయాలయాలు (కోర్టులు) కన్యకోసం, ఆమె తల్లి, వరుని నిశ్చయంచేసే అధికారాన్ని అంగీకరించాయి. పైన చెప్పినట్లుగానే ఈనాటికీ జరుగుతోంది. రోగగ్రస్తుడు, విచ్ఛిన్నుడు అయిన తండ్రి వివాహ నిశ్చయం చేయటానికి అర్హుడు కాడు. తండ్రి ఉండగానే కన్యయొక్క

మేనమామ వివాహం జరిపిస్తే ఆ వివాహం చెల్లుతుంది—నవ్వుపడి ఆ మన పిమ్మట ఇక వివాహభంగం జరగదు. ఈ విషయంలో వివాహ సంస్కారానికే ప్రాధాన్యత ఉండే తప్ప, అధికారానికి (తండ్రికి) ప్రాధాన్యత లేదు, అని 'ఉదాహరణ తత్వం' అనే గ్రంథంలో ఉంది. (ఇటువంటి పరిస్థితులు, కన్యయొక్క తండ్రి, తన భార్యను వదిలిపెసినప్పుడు, కన్యయొక్క బాధ్యతను మేనమామలు చూస్తున్నప్పుడు, సంభవిస్తూ ఉంటాయి.)

రెండవ అధ్యాయం

ఇంతవరకు, స్థూలంగా ప్రాచీన భారతీయ వైవాహికవ్యవస్థను గురించి, అందులో క్రమంగా, ఈనాటి వరకూ, సంభవిస్తూ వచ్చిన మార్పులను గురించి చర్చించుకొన్నాం. ఆ వివాహమనే సంస్కారంలో జరిగే విషయ, పద్ధతులు, ఆచారాలు మొదలైన వాటిని గురించి ఈ అధ్యాయంలో చర్చించదలచుకొన్నాం. వివాహ కార్యక్రమం అంతా ఎట్లా జరుగుతుంది? ఆ విధి విధానాలు ఎందుకు ఎట్లా ఏర్పడ్డాయి. ఆ విధులయొక్క క్రమం ఎటువంటిది? వాటి ప్రయోజనం ఏమిటి? సంఘానికి వాటితో ఉన్న సంబంధం ఏమిటి? మంత్రాలు ఎందుకు? ఈ మొదలైన ప్రశ్నలను చర్చించటం ఈ అధ్యాయంలోని ప్రధానాంశాలు.

వివాహమనే సంస్కారంలోని విధులు, కార్యక్రమాపాల విషయమేకాక వాటి క్రమాన్ని గురించికూడా, భిన్నపద్ధతులు గోచరిస్తున్నాయి. సూత్రకారులు ఒకరు ఒక విధంగానూ, చేరొకరు మరొకవిధంగానూ చెప్పారు. అట్లాగే కొంతమంది ఒక గృహ్యసూత్రకారుని అనుసరిస్తే, కొందరు ఇంకొక సూత్రకారుని అనుసరిస్తున్నారు. ఇందువల్లనే మన హిందువుల్లోనే, అపస్తంబ సూత్రులని, ఆశ్వలాయన సూత్రులనీ, పారస్కర సూత్రులనీ, బౌధాయన సూత్రులనీ ఇట్లా అనేక గృహ్యసూత్రాలను అనుసరించేవారున్నారు. దేశ వర్తకాలాదులను బట్టి కొన్ని భేదాలు కనిపిస్తున్నాయి. అయితే, ఈ భిన్నత్వంలోనే ఏకత్వం ఉంది. కొన్ని ప్రధాన విధులు, కార్యక్రమాపాలు మాత్రం అందరిచేత ఆమోదించబడి, ఆచరింపబడుతున్నాయి.

ఈ తంతు అంతా ఎందుకు? అని ప్రశ్నించేవారు అసంఖ్యాకంగానే ఈనాడు కనిపిస్తున్నారు. వివాహ మనేది ఛార్మిక కృత్యం అవటంతో పాటు, సామాజిక ప్రాధాన్యం కూడా కలది. ఆ దంపతుల్ని సమాజంలో సభ్యులుగా, తమలో ఒకరుగా సాటివారు అంగీకరించే సంఘంచేతనే ఈ విధులు, ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. అంగీకరింపబడ్డాయి. ఈ విధులన్నీ జరిగినప్పుడే, సమాజం ఆ దంపతుల సంబంధానికి, వారికి పుట్టే విధుల అధికార బాధ్యతలకు ఆమోదాన్ని యిస్తుంది. అందుకే ఈ మంత్రాలు, పురోహితులు, బంధువులు. ఈ తతంగం అంతా అవసరం అవుతోంది. ఈనాడున్న పరిస్థితుల్నిబట్టి, ఈ వివాహ సంస్కార కార్యక్రమం రెండువిధాలుగా జరుగుతున్నట్లు చెప్పవచ్చు. (1) అపమత్రకం (2) సమంత్రకం అని.

అమంత్రకం:— శ్రుతి స్మృతుల మీద విశ్వాసం నన్నగిల్లటం వల్లను, పురోహిత వర్గాలమీది కోపంతోను. కొన్ని వివాహాలు అమంత్రకంగా జరుగుతున్నాయి. అంటే, మంత్రాలు, పురోహితులు, ప్రాచీన విశ్వాసాలవల్ల ఏర్పడిన ఆచారాలు పెగైరాలు ఏవీ ఉండవు. ఇంకా వీటికి ఒకేవిధమైన పద్ధతి అంటూ ఏదీ ఏర్పడనందున అనేక విధాలుగా జరుగుతున్నాయి. కొందరు రిజిష్ట్రారు ఆఫీసులో రిజిష్ట్రేషను చేయించుకొంటున్నారు. కొందరు దేవాలయాల్లో దేవుని సమక్షంలో దండలు చూర్చుకొని, చురికొందరు ఏ కమ్యూనిటీ హాలులోనో, పార్టీ హాలులయంలోనో ఇంటిలోనో దండలు చేసుకొని, ఉంగరాలు మార్చుకోవటం ద్వారా ఈ కార్యక్రమాన్ని జరుపుకొంటున్నారు. ప్రాచీన పద్ధతిలో కాక, ఏ ఇతర పద్ధతిలో జరిగిన వివాహమైనా రిజిష్ట్రేషను చేయించుకొననిదే చట్టసమ్మతం కాదు. అమంత్రక వివాహంలో నైతం కొన్ని విషయాల పాటించబడుతూనే ఉన్నాయి — రిజిష్ట్రారు ఆఫీసుకు పోవటం, సంతకాలు, వేలిముద్రలు, సాక్షులు, రిజిష్ట్రేషను ఫీజులు, దండలు, ఉంగరాలు, స్నేహితులు, బంధువులు, విందులు, వినోదాలు, కట్నాలు, కానుకలు, వదిలింపులు అన్నీ ఉంటాయి. ఉండనివల్లా మంత్రాలు, పురోహితులు, స్మృతుల్లో చెప్పిన పద్ధతులు మాత్రమే! ఎవరికి తోచినట్లు వారు నిర్వహించే వీటినిగూర్చి చెప్పేది ఏమీ ఉండదు. హిందూ వివాహాలకు రెండురకాల గుర్తింపులు ఉంటాయి. ధర్మపరమైన గుర్తింపు, సామాజికమైన గుర్తింపు (చట్టపరమైన గుర్తింపు) అమంత్రకమైన వివాహాలకు ధర్మపరమైన (చట్టపరమైన) గుర్తింపు ఉండదు. సమంత్రకాలకు రెండు రకాలైన గుర్తింపులూ లభిస్తాయి.

సమంత్రకాలు:— మంత్రము అంటే చేదులు అని అర్థం. ఋగ్వేదస్వామి ములకు మొత్తంగా మంత్రమనే అర్థం. దేవతల అనుగ్రహాన్ని సంపాదించటానికి జపించే వర్ణనముదాయం అదీ. న్యభాషణం అని అర్థాలు చెప్పవచ్చు. వేదాలలో ఇటువంటి మంత్రాలు ఉన్నాయి. మన ప్రాచీన ఋషులు - ఋషిమండలం. విశ్వామిత్రుడు మొదలైనవారు మంత్రద్రష్టలు. అంటే, మంత్రాలను దర్శించి, మంత్రప్రచారంపల్ల ఆయా దేవతల సాక్షాత్కారాన్ని పొంది, ఆ మంత్రాలను వ్యాప్తిలోనికి తెచ్చినవారు అన్నమాట. మంత్రాలకు, మంత్రజపాలకు అటువంటి శక్తి ఉంటుందని ఆధునికులు కొందరు అంగీకరించరు. ఈ సందర్భంలో మనం కొన్ని విషయాలను గుర్తుకు తెచ్చుకోవటం సమంజసంగానే ఉంటుంది.

శబ్దాలకు, వాటిని ప్రయోగించే పద్ధతులకు ఒకవిధమైన శక్తి ఉంటుంది.. కొన్ని శబ్దాలు సంతోషాన్ని కలిగిస్తాయి. కొన్ని శబ్దాలు కార్యవిఫల్యాన్ని కలిగిస్తాయి. కొన్ని శబ్దాలు కోపాన్ని కలిగించి, కార్యవిఫలానికి దారితీస్తాయి. కొన్ని శబ్దాలు ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తాయి. నాన్న, తల్లి మగడు అనేవి సమాన్యకాలే అయినా ప్రయోగంలో ఒకటి సంతోషానికి, ఒకటి కోపానికి కారణమౌతోంది. అట్లాగే మన జాతీయగీతం మనకు ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తుంది. అది ఎక్కడ పాడినా మన దేశాన్ని, దేశమాతను గుర్తుకు తెస్తుంది. అట్లాగే పంచేమాలరమ్, జై హింద్ అనేది స్ఫూర్తిని, ఉత్సాహాన్ని ఇస్తుంది. ఒకమాట చక్కటి ఫలితాన్ని ఇచ్చి నప్పుడు, ఎదుటివానిని మార్చినప్పుడు అమాట మంత్రంలాగా పనిచేసిందిని అంటారు. అంటే, మంత్రానికి అటువంటి అద్భుతశక్తి ఉన్నదన్నమాట. ఈ మంత్రాలు ఛందో బద్ధంగా ఉండవచ్చు, వచనరూపంలో ఉండవచ్చు.

మన దేవాలంలోనే గాక ఇతర మతాలవారి పవిత్ర గ్రంథాలైన బైబిల్, యురాన్ లాంటివి పైతం మహర్షిద్రష్టాలని ఆయా మతాల వారి విశ్వాసం. వారుచూడ తమ తమ వైవాహిక విధులందు, ఇతర సంస్కారాలలోను ఆ పవిత్ర గ్రంథ భాగాలను పఠించటం ఉంది.

మంత్ర శాస్త్ర మనేది ఒక ప్రత్యేక శాస్త్రంగా మనదేశంలోనే, మన మతం లోనే బాగా వృద్ధి చెందింది. మంత్రముల మహిమ, వర్ణానుష్ఠాని యొక్క ప్రభావము, శబ్దముయొక్క నిత్యత్వము అనేది మన ఉపాసకుల కందరకు అనుభంలో ప్రత్యక్షంగా ఉన్నదే: మంత్రము, యంత్రము, ఉపాసకుడు, గురువు, ఇవన్నీ ఏక రూపములని మంత్ర శాస్త్రం చెబుతోంది. — భిన్న వాద్య విశేషములపై భిన్న రాగాలు పలికినట్లుగా, విభిన్న శబ్దాలలో విభిన్న దేవతా స్వరూపాలు వ్యక్తం అవుతాయి. విభిన్నమైన శక్తులు ఉద్భవిస్తాయి.

రేలు కాటుకు, పాము కాటుకు, బాలారిష్టాలకు, దుష్టగ్రహశాంఠి ఇట్లా అనేక ప్రయోజనాలకు పైతం మంత్రాలను ఉపయోగించటం మన దేశంలో ఉంది. వీటిని నమ్ముతున్నవారు, నమ్మనివారు కూడా ఉన్నారు. అట్లాగే విభిన్న దేవతల మద్దేగించి మంత్ర జపాలు చేసి, ఉపాసన చేసి అద్భుతమైన ఫలితాలు సాధించినవారున్నారు. అట్లాగే లౌకికంగా చూచినా, మంత్రాలలాంటి రాజకీయ నినాదాలను సృష్టించి, వాటిని జపించి ప్రచారం చేసి అద్భుత విజయాల సాధించిన నినాదస్రవ్వలను మనం చూస్తున్నాం.

రాజకీయపార్టీ నినాదాలన్నాయి. మంత్రద్రష్టల్లాగా ఆ నినాదస్రష్ట యన్నారు. ఆ నినాదం ఉచ్చరించటంతోనే ఆ పార్టీ, ఆ నినాదస్రష్ట గుర్తుకు వస్తారు. ఆ పార్టీ వారికి ఉత్సాహం, స్ఫూర్తి వస్తుంది. ఎంత పనినైనా సాధించగలుగుతారు. గరీబీ హటాచో, ఇంక్విలాబ్ జిందాబాద్, విప్లవం పట్టిల్లాలి, ఆరుకోట్ల అంధ్రులు. ఆత్మ గౌరవం. ఆడుపడుదులు లాంటి శబ్దాలన్నీ ఆయా పార్టీలను, ఆ నినాదాలను సృష్టించినవారిని వారు వాటిద్వారా సాధించిన విజయాలను గుర్తు చేస్తాయి. అవన్నీ మంత్రాల్లాగానే పనిచేసినాయి, చేస్తున్నాయి. ఆ నినాదాలతోనే ఇతరులు సైతం (ఆ పార్టీ వారు) తార్కానాల్యాన్ని, లబ్ధిని పొందుతున్నారు. ఏ పార్టీనీ, ఏ మతాన్నీ అంగీకరించనివారు సైతం కొన్ని శబ్దాలను - నినాదాలను - జపిస్తూనే ఉన్నారు. “మూఠ నమ్మకాలు పోవాలి”, “హేతువాదం చృద్ధి చెందాలి” అంటూ:

ఈ విధంగా ప్రాచీన మంత్రద్రష్టలు, ప్రజాపమంత్రం, తారక మంత్రం, పంచాక్షరి. అష్టాక్షరి మొదలైన అనేక మంత్రాలను జపించి ఆయా దేవతల్ని ప్రసన్నులను చేసి, సిద్ధులు పొందినట్లు తెలుస్తుంది. అటువంటివారు ఈనాడు కూడా ఉన్నట్లు మనం వింటున్నాం. చూస్తున్నాం. అట్లాగే కోర్టులో సాక్షులు చేసే ప్రతిజ్ఞ, మంత్రాలు చేసే ప్రమాణం మొదలైనవాటి అన్నింటికీ నిర్దిష్టమైన శబ్ద రచన ఉంది. ఆవిధంగా చేసినప్పుడే ఆ ప్రతిజ్ఞ చెల్లుతుంది. దానిలో ఒక విధమైన శక్తి ఉంటుంది. ఎవరి యిష్టం వచ్చినట్లు వారు చెప్పినా, అతిగా వాగినా, తక్కువ చెప్పినా ఆ శక్తి ఉండదు అని మనం భావిస్తున్నాం గదా!

వివాహాలు చాలా భాగం సమంత్రకంగానే జరుగుతున్నాయి. మనలో అంత స్నేహితమై ఉన్న ధార్మిక విశ్వాసమే దీనికి కారణం. విశ్వాసం వల్లనే మంత్రాలకు శక్తి వస్తుంది. ఇటువంటి, వివాహ మంత్రాలు ఋగ్వేదం పదప మండలంలోని వివాహసూక్తంలో ఉన్నట్లు లోగడ చెప్పుకొన్నాం. ఆ ఋగ్వేదంలోని మంత్రాలే, ఆ సూక్తమే అథర్వవేదంలోని 14-వ. కాండలోని రెండు అనువాకాలుగా ఉన్న రెండు సూక్తాలలో మొత్తం 139 ఋక్కులలో విపులీకరింపబడ్డది. అంటే వివాహ సంస్కార విధులు ఋగ్వేద కాలంలోకంటే, అథర్వణవేద కాలానికి విపులంగా పెంపొందినట్లు తెలుస్తోంది. ఈ రెండు వేదాలలోనూ కూడా సూర్యాస్తోముల వివాహాన్ని రూపకంగా వర్ణించటం చరిగింది. వేదాలలోని వర్ణనలన్నీ ఆనాటి ప్రజల జీవన విధానాన్ని ఆధారంగా గ్రహించినవే అవటంవల్ల ఈ సూక్తాలవల్ల ఆనాటి ప్రజల వైదాహికాచారాలు తెలుస్తున్నాయి. కొంచెం యింపుమింపుగా ఆనాటి ఆచార

వ్యవహారాలు, విషయములు, ఆనాటి మంత్రాలు ఈనాటికీ అవిచ్ఛిన్నంగా కొనసాగుతూ రావటం (బదుల సంవత్సరాలపాటు) విజయంగా ఎవరికైనా ఆశ్చర్యమిచ్చి కలిగించే విషయమే:

వివాహాలు చేదకాలంలో ఎక్కువ అడంబరాలు. అర్పణలూ పీఠీ లేకుండా చాలా సులభంగా జరిగినట్లు తెలుస్తుంది. రాసు రాసు దేశకాలాదున్నట్టి. నాగరకతను బట్టి కొన్ని మార్పులు చేర్పులు సంభవించి ఉంటాయి. వివాహమనేది సంచూనికి. పరివారానికి సంతోషాన్ని కలిగించే విషయం కాబట్టి ఆ సంఘ సభ్యులకు, పరివారంలోని వారందరి వినోదం కోసం, సంతోషం కోసం, మేళతాళాలు, పింఛులు - వినోదాలు తప్పనిసరి! గృహాలంకరణాదులు సరేసరి! ఇవన్నీ జారియొక్కి సౌందర్య భావనను, సంస్కృతిని తెలియజేస్తాయి. పెండ్లికొమార్తె విషయంలో ఆమె బంధు వర్గానికి కొన్ని బాధ్యత ఉంటాయి. వారు ఆయా కార్యకలాపాల్లో పాలు పంచు కోవాలి ఉంటుంది. అట్లాగే వరుని పక్షం వారికి కూడా కొన్ని బాధ్యతలు. గౌరవం పొందే హక్కులు ఉంటాయి. కొన్ని విషయాల కేవలం వధూవరులకు సంబంధించి నవిగా మాత్రమే ఉంటాయి — పాజీగ్రహణం, గ్రంధిబంధనం, హృదయస్పర్శ లాంటివి. కొన్ని విషయాల ఉభయ పక్షాలవారి ఆనందం కోసం అవి ఉంటాయి — తలంబ్రాలు: హాలదండల మార్పు, బంతులాటలు. భోజన సమయంలోని వినోదాలు మొదలై నవి. కొన్ని విషయాల వధూవరులకు సంతాన ప్రాప్తిని కాంక్షించేవి. కొన్ని విషయాల పితృదేవతలను తృప్తిపరచేవి. కొన్ని గ్రహదోషాదులను నివారించేవి. కొన్ని విషయాల కష్టాలను తొలగించటం కోసం చేసేవి. ఇట్లా అనేక రకాలుగా ఉంటాయి. ఇవికాక ఆశీర్వాదాలు, దేవతా పూజలు, యజ్ఞిక క్రియలు, ప్రార్థనలు, వ్రతాలు, పండిత సత్కారాలు ఇట్లా అనేక విషయాల ఉంటాయి. ఇవన్నీ మొత్తం మీద ఆ నూతన దంపతుల దాంపత్యం చక్కగా సుఖసంతోషాలతో సాగాలనే!

అధర్వేదంలోని వివాహ మంత్రాలతో నిండియున్న 14-వ. కాండలోని రెండు అనువాదాలలోను సూర్యాచంద్రుల వివాహాక్రిమిం ఒక రూపంగా, చక్కటి కల్పనగా, వర్ణించబడి ఉంది. ఇది ఎంత కాలానికమైన చర్చన అయినా, వేదముఖ్య-వైదిక కవులు సాఫల్యమైనంతవరకు యథార్థ సంఘటింపనన్నీ వర్ణించినవారై నందున, వేదముక్కులను బట్టి ఆనాటి సాంఘికాచారాదులను గ్రహించినట్లే ఈ వివాహ విధులను సైతం మనం గ్రహించాలి. సూర్యుని పుత్రిక సూర్యా. సోమము అంటే కొందరు చంద్రుడన్నారు. మరి కొందరు స. + ఉమ అనే అర్థంలో శివుడు అన్నారు.

దేవతలందరూ ఈ వివాహంలో పాల్గొన్నారు. అధర్వచేదంలోని వివాహ సంస్కార క్రమం ఇట్లా ఉంది (14-1-1 నుండి 61 వరకు)

వధువు అందమైన వస్త్రాలను, ఉత్తరీయాన్నీ ధరించి, కండ్లకు రాటుక పెట్టుకొని, అర్థశిరోవేష్టనం దాల్చి తన సఖులు వెంటరాగా, అచ్చాదితమై ఉన్న రథంలో చూర్చుంచి భర్తయింటికి ప్రయాణమౌతుంది. కట్న రాసుకల రూపంలో ఆమె కీయబడిన ఆమె తాలూకు సంపద అంతా ఆమె వెంట వుంటుంది. పుట్టినింటి నుండి బయలుదేరేటప్పుడు ఈ భావాలకల మంత్రాలు వదువబడతాయి — భర్తలను దయగలిగిన సుహృద్భావంతో అర్చిస్తాను (సూర్యుడు లేదా పితరులలో ప్రభువుడు) నీకోసం ప్రార్థిస్తున్నాను. నేను ఈ వధువుకు ఇచ్చితినుండి — ఈ ముంటిని చివలివెళ్ళే స్వాతంత్ర్యాన్ని యిస్తున్నాను. కొమ్మనుండి పండును చేరు చేసినట్లుగా పితృగృహంనుండి నిన్ను చేరుచేస్తున్నాను; అంటే తప్ప పరిగృహం నుండి చేరుచేయటం లేదు సుమా! నేను ఈమెను భర్తయొక్క ఇంటిలో ప్రేమ అనే ముద్రమైన బంధనంతో బంధిస్తాను. మహిళాత్వమైన ఇంద్రుడు ఈమెకు ఐశ్వర్యాన్ని యిచ్చి, పుత్రులమధ్య సంతోషంతో ఉండేటట్లు చేయుగాక! సవిత్ర దేవుడు (సూర్యుడు, తండ్రి) ఏ మరణపాశంతో బంధించి ఉంచాడో ఆ మరణ పాశంనుండి (ప్రేమపాశంనుండి) ఈమెను ముక్తురాలిని చేస్తున్నాను. ఓ సుదతీ! సత్యస్వర్గంలో, సద్గుణ ప్రపంచంలో నీవు భర్తతోపాటు సుఖంగా ఉండు! భగవంతుడు (సూర్యుడు, శివుడు) నీ పాణిగ్రహణంలో నీకు మార్గాన్ని చూపుగాక! గృహానికి సామ్రాజ్యిని అవతానికై నీ భర్తయింటికి బయలుదేరు. నీవారితో, పరిజనులతో స్త్రీకి తగినట్లుగా మధురంగా మాట్లాడు.” అని.

పెండ్లినాడు మంత్రపూతమైన జలంతో వధువును స్నానం చేయిస్తారు. శిరో భూషణం ధరింపజేస్తారు (పాపటిబిళ్ళ). వేదమంత్రాలతో క్రొత్తవస్త్రాలను ధరింప జేస్తారు. తల్లి పుత్రికా వియోగంతో కంట నీరుపెడుతుంది. తరువాత వివాహ కర్మకాండ ప్రారంభమౌతుంది —

చూదేవియొక్క అంకానికి (ఒడికి) ప్రాతినిధ్యాన్ని వహిస్తున్నట్లుగా వధువును ఒక రాతిపై నిలబెడతారు (అశ్మారోహణం). పరుడు సముచితమైన మంత్రాలను పఠిస్తూ ఆమెపాణిని పట్టుకొని, ఆమెను పోషిస్తానని వాగ్దానం చేస్తాడు. తరువాత పరుడు వధువుకు వస్త్రాలను, ఆభరణాలను కానుకగా యిస్తాడు. వధువు, వాటిని ధరిస్తుంది. పరుడు ఆ విధంగా అలంకృతయైన వధువును చూచి ఆనందిస్తాడు.

పెమ్మట ధూతప్రేతాదుల్ని, దుష్టశత్రుల్ని నిరాకరించటం కోసం కొన్ని ప్రార్థనలు చేస్తారు. శుభాన్ని రాంక్షిస్తూ వివాహయాత్ర (ఊరేగింపు) ఆరంభమౌతుంది. ఈ యాత్రలో కొన్ని మంత్రాలను చదువుతారు. వాటి భావం యిట్లా ఉంటుంది — “ఈ వధువును, ఇంతకు భార్యని సోముడు, తరువాత గంధర్వుడు, పెమ్మట అగ్ని పతిగా ఉన్నారు. అంటే (పాతి రక్షతీతి పతిః) రక్షకులుగా ఉన్నారు. ఆమెను వరు సగా ఆ మువ్వరూ రక్షించి ఈ పరునికి ఇవ్వడు ఇచ్చారన్నమాట. తరువాత ఊరేగింపు పరుని యింటికి వస్తుంది. (అధర్వచేదం - 14.2-1 నుండి 71 చరకు సారాంశం).

పరుని యింటినుండి ధూతప్రేతాదుల్ని తోలివేసి ముందుగానే శుభ్రంచేసి ఉంటారు. అత్తవారింట్లో ప్రవేశించిన తరువాత వధువు తనకు రాసుకగా మచ్చిన ఉత్తరీయాన్ని ధరించి భర్తతోపాటు గృహాగ్ని కెదురుగా చూర్చుంటుంది. అక్కడ వ్యవభు చర్మంమీద, పరచిన చర్మలమీద చూర్చుండి భర్తతోపాటు అగ్నిని వూజిస్తుంది.

తరువాత వధువును ఈ విధంగా అశీర్వాదిస్తారు — “ఈ తల్లిఒడిలో అనేక రూపాలు కలిగిన శిశువును పుట్టదురుగాక! శుభలక్షణాలతో * రూడిన ఈమె. ఈ అగ్నియెదుట చూర్చుండి భర్తతోపాటు దేవతలను ఆరాధించుచుండు గాక! శుభలక్షణము క్తమై ఇంటిని పెంపొందించి, పోషించే ఈమె తన భర్తకోసం శుభకార్యాలు చేయుగాక అత్తకు, మామకు, భర్తకు, ఇంటిలోనున్న వారందరికి సంతోషాన్ని కలిగించుగాక! ఈమె శుభలక్షణ సంపన్న. మీరంతా రండి, ఈ సుమంగళిని చూడండి. ఐశ్వర్యాన్ని యివ్వండి. ఇక్కడ ఉన్నట్టి, శుభ్రకేశాలు కలిగినట్టి ముత్యవలైన పృథ్వీతీలు, యువతులు, పయోపృథ్వులు అంతా ఈమెను గౌరవిస్తున్నారు గదా! అయితే, ఇక మీరంతా మీ మీ ఇంట్లకు వెళ్ళండి” అని. (వివాహానికి సంఘానుమతి లభించిందన్నమాట)

అంతా వెళ్ళిపోయిన పెమ్మట భార్యభర్తల సమాగమం ఆరంభమౌతుంది. రాత్రికి వధువును పడకగదిలోనికి తీసికొని వెడతారు. పెంపూరులు ఒకరి నేత్రాలను ఒకరు అభిషిక్తం చేస్తారు. వధువు పరునికి మనుజాత మస్తాన్ని — మంత్రపూత మైన మస్తాన్ని — ధరింపజేస్తుంది. ఇరువురు ఏకశయ్యాగతులౌతారు. పెమ్మట పరుడు, స్త్రీని జాల్యంనుండి ఆవహించి ఉన్నట్టి విశ్వావసువు అనే గంధర్వుని తొలగి పొమ్మని, మంత్రాలతో అర్చిస్తాడు. తరువాత సత్సంతానాన్ని మచ్చే మంత్రాలను

చదివి సంగమిస్తారు. తనకు వీరులైన పుత్రుల్ని యివ్వవలసినదిగాను. పదిమంది పుత్రుల్ని ప్రసాదించవలసినదిగానూ, అగ్నిని ప్రార్థిస్తారు. పిమ్మట రాము ధరించిన వైవాహిక చస్త్రాలను పురోహితునికి యిచ్చిస్తారు — దుష్టగ్రహబాధలన్నీ వాటితోనే పోరాయని నవదంపతుల్ని పెద్దలు మంత్రాలతో ఆశీర్వదిస్తారు. చదుడు, భార్యకు ఈ దిగువ అర్థాన్నియిచ్చే మంత్రాలతో స్వాగతమిస్తాడు — “నేను పురుషుణ్ణి, నీవు స్త్రీవి. నేను ఆకాశాన్ని, నీవు భూమివి, నేను సామాన్ని, నీవు ఋక్కువు. ఈ విధంగా చునం కలిసి, ఉండാം. ఇక మనం మన పిల్లలకు తల్లిదండ్రులం కాదాలి” అని.

అంతకు ముందు ఋగ్వేద అధర్వచేద కాలినమైన వివాహానికి సంబంధించిన ఆచారాల్ని తెలుసుకొన్నాం. దీనినిబట్టి వైవాహిక కర్మకాండల్లో క్రమేపి మార్పు వచ్చినట్లు గోచరిస్తుంది. ఋగ్వేదంలోని వివాహసూక్తాన్నే అధర్వచేదంలో గ్రహించారు. కాని, ఋగ్వేదంలోని చిన్న సూక్తాన్ని అధర్వచేదంలో 64, 75 మంత్రాల గల రెండు సూక్తాలగా విపులీకరించినట్లు తెలుస్తుంది. ఇంతకు చెప్పినదాన్నిబట్టి మనం గ్రహించాల్సిన విషయాలు (1) కన్యయొక్క వివాహం కన్య యింటనే జరిగటం, (2) తండ్రియే కన్యాదానం చేయటం, (3) ఆడపెండ్లి వారి యింటి నుండి పెండ్లికొమార్తెను తీసికొని వరుని యింటికి వెళ్ళటం (4) పదిమంది పుత్రుల్ని యిమ్మన్న ప్రార్థన ఋగ్వేదంలో ఉంది. అధర్వచేదంలో ఆ ప్రార్థనలేదు (5) పడుపు యువతి అయివున్నది; పసిపిల్ల కాదు.

సూత్రరచనా కాలంలోని విధులు:

గృహ్య సూత్రాల్లో జాతకర్మ మొదలు గర్భాదాన పర్యంతం జరిగే 18 సంస్కారాలకు సంబంధించిన విధులు చెప్పబడ్డాయి. కర్మలనేవి శ్రుతిలక్షణము కలిపి, ఆచార లక్షణము కలిపి అని రెండు విధాలుగా ఉన్నాయి. యజ్ఞయాగాదులన్నీ ప్రత్యక్షంగా చేదాలపల్ల తెలుసుకోబడుతున్నాయి. వివాహం మొదలైన కర్మలన్నీ ఆచారంపల్ల తెలియబడుతున్నాయి. ఈ గృహ్యసూత్రాలనే స్మార్తసూత్రాలని కూడా అంటారు.

ఈ గృహ్యసూత్రాల్లో బోధాయన, అపస్తంబ, సత్యాషాఢ, ద్రాహ్మయజు, అగస్త్య, శాండిల్య, ఆశ్వలాయన, శాంభవ, రాత్యాయన గృహ్యసూత్రాలనే ఈ తొమ్మిదీ మిక్కిలి ప్రాచీనమైనవి. వైఖానస, శానకీయ, భరద్వాజ, అగ్నివైశ్య.

జైమినీయ, వాచూల, మాధ్యందిన, కాందిన్య, కాషీతకములనే తొమ్మిది గృహ్య సూత్రాలూ తరువాతవని అంటారు.

ఈ గృహ్యసూత్రాల్లో ఆశ్వలాయన, కాషీతక (శాంఖాయన) రాంభవ గృహ్యసూత్రాలు ఋగ్వేదానికి సంబంధించినవి — ఋగ్వ్యాఖీయాల.

గోఖిల, ఖాదిర గృహ్యసూత్రాదులు సామశాఖకు చెందినవి. ఇక కృష్ణయజు శాఖీయమైన గృహ్యసూత్రాల్లో ఆవస్తంబ, బౌధాయన గృహ్యసూత్రాలు తైత్తిరీయ శాఖకు చెందినవి. హిరణ్యకేశి, మానవ గృహ్యసూత్రాలు మైత్రాయణీయ శాఖకు చెందినవి.

ఈ క్లయజుర్వేదశాఖకు చెందిన వాటిల్లో పారస్కర గృహ్యసూత్రాలు ప్రసిద్ధమైనవి. కాశీకి గృహ్యసూత్రం అభర్వశాఖకు చెందినది కాబట్టి, ఆయావేదశాఖల ననుసరించేవారు, ఆ వేదశాఖల ఆధారంగా వచ్చిన గృహ్యసూత్రాలనే ప్రామాణికంగా గ్రహిస్తూ ఆచరిస్తున్నారు. ఆయా వేదశాఖలతోబాటు, ప్రాంతీయ భేదాలు కూడా ఈ గృహ్యసూత్రాల్లో రావవస్తాయి. మన దక్షిణదేశంలో, ముఖ్యంగా ఆంధ్రదేశంలో అన్ని చర్చాలలోనూ ఆవస్తంబ గృహ్యసూత్రాలే ప్రామాణికంగా పరిగణింపబడుతున్నాయి; అనుసరింపబడుతున్నాయి. బౌధాయన సూత్రాలు కూడా కొందరున్నారు. ఉత్తరదేశంలో పారస్కర, బౌధాయన గృహ్యసూత్రాలను అధికంగా అనుసరిస్తున్నట్లు తెలుస్తుంది. ఏ సూత్రాలను అనుసరించినా, ప్రధానమైన వైవాహిక విధులన్నింటిలోనూ పాటించబడ్డాయి. వరుసక్రమంలో మార్పులు ఉంటే ఉండవచ్చు. వేదకాలంలోలేని కొన్ని క్రొత్త వైవాహిక విధులు వీటిల్లో చోటు చేసుకున్నాయి. ఉదా॥ వేదకాలంలో లేని మధువర్కం, లాజహోమం, అశ్మాతోహణం, హృదయస్పర్శ, సప్తవది, ధ్రువదర్శనం, అరుంధతీ దర్శనం లాంటివి.

ఇందుకు కారణం ఏమంటే, వైదికకాలం తరువాత పురోహితులు ఆయా ప్రాంతాల్లో, స్థానికంగా ఉండే కొన్ని ఆచారాల్ని వివాహ కర్మకాండలో చేర్చాలని అనుకొని ఉంటారు. ఆ ప్రాంతీయ ఆచారాల్ని, పెద్దలు చెప్పిన వాటిని, ఆ విధుల్లో చేర్చటం అత్యాంతావశ్యకం అయిఉంటుంది. ఉదాహరణగా చెప్పాలంటే, ఈనాడు మనం వధూవరులచేత ఒకరికొకరికి పూలదండలు వేయిస్తున్నాం. ఇది

వైదిక విధివాకపోయినా, రాక్షసాచారమే అయినా అందరూ చేస్తున్న ఆచారం అయినందున కొంతవారానికి ఇది ఒక విధివాదం. పురోహితుడు ఈ దండలు పేయించకపోతే పెండ్లికి వచ్చినవారు ఊరుకోరు. ఈ విధంగా స్థానికమైన ఆచారాలు, చేతుకలు, ఈ విషయంలో చోటు చేసుకున్నాయి. అంటే, వైదిక సంత్రాలకు, లౌకిక తంత్రాలూ రెండూ కలిసినాయి. స్థానికమైన చేతుకలకు, తంత్రాలకు ఉదాహరణలుగా మనం చూపారులు తలుపువద్ద పేర్లుచెప్పటం, ఒక కంచంలో భోజనం చేయటం, మేజువాడలు, దందాడింపులు లాంటివి. ఇటువంటివన్నీ చేరటంవల్ల వివాహ కర్మరాంధ పెరిగిపోయింది. అపస్తంబ, ఆశ్వలాయనాది ఋత్రశారులంతా కూడా వివాహ సంస్కారంలో గ్రామీణ ఆచార వ్యవహారాలను, ఆయా కులాల ప్రాచీన పరంపరాగతమైన పుర్యాదలను, తప్పకుండా పాటించాలని నొక్కిచెప్పారు. ఆయా కులాలకు సంబంధించిన పృథ్వి శ్రీలను సంప్రదించి చేయమని కూడా చెప్పారు.

“త్రమ ఉక్తః స చ దేశాచార విశేనాను కర్తవ్యః”

(ప్రయోగరత్నం, నారాయణభట్ట కృతం)

“జనపద షర్మాన్ గ్రామధర్మాశ్చ వివాహే ప్రతీయాన్”

(నిర్ణయసింధు పూర్వభాగం - కమలాకరభట్ట)

“సర్వం గ్రంథానసాదృత్యాచారాను సరణమేవేచ్ఛా పరితోషార్థం యథా చారమపి ప్రయోగో లిఖ్యతే”

(సంస్కార కౌస్తుభం — అనంతదేవకృతం)

“గ్రామపవనం చ కుర్యుః” (పారస్కర గృహ్యసూత్రాలు 1-8-11)

“జనపద షర్మాః గ్రామధర్మాశ్చ వివాహే ప్రతీయాత్”

(ఆశ్వ. గృ.సూ. 1-5-1)

“అపృతాశ్చా శ్రీశ్చైః ప్రతీయేరన్”

(అప. గృ.సూ. 2-15)

“గ్రామశబ్దేన స్వకుం వృద్ధాః శ్రీయోఽభిధీయన్తే తాహి పూర్వపురుషై రనుష్ఠీయ మానం సదాచారం స్మరన్తి.”

(పార.గృ. సూత్రాలకు గదాధర టీక)

ఈ విధంగా గ్రామ ధర్మానికి, వృద్ధ వచనానికి, దేశాచారానికి ప్రాధాన్యత వచ్చిందనే విషయం మనం ముఖ్యంగా గమనించాలి. ఈనాడు పైరం ఈ మూడింటికి ఉన్న ప్రాధాన్యతను మనం అంగీకరించి తీరాల్సిందే! ఆ విధంగా సంస్కరించుకోవాల్సిందే! పురోహితులు నైతం కాలాన్నిబట్టి ఒచ్చిన మార్పుల్ని గుర్తించి, అనేక లౌకిక క్రియల్ని నైతం అంగీకరించి పేదోక్త విఘ్నతోటాటానికి చూచా స్థానాన్ని కల్పించారు, కల్పిస్తున్నారు. ఇటువంటి ప్రాంతీయము, పరంపరాగతము అయిన క్రియలే పేదోక్త విఘ్నకంటే అధిం ప్రాధాన్యత పడి స్తున్నాయని అన్నా, తప్పులేదు. వీటికి — ఈ లాంఛనాలకు, ఆచారాలకు ప్రతి స్మృతి ప్రమాణాలంటూ ఏవీ ఉండవు. కాబట్టి తమ కొమార్తె వివాహానికి రమ ఆచారంలోలేని లాంఛనాలు వగైరాలు. తమ కుమారుని వివాహంలో తప్పనిసరిగా పాటించాల్సిన విధులొకాయి. ఈ స్థానికాచారాలు, లాంఛనాలు వగైరాలలో ప్రజల విశ్వాసాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. అయితే, ప్రధానమైన పేదోక్త విఘ్న మాత్రం అవిచ్చిన్నంగా, పేదకాలంనుంచీ వస్తూనే ఉన్నాయి. మార్పులు చేర్పులు దేశకాలాన్నిబట్టి జరుగుతున్నాయి. పూర్వం, ద్వితీయాల్లో అయిదు లోజులపాటు జరిగే ఈ వివాహ కార్యకలాపం అందా క్రిమంగా, మూడులోజుల్లోకి దిగి, ఆ పిమ్మట మూడు పూటల్లోకి తగ్గి, ప్రస్తుతం ఒక్క పూటతో పూర్తి అయి పోవాలనే వద్దలితో ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది. పెండ్లిచారి మర్యాదలు వగైరాలు భరించ లేక తిరుపతిలాంటి పుణ్యక్షేత్రాల్లో కొద్ది గంటల్లో ఈ సంస్కారాల్ని ముగించు కొని రావటం చూచా పరిపాటిగా మారింది. వీనివల్ల బంధువుల చాకిడి; చారికి చేయాల్సిన మర్యాదలు, ఇంటిలోని చాకిరి, ఇతర ఖర్చులు చాలావరకు తగ్గుతాయి. దైవసన్నిధిలో చేశామనే తృప్తి ఉంటుంది. మర్యాదలు చేయలేదనే నిష్ఠూరాలూ ఉండవు. ఇంతకంటే కాస్త తక్కువస్థాయి కలదైనా, పట్టణాల్లో ఉండే కల్కల మండపాల్లో, కమ్యూనిటీ హాళ్ళలో, సత్రాల్లో చేయటం. వీనివల్ల చూచా పైన చెప్పిన సౌకర్యాలు కొంతవరకు ఉంటాయి. ఎత్తుడు సంసారం అనే సాను ఖాతితో చాలావరకు సద్దుకుపోతారు. ఇదే పోను పోను, కులాచారంగా, దేశాచారంగా, గ్రామాచారంగా మారినా మారవచ్చు. పుణ్యక్షేత్రంలో అమంశ్రక మైనా పాపం రాదు అనే భావం బలపడవచ్చు. అంటే సంఘమే తన ఆను చాలాన్నిబట్టి, ఆచారవ్యవహారాలను మార్చుకుంటుంది అనేందుకు ఇది నిదర్శనం కాదా?

ముఖ్యమైన రెండు మూడు గృహ్యసూత్రాల ననుసరించి చెప్పబడిన వైవాహిక విధున్ని గమనిస్తే హిందూ వైవాహిక విధుల్లోని ఏకత్వం మనకు గోచరిస్తుంది.

బౌద్ధాయన గృహ్యసూత్రాలు:

పారస్కర గృహ్యసూత్రాలు:

పరప్రేక్షణం

ఆర్ఘ్యం, మధుపర్కం

నాందీముఖం, బ్రాహ్మణభోజనం

వస్త్రపరిధానం

వివాహహోమం

సమంజనం

వరుడు వధువు ఇంటికి వెళ్ళటం

సమీక్షణం

సమీక్షణం

అగ్నిప్రదక్షిణ

పాణిగ్రహణం

వివాహహోమం

నస్తవది

లాజహోమం

ఆర్ఘ్యం, మధుపర్కం

పాణిగ్రహణం

అలంకరణం

అశ్మారోహణం

అదితి, అనుమతి, సరస్వతి.

స్త్రీ యశోగానం

సవిత ప్రజాపతిహోమాలు

అగ్నిప్రదక్షిణ

హృదయ స్పర్శ

శేష లాజహోమం

కర్ణజవం

నస్తవది

పాణిగ్రహణం

సూర్యదర్శనం

అగ్నిప్రదక్షిణ

హృదయస్పర్శ

అశ్మారోహణం

వృషచర్మంమీద చూర్చించుట

పునః అగ్నిప్రదక్షిణ

గ్రామవచనం

ప్రజాపత్య హోమం

ధ్రువదర్శనం

ఉద్వాహం, వీడ్కోలు

త్రిరాత్రవ్రతం

గృహప్రవేశం

అవసథ్యహోమం

వృషభచర్మంమీద చూర్చించుట

ఉద్వాహనం

ఘ్రువ, అరుంధతీ దర్శనం

చతుర్థీకర్మ

త్రిరాత్ర వ్రతం

స్థాలీపాకప్రేక్షణం

చతుర్థీకర్మ

గర్భాధానం

ఉపసంపేషనం

అపస్తంబ గృహ్యసూత్రాలు:

వరపూజ	సప్తపది
విఘ్నేశ్వరపూజ, పుణ్యాహవాచనం	అశ్వా రోహణం
రక్షబంధనం	(సన్నికల్లువై నెహ్యోతి)
యజ్ఞోపవీతధారణం	లాజహోమం
కన్యావరణం	ప్రవేశహోమం
మధువర్కం	ఘృషపర్కం మీద చూర్చించుట
మహాసంకల్పం	అరుంధతి దర్శనం
కన్యాదానం	ఆగ్నేయస్థాలీపాకం
చూరిక	గంధర్వ స్థాపనం
సమీక్షణం	తీరాత్ర వ్రతం
ముహూర్తం	నాందీ సమారాధనం
పథావరుల సంకల్పం	సచన్యం
కన్యతలపై కాడినుంచి నువ్వు	శేషహోమం
జలంతో అభిమంతించటం	సమంజనం, సమీక్షణం
మంగళసూత్రధారణ	సమాచేశనం
తలంబ్రాలు	కంకణమోచనం
బ్రహ్మగ్రంధి	నాకబిలి
ప్రధానహోమం	అప్పగింతలు

ఈ పట్టికలవల్ల మనకు దిగువ విషయాలు తెలుస్తున్నాయి.

1. గృహ్యసూత్ర రచనా కాలానికి అమలులోనున్న విధులను సూత్రకారులంతా గ్రహించి క్రమబద్ధం చేశారు.
2. ఏవైనా భేదాలనేవి కనిపిస్తే, అవి ఆయా పేదకాఖలను అనుసరించేవారు ఏర్పరచుకొన్నవే.
3. ఈ విధంగా ప్రతి పేదకాఖకు తనవైన కొన్ని గృహ్యసూత్రాలు ఉన్నాయి.
4. అన్నింటిలోను పేదలలోని ఋక్కులు గ్రహింపబడ్డాయి; ఆయా పేదవాహికా కాలాలనూ గ్రహించారు.

5. క్రమేణా వైవాహిక విధులు, కర్మకాండ పెరిగి అనేక మార్పులు, చేర్పులు జరిగాయి. ఉ॥ మధుసర్కం, లాజహోమం, అశ్మారోహణం, హృదయ స్పర్శ, ఆరుంధతీ దర్శనం లాంటివి.

6. సూత్రవచనా కాలానికి తరువాతి కాలంలో ఇంకా ఎక్కువ విధులు వచ్చి చేరాయి. పూర్వవిధుల్లో మార్పులూ జరిగాయి. వృద్ధ వచనానికి, గ్రామ వచనానికి, దేశాచారాలకు స్థానం కల్పింపబడ్డది.

7. ప్రస్తుత కాలంలో ఇంకా అనేకమైన ఆచారాలు, విధులు, వివాహ కర్మ కాండలో చోటు చేసుకొంటున్నాయి. కొన్ని ప్రాచీన విధులు యిప్పటికీ పోతున్నాయి.

8. ప్రముఖమైన విధులు అన్ని ప్రాంతాల్లోను, అన్ని గృహ్యసూత్రాల్లోను, అన్ని ప్రయోగ పద్ధతుల్లోను కనిపిస్తున్నందున మన భారతీయ ధార్మిక సామాజిక ఖావాలు పేదకాలం నుండి అవిచ్ఛిన్నంగా సాగివస్తున్నాయనే విషయం స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది.

9. అర్యసమాజం వారు ఆనుసరించే, శ్రీమద్దయానంద సరస్వతి ప్రణీతమైన “సంస్కార విధి” అనే గ్రంథంలోని వివాహ పద్ధతిలో ఋగ్వేద మంత్రాలతోపాటు, పాపస్కరగృహ్య సూత్రాలను కూడా గ్రహించారు. ఈవిధంగా ప్రధానాంశాలు అన్ని పద్ధతుల్లోనూ కనిపిస్తున్నాయి.

ఇప్పుడు మన దక్షిణదేశంలో, ముఖ్యంగా ఆంధ్రదేశంలో ఆచరింపబడుతున్న గృహ్యసూత్ర ప్రయోగపద్ధతి ఆపస్తంబ పద్ధతి. ఈ పద్ధతి ప్రకారం జరిగే వివాహ విధులు వీవిధంగా ఉంటాయో స్థూలంగా తెలుసుకుందాం.

ప్రధానం:

నిశ్చయతాంబూలం — వాగ్దానం — అని చూచా చ్యవహరిస్తారు. కొంత మంది లగ్నపత్రికలు యిచ్చిపుచ్చుకోవటం, తాంబూలాలు పుచ్చుకోవటం అని చూచా అంటారు. వధూవరులు ఒకరి కొకరు నచ్చటం, కట్నకానుకలు నచ్చటం అయిన ఎమ్మట. వధూవరుల తల్లిదండ్రులు ఒక మంచిరోజున వివాహ నిశ్చయానికి సాక్ష్యంగా పెద్దలు, పురోహితుల సమక్షంలో ముహూర్త నిర్ణయించేసి, లగ్న పత్రికలను తాంబూలాలను వరస్పరం యిచ్చి పుచ్చుకొంటారు. ఆహూతులకు, పెద్దలకు

రాంబాలాల్ చెప్తారు. పరునికి రిట్నంగా నిచ్చయం చేసుకొన్న సామ్యులో కొంత భాగం అడ్వాన్సుగా యివ్వటం. వధువుకు ముచ్చటించిన సగలకొరకు అడ్వాన్సుగా కొంత సొమ్ము యివ్వటం జరుగుతుంది. కొన్ని కులాల్లో పరుని యింటి సభ్యులందరికి వస్త్రాల్ని యివ్వడం ఆచారంగా ఉంది. ఇవి వివాహముల యింట్లలో ఎక్కడైనా జరుగవచ్చు. ఈ నిశ్చయ తాంబూలాల్ బుచ్చుకొన్న పిమ్మట ఇరువజెలవారూ మాట తప్పకుండా నిరచి ఉండాలి. కొందెం యించుమించుగా వివాహం జరిగినట్లే పరిగణిస్తారు — వివాహవిధులు మాత్రమే ముగిసి ఉంటాయి. ముగిసారైనాటికి, పరుని వక్షంపారు విధువుకున్న గ్రామానికి లేదా వివాహం జరిగే చోటుకు తరలి వస్తారు. ఈ ప్రధాన మనెడి మన దక్షిణదేశంలో జరిగినంత కట్టుదిట్టంగా ఉత్తర దేశంలో ఎప్పుట్లాగా కనిపించదు.

పరపూజ:

కన్యాదాత రెండు బిందెలతో పానకం, బాడాప్రద్యాల తీసికొని విడివిడి వస్తాడు. దీనినే పానకం కావని అంటారు. అవిట పరుని, అతని తల్లిదండ్రులను పూజించి వారి పానకం యిస్తారు. ఆ బిందెలను వారికే యిచ్చివేస్తారు. పెండ్లి తగాదాలు, మనోహరిన్మాదులు యిక్కడనుండే ప్రారంభం (హజా బిందెలు ఇత్తడి చీర, చిన్నపానీ, స్త్రీయిరావనీ పేటీలు) కొందరు కలవారు పెండి బిందెలు యిచ్చేటట్లు ముందే ఒప్పుండుం కుదుర్చుకుంటారు.

మంగళస్నానాలు:

పహులులు మంగళస్నానాలు చేస్తారు. కన్యాదాత హవా అప్పింగన స్నానం చేస్తాడు. ఇక్కడనుండే వివాహవిధులు యథార్థంగా ఆరంభమౌతాయి. పహువుచేత గోరూజ చేయిస్తారు. పరునిచేత సరస్వతీపూజ చేయిస్తారు.

కన్యావరణాలు:

పరుడు: “మధుర్థం కన్యాం వృణోష్యం” అని. తనకోసం కన్యను సరించి వలసినదిగా నిలుగును మంచి హృదయం కలవారిని, మిత్రులను ఉభయపక్షాలవారి మేలునుకోరే చెడ్డలను, బ్రాహ్మణులను కన్యవద్దకు పంపుతాడు. వీరికి మార్గస్వయానికై దక్షిణగా కొంత ధనం ఇస్తాడు. దారిలో తామర కొలనులు మీకు సుఖాన్ని కలిగించుగాక; అని ప్రార్థించి దారిని పంపుతాడు. ఈ విధంగా యిచ్చే సదక్షిణాకమైన తాంబూలాలనే కన్యావరణాలు అంటారు. వారు పహువుయొక్క తండ్రియొద్దకుపోయి,

పరునియొక్క గోత్ర ప్రసారాన్ని పెట్టించి చెబుతారు. పిమ్మట “ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం వృణీమహే” ఇట్టి కులగోత్రాదులు కలిగిన పరునికోసం, ధర్మకార్య నిర్వహణ కోసం, సంతానం కోసం మీ కన్యను పరిస్తున్నాను (వృణీధ్వం తస్మై దాస్యామి) అని మూడుసార్లు వాగ్దానం చేస్తాడు. దీనినే కొన్ని ప్రాంతాలవారు ‘వాగ్దానం’ అని అంటారు. ఇక్కడ ఉభయంల గోత్రప్రసారాన్ని మూడుసార్లు చెబుతారు. సభాసదులందరికీ వధూవరుల పూర్తివివరాలు తెలుస్తాయన్న మాట.

మధువర్క్రము:

అతిథికి అర్ఘ్యపాద్యాదులు, మధువర్క్రం (పెరుగు, నెయ్యి, తేనె ఈ మూడింటిని కలిపి) యిస్తారు. పరునిచేత మధువర్క్రం ప్రాశనం చేయించి, సూతన వస్త్రాలు యిస్తారు. క్రమంగా ఈ సూతన వస్త్రాలనే మధువర్క్రాలు అనటం ఆచారమైంది.

యజ్ఞోపవీతధారణం:

తరువాత “ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం స్త్రీయ మువ్వహే” ధర్మకార్యాలకోసం, సంతానంకోసం, సంపదకోసం ఈ స్త్రీని వివాహమాడుతున్నాను అని వరుడు ఫలికి. నివాహంగాలలో ఒకటైన రెండవ యజ్ఞోపవీతాన్ని వేసుకోవటానికి సంకల్పం చేస్తాడు. మామూలుగా ఈ రెండవ యజ్ఞోపవీతాన్ని, దీనితోపాటు వెండితో తయారు చేసిన యజ్ఞోపవీతాన్నీ టూదా, కన్యాదాత, ఆతని భార్య వరునికి వేస్తారు. గార్హస్థ్యంలో చేసే ప్రతి కార్యమూ ఒక యజ్ఞమే! ఈ యజ్ఞాలను దీక్షగా ఆచరించటానికై ఈ ఉపవీతాన్ని — జంఘ్యాన్ని ధరిస్తారు.

మహాసంకల్పం:

కన్యాదానానికి ముందుగా కన్యాదాత ఆచమనంచేసి యీ మహాసంకల్పాన్ని చెప్పాలి. కన్యాదాత బదులు పురోహితుడే చెబుతున్నాడు. ఈ మహాసంకల్పం విన సౌంధ్యంగా ఉంటుంది. ఈ సృష్టిలోని లోకాలలోకాలను గూర్చి, అవతారపురుషులను గూర్చిన ప్రశంస, కాలచక్రంలో గడచిపోయిన యుగాలను గూర్చిన వివరాలు ఎన్నో ఉంటాయి. చివరలో ఫలానా వారం, ఫలానా తిథివాడు తన పదితరాల పితృదేవతలకు శాశ్వత బ్రహ్మలోక సిద్ధికోసం, లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుడైన పరునికి ఈ కన్యను దానంచేస్తున్నానని సంకల్పంచేస్తాడు. పిమ్మట వధువుకు సూతన వస్త్రాలు ఇస్తారు.

కన్యాదానం:

తరువాత, వరుని పూజించి, రాళ్ళు కదిగి ఈ సువర్ణ ఆభరణభూషితయైన కన్యను ధానం చేస్తున్నాను అని యిరువురి గోత్రప్రవరలు చదివి 'నీకు ధర్మార్థ సిద్ధికోసం, సంతానంకోసం కన్యను యిస్తున్నాను' అని కన్యచేతిలో దక్షిణతో చూచిన, చందన తాంబూలాలు ఉంచి ఉదకంపోసి, వరుని దోసిట్లో పోయిస్తాడు. పిమ్మట యథాశక్తి దక్షిణ యిస్తాడు. (ఈ దక్షిణయే కట్నం రూపంబాల్సి పమా జానికి ఛరించలేనట్టి పాపంగా తయారైంది) పిమ్మట కన్యాదాత, వరునితో — 'ధర్మార్థ రామేషు త్వయైషా నాతిచరితవ్యా' ధర్మార్థకామాలయందు, పుణ్యధామ్యల్లో అదాయ వ్యయాల్లో ఈ చిన్మయైక్కు మాటను నీవు అతిక్రమించవద్దు (ఈమె మాటను ఉపేక్షించ వద్దు) అని అంటాడు. వరుడు దీనికి సమాధానంగా "నాతి చరామి" అతిక్రమించను, అని మూడుసార్లు ప్రతిజ్ఞ చేస్తాడు. పిమ్మట చూర్ణిక, మంగళాష్టకాలు చదువుతారు.

సుముహూర్తం:

సుముహూర్తంలో వధూపరుల తలమీద నున్న దర్పల ముడిమీద జీలకఱ్ఱ, బెల్లము, ఉసిరిక పప్పు కలిపిన ముద్దను ఉంచుతారు. ఈ సుముహూర్త సమయంలో అడ్డుగానున్న తెరను తొలగిస్తారు. వరుడు కన్యను చూస్తాడు. "ఓ వరుణాడా! ఈమెకు సోదరులను చంపనట్టి (ఎల్లకాలము సభ్రాతృకంగా ఉండుటకు లక్ష్యిని ఇమ్ము; ఓ ఇంద్రుడా! నీవు ఈమెకు పుత్రులను చంపనట్టి (ఎల్లకాలము సపుత్రకంగా ఉండేటట్లు) లక్ష్యిని ఇమ్ము; ఓ నవితా! ఈమెకు సమస్త లక్ష్మీలను ఇమ్ము;" అని వరుడు జపిస్తాడు. పిమ్మట వధూపరులు ఆయువు, పెర్చున్ను, యశస్సు, బలియు అభిషృద్ధి కావాలనే తలంపుతో, కర్మలు చేద్దామని, మంచి సంతానాన్ని పొందాలని చేస్తారు.

స్వర్ణ జలాభి మంత్రణం:

బండికాడియందలి రంధ్రంలో బంగారమునుండి కన్యతలపై నుంచిన దర్పలంతో చేసిన చుట్టనుంచి, ఆ రాతిరంధ్రంగుండా నీరుపోసి ఆ నీటితో వధువును అభిషేకిస్తారు. ఈ జలం పవిత్రమైనవి, పాపాన్ని పోగొట్టేవి. దంపతులకు సుఖకరమైనవి, కల్యాణకారకములని ఆర్థంపచ్చే మంత్రాలు చదువుతారు.

ఈ సందర్భంలో చెప్పుకొనే ఒక కథ — అపాల అనే ప్రీతి కుమ్మరోగం ఉంది. ఆమె ఇంద్రుని పూజిస్తూ ఉండేది. ఒకరోజున ఆమె స్నానానికి వెళ్ళి,

సదిలోపం కొట్టుకొనిపోతూ, సోమలత ఆ ప్రవాహంలో కొట్టుకొని రావడం చూచి. ఆ లతను కొరికి ఆ సోమరసాన్ని ఇంద్రునికి అర్పించింది. అది త్రాగిన ఇంద్రుడు తన రథము కాచియొక్క రంధ్రములనుండి నీటిని వెడలించి వాటితో ఆమెను అభిషేకించి సూర్యతేజస్సు కలదానినిగా చేశాడు. అట్లాగే. ఇంద్రుడు ఈ పడుపును చర్చును కలదానినిగా చేయమని పరుల ప్రార్థిస్తాడు.

యోక్త్యబంధనం:

పరులు చర్చులలో పేనిన త్రాటిని పడుపు మొలకు కడతాడు.

మంగళ సూత్రము:

పిమ్మట ముత్తైదువులు చీపాం వెలిగించి తెచ్చిన తలంబ్రాల వియ్యంఘ్రింపంగళసూత్రాలను ఉంచి హరించటం. ఆ సూత్రాలను ముత్తైదువల కింతాలకు అనించి యిష్టగా పరులు వధువు మెడలో ఆ సూత్రాలను కడతాడు — “ఓ సాధాగ్నీ! నా జీవనానికి చిహ్నమైన ఈ మంగళసూత్రాన్ని నీ కింతాన కట్టుతున్నాను. నీవు మారేండ్లు జీవించు” అనే అర్థం వచ్చే శ్లోకం పదుపుతూ మంగల్యాన్ని కడతాడు. కుంకుమతో ఆముడిని పూజిస్తాడు. మంగల్య ధారణం అనేది పేదాలలోగాని. గృహ్యసూత్రాలలోగాని చెప్పలేదు. అట్లాగే తలంబ్రాలు, పాణిగ్రహణాంగమైన రక్షబంధనం అనేవి ఆపస్తంబాచి సూత్రకారులు చెప్పకపోయినా దేశాచారాన్ని అనుసరించి ఈ విధులు జరుగుతున్నాయి. అంతేకాదు, వివాహంలో మంగల్య ధారణం, తలంబ్రాలు అనేవి ప్రధాన విధులుగా భావించబడుతున్నాయి.

తలబ్రాలు రక్షబంధనం:

తరువాత పరూషరులు. సంతాన పృద్ధిని. పాపవంతుల నమృద్ధిని, యజ్ఞసమ్మద్ధిని, ధనసమ్మద్ధిని కోరి ఒకరిపై నొకరు తలంబ్రాల పోసుకోవటం ఆచారంగా వస్తున్నది. తరువాత పాణిగ్రహణాంగమైన రక్షబంధనం కార్యక్రమం నిర్వహిస్తారు.

ప్రధాన హోమం:

ఇక్కడినుండి పరూషరులు హోమోదీకారము నిర్వహించటం ఆరంభమౌతుంది. పరుడు వధువును గృహ్యగ్నికి ఏదురుగా తీసికొని వస్తాడు. ఈ దిగువ అర్థం వచ్చే ఋగ్వేదమంత్రాలలో పరూహృదయాన్ని ఆధిపంతిస్తాడు — “చిన్ను తనంలో నిన్ను ముందుగా పోషించు పత్నిరూపంలో పొందాడు. పిమ్మట గంధ

ర్వుడు, అగ్ని, నిన్ను పత్ని రూపంలో పొందారు. మనుష్యుడైన నేను నాల్గవ వాడను. సోమడు నిన్ను గంధర్వునికి, గంధర్వుడు అగ్నికి, అగ్ని ఐశ్వర్యం కోసం. పుత్రులకోసం నిన్ను నాకు యిచ్చాడు” అని.

సోమడు, ఈ మంత్రాలను ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించాడు—“రామభోగేచ్ఛ మంత్రా అంటుంటుంది సమయంలో సోమడు. ఆ రామేచ్ఛ అరంభమయ్యే సమయంలో గంధర్వుడు ఆమెను గ్రహించి, వివాహసమయంలో అగ్నికి ఈయగా, అగ్ని ఈ మనుష్యునికి (పరునికి) యిస్తున్నాడు” అని. అంటే, రామభోగేచ్ఛ విరసించిన పిమ్మట, సమస్త శక్తులు హూర్తి వివాహాన్ని పొందిన పిమ్మట ఐశ్వర్యం కోసం, సంతానం కోసం, అగ్ని మానవునికి యిస్తున్నాడు.

స్మృతులు దీనినే మంత్రా బాగా స్పష్టం చేశాయి. శ్రీని ముందుగా సోమ నూర్చాగ్నులు అనుభవించి, పిమ్మట మనుష్యునికి యిస్తున్నారు. అంటే సోమడు కన్యకు పవిత్రతను, గంధర్వుడు వాక్కును, అగ్ని సర్వమేధర్మాన్ని యిస్తున్నారు. కాబట్టి శ్రీలయొక్క పవిత్రతకు ఏమీ రోటు రాదు. ఆ పవిత్రత ఎల్లప్పుడూ ఉంటుంది.

సోమడు సస్యాధిపతి. మనస్సుకు కూడా అధిపతి. కాబట్టి చంద్రుడే ముందుగా కన్యను ఆవహించి, శారీరక మానసిక సౌందర్యాన్ని యిస్తాడు. గంధర్వుడు సౌందర్యానికి ప్రతీక. కాబట్టి కన్యకు శరీర సౌందర్యాన్ని, తావత్కాన్ని యిస్తాడు. వాక్కులో మామూర్త్యాన్ని యిస్తాడు. అగ్నితత్త్వం అనందాన్ని, రామస్థి ప్రకౌపింపజేసి రజస్సు ఉత్పన్నం అవటానికి కారణం అవుతుంది. అప్పుడు శ్రీ హూర్తిగా ప్రజనన సామర్థ్యాన్ని పొందుతుంది. ఆ సమయంలో అగ్ని మానవునికి అర్పిస్తున్నాడు. చేరు చేరు దేవతలు చేరు చేరు గుణాలకు, శారీరక క్రియా సామర్థ్యాలకు కారకులని మన హిందువుల నమ్మకం.

పాణిగ్రహణం:

పరుడు, పశువుయొక్క తిరగచేసి ఉన్న కుడి అరచేతిని, తన బోర్లించిన కుడి అరచేతితో ఈ దిగువ అర్థంపచ్చే మంత్రాలను చదువుతూ పట్టుకొంటాడు — “నేను సాక్షాగ్యం కోసం నీ పాణిని గ్రహిస్తున్నాను. భర్తనైన నాతోపాటు దీర్ఘాయువును పొందు. భగుడు, విష్ణువు. అర్యముడు, పురణి అనే దేవతల నిన్ను నాకు గార్హ పత్యంకోసం యిచ్చారు. కాబట్టి నీవు నా యింటి యందు శాసనం

చెయ్యి!” అని. ఇట్లా పాణిగ్రహణం చేసేటప్పుడు, స్త్రీసంతానాన్ని కోరితే బొటనపై మిసినా మిగతా ప్రేళ్ళను పట్టుకోవాలి. పురుషసంతానం కోరితే, బొటనపైలిమిది రోమాలు పైకి ఉండునట్లుగా వధువు చేతిని పట్టుకోవాలి.

సప్తపది:

ఏమ్మట వరుడు తనతోపాటు వధువును అగ్నిహోత్రానికి ఉత్తర దిక్కున కుడితాలుతో తూర్పుకుగాని, ఉత్తరానికిగాని, ఈ దిగున అర్థంవచ్చే మంత్రాలు చదువుతూ నడిపించాలి. “ఐశ్వరం కోసం (అన్నంకోసం) మొదటి అడుగు ఊర్జం (బలము, శక్తి)కోసం రెండవ అడుగు, వ్రతంకోసం మూడవ అడుగు ఆయువుకోసం వాల్గవ అడుగు, పశువులకోసం అయిదవ అడుగు, ముత్యపులకోసం ఆరవ అడుగు, ఓ సఖీ! నాతోడి సఖ్యతకోసం ఏడవ అడుగు అగుగాక! ఈ విధంగా నాకు అనుద్రతపుకమ్ము!” అని.

వివాహ విధుల్లో ఈ సప్తపది అత్యంత ప్రధానమైన విధి. ఈ సప్తపది అనే విధి జరిగిరేనే తప్ప వివాహం అయినట్లు పరిగణింపబడదు. ఈ సప్తపది అయినప్పుడే స్త్రీకి తన పుట్టిన ఇంటి పేరు, గోత్రము వగైరాలు పోయి, భర్త యింటిపేరు, గోత్రము వగైరాలు వస్తాయి —

“స్వగోత్రాద్రభశ్యతేనారీ వివాహాత్ సప్తమే పదే.” (యా.స్కం. 1-78)

“పాణిగ్రహణ మంత్రాస్తు నియతం దారలక్షణమ్

తేషాం నిష్ఠాతు విజ్ఞేయా వివాహాత్ సప్తమే పదే.” (మనుస్మృతి-9-70)

అందుచేతనే హిందూ వివాహ చట్టరీత్యా కూడా సప్తపది అయిరేనే తప్ప వివాహం జరిగినట్లుకాదు — సప్తపది అయితేనే వివాహం చట్టరీత్యా చెల్లుతుంది. ఈ విషయమే యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-84) లో —

“నోదకేన స వాచా వాకన్యాయాః పతిరుచ్యతే

గ్రహణ సంస్కారాత్ పతిత్వం సప్తమేపదే.” అని చెప్పబడ్డది.

వరుడు — “సఖీ! ఏడడుగులు నడచిన మనం సఖుల మయ్యెదము గాక, నీ స్నేహంతో నేను పెంపొందుతాను. నీ స్నేహమును వదలను. మనము కలిసి ఉండి, కర్తవ్యాలను నిశ్చయించుకొందము గాక! పరస్పరం ప్రేమకలిగి ఉండుము గాక!” అని అంటాడు. ఇంతటితో ఇరువురూ సఖులౌతారు.

అశ్మారోహణము — సన్నికల్లు నెక్కుట:

అగ్నిహోత్రానికి ఉత్తర దిక్కున డాటెని (సన్నికల్లును) ఉంచుదురు. భర్త ఆదేశాన్ని పొంది వధువు తన కాలిని ఆ సన్నికల్లుపై ఉంచుతుంది. వరుడు ఈ అర్థాన్ని యిచ్చే మంత్రాలు చదువుతాడు — “నీవు ఈ తాతిపై నెక్కి, దాయవలె ధృఢంగా ఉండు, స్థిరంగా ఉండు. శత్రువులను నీ పాదాలతో త్రొక్కి అణచి వెయ్యి” అని. ఇది శత్రుదమన శక్తికి, అటువంటి వార్ధ్యానికి ప్రతీతి.

లాజ హోమం:

తరువాత వధువుచేత భర్తకు దీర్ఘాయువును కోరుతూ, సంతానాన్ని కోరుతూ. పేలాలను హోమం చేస్తున్నారు. పిమ్మట వధూవరులు అగ్నిప్రవక్షిం చేస్తారు. తరువాత వధువు మొలకుకట్టిన యోక్కాన్ని విప్పతారు.

ప్రవేశ హోమం — అరుంధతీ దర్శనం:

వరుడు, వధూగృహము నుండి తన యింటికి (విడిదికి) వధువును తిపికొని వస్తూ దిగువ అర్థాన్ని యిచ్చే ఋక్కులలో ఆఖిమంతిస్తాడు — “శ్రేష్ఠమైన రథాన్ని ఎక్కి, నిన్ను ఎదుర్కొనే వారిని పారద్రోలుము. భర్తనైన నాచేత శిరసావహింప జేసే దానివికమ్ము. సంతానంతో పదవదైన విరాట్చందస్సువలె పదిమంది పుత్రులతో విరాజిల్లు. అత్తమామలకు, ఇంటికి రాజీవికమ్ము. మఱిదులకు; కోడండ్రకు సంతానానికి, భనానికి, భర్తనైన నాకు, నా తోబుట్టువులకు యజమానురాలవుకమ్ము” అని. పిమ్మట వధూవరులు వృషభ చర్మంమీద ఉత్తర వరుడుగా కూర్చుంటారు (ఇప్పుడు చర్మాన్ని వాడటంలేదు) తరువాత వధువుచేత గృహమున ముందుగా కుడి కాలు పెట్టిస్తారు. ఆ పిమ్మట అజ్ఞాహుతులిస్తారు. మగపిల్లలను మాత్రమే కని, అందరు క్షేమంగా ఉన్న యిల్లాలి కుమారుని ఒకనిని వధూవరులమధ్య, వధువు ఒడిలో కూర్చుండబెడతారు. (పుత్రసంతానాన్ని ఆకాంక్షిస్తూ) పిమ్మట గంధర్వ ప్రతిష్ఠ చేస్తారు. ఆ తరువాత ద్రువుని, అరుంధతీ నక్షత్రాన్ని చూచిస్తారు. నక్షత్ర దర్శనం ఆయ్యేంతవరకు మోసంగా ఉండాలి.

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము:

పెండ్లికొమ్మారై చేత దాన్యం దంపింపటం, బియ్యం పెగ్గెరాలు చేయించి, వరుడే అన్నాన్ని ఒక చిన్నగిన్నెలో వైదికాగ్ని మీదనే వండి హోమం చేస్తాడు.

అతడు పెండ్లి చేసుకొని గృహస్థుడైనాడు రాబట్టి అలిథి అభ్యాగతులను పోషించటానికై పుష్పచేత పంటచేయిస్తాడన్నమాట. ఈ హోమం చేయించే సమయంలో పెండ్లి భర్తను అనుకొనే ఉంటుంది. ఈ సమయంలోనే వ్యవభద్రానం చేస్తారు (ఇది ఇప్పటికాదు లో లేదు)

త్రైరాత్రవ్రతం:

ఒక ఉండానికి సూత్రం కట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠ చేస్తారు. అగ్నితోబాటు, విశ్వాపసునే గంధర్వుని పూజిస్తూ దంపతులదండాన్ని తమ మధ్యనుంచుకొని “మమ్ము అన్యోన్య ప్రేమ కలవారినిగా చేయ”మని ప్రార్థిస్తారు. ఈ విధంగా మూడు అహోరాత్రాల గంధర్వుడు ఆ దండాన్ని ఆవహించి ఉంటాడని విశ్వాసం. ఈ మూడు అహోరాత్రాల దంపతులు బ్రహ్మచర్యాన్ని పూని, నేలమీద పరుంవటం, ఉప్పు వారంలేని ఛోజనం చేయటం జరుగుతుంది. మూడవరోజున నాందీసమారాధనం చేస్తారు.

సదస్యం:

మహాగణాధిపతి పూజ, ఇంద్రాది అష్టదిక్పాలక పూజ, మహాసంస్కృతి పూజ, చేస్తారు. ఉభయపక్షముల పురోహితులకు వరస్పరం దక్షిణతో కూడిన తాంబూలాలిస్తున్నారు. సభాపతిని దక్షిణతాంబూలాలతో పూజిస్తారు. సభలోనున్న విద్వాంసులందరిని దక్షిణ తాంబూలాలతో అర్పించి వారి ఆశీర్వాచనాన్ని పొందుతారు.

కంకణ విమోచనం:

పదూచరుల చేతికి ఉన్న కంకణాలను విప్పతారు.

శేష హోమం:

నాగ్గవరోజున రెండు జాములు దాటిన తరువాత గంధర్వ పూజచేసి, దండానికి కట్టిన త్రాటిని విప్పి, తడిసి పదలిపేస్తారు. తరువాత శేషహోమం చేస్తారు. పిమ్మట పదూచరులు ఒకరినొకరు చూడటం — సమీక్షణం. ఆ పిమ్మట, వరస్పరం పదూచరులు శేషించి ఉన్న నేతితో హృదయాలను తాకటం (హృదయస్పర్శ) తరువాత సమాచేశన కిర్మ.

నాకబలి:

దీనిని ముత్తైదువల నడిగి చేయించి సూత్రవారులు అన్నారు. విడిదికి వెళ్ళి ఆచారం తెచ్చిన మధుపర్కాలను ధరించి, అలకసాగిస్తారు. పిమ్మట, తోడిఅల్లునికి,

వరుడు మరదలుమాడ యిస్తాడు. నలుగురు ముత్తైదువు 33 దీపాలు గల పెళ్ళెంతో ముందు నడుస్తూండగా, అందరికి ముందు వసంతతో పురోహితుడు వారి చూపు తూండగా, అలంకరించి ఉంచిన ప్రోలు చద్దకు వస్తారు. మూడు ప్రదక్షిణలు చేస్తారు. తరువాత దంపతులు చేతులు కదిగి కిండ్లు చుడుచుకొని విఘ్నేశ్వర పూజ, కీలలోహితపూజ, గోరీపూజ చేసి పులగం పై చెప్పింగా పెట్టి పడుపుకు పదురుగా నిలిచి వరుడు ఆమె మెడలో నల్లపూసలు కడతాడు. ఈ సమయంలోనే పడుపుకు వరునిరపు వారిచ్చే నగలను ఇస్తారు.

తరువాత వెండి, బంగారు ఆభరణాలు పెంటిని ఒక నీళ్ళబిందెలో చేసి ఒక్క మారుగా వధూవరులను తీయడంబారు. ఆ ఆభరణాలను అంటిన నీటితో పురోహితుడు వారిని అభిషంభిస్తాడు. అప్పగింతలు అయిన పిమ్మట విడివిడిలో గృహ ప్రవేశం, ఆశీర్వాచనం, ఇట్లా వివాహవిధులు శాస్త్రీగావించుకొని, పడుపును తీసికొని వరుడు తనయింటికి ప్రయాణమౌతాడు.

(ఈ వివాహ విధులు గృహ్య సూత్ర భేదాలనుబట్టి, ప్రాంతీయ ఆచారాలను బట్టి, వారి వారి కులసంప్రదాయాలనుబట్టి ముందువెనుకలుగా జరగవచ్చు. కొన్ని ఆచారాలు లోపించవచ్చు. కొన్ని అధికంగా ఉండవచ్చు; అని గ్రహించాలి)

మూడవ అధ్యాయం

గార్హస్థ్యం — వైవాహిక జీవనం

ఆశ్రమ చతుష్టయంలో గార్హస్థ్యం ఉత్తమమైనదని మన శాస్త్రాల్లో చెప్పబడినది. మిగతా మూడు ఆశ్రమాలకు (బ్రహ్మచర్యం, వానప్రస్థం, సన్యాసాశ్రమం) గార్హస్థ్యం మనేది ఆచారం కాబట్టి: గృహస్థుడు ఈ మూడు ఆశ్రమాలవారిని పోషిస్తూ వారివారి ధర్మాలను అనుష్ఠించటంలో సాయపడాలన్నమాట. సమాజం ధర్మమార్గంలో నడవటానికి వైతం గార్హస్థ్యమే ప్రధాన సాధనం.

పూర్వకాలంలో వివాహానికి ఆదర్శం, ధర్మాచరణం, సంతానప్రాప్తి, సమాజ శ్రేయస్సుగా ఉండేది. అంటే, దేవతా పితృపూజలు, లలిత అభ్యాసగత సేవలు, దానధర్మాలు, ధర్మం తప్పకుండా ఆర్థసంపాదనం, తద్వారా కామప్రాప్తి, వంశం అవి చ్ఛిన్నంగా సాగటానికై సంతానాన్ని పొందటం, ఆ సంతానాన్ని ఉత్తమపౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం. అధ్యాపన కృషివాణిజ్య దేశరక్షణాదుల్లో పాల్గొని ఈవిధంగా సమాజానికి తనవంతు సేవచేయటం గృహస్థయొక్క ఆదర్శంగా ఉండేది. ఇందుకోసమే సహధర్మిచారిణి అవసరం అయ్యేది. ఇరువురూ కలిసి ఏక మనస్కృతతో, ఏక శరీరులుగా ధర్మాన్ని నిర్వహించేవారు.

వివాహం - సంతోషకారకం:

వెనుకటి రోజుల్లో వివాహం అయిదు రోజులు జరిగేది. వివాహ సంస్కార మనేది వధూవరులకేకాక వారి బంధువర్గానికి, స్నేహితులకు కూడా ఆనందాన్ని కలిగించే సంఘటన. బంధుమిత్రులంతా ఒకచోటు చేరి, తమ బాంధవ్యాన్ని నెమరు వేసుకొనే శుభసమయం. వావివరుసలతో ఒకరినొకరు పలకరించుకొంటూ, చేశాకోశాలతో, సరదాలతో, వినోదాలతో గడిపే సమయం. భోజనాలపద్ద, ఇతర సమయాలలోనూ చూడా. పరియాచరాలతో, ప్యంగ్యోక్తులతో ఆనందించే సమయం. క్రొత్త బాంధవ్యాన్ని ఆహ్వానించి తమలో కలుపుకొనే సమయం. క్రొత్త దంపతుల్ని పెద్దవారితో సమానంగా సమాజంలోకి ఆహ్వానించే సమయం. ఈ విధమైన ఆనందమయ వాతావరణాన్ని కల్పించి ఆనందించటంలో మనకుంటే మన పూర్వీక రసితులని అనాలి. వారి హృదయాలకు ఈనాటిలాగా ఎక్కువ మాలిన్యం అంటలేదు.

ఈనాటి వారిలో కంటే స్వార్థభావం చాలా తక్కువ. వివాహానికి పదిరోజులు ముందే దగ్గర బంధువులు రావటం, ఇరుగుపొరుగు వారంతా వచ్చి వివాహసన్నాహాలు చేయటంలో, కన్యాదాత యింటివారికి తోడ్పడటం నిజంగా సౌహార్దానికి చిహ్నం. అదొక ఆలోచనానుభవం. ఇటువంటి సంతోష సమయంలో, మన అజ్ఞానంవల్ల, దూరదృష్టి లేమివల్ల, సహనం సానుభూతి లోపించటం వల్ల, కొన్ని అవశ్రుతులు వినిపించటం వాటివల్ల మనో మాలిన్యాలు పెరిగి, క్రొత్త దంపతుల మనస్సులను గాయపరచి, జీవితాంతం తాము బాధపడుతూ, ఇతరులను బాధపెడుతూ ఉంటారు. వీటిని గురించి తెలుసుకోవటమే కాకుండా ఎవరికివారు ఆత్మవిమర్శన చేసుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

మర్యాదలు:

వివాహ సంస్కారం కన్య యింటనే జరగటం ఆచారంలో ఉంది. వివాహానికి పదిరోజులు ముందునుండే ఇరుగుపొరుగు వారు, సన్నిహిత బంధువులు వచ్చి ఏర్పాట్లు చేసేవారు. వరుని తరపు పెండ్లివారు - స్నేహితులు బంధువులుకూడా పెద్ద సంఖ్యలో రావటం చూడా సహజమే! ఈనాడు మూడు పూటల్లో, లేదా ఒకరోజులో, ఒక పూటలో జరిగే విధులే పూర్వకాలంలో, అయిదురోజులలో విభజింపబడి నిర్వహింపబడేవి. అందువల్ల కన్యాదాతకు తీరికగా హడావిడి లేకుండా భోజన భాజనాదులు ఏర్పాటుచేసే అవకాశం లభించేది. ఉభయుల బంధువులు అయిదురోజులపాటు కలిసి మెరిసి ఉండటంవల్ల సాన్నిహిత్యం బాగా పెరిగి బంధుత్వం గట్టిపడి, ఒకరినొకరు బాగా అర్థం చేసుకోవటానికి వీలయ్యేది. వధూవరులకు బెరుకుదనం తగ్గేది. ఆనాటి భోజన భాజనాదులు, మర్యాదలు ఎట్లా ఉండేవో తెలుసుకుంటే, ఆనాటి పెద్దలు సంస్కారవిధులకు, బంధుత్వానికి మాత్రమే ప్రాధాన్యత యిచ్చేవారని మనకు తెలుస్తుంది. ఈ సందర్భంలోనే, ఇట్లా అయిదురోజులు వివాహం అనేది అందరికీ ఉండేది కాదని, కొన్ని పర్జాలకు మాత్రమే ఉండేదని కొందరు అనుకోవచ్చు! కాని, అన్ని పర్జాలవారికి అన్నివిధులు ఉండేవని, అయిదురోజులు చేయటం అందరికీ ఉన్న విధియే అని గమనించాలి. కొంతమంది ఈ విధిని కొన్ని వందల సంవత్సరాలకు ముందుగానే వదిలిపెట్టారు. మరికొన్ని పర్జాలవారు తరువాత వదిలిపెట్టారు. ఇదే తేడా.

నేటిలాగా, కాఫీలు ఫలహారాలు పాచినోటితోనే సేవించే అలవాటు ఆనాడు లేదు. అసలు పెండ్లివారికి కాఫీలు యివ్వటమనేది లేదు. వంటవాళ్ళు లేరు. బంధు

పులు ఇరుగుపొరుగువారూ కలసి పెంటలు, పడ్డనలు చేసేవారు. ఉభయ పక్షాలలోని చిన్నపిల్లలకు ఒకే సమయంలో పల్లి ఆన్నాలు పెట్టేవారు. వారు చర్చికిని ఆడుకోవటానికి పోగా పెద్దలు మిగతా పడులకు హాజరయ్యేవారు - ఈనాటి రాష్ట్రపెంట బాబులు చర్చి అన్నం తింటారా? ఆనాడు భోజనానికై చేసే పదార్థాలకు ప్రాధాన్యతలేదు. వారు భోజనంకోసం బ్రతకలేదు. బ్రతకటం కోసం భోజనం చేశారు. పెండ్లిలో పైతం వారికి విధులే ప్రధానం! భోజనాలు, ఫలహారాలు ప్రధానంకావు. పెండ్లికోసం వచ్చామని, తిండికోసం రాలేదని తెలిసినవారు ఆనాటి పెండ్లివారు. అలకలు, మూతి ముడుపులు, మర్యాదలకోసం భీష్మించటాలు ఆనాడు లేవు. ఉన్నా, లాంఛనం కోసమే! ఈనాటిలాగా అర్థమే పరమార్థం కాదు. ఆ అలకల్లో హుందాతనం ఉంది. నేటి అలకల్లో దెకిలితనం తొంగిచూస్తుంది. వధువు క్రొత్త బిందువర్గంతో అయిదు రోజులపాటు కలసి మెలసి తిరగటంపల్ల బంధువులందరి పరివయమూ, అప్యాయకా ఆమెకు లభించేవి. (ఆనాటి వధువు మమారు 12, 16 సంవత్సరాల వయస్సు కలదై ఉండినందున ఇంకా ఆమెకు స్వతంత్రాభిప్రాయాలు బలంగా నాటుకొని ఉండేవి కావు. 30, 35 సంవత్సరాల వధువును అత్తగారు దగ్గరకు తీసి లాలించటం అనంభవం గదా! నేటి వధువుకు బలంగా పాదుకొన్న రాజీలేని తన స్వతంత్రాభిప్రాయాలుంటాయి. వాటిని ఏమాత్రమూ ఆమె మార్చుకోలేదు) ఈనాటి నాగరకత లేనందువల్ల ప్రతి పనిలోనూ తీరిక, నిదానం, కనిపించేవి. బంధువ్రీలు, అత్తగారు, వధువును దగ్గరకు తీసి లాలించేవారు - వాత్సల్యంతో! ఈనాటి వధువు విషయంలో ఇది అనంభవం! వెనుకటి కాలంలోని వధువుకు తనవంటూ స్వతంత్ర భావాలు ఉండేవి కావు. ఉన్నా, అవన్నీ శ్రీ జనోచితమైనవి - వ్రతాలు, స్తోమలు పగ్గెరాలకు సంబంధించినవి!

ఈ కాలంలో జరిగే వివాహాలు ఒక్కరోజులో, కొన్ని గంటల్లో జరిగి పోవటంపల్ల ఎవరెవరు పెండ్లికి వచ్చారో కూడా తెలియనంతటి దేగం శుంజుకొన్నాయి. పైగా, అయిదు రోజులు జరగాల్సిన విధుల్ని ఒక్క పూటలో జరగాలి కాబట్టి, అంతా హడావిడి, ఉభయపక్షాల బంధువులకు ఎవరెవరో తెలియదు; వధూవరులకూ తెలియదు. కన్యాదాత వందల సంఖ్యలో వచ్చే పెండ్లివారికి, తమ వారికి కూడా విడివి వసతి ఏర్పాట్లు, భోజనాలు, కాఫీ, ఫలహారాలు, మర్యాదలు చేయాలి కాబట్టి, పెంటవాళ్ళకోసం, పనివాళ్ళకోసం, పురోహితులకోసం, కల్యాణ మండపాలకోసం, జ్యోతిష్కులకోసం, డబ్బుకోసం, తిరిగి తిరిగి ఎముకలు విరగ

బొట్టుకోవార్చి చిస్తోంది. వివాహ విషయం అల్పకాలంలో జరగాలి కాబట్టి ఆ ఏర్పాట్లా చూచాలి. ఇంత జరిగినా పెండ్లికుమారుని స్నేహితులకు సిగరెట్లు, టేక రస్ట్రాలు సప్లయ చేయలేదనేలాంటి అల్పమైన విషయాలు, పేచీలు, పట్టుపులు తప్పవు. తన పెండ్లికి తాను ఏలుచుకొని వచ్చిన చదునికి, చేలలో అక్షల్లో కట్టుం పీల్చిన ఐదునికి స్నేహితుల చదివింపులు గుండెన చదునికి తన స్నేహితులు పీల్చే సిగరెట్లు వగైరాలు ఏర్పాటుచేసే బాధ్యత లేదా: అది కన్యాదాత చేయాల్సిన దానా? అట్లాగే చదుని తరపు బంధువులెవరో కన్యాదాతకు ఆ అల్పకాలంలో తెలియదు. కాబట్టి తీరికగా ఉండే చదుని తండ్రి కన్యాదాతను అడిగి వారికి కావాల్సిన ఏర్పాట్లు చేసుకోవటం సముచితంకాదా: బంధువులు సైతం తాము పెండ్లి జరిపించటానికి సంతోషంలో పాలుపంచుకోవటానికి వచ్చామే తప్ప. మర్యాదలకోసం, తిండికోసం రాలేదనే భావం కలిగి ఉందాలి గదా! కార్యభారంతో సరమతమయ్యే వారియెడల సానుభూతి చూపలేకపోలే. ఇక మానుషత్వానికి అర్థమేమింది:

లాంఛనాలు:

వివాహ సందర్భంలో వరునికి, ఐదుని తల్లికి, ఆడుబిడ్డలకు కొన్ని ప్రత్యేక మర్యాదలు, లాంఛనాలు జరపాల్సిన ఆచారం ఉంది. ఈ లాంఛనాలనేవి కేవలం నటన. కేవలం ఒక పనికి గుర్తుగా, ప్రతీకగా చేసేవి. అదే పరమార్థంకాదు. ఉదా॥ అత్తగారికి, ఆడుబిడ్డలకు అయిదు రోజులూ చదునగా ఉదయమే పండ్లుతోమటం అనే లాంఛనం పూర్వం జరిగేది. ఒక బొట్టు పెట్టెలో ఒక వెండిపుల్ల, వెండి శాటియాకు, కుంకుమబరిణి, కాటక మొదలైనవి పెట్టి మేళతాళాలతో వధువు తల్లి విడిదికి వచ్చి, వియ్యపురాలికి. ఆమె కొమార్తెలకు పండ్లు తోమటం, బొట్టు కాటక పెట్టటం ఆచారం. ఇది మర్యాదను సూచించే ఒక ప్రతీక. ఆ బొట్టుపెట్టె వగైరాలు ఐదుని వారికి యిచ్చిస్తారు. ఇటువంటివి చాలా ఉన్నాయి. చతుర్థ తగవు — నాల్గోరోజు సాయంత్రం మేళతాళాలతో అధ్యంగన సామగ్రి విడిదిలోని వారికి తెచ్చి యివ్వటం. పాకెన తగవు — సదస్యం రోజున మధ్యాహ్నం తరువాత మంగళ దాద్యాలతో ఆహార వస్తువులు విడిదికి తీసికొని వెళ్ళి యివ్వటం. ఇటు వంటివన్నీ సరదాకోసం ఏర్పరచుకొన్న ఆచారాలే. అట్లాగే అల్లని అలక, వియ్యపు రాలి అలక వగైరాలు. ఇటువంటివన్నీ తగాదాలకు పట్టుపులకు కారణాలై వధూ ఐదుల పాలిట అభిశాపం కావడం. అట్లాగే వివాహానికి వచ్చిన బంధువులు, వారి వరుసలతో సాగించే సరసనల్లాపాటలు చూద్దమీరి సరసం విరసంగా పరిణమించరాదు.

చభావరులకు వీరంతా మనవాళ్ళే, వరాయివాళ్ళు కారు అనేభావం కలగాలి. ముందుగా, వివాహంలో ఏర్పడ్డ భావాలే వారి మనసుల్లో చెరగని ముద్రలై భద్రంగా ఉంటాయి.

పూర్వకాలంలో అంతా తమ గ్రామంలోనే, స్వగృహంలో తమ కొమార్తె వివాహం జరిపించేవారు. గ్రామంలోని వారు. కులభేదం లేకుండా యిరుగు పొరుగు వారు సహాయ సహకారాన్ని అందించేవారు. ఈనాడు గ్రామాలలో రాజకీయ పార్టీ తగాదాలు అధికమై, గ్రామ వాతావరణం కలుషితమై ఒకరినొకరు పలకరించు కోవటమే ఎరవైంది. పంచాయతీ నుండి పార్లమెంటుదాకా జరిగే ఎన్నికల తగాదాలు గ్రామాల్లో బాగా పాదుకొన్నాయి. రాబట్టి, డబ్బు ఉన్నవాండా ఏ పట్టణానికో పోయి, ఏ కమ్యూనిటీ హాలులోనో, కల్యాణమండపంలోనో వివాహ కార్యక్రమం అనునదనిపిస్తున్నారు. భోజనాలు సైతం ఏ హోటలు వారికో ఆర్డరిచ్చి, శీఘ్రంగా వని ముగించుకొని, డబ్బు సంచి దులిపిచేసి పోతున్నారు. అంతటి స్తోమతులేని మరొకందరు ఏ తిరుపతిలాంటి క్షేత్రానికో వెళ్ళి అక్కడ చేస్తున్నారు. గ్రామాలలో ఆధునిక సౌకర్యాలు తక్కువగా ఉంటాయి కాబట్టి ఈ కాలపు నాగరకులకు నచ్చదు. వివాహానికి మాట్లాడుకొనే షరతుల్లో, బస్తీలో వివాహం చేయటమనేది ఒక షరతు అయినది.

వధువుకు — అంటే, స్త్రీలకు, ఎదురయ్యే సమస్యలు:

వివాహం అనునంతనే వధువు ఎదుర్కొవాల్సిన సమస్యల్లో ప్రధానమైనది. పుట్టిన నాటినుండి ఆనాటి వరకు తాను ఉంటూ వచ్చిన ఇంటిని, కుటుంబాన్ని తల్లిదండ్రులను, సోదరులను ఆత్మలను వదలి వేరొక యింటికి వెళ్ళవలసి రావటం.

ఇంతవరకు తల్లిదండ్రులు తననుబట్టి, తన అభిప్రాయాలకు అనుగుణంగా నడ్దుకుపోయారు. ఇకనుండి, తాను ఇతరుల మనోభీష్టాలనునరించి నడ్దుకుపోవాలి. ఒక్కసారిగా తానిందుకు సిద్ధపడాలి. ఈ విధమైన మానసికమైన మార్పు వెంటనే జరగదు. ఆ క్రొత్త యింటిలో తనకు ప్రేమ, ఆప్యాయత అనుబంధం లభించాలి. ఇందుకు కొంతకాలం పడుతుంది. అంతవరకు ఆ యింటివారు వేచిఉండగలగాలి. లేకపోతే విషమ సమస్యలు ఎదురౌతాయి.

ఆ క్రొత్త యింటిలో ఆమెకు ప్రేమ, ఆప్యాయత లభించనప్పుడు ఆమె జీవితం నరక సదృశం అవుతుంది. ఆమె భర్త సైతం, అటు తల్లిదండ్రులకు. ఇటు భార్యకు సమాధానం చెప్పలేని స్థితిని ఎదుర్కొవాల్సి వస్తుంది. ఈ విధంగా

మొత్తం మంటిలోని వారంతా ఏదోవిధంగా బాధపడాల్సి వస్తుంది. ఈర్ష్యా సూయలో, ప్రేమాభిమానాలో ఏదో ఒకటి స్థిరరూపం ధరిస్తాయి.

ఒక స్త్రీ భర్తగా ఆ పురుషుని అభిమానాన్ని, ప్రేమను చూరగొనాలని ప్రయత్నిస్తూ ఉంటే, చేరాక స్త్రీ తన సంతానంమీది ప్రేమను, ఆధారాన్ని వదులుకోలేక, పెనగులాడుతూ ఉంటుంది. ఇది స్త్రీకి పెద్ద సమస్య. మిక్కిలి సహనంతో, చూరపుచూపుతో సమాధానం పొందాల్సిన సున్నితమైన, మానసికమైన సమస్య ఇది.

ప్రాచీన కాలంలోని పురుషులంటే ఈనాటి పురుషులు చియస్సులోను చదువుసంధ్యల్లోను పెద్దవారు. ఆధునిక నాగరికతలో అపాదమస్తుకం మునిగినవారు. ఆధునిక భోగాలన్నింటిని చవిచూడాలనే తీవ్రమైన కోరికలు కలవారు. సినిమాల టి.వి.లు మొదలైన ప్రచార సాధనాలకు విజ్ఞాన సాధనాలకు అలవాటు పడ్డవారు. వీటిద్వారా మంచినో చెడునో సొంతం చేసుకొన్నవారు. భోగభాగ్యాలే జీవితపరమావధిగా తలచేవారే ఎక్కువమంది కనిపిస్తున్నారు. కృత్రిమ నాగరికతకు దాసులై, కోరికలను, భోగరాంక్షను పెంచుకొన్న వరులు. అత్తలు: ఇక చెప్పవలసినదేమున్నది? వ్యవసాలకు బానిసలైన భర్తలు, భోగరాంక్షకు, ఆత్మాశకు దాసీలైన అత్తలు, పెట్టే బాధలకు, చేధింపులకు గురియై సరకబాధలు అనుభవించలేక ఆత్మహత్యలకు పాల్పడటం, లేదా వారిచేత హత్యగావించబడటమో జరుగుతోంది. తమ చూతుళ్ళకు లభించాలనే సుఖజీవనం తమ కోడలికి యివ్వలేక పోవటం మానవలక్షణమేనా?

ఈనాటి పురుషులు అందరూ కాకపోయినా, కొందరైనా, మట్టిమంటిలో గారాబంగా పెరిగి, స్కూళ్ళలో కాలేజీలలో చదువుకొని, పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యామోహితలై, స్వతంత్రమైన కొన్ని భావాలను పెంచుకొని, ఇతరుల భావాలను సహించలేని స్థితికి దిగజారి, విలాసాలు, భోగాలే పరమార్థంగా భావించి, సహనాన్ని కోల్పోయి, పెద్ద చిన్నల తాతతమ్మలను పూర్తిగా విస్మరిస్తున్నారు. ఇట్టివారు అత్తవారింట కలుపుగోల తనంతో ఉండలేరు. ఇట్టి మోహవ్యంవల్ల ఇతరులకు నైతం సుఖంలేకుండా చేస్తున్నారు.

ఈ అనర్థం లన్నింటికి కారణం తమ ధర్మాన్ని విస్మరించటమే! లోగడ యజ్ఞంలో భర్తకు తోడ్పడటమే అర్థాంగి (వత్ని) యొక్క విధి అని, ధర్మం అని చెప్పాం. ఈనాడు ఏ యజ్ఞంలో ఆమె తోడ్పడాలి? భర్తచేసే ఉద్యోగం యజ్ఞం.

భర్త సంసారం కోసం వడే శ్రమ యజ్ఞం. సంతానానికి చదువు సంధ్యలు చెప్పించి ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం యజ్ఞం. తల్లిదండ్రులను, అత్త మామలను సుఖ పెట్టటం యజ్ఞం. ఈ యజ్ఞాలన్నింటిలోను భార్య సహకరించాలి. అది ఆమె ధర్మం. ఈ ధర్మాన్ని ఆమె గుర్తించాలి. వివాహమంటే కేవలం లౌకిక సుఖభోగాలకోసమే అనే అభిప్రాయాన్ని విడనాడాలి.

తల్లి తన సంతానంపై (కొడుకుపై) ఏదో పెద్ద అధికారం ఉన్నదని అనుకోవటం ఆత్మవంచన అవుతుంది. శ్రీల మాత్యలకు శ్రీలే వారణమండం సిగ్గువదల్చిన విషయం.

కాలము, కాలంతోపాటు జీవన విధానాలు, నాగరకత చేగంగా మార్పుచెందు తున్నప్పుడు, మనం మారకపోతే మన పద్ధతుల్ని మార్చుకోకపోతే మనమే నష్ట పోతాము.

శ్రీ ఎంత పురోగమిస్తున్నా, పురుషుల పాశకవితకు. శ్రీల ఈర్ష్యాసూయలకు, అత్యాశలకు బలిరావటం తప్పటంలేదు. పూర్వం సహగమనం ఆచారంగా ఉన్న నాటి కంటే, శ్రీల బలవన్మరణాల సంఖ్య ఈనాడు అధికంగా ఉంది. ఇది శ్రీలతోపాటు మంచి సంస్కారంగల పురుషులంతా తలవంచుకోవాల్సిన విషయం.

హిందూ సమాజంలో దాంపత్య జీవనమనేది సుఖానికి అలవాటమైనది. భార్య భర్తలలో ఉండే అభిన్నమైన ప్రేమ, ఏకమనస్కతే ఇందుకు కారణం. భారతీయ వైవాహిక జీవనంలో యూరపులోలాగా కలహబీజాలకు తావులేదు. స్వార్థానికి అవకాశంలేదు. దంపతుల సంబంధం అభిన్నమైంది. భార్యలేనట్టి భర్త జీవితంగాని, భర్తలేనట్టి భార్య జీవితంగాని. రెండూ అపూర్ణమైనవి. శ్రీని (భార్యను) పొంది, సంతానం పొందేవరకు పురుషుని జీవనం పరిపూర్ణం కాదు —

“అర్థో హి వైష ఆత్మనస్తస్మాద్యావజ్ఞాయాం న విన్దతే అర్థో హి తావత్ భవతి. అథ యదైవ జాయాం విన్దతేఽథ ప్రజాయతే తర్హి సర్వో భవతి.” అని శతపథ బ్రాహ్మణం 5-1-6-10 లో చెప్పబడ్డది.

మనువు వైతం భార్యభర్తలు పేరుపేరు కాదు. ఇద్దరూ కలిసి ఒకటే! అన్నాడు — “ఏతావానేవ పురుషో. యజ్ఞాయత్మా ప్రజేతి హ. విప్రాః ప్రాహు స్తథా చైతద్యో భర్తా సా స్మృతాంగనా. (మనుస్మృతి. 9-45)

భార్య ఓ రైల్వే ప్రేమభావమునేది ఉంటే, ఆ ముచ్చట స్వర్గంతో సమానం. అది లేకపోతే నరకం కంటే దుఃఖదాయకం అవుతుంది. భార్య గమక అనుహాలవలె వాక పోతే ఇక నరకం కోసం వెదకల్సిన పనిలేదు అని వ్యూహిరాజు చెబుతోంది —

“అనురూప్యం హి దంపత్యో త్రివర్గోదయహేతవే
అనురూపం కలత్రం చేత్ త్రివివేన హి కిం తతః
ప్రతిరూపం కలత్రం చేత్ నరకేన హి కింతతః
గృహశ్రమః సుఖార్థాయ పత్నీమూలం హి తత్సుఖమ్

(ప.పు. 223-36, 37)

భార్య ముఖ్యంలో భర్తరూపా అంటేకదా! అంటే, భర్త అనురూపాడైనప్పుడే భార్య జీవనం స్వర్గతుల్యమన్న మాట. దీనినిబట్టి ఒకరి సుఖానికీ ఒకరు రాకజూతున్నారన్న మాట.

అట్లాగే, మహాభారతంలో —

“అత్ర పాత్ర పదా భృత్యై రాకీర్ణమపి సర్వతః
భార్యా హీన గృహస్థస్య శాసమేవ గృహం భవేత్”

(మ.భా. 12-144-4)

“కొడుకులు, మనుమలు, కోడండ్రు, సేవకులు, ఎందరున్నా భార్య లేనవాని యిల్లు ఖాన్యంగానే ఉంటుంది” అని.

దుఃఖంలో ఉన్న భర్తకు భార్యయే అన్నిటిని మించిన ధోషం అని మహాభారతమే చెబుతోంది —

“స భార్యానమం కించిత్ విద్యతే భిక్షాం మతమ్
చైవం సర్వదుఃఖేషు సత్య మేతత్ బ్రవీమి తే.

(మహాభారతం. 3-58-29)

రఘువంశంలో రావణాసు ఇంకా చక్కగా చెప్పాడు —

“గృహిణీ. నచిహః. సఖీ, మిత్రః. ప్రయశిష్టా లలితే కలా విధాః” (ర.పం 8-67) శ్రీ పర్వమ చుంత్రి, మిత్రురాలు, జత, లలితకళల్లో ప్రయశిష్టురాలు, అవి.

శతపథ బ్రాహ్మణంలో ఇంతకంటే అనక్తికరమైన దార్మిక విషయం చెప్పబడదీ —

“న రోష్యన్తాయా మామంత్రయతే. జాయే ఏహి స్వోరోహవేతి. రోహ పేత్యాహ జాయా. తస్మాజ్జాయా మామన్తయతే. అర్థో హ వైష ఆత్మనో యజ్ఞాయా (శ.బ్రా. 4-2-1-10)

“పురుషుడు ధార్యలేకుండా స్వర్గంలో ప్రవేశించటానికి వీలులేదు. కాబట్టి యజ్ఞవిఘ్నోను. స్వర్గానికి వెళ్ళేటప్పుడు, భార్యకోసం పేచి ఉండాలి” అని.

“నఖా హ జాయా” ధార్యయే భర్తకు నిజమైన మిత్రుడు అని ఇతరేయ బ్రాహ్మణం (7-3-13) చెపుతోంది.

“పుత్ర ఆత్మా మనుష్యస్య, ధార్యా దేవకృతః సఖా” పురుషునికి పుత్రుడు ఆత్మ అంటే. ధార్య సఖురాలు అని మహాభారతం (1-374-73) లో ఉంది. ఇదే విషయాన్ని మహాభారతం (4-22-17) లో మళ్ళీ చెప్పారు. “పుత్రః ప్రియాణా మధికో ధార్యాన సుహృదాం వరా” అని.

“నా కల్పాం నారీ మభిరమేత్” ధార్యలేనిదే, భర్త, సుఖాన్ని ఊహించనైనా ఊహించలేడని గౌతమధర్మ సూత్రాల్లో (1-8-29) చెప్పబడ్డది.

ధార్యయొక్క విలువను మన ప్రాచీనులు గుర్తించారని, మనంకూడా స్త్రీ యొక్క విలువను గుర్తించాలని చెప్పటానికే ఇవన్నీ ఉటంకించాల్సి వచ్చింది. అట్లాగే స్త్రీకి పురుషుడు కూడా అంతటి ప్రాముఖ్యాన్నే పహిస్తాడని గ్రహించాలి.

భార్యకు ధార్మిక కర్తవ్యాలు ఉన్నాయి. పత్నీ శబ్దం ఇందుకు సాక్ష్యం. ‘జాయా’ అనే శబ్దానికి పుత్రుల్ని కనేది అనే అర్థం ఉంది. కాని మన భర్తృశాస్త్రం పత్నీ శబ్దాన్నే అధికంగా వాడాయి. సంతాన సందర్భంలో తప్ప. ‘పత్నీ’ అనే శబ్దానికి ‘యజ్ఞంలో పాల్గొనుకొనేది’ అని పాణిని అర్థం చెప్పాడు. కాబట్టి స్త్రీకి రెండురకాల గా ప్రాధాన్యత ఉంది. సంతానాన్ని కని పెంచి, సత్పూరులగా తీర్చి దిద్దే సాంఘిక బాధ్యత ఒకటి. భర్తతోపాటు యజ్ఞంలో పాల్గొనుకొనేటటు అనే ధార్మిక బాధ్యత రెండవది.

“న సత్నీ పత్యానుక్యతేన గచ్ఛతామ్. యజ్ఞస్వయంతౌ ధర్మాత భూతామ్ సంజానానా విజహతామరాః - దివిజ్యోతిరజరమార వేదాతామ్.” త్రై.బ్రా. 3-7-5. భర్తయొక్క కార్యాల్లో ధార్య విరచిత్రయై ఉండాలి’ యజ్ఞకర్మల్లో భర్తతోపాటు చక్కగా కలిసి ఉండాలి. ఈ విధంగా ఉన్నందువల్ల వారు స్వర్గంలో అక్షయజ్యోతిని పొందుతారు అని తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణం చెపుతోంది.

పనుపు, వివాహ సమయంలోనే లాజహోమం చేస్తోంది. కాబట్టి, ధర్మ కార్యాలలో భర్తతోపాటు పాలు పంచుకోవటం అనేది అప్పటినుండే ప్రారంభమవుతుంది. ఆమెకు భర్తతోపాటు ధార్మిక కార్యాలన్నింటిలోనూ సమాన ఫలం లభిస్తుంది. భర్తలేకపోయినా ఆమె అవసరాన్నిబట్టి దానధర్మాలు చేయవచ్చునని ఆశ్వలాయన ధర్మసూత్రం చెపుతున్నది — ఈయా వత్సోర్నవి ధాగోవిద్యరే. పాణిగ్రహ శాస్త్ర సహత్వం కర్మసు. తథా పుణ్యఫలేషు ద్రవ్య పతిగ్రహేషు చ. (ఆ.ధ.సూ. 1-6-13) భార్యభర్త లిద్దరిలోనూ భేదం, విభాగం అనేది లేదు. వివాహం అయినప్పటి నుండి ఇద్దరూ యజ్ఞానికి అధికారులే! ఇద్దరూ యజ్ఞంలో సమానంగా పాల్గొనాలి. వానాలు చంద్రురాయివ్వటం తీసికోవటంలో ఇద్దరికీ సమాన ఫలమే లభిస్తుంది, అని.

భార్యభర్త లిద్దరూ యజ్ఞానికి అధికారులే! ఇరువురూ యజ్ఞంలో సమానంగా పాల్గొనాలి. కాని, ధార్మిక కృత్యాల ఎక్కువగా భర్తయే చేయాల్సి వస్తున్నాడు, భార్య కూడా ఆమెకు విధించిన కర్మలను ఆమె చేయాల్సి ఉంటుందని శైమిని ఛాంద్య మీమాంసా సూత్రాల్లో (6-1-28) చెప్పబడ్డది.

స్త్రీకి ధర్మకార్యాలలో ఉన్న ప్రాధాన్యత ఎటువంటిదంటే —

స్త్రీ ఋతుమతియై వాకిట ఉన్నప్పుడు భర్తచేసే యజ్ఞంలో పాల్గొనటానికి వీలుండదు. కాబట్టి, పురుషుడు చేసే యజ్ఞం నగం నష్టమైనట్లే అని శైత్తితియ సందాత చెబుతోంది —

“అర్థోవా ఏతస్య యజ్ఞస్య మీయతే యస్య ప్రత్యేకహన్ పత్నీ ఆనాలమ్ముకా భవతి” తై. బ్రా. 3-7-1. స్త్రీ వాకిట ఉన్నప్పుడు కన్యాదానంలాంటి శుభకార్యాలు గాని, ధర్మకార్యాలుగాని చేయటానికి వీలులేకపోవటం మనం చూస్తున్నాం. భార్య లేనివానికి ఏ యజ్ఞం చేసే అర్హత లేదని మనుస్మృతి చెబుతోంది. సైగా, భర్త ఉండగానే భార్య చనిపోతే ఆతని యజ్ఞ పథికరాలన్నీ ఆమెతోబాటే తగులబెట్టాలి. ఇక ఆతనికి యజ్ఞంచేసే అధికారం లేదుకాబట్టి! మళ్ళీ వివాహం చేసుకొంటేనేతప్ప పురుషునికి మళ్ళీ యజ్ఞాధికారంరాదు అన్నాడు —

“ఏవం వృత్తాం నపర్ణాం స్త్రీం ద్విజాతిః పూర్వమారిచిమ్

దాహయేదగ్నిహోత్రేణ, యజ్ఞపాత్రైశ్చ ధర్మవిత్.

భార్యయై పూర్వమారిచై దత్వాగ్నేన స్త్యకర్మణి

పునర్దాత క్రియాం కుర్యాత్ పునరాధానమేవచ.

(మ.స్మృ. 5-167, 168)

దీనితో తర్మపుల రొట్టె విరిగి నేతిలో పడ్డట్లుంది — వెంటనే మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకో మన్నాడు గదా! తర్మేంద్రియాలేవీ పనిచేయకపోయినా యజ్ఞార్చన సంపాదించాలనే చంకతో వివాహానికి వృద్ధులంతా సిద్ధపడ్డారు. ఇందుకు పురాణేతిహాసాల్లో చక్కని నమూనా లాంటివారు అనేకమంది దర్శనమిస్తారు. ఈ శతాబ్దారంభం వరకు చాలామంది వృద్ధ కర్మిష్ఠులు ఇందుకు సిద్ధపడ్డారు.

స్త్రీల సామాన్య కర్తవ్యాలు:

శ్రుతి స్మృతిహాస పురాణాదుల్లో కావ్య నాటకాదుల్లో, వివాహిత స్త్రీల సామాన్య కర్తవ్యాలను గూర్చి అధికంగానే చెప్పారు. ధర్మశాస్త్రాలన్నీ కూడా, యిందుమించుగా వివాహితస్త్రీ తన భర్తయొక్క ఆజ్ఞల్ని పాటించాలని చెప్పినాయి. భర్తను దైవంలాగా పూజించాలని చెప్పినాయి. భర్తయే మట్టం, భర్తయే దైవం. భర్తయే పరమగతి అని “పతిర్ని దేవో నారీణాం పతిర్భంధుః పతిర్గతిః

(మహాభారతం. అశ్వి. 146 - 56)

స్మృతివారుడైన శంఖుడు, ఇంచా రెండడుగులు ముందుకు వేసి “న భర్తారం ద్విష్యాద్యద్య స్యష్టివలః, స్యాత్పతితోఽగ్నిహినో వ్యాధితో వా, పతిర్ని దేవతా స్త్రీణామ్” (స్మృతిచంద్రికలోని శంఖుని వచనం) భర్త పతితుడైనా, రోగిష్టివాడైనా, అంగహీనుడైనా ముసలివాడైనా భర్తను అసహ్యించుకోరాదన్నాడు. మనువు దీనిని సమర్థించాడు —

“విశీలః రామస్యత్రోవా గుణైర్నా పరివర్జితః

ఉపచర్యః స్త్రియా సాధ్యో సతతం దేవవత్సతః

(మ. స్మృ. 5-154) అని

(మనుస్మృతిలోని ఈ విధమైన పేద విరుద్ధ విచనాలన్నీ తరువాతి వారు రచించి దీనిలో చేర్చారని శ్రీ దయానందసరస్వతి భావం)

ఇట్లాగే, భారత రామాయణాదుల్లోను, పురాణాల్లోను స్త్రీకి చేసిన ఇటువంటి ధర్మబోధలు, హితబోధలు, కోకొల్లలు. ఆ ఉత్సాహంలో భార్యయైన పురుషుని ధర్మమేమిటో చెప్పటం మరచిపోయి ఉంటారు. ఎక్కడైనా ఏకపక్షప్రతాన్ని చూపించినా ప్రత్యేకంగా యిట్లా పురుషునికి చేసిన హితబోధలు కనిపించవు. ఇందుకు కారణం స్మృతివారులైన పురుషులకు స్త్రీల సమస్యలు గుర్తుకు రాక పోవటమే! అలాటి సాంఘిక పరిస్థితులే!

ఇత భార్యయొక్క ప్రవర్తన ఎట్లా ఉందాలో స్మృతిచారులంలా యజ్ఞశాస్త్రంలో, వికళంశంతో. ఉత్సాహంగా వర్ణించి చెప్పారు — మనువు “శ్రీ స్మితవదనయై, గృహకార్యాలలో నేర్పరియై, ఇంటిలోని వస్తువు లన్నింటినీ శుభ్రంగా ఉంచుతూ ఎక్కువ ఖర్చు చేయకుండా ఉండాలి” సదావ్రహ్మస్వయా భావ్యం, గృహారాధ్యేషు దక్షయా. సుసంస్కృతో వస్కురయా. వ్యయేచాముక్త హస్తయా” (మ.స. 5-150) అన్నాడు. అంతేకాదు,

“అర్థస్య సంగ్రహే చైనాం, వ్యయేచైవ నియోజయేత్
కాచే, ధర్మేఽన్న పంక్త్యాం చ పాణిగ్రాహస్య చేక్షజే.

(మ.స్మృ. 9-11)

తాను సంపాదించిన ధనాన్ని రక్షించటంలోను, తగిన పద్ధతిలో ఖర్చు చేయటంలోను, పంటలోను, ఇతర సామగ్రిని కాపాడటంలోను, యజ్ఞాన్ని చేయటంలోను భర్త, భార్యకు తగిన ఆదేశాలు ఇవ్వాలి” అన్నాడు. ఈ సందర్భంలోనే, “పానం దుర్జన సంసర్గః, పత్యావ విరహోఽటనమ్ స్వప్నోఽన్యగేహదానశ్చ, నారీసందూషణాని షట్” (మ.స్మృ. 9-13) సురాపానం, చెడ్డవారితో సాంగత్యం చేయటం, తన భర్తకు దూరంగా ఉండటం, తిరునాళ్ళలో సంతల్లో తిరగటం, వగలు నిద్రించటం, ఆవరిచితుల ముందర్లో ఉండటం అనే ఆరూ శ్రీకి తగని పనులు అన్నాడు.

యాజ్ఞవల్క్యుడు (యా.స్మృ. 1-83, 87) లో, “శ్రీ ఇంటిలోని పాత్రలను శుభ్రంచేయాలి. వస్తువు లన్నింటినీ వాటి వాటి స్థానాల్లో ఉంచాలి. ఆమె చుంచి నేర్పరియై, స్మితముఖియై ఉండాలి. మిత వ్యయం చేసేదై ఉండాలి. పరిశేష పరాయణురాలై ఉండాలి. అత్తమామలకు సేవచేయాలి. తన ఇంద్రియాలను చళంలో ఉంచుకోవాలి; అని చెప్పాడు.

స్మృతిచారుడైన శంఖుడు, ఇంకా నాలుగు ఆడుగులు ముందుకుచేసి — “నానుక్తా గృహస్థిర్గచ్ఛేత్. నానుత్తరీయా న త్వరితం ప్రజేత్. న పర పురుషమభి భాషేతాన్యత్ర చణీక్రృప్రణిత వృద్ధ వైద్యేభ్యః, న నాభిం దర్శయేత్. ఆ గుల్ఫా ద్వానః పరిదధ్యాత్, న స్తనో వివృతా కుర్యాత్, న హసే దనాపావృదా. భర్తారం తన్వంధూన్నా స ద్విష్యాత్, న గణేతా. ధూర్ధాభిసారిజే, ప్రవ్రజితా, ప్రేక్షణికా మాయామూలకుహకకారికా దుశ్శీలాదిభిః సహైకత్ర తిష్ఠేత్. సంసర్గేష హి కుల శ్రీణాం చారిత్త్ర్యం దుష్కృతి. (యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి 1-37 పై మితాక్షర వ్యాఖ్యలో

శంఖుడు ఉదహరించిదది.) శ్రీ, భర్త అనుమతి లేకుండా బయటకు పోరాదు. పేగంగా ఉప్పుడు అయ్యేటట్లుగా నడవరాదు. అపరిచితులైన పురుషులతో మాట్లాడరాదు. కానీ, సన్యాసులు, వ్యాపారస్తులు, వైద్యులు, వృద్ధులతో మాట్లాడటంలో ఈ నియమం పర్తింపదు. ఆమె, తన నాభి కనపడనీయరాదు. మదమలవరకు వచ్చే బట్టుగా బీర ధరించాలి. స్తనాలు చ్యుక్తం కానీయరాదు. నోటిని ఉప్పుకొని తప్ప విగ్గరగా నోరు తెరచి నవ్వరాదు. భర్తను, ఆతని బంధువులను అసహ్యించుకోరాదు. వేశ్యలతో, త్రాగిన శ్రీలతో, చెడు నడవడికల నాయకలతో, భిక్షులతో, సోదె చెప్పేవారితో, జ్యోతిషం చెప్పే శ్రీలతో, మంత్ర తంత్రాలుచేసే శ్రీలతో మిరాదారినులైన వారితో ఉండరాదు" అని చెప్పాడు.

అట్లాగే, విష్ణుధర్మసూత్రాలు 25-1 నుండి 26 వరకు భర్తచేసే ప్రతాలే చేయాలి. అత్తమామలు, పెద్దలు, దేవతలు, అతిథులు, మొదలైన వారిని పూజించాలి. ఇంటిలోని పాత్రలను శుభ్రంచేయాలి. మిత వ్యయంచేస్తూ, ఇంటి సామానును భద్రంగా రాపాడటంలో జాగ్రత్త పహిస్తూ, మంచి నడవడి కలదై ఉండాలి" అని చెప్పబడ్డది.

ఇట్లా ప్రధుత్వంవారు జారీ చేసిన Fundamental rules లాగా, service conditions లాగా, విచులంగా శ్రీల విషుల్ని చెప్పాట. వాత్వాయన రామసూత్రాల్లో (4-1) ఇంకా మనోహరంగా చెప్పారు. "ఇంట్లో సమస్తమైన ఏర్పాట్లా చేయటం శ్రీకి ప్రధమ కర్తవ్యం. ఆమె సంవత్సరానికింతకు ప్రజాశికి (బడ్జెట్) సిద్ధంచేయాలి. దానిప్రకారం రోజువారీ ఖర్చులు నడపాలి. భర్త తప్పడు ఖర్చులుచేస్తూ ఉంటే ఆపాలి. ఆహారపస్తువులు చౌకగా ఉన్నప్పుడే సంవత్సరాని కంతకు సరిపడకొని నిలవచేయాలి. వ్యవసాయం ఉన్న ఇల్లు అయితే పశువుల విషయం పురుసాయం విషయం కూడా చూడాలి. నూలు వడకటం, నేతనేయటం, త్రాళ్ళు పేనటంలో తన మిగతా సమయాన్ని వెచ్చించాలి. వివత్సమయంలో భర్తకు సలహాలు చెప్పాలి. అతడు వినకపోతే మృదుమధురమైన శబ్దాలతో అతనిని అనుకూలుణ్ణి చేసుకోవాలి" అని.

ఈ విధంగా శ్రీల కర్తవ్యాలను గురించి, పాతివ్రత్య ఫర్మాలను గురించీ స్మృతికారులంతా దస్త్రాలకు దస్త్రాలు వ్రాశారు. ఆ స్మృతికారుల దూరదృష్టిని, ఛర్మవరాయణతనూ, శ్లాఘిస్తూ అనేక గ్రంథాలు వ్రాతం వెలువడ్డాయి. భారతదేశంలోని హిందూశ్రీకి చెప్పబడిన మహోన్నతాదర్శాలను గూర్చి మహోపన్యాసాలు

చేసినవారూ ఉన్నారు. పురుషులకు పైతం కొన్ని ధర్మాలు. కిష్కిన్యా... క్షుతి స్మృతుల్లో చెప్పబడినా, పతివ్రతా ధర్మార్థి గురించి చెప్పినంత గట్టిగా ఏకపక్ష ప్రతాన్ని గురించి చెప్పలేదు. భార్యకు చెప్పకుండా ఏ పని చేయరాదని. సురాపానం చేయరాదని, భార్యలేకుండా ఎక్కడికీ వెళ్ళరాదని. పరశ్రీలతో మాట్లాడరాదని. అత్తమామలను, భార్యతరపు బంధువులను, గౌరవించాలని, పునర్నివాహం చేసుకోరాదని, భార్యపోయిన విధులు తల గొరిగించుకొని ఏకభుక్తంచేస్తూ, బ్రహ్మచర్యాన్ని పాపించాలని, భార్యకు విధించిన విధులన్నీ పురుషునికి పైతం యథాతథంగా పర్తిస్తాయని చెప్పలేకపోయారు. ఇది మనం అంగీకరించాల్సిన పరమ సత్యం. పురుషునికి తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించటం, నిర్వహించుకోవటంలో స్వేచ్ఛనిచ్చారు. శ్రీరాముని ఏకపక్షప్రతం అనేది ఆయన తానుగా ఏర్పరచుకొన్న, నియమం. సార్వజనిక నియమంకాదు. పురుషునకు ఉండిన ఈ స్వేచ్ఛపల్లనే ఈనాడు జరుగుతున్నట్టి, వెనుక జరిగినట్టి ఉచ్చృంఖలమైన పోకడలతో సమాజం దూషితమైంది. ఇది పరమ సత్యం. శ్రీరామచంద్రుడు ఏకపక్షప్రతాన్ని పాలించినా, హరిశ్చంద్రుడు సత్యప్రతాన్ని ఆచరించినా, కిర్ణుడు దానప్రతాన్ని పాటించినా అవన్నీ వారు తాముగా ఏర్పరచుకొని పాలించిన విశేషధర్మాలేతాయి. పురుషుల దూషిత ప్రవర్తనకు కఠినమైన శిక్షను మన ధర్మశాస్త్రాలు విధించి ఉంటే, ఈనాటి దయనీయ పరిస్థితి ఉండేదికాదు. ఇట్లా అనటం ఆ స్మృతికారుల్ని నిందించటంకాదు. ఆ కాలపు పరిస్థితులకు, జీవన విధానానికి, ఆదర్శాలకు తగినట్లు వారు చెప్పారు. ఈనాడు సంఘం నేటి పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ధర్మాలను నిర్వచించి అమలు చేయించాలి. పురుషుడు ఏనాడూ తన ధర్మాన్ని తగినవిధంగా పాటించలేదనేందుకు అనేక సాక్ష్యధారాలున్నాయి. యధార్థం వేరు, కావ్యకల్పనలు వేరు. జూదమాడటం ఏ పరిస్థితుల్లో అయినా, ఎవరికైనా తప్పే! దానిని మనం అనేక విధాలుగా సమర్థించివంతమాత్రంచేత ఒప్పు కానేరదు. భార్యను త్యజించటం ఏనాడైనా తప్పే! అందుకు ప్రాయశ్చిత్త విధానం ఉంది. ఆ తప్పును ఒప్పుగా చిత్రించటానికి మనం ఎన్నైనా కల్పించుకోవచ్చు. అందుకే, ఆ కాలము, ఆ పరిస్థితులు, ఆ వ్యక్తులు వేరు అని సమర్థించుకోవాల్సి వస్తోంది. ఏమైనప్పటికీ శ్రీ విషయంలో స్మృతి కారుల మాపదండం వేరు పురుషుల విషయంలోని మాపదండం వేరు అని అనక తప్పదు. అంతేకాదు. ఆర్థికవిషయాల్లో పైతం శ్రీని చిన్న చూపే చూచారు.

స్త్రీ ధనం:

స్త్రీని తన పుట్టినింటి నుండి తెచ్చుకొన్న ఛనాన్ని స్త్రీ ధనం అనేవారు. కన్యాశుల్కం అడులులోనున్న నాటి ఆచారం అయిఉండవచ్చు. కన్యాశుల్కమనేది పోయినప్పటికీ, కన్యకు ఆభరణాలు, కొంత ధనం, యివ్వటం అనే ఆచారం నిలిచి పోయింది. పరునికి యిచ్చే కట్నంలాగానే. వివాహ సమయంలో వధువుకు పరుని తరపువారు సగలుగాని, లేదా నగలకొరకై కొంత డబ్బు యివ్వటంగాని ఆచారమైంది. కొన్ని కులాల వారిలో కట్నంలో షుమారు సగం మరికొన్ని కులాలలో కట్నానికి రెట్టింపు నగలక్రింద యిచ్చే ఆచారం ఉంది. కొన్ని కులాలలో వరుని తరపువారి దయాఛర్యాలమీద ఆధారపడి ఉంది. నగల విషయం అడిగితే సంబంధం చెడిపోతుందనే భయంతో నోరు ఎత్తరు. వివాహ సమయంలో పుట్టినింటివారు బాల్యంనుండి తాము చేయించిన ఆభరణాలతోనే కన్యాదానం చేస్తారు. దీనినే బాలకొడుగు అంటారు. ఇది కూడా స్త్రీ ధనమే! కొన్ని కులాల్లో భూమిరూపంలో కన్యకు అస్త్రీ యివ్వటం ఉంది. ఇదీ స్త్రీ ధనమే! చేదాల్లో కూడా స్త్రీ ధనాన్ని ఉపహరించారు. దానిని 'పారిజాహ్యం' అన్నారు.

అనాడు స్త్రీ ధనమీదన్న నా, స్త్రీకి అధికారం ఉందా? లేదా? అనే విషయం ఖచ్చితంగా చెప్పలేము. కాని, అట్టి అధికారం స్త్రీకి లేదనే అనాలి — ఈ విషయమై స్మృతికారులు చెప్పినదానినిబట్టి:

మనువు చెప్పినదానిని బట్టి — “అధ్యగ్న్యధ్యావాహనికం, దత్తంచ స్త్రీం కర్మని. భ్రాతృ మాతృ పితృ ప్రాప్తం పడ్విధం స్త్రీ ధనం స్మృతమ్.”

(మనుస్మృతి 9.194)

కల్ల. తండ్రి, సోదరులు యిచ్చిన ధనం (1, 2, 3) పెండ్లి అయిన పిమ్మట భర్త యిచ్చిన ధనం (4) వివాహ సమయంలోను (5) కాపురానికి వచ్చిన పిమ్మట (6) ఇతరులు ఇచ్చిన ధనం; అని స్త్రీ ధనం ఆరువిధాలు. 7-వ శతాబ్దానికి యింఛా కొన్ని యిందులో చేరాయి. భరణద్రవ్యం ఆకస్మిక లాభాలూ కూడా స్త్రీ ధనం లోకి వచ్చి చేరాయి. తరువాత భూమికూడా చేరింది. ఇంత అయినప్పటికీ, ఆమెకు ఆ ధనమీద హక్కులేదు. దానధర్మాలు చేయటానికి వీలులేదు. తన డబ్బు తాను వాడుకోవటానికి హక్కులేనప్పుడు, ఇక భర్త అస్త్రీమీద అధికారం లేదని చేరే చెప్పనక్కరలేదు. భర్త అస్త్రీకి భార్య ఏనాడూ వారసులు కాదు. అపస్తంబుడు ఉత్తరాధికారుల (వారసుల) పట్టిక యిచ్చాడు — “పుత్రాభావే ప్రత్యానన్యః స

పిండః తదభావే ఆచార్యః. ఆచార్యభావే లంకేవాసీ'..... మహితా వా. (అవ. గృ.సూ. 2-14-2. 3, 4.) పుత్రులు లేనప్పుడు సపిండులు, వారుహదా లేనప్పుడు ఆచార్యుడు, ఆచార్యుడుహదా లేనప్పుడు శిష్యుడు. ఆపైన కుమార్తె" అంటూ:

మనువుహదా ఈ మూలకే అన్నాడు. కాని, జీమూతవాహనుడు మాత్రం తన దాయభాగ ప్రకరణం (11) లో పూర్తిగా విఫల పక్షం వహించాడు—“వివాహ సమయంలో శ్రీ భర్త సంపదకు చేరుచేయరానట్టి (Joint) అధికారిణి అయి ఉండే. భర్త చనిపోగానే ఈ అధికారాన్ని ఎట్లా కోల్పోతోందో అర్థంకాని విషయం; ఇందుకు ఏమీ ప్రమాణం లేదు” అని అన్నాడు.

అనేక శతాబ్దాలపాటు స్త్రీలు భర్త అనంతరం, అర్థికంగా అనేక కష్టనష్టాలకు గురి అయి, ఇతరుల దయాదాక్షిణ్యాలమీద ఆధారపడి, వరకభాధలు అనుభవించారు. ఈ శతాబ్దారంభం వరకు వారి దయశీయ పరిస్థితులు అట్లాగే కొనసాగాయి. కొన్ని పద్ధతులలో ఈనాటికీ కొనసాగుతున్నాయి. భారతీయ చట్టంలోని ఈ లోపాన్ని సమర్థించటానికై, డా. దేశముచ్ లాంటి సంస్కర్తలు ప్రయత్నించారు. 1937-2 సంవత్సరంలో చేయబడిన Hindu women's right to Property Act ననుసరించి దాయభాగసిద్ధాంతం బ్రిటిష్ భారతదేశం అంతటా ఒకే విధంగా వర్తించింది. దీనివల్ల స్త్రీల ఆర్థికస్థితి కొంత మెరుగైంది.

ప్రస్తుతం స్త్రీలు నైతం చదువుకొని ఉద్యోగాలు చేయటం, ప్రపంచజ్ఞానం వృద్ధి అయినందున మోసగింపబడటం తగ్గిపోవటం, సమష్టి కుటుంబ వ్యవస్థ పన్ను గిరిపోవటం, భర్తలు ఉద్యోగాలు చేస్తూ తమ భార్యల భవిష్యజీవనానికై జీవితశ్రీమాలాంటి ఏర్పాట్లు చేయటం, ఉద్యోగి భార్యకు నైతం పెన్షన్ సదుపాయం లభించటం, రార్మిక కర్షకులకు నైతం జీవితశ్రీమా సదుపాయం లభించటం, ఇటువంటి అనేక కారణాలవల్ల స్త్రీల ఆర్థిక స్థితి కొంత మెరుగుపడినా, పూర్తిగా పురుషులతో సమాన స్థాయికి రాలేదనే చెప్పాలి. కాని, సంఘం మాత్రం ఈ విషయంలో సానుభూతి కలిగి ఉంది. సహకరించటానికి సిద్ధంగా ఉంది. మూఢవిశ్వాసాలు పెరచి, ప్రాపంచిక జ్ఞానాన్ని పెంపొందించుకొని శ్రీలే చొరవ చూపాలి.

ఈ శ్రీధనానికి సంబంధించిహదా అనేక తగాదాలు ఉత్పన్నమౌతున్నాయి. భార్య భర్తల మధ్యహదా ఒకవిధమైన స్వార్థభావన ఉత్పన్నమై ఎవరికబ్బు వారిదే అనే భావం ప్రబలుతోంది. ఒకరినొకరు లెక్కచేయకపోవటం సంభవిస్తోంది. ఏమై

నప్పటికీ, స్త్రీకి అర్థికంగా సుస్థిరత్వం స్వాతంత్ర్యం అవసరం అని అంతా అంగీకరించాల్సిన విషయమే:

వైవాహిక జీవనంలోని అవశ్రుతులు:

వైవాహిక జీవనంలో ఎదురయ్యే తగాదాలు భార్యభర్తలమధ్య, ఆత్మకోడండ్రు, అడుబిడ్డల మధ్య ఉంటాయి. పరస్పర అవగాహన లేకపోవటం, సంకుచితబుద్ధి, లోకజ్ఞానంలేమి. మాత్రం ఇందుకు ప్రధాన కారణాలు. అత్యాశ. భోగలాలన, అసమర్థత, బాధ్యతారాహిత్యం, దుర్వ్యసనాలు అనేవి మనకు పైకి కనిపించే కారణాలు. ఇవి ఇద్దరిలోనూ ఉండవచ్చు. కొన్ని ఈ దుర్గుణాలు ఒకరిలో, మరికొన్ని మరొకరిలో ఉండవచ్చు.

భర్త విషయంలో అయితే. చదువు సంస్కృతి తక్కువ, షోకులు భోగలాలన ఎక్కువ అయి, త్రాగుడు లాంటి దుర్వ్యసనాలకు బానిస అయి. భార్య పిల్లల విషయం పట్టించుకోక, సంపాదన చాలక భార్యను పుట్టినింటినుండి డబ్బు తెమ్మని వేధించటం, ఇందుకు పర్యవసానంగా, గుట్టుగా సాగవలసిన సంసారం బజారునవడి, వివాహ విచ్ఛేదమో (విడాకులో) లేక హత్యలు ఆత్మహత్యలో జరుగుతాయి. అట్టి భర్తకు ఆతని తల్లి అక్కచెల్లెండ్రు కూడా తోడైతే అగ్నికి ఆజ్యం పోసినట్లే! కొన్ని సందర్భాలలో భార్యయొక్క అజ్ఞానం, అవినీతి, భోగలాలన. కూడా పురుషుని జీవితానికి అభిశాపం కావచ్చు. ఏమైనప్పటికీ, ఈ విధమైన అవశ్రుతులకు ముఖ్యకారణాలు అవిద్య, ఉన్నవిద్య విశృంఖల విద్య కావటం, పాశ్చాత్య నాగరకతా వ్యామోహం, నైతిక విలువలు లోపించటం, దాంపత్యం, వివాహం అనే వాటిని గూర్చిన సరైన అవగాహన లేకపోవటం, బాధ్యతారాహిత్యం అనేవి కావచ్చు! ఇటువంటి అవశ్రుతులన్నీ వారి వారి సంసారాలకు సంబంధించిన విషయం అనీ, ఇతరులకు ప్రమేయం లేదనీ చాలమంది అనుకుంటారు. కాని ఇది తప్పు. ఈ దుష్పురి జామాలు వారిద్దరికీమాత్రమే, ఆ సంసారానికి మాత్రమే పరిమితం కావు. ఇటువంటి వారి సంతానమే చదువుసంధ్యలు లేక. తల్లిదండ్రుల ప్రేమకరపై, బాధ్యతారహితంగా పెరిగి, జేబుదొంగలుగా, దుండగులుగా, హంతకులుగా తయారౌతారు. ఇటువంటి వారితో సంఘం బాధలు పడక తప్పదు. ప్రభుత్వానికి వారు పెద్ద సమస్యగా తయారౌతారు. ఇట్లా, స్త్రీ పురుషులకు ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకోక పోవటంవల్ల, అవగాహన లోపించటంవల్ల చివరకు వివాహ విచ్ఛేదమే శరణ్యం అవుతోంది.

విడాకులు — పునర్వివాహాలు

విడాకులు: మనం ఛర్మశాస్త్రాలను పరిశీలిస్తే, పురుషుడు తన మొదటి భార్యను వదలి మరియొక భార్యను వివాహమాడవచ్చునని తెలుస్తోంది. అంటే, స్మృతిని పురుషుని పునర్వివాహానికి ఆమోదముద్ర చేసినాయన్నమాట. ఈ సదుపాయం స్త్రీకి కల్పింపబడలేదు. స్త్రీకి, ఒకసారి ఒక పురుషునితో వివాహం జరిగితే, ఆ వివాహం ఆమె జీవితాంతం కొనసాగాల్సిందే; వివాహ విచ్ఛేదానికి వీయలేదు. వివాహసంబంధం అనేది స్త్రీ విషయంలో అవిచ్ఛేద్యం అని ప్రాచీన శాస్త్రకారుల అభిప్రాయం.

ఈ విషయమై మనుచే ఎంత నిర్దయగా చెప్పాడో చూడండి —

“న నిష్క్రయం నినర్గాహ్యం భర్తృచ్ఛాద్యాః విముచ్యతే
ఏవం ధర్మం విడాగీమః ప్రాక్ ప్రజాపతి నిర్వృతమ్.

(మ.స్మృ. 9-46)

భర్త, భార్యను అమ్మిచేసినా పరిత్యజించినా ఆ స్త్రీకి మొదటి భర్తతోనే సంబంధం పోదు. ఇది ప్రజాపతి చేసిన నిర్ణయం కాబట్టి” అన్నాడు.

వివాహమనేది ఒక ధార్మిక సంస్కారమే. ఆ సంస్కారం ఎల్లనీ స్త్రీకి స్త్రీత్వం లభించి, నిలిచి ఉండనీ, భార్యభర్తల్లో ఎవరు చురుకులైనా ఆ సంస్కారం పోదనీ, ప్రాయశ్చిత్తం ద్వారా మళ్ళీ పరిశుద్ధులు కావచ్చుననీ, ధర్మశాస్త్రకారుల ఆభిప్రాయమైనట్లు తోస్తుంది. ఇక, అటువంటిప్పుడు వారిదృష్టిలో ఇక వివాహ విచ్ఛేదానికి తావు ఎక్కడిది? స్త్రీ వ్యభిచారిణి అయినా సరే: ఆమెను పరిత్యజించటం నిషిద్ధం. అని యాజ్ఞవల్క్య స్మృతిపై విశ్వరూప బ్రాహ్మణ చెబుతోంది. అందుచేతనే, హిందూ భారతీయ వివాహవ్యవస్థలో విడాకుల అవస్థలూ లేవు.

అయితే, మన ఛర్మశాస్త్రాలను బాగా పరిశీలించినప్పుడు, క్రీస్తుకు పూర్వం అక్కడక్కడ విడాకులున్నట్లు కనిపిస్తుంది. వివాహ సంబంధం చాలా దృఢమైనదని గట్టిగా చెప్పిన మనువు సైతం —

ఉన్మత్తం, పతితం, క్లిబం, అఙీజం, పాపరోగిజమ్
న త్యాగోఽస్తి ద్విషన్త్యాశ్చ, న చ దాయావపర్తనమ్.

(మ.స్మృ. 9-79)

“భర్తగనుక విచ్చివాడు. పరిచయం. నమస్కరించుడు. వీజరహితుడు. చెమరేగాలు రల వాడు. నీచుడు అయితే. ఇట్టి భర్తను పరిత్యజించినందుచేత స్త్రీకి దోషం రాదు” అన్నాడు. పరిత్యజించటం అంటే వివాహవిచ్ఛేదం (తెగతెంపులు) అనే అనుకోవాలి. పండుచేతనంపే. మనదే (9-175, 176) లో, అటువంటి స్త్రీ భర్తృసమాగమిన్ని పొంది ఉండకపోతే, మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవచ్చు —

“సా చేత్ అతతయోనిః స్యాత్. గతప్రస్థాగతాపి వా,

పానర్భదేన పత్యై సా, పునః సంస్కార మర్హతే” అన్నాడు.

ఇట్టి స్త్రీకి పుట్టిన సంతానం ఏర్పడా ప్రారంభం నరయైనదిగానే పరిగణించబడుతుంది. క్రీస్తు శకారంభంనో వాదాన్ని చర్చాలలోను వివాహవిచ్ఛేదం అన్నట్లు తెలుస్తోంది. అభర్తృదేవం 9-27. 28 ననుసరించి ఒక స్త్రీ, బహుశః భర్త ఉండగానే తిరిగి వివాహం చేసుకొన్నట్లు తెలుస్తోంది. క్రీస్తుకు పూర్వం 400 సంవత్సరాలనుండి క్రీ.శ. 100 సంవత్సరాలనుండి ఉండిన శాస్త్రుకారులు, బ్రాహ్మణస్త్రీ అయితే. ఆమె భర్త విదేశాలకు వెళ్ళి ఉన్నా. లేక చిరకాలంపాటు యాత్రలకు వెళ్ళి ఉన్నా. భర్త కోసం 5 సంవత్సరాలపాటు వేచి ఉండి, అతడు తిరిగి రాకపోతే మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవచ్చు నన్నారు — దీనినే, పశ్చిమ ధర్మసూత్రాలు 1-7-67 లో ఇట్లా చెప్పారు — “ప్రోషితపత్ని పంచవర్షాణి ఉపేక్షేత్ర. ఉర్ధ్వం పంచభ్యో వర్షేభ్యో భర్తృసమాశం గచ్ఛేత్....యది భర్తార్థాభ్యాం ప్రవాసం ప్రత్యననుకూలస్యాద్యథా ప్రేతే ఏవం చర్చితవ్యం స్యాత్. అత ఉర్ధ్వం సమానోదకపిండర్షి గోత్రాణాం పూర్వైః పూర్వోగరీయాన్” అని.

కొటియ్యడు మాత్రం, తన ఆర్థశాస్త్రం (9-4) లో వివాహవిచ్ఛేదానికి, అనుచుతి యిచ్చాడు రాని, “అంతతః పరం భర్తృప్తైః విసృష్టైః యధేష్టం విన్దేత” అని,

అందుకు భర్తాధికారియొక్క అనుజ్ఞ కాదానన్నాడు. కొటియ్యని అభిప్రాయం ప్రకారం. ఒక స్త్రీ, తన భర్తను అనవ్యసాయముగానున్నప్పటికి ఆమె భర్త గనుక ఆమెను కోరుతున్నట్లు అతనిని పరిత్యజించటానికి వీలలేదు. ఇద్దరూ సేతరి నొకట ద్వేషించుకొంటూ ఉన్నప్పుడే వివాహ విచ్ఛేదానికి అవకాశం ఉంది — “అమోక్ష్యై భర్తృరూపస్య ద్విపక్షాభార్యా. భార్యాయశ్చ భర్తా. సరస్వరం ద్వేషాన్యోక్షః స్త్రీ పుష్కరాద్యా పురుషశ్చేన్యోక్ష మిచ్ఛేభ్యథాగృహీతమవైయై దద్యాత్ పురుష విప్రకారాద్వా స్త్రీచేన్యోక్ష మిచ్ఛేన్నాస్యం యథాగృహీతం దద్యాత్.

అమోఘే ఘృమివాహనామితి.” (అర్థశాస్త్రం - 3-3) ఒకచో నర్తకుడు తన భార్యపల్ల, తన ప్రాచానికి ముప్పు ఉన్నదని భావించి వివాహం కోర్తే, అమోఘ వివాహసమయంలో తనకు వచ్చిన పనాన్ని ద్రష్టు బుచ్చివేయాలి. అట్లాగే, అమోఘ పల్లవల్ల తన ప్రాచానికి ముప్పు ఉన్నదని భావించి అతని నుండి విడుదలై కోరితే, అమోఘుడునుకొనలేదు. అయితే, ఇటువంటి వివాహ విచ్ఛేదాల ఘృమివాహాలకు (బ్రాహ్మ, ప్రాజాపత్య, ఆర్య్య దైవ వివాహ లకు) వర్తింపవు అన్నాడు. అవి అవిచ్ఛేదాలు కాబట్టి; కొటియ్యడు పైన చెప్పిన విచ్ఛేద విషయం మిగతా నాగ్గరాల వివాహాలకు సంబంధించినవి.

పశ్చాత సృష్టి (4-24. రో) “సష్టే, యురే, ప్రప్రజితే, క్లిచే చ మరే పతౌ, పంచస్వాచత్పు నారీవాం పతరన్యో విధీయతే” పతి నష్టమైనా, పనిపోయినా, నన్యమిచ్చినా, నపుంసకుడైనా, పతిబుడైనా ఈ అమోఘ సందర్భాల్లోనూ పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చునన్నాడు. నష్టమవటం అంటే ఏమైపోయినది తెలియరాక పోవటం. (పతితుడు అంటే — బ్రాహ్మణ హంతకుడు, సురాపానం చేసేవాడు, గుర్తు భార్యతో కలిసేవాడు, నాస్తికుడు, విందిత కర్మల్ని చేసేవాడు, పరితులతో కలిసి ఉండేవాడు, పతియలాని మంచివారితో ఉండనివాడు, తల్లిదండ్రులదైవ బంధువులకు అపరాధం చేసినవాడు, వీటిలో ఏ ఒకదానికి పాల్పడినా పతితుడే!) దీనినిబట్టి వివాహ విచ్ఛేదం పరాశరునికి సమ్మతమే అని తెలుస్తోంది. సమ్మతం కాకపోతే పతితుడైనా, నపుంసకుడైనా స్త్రీ పునర్వివాహానికి ఎట్లా అంగీకరిస్తాడు?

ఈ వివాహ విచ్ఛేదం ఆనేది బౌద్ధ గ్రంథాల్లో సైతం విరివిగా రాకపోయినా, అక్కడక్కడ కనిపిస్తోంది — ధమ్మపథం, ఛోరీగాథా, మజ్జిమనికాయం లాంటి గ్రంథాల్లో ఇటువంటి సందర్భాలు వర్ణింపబడ్డాయి. అయితే, ఉన్నత కులాల్లో ఇటువంటి ఆచారం ఉన్నట్లు కనిపించదు. క్రమంగా వివాహ విచ్ఛేదమనే ఆచారం రగ్గు ముఖంపట్టి ఈ క్రీస్తుశకాంధానికి బాగా తగ్గిపోయింది. హిందూ సమాజంలో పవిత్రత, పరిశుద్ధత అనే భావాలు బాగా ప్రబలినాయి. వివాహమనేది స్త్రీకి జీవితంలో ఒక్కసారే జరిగాలి అనే భావం బాగా బలపడ్డది. ఛత్త దుర్మార్గుడు, పరితుడు, కీచుడు అయినా అతనిని వదిలిపెట్టరాదనే భావం వ్యవహరించింది.

పాశ్చాత్య దేశాల్లో వివాహాలు:

ఈనాడు మన చదువులు, ఆహార విహారాలు, జీవితాచర్యం, ఛోగలాలనన, వివాహాలు, విందులు ఇట్లా అన్నింటిలోను పాశ్చాత్య పద్ధతుల్నే యువతరం అనుకు

రిస్తున్నందున, వివాహాల విషయంలో పాశ్చాత్యదేశాల, యూరపుదేశాల ఆచారాన్ని తెలుసుకుందాం. మన దేశంలో లాగానే యూరపుదేశాల్లో కూడా వివాహ విచ్ఛేదం అనేది లేదు. రోమన్ కాథలిక్ చర్చియొక్క సిద్ధాంతాల ననుసరించి, వివాహ బంధన మనేది అవిచ్ఛేద్యమనే భావమే ఉండేది. (Gospel of Mark 10:9-12 మరియు లూక్ 16-18) ఇంగ్లండులో వివాహవిచ్ఛేద మనేది పార్లమెంటు అంగీకారంతో జరగాల్సి ఉండేది. ఇట్లా పార్లమెంటు అంగీకారం పొందాలంటే ఎంతో సంవత్సరాలైనా దానికి తప్ప ఇతరులకు సాధ్యమయ్యేది కాదు. ఇందుకై ఆ రాజుల్లో చాలాపు 500 పౌండ్లు ఖర్చు అయ్యేదట. 1922 రాయల్ థియేటర్స్ రిపోర్టును బట్టి క్రీ.శ. 1715 నుండి 1855 వరకు, అంటే చాలాపు 140 సంవత్సరాల్లో పార్లమెంటు 180 పుండ్లకి వివాహాల మంజూరు చేసింది. 1858 లో Divorce and Matrimonial Causes Act ఆమోదించబడ్డది. దీనిని బట్టి, స్త్రీ వివాహాలకోసం రుజువు చేయాలంటే, వివాహమైన నాటినుండి భర్త, తనతో వ్యభిచారం మాత్రమే చేస్తున్నాడని, మరొక స్త్రీని ప్రేమిస్తున్నాడని రుజువుచేయాలి. కాని, 1923 చట్టాన్ని అనుసరించి పురుషుల్లాగానే, స్త్రీలకు సైతం వివాహాలకోరే అవకాశం కల్పించబడ్డది. అప్పటినుండి యూరప్, అమెరికా దేశాల్లో వివాహాల మూడు విధాలు ఆరు రాయులుగా పెద్దదిచెందుతున్నాయి. ఈనాడు అవటి స్త్రీలు, భర్త నిద్రలో గురకపెడుతున్నాడని, ఆ కారణంగా తనకు నిద్రాభంగం అవుతోందని, భర్త రోజూ గడ్డం గింజుకోకపోవటంవల్ల తన గడ్డం గిరుకుపోతూ బాధకలిగి పోతుందని, భర్త తరచుగా తుమ్ముతున్నాడని యిట్లా స్వల్పకారణాలకు వివాహాలు కొట్టుతున్నారు. అట్లాగే పురుషులు తన భార్య నోరు తెరచి నిద్రపోతున్నందున తనకు ఏయంకొస్తోందని, నన్నేటప్పుడు పండ్లు విక్రితంగా కనిపిస్తున్నందున కాని ఖరీదైనట్లేపోతున్నానని, తనకు యిష్టంలేని రంగు వస్త్రాలను ధరిస్తోందని వివాహాలకు కారణాలు చెబుతున్నారు. ఇందువల్ల చాలి కుటుంబ దీక్షనం అస్తవ్యస్తమై పిల్లల ఎవరికీ చెందనివారుగా తయారౌతున్నారు. మాతాపితరుల ప్రేమను చూరులౌతున్నారు. ఇట్లా చాలి కుటుంబ దీక్షనం దుఃఖమయంగా, ఆశాంతికి నిలయంగా తయారైంది. ఈ కారణాలవల్ల ఇంగ్లండు మొదలైన దేశాల్లో వివాహాల ఆచారాన్ని తగ్గించాలనే ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఈ స్థితిలో మన దేశంలో ఈ ఆచారాలు హెచ్చుచేయాలని కోరటం విచిత్రంగా లేదా?

పునర్వివాహం:

మన హిందూ సమాజంలో పురుషునికి భార్య ఉండగా మొదటి వివాహాన్ని రద్దుచేసుకొని రెండవ వివాహం చేసుకొనే అధికారం ఉంది. మొదటి భార్య ఉనిపోయినా రెండవ వివాహం చేసుకొనే అధికారం ఉంది. కాని, శ్రీక వివాహవిషేషము, పునర్వివాహము రెండూ నిషేధింపబడ్డాయి. పురుషుడు మూత్రం మొదటి భార్యను నిష్కారణంగానే విడిచివేసి పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చు. ఇందువల్ల ఈ విధంగా వదలివేయబడిన స్త్రీలు దయనీయమైన స్థితిలోనై సరకయాతనలు అనుభవించారు. అనుభవస్తున్నారు. అటువంటి స్త్రీల దుఃఖాలకు అంతులేదు. అంతేకాదు, మొదటి భార్యనుండి విముక్తి పొందటానికి, ఆమె కీయవలసిన భరణం నుండి తప్పించుకోవటానికి, భోగలాలనలై. అబద్ధపు సాక్ష్యాల చెప్పించి, తన భార్యను తానే వ్యభిచారిణిగా చిత్రించి మోకాసుందరాంగిని కట్టుకొని కులుకుతున్నారు. అటువంటి స్త్రీలు భరణానికి సైతం నోచుకోక, పనికితైలుగా, పంటకతైలుగా ఉప్పురవారిద్యంతో బాధపడుతున్నారు. అట్టివారి కన్నీళ్ళతో భారతదేశ చరిత్రలోని అనేక పుటలు తడిసిపోయాయి. హిందూభర్తలచేత పరిత్యక్తలైన ఇటువంటి స్త్రీలు గత్యంతరం లేక ఇతర మతాల పక్షన చేరుతున్నారు. ఇట్టివారికోసం వేచి, చేయి జాపుకున్న మతాలు చాలా వున్నాయి. దుష్టశక్తులూ వున్నాయి. ఇటువంటివారికోసం వారు వెతుకుతూనే ఉంటారు. చట్టంగాని, సమాజంగాని, అట్టిపరిత్యక్తులు వేరొక వివాహం చేసుకోవటానికి అంగీకరించనందున వారికి వేరే మార్గంలేదు. ఇందువల్ల సుఖ్యంగా హిందూ సమాజంలోని ఉన్నత వర్గాలలోని స్త్రీల దయనీయగాథలు పెరిగిపోతూనే ఉన్నాయి. ఈ విషయంలో శ్రమజీవులు, నిమ్నవర్గాలకు చెందిన స్త్రీల స్థితిగతులే మెరుగుగా ఉన్నాయని అనకతప్పదు. ఈనాటికీ నిమ్నవర్గాలలో వివాకుల ఆచారం అమలులో ఉంది. పైగా, ఆ కులపెద్దలే నిర్ణాయకులు, తీర్పురులు అయినందున న్యాయం త్వరగా జరుగుతుంది. తప్పుడు సాక్ష్యాలబాధ ఉండదు. వారికి ప్రభుత్వచట్టంతో పనిలేదు. వారి నిర్ణయాన్ని వారి సంఘం అంతా ఆమోదించి తీరాలి. అందువల్ల వారి సాంఘిక మర్యాదలకు, సంఘజీవనానికి ఏవిధమైన ఇబ్బందీ ఉండదు. కాబట్టి, ఈ విషయంలో నిమ్నజాతులవారి జీవనమే సుఖదాయకం అనటంలో తప్పులేదు.

బహుభార్యాత్వ పద్ధతి:

మన స్మృతి పురాణోపహాసాలు, బహుభార్యాత్వాన్ని అంగీంచినాయి. అటువంటి వీరపురుషుల జీవితచరిత్రలతోనే మన ధర్మగ్రంథాల పుటలన్నీ నిండి

ఉన్నాడు. గృహస్థసూత్రులను, దర్మసూత్రులను బహుభార్యత్వానికి కొన్ని పరిస్థితుల్లో ఆమోదాన్ని తెలియజేయటమే కాక, ఆపశ్యకమని, ఈ విషయంలో ఆలస్యం పనికిరాదని కూడా చెప్పారు. కొటియ్యడు, అర్థశాస్త్రం (3-2) లో, ఇట్లా అన్నాడు - “భార్య భూతహీనుడాలైనా, వంధ్య అయినా, లేదా మొదటి కానుపు తరువాత మళ్ళీ పిల్లలు పుట్టకపోయినా, 8 సంవత్సరాల అగి, పురుషుడు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవచ్చు. ఇన్ని సంవత్సరాలపాటు ఆగలేకపోతే రోజుకు జరిమానాగా 24 పతాక చెల్లించి వెంటనే పెళ్ళిచేసుకోవచ్చు” అని.

దోధాయన దర్మసూత్రాల్లో (2-2-4-6) పురుషునిలాగా మాట్లాడే స్త్రీని వెంటనే పరిత్యజించి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవచ్చునని, మనువుకూడా తన మనుస్మృతి 9-1-1 లో దీనిని సమర్థించాడు. అంతేకాదు, ఇంకొక అడుగు ముందుకు వెసి, మొదటి భార్యకు నానాక్రియలు జూర్తికాగానే వెంటనే రెండవ వివాహం చేసుకోవాలన్నాడు - “భార్యయై భార్యమారిణ్యే, దర్వాగ్నిం విధిభార్యకమ్, పునర్దాకరియాం కుర్యాత్ పునరాధాన మేవచ. (ఆ.శా. 5-168) అట్లా పునర్వివాహం చేసుకొని, యజ్ఞం చేయటం ఆరంభించాలి” అని చెప్పటంలో కర్మిష్టుల రొద్దే విరిగి నేతితో వడ్డమైంది. చాలమంది కర్మిష్టులు ఈ విషయంలో ఏమాత్రమూ ఆలస్యం చేయలేదు.

ఇక, గృహస్థత్వాకరంలో - “ఏకో భూద్రవ్య, వైశ్యస్యద్వే, త్రినః శత్రయన్యచ, చిత్రోబ్రాహ్మణస్య స్యుర్భార్యా రాజ్ఞో యథేచ్ఛతః” అని దేవలని చూసినగా: భూద్రుడు ఒక స్త్రీని వైశ్యుడు ఇద్దరిని, శత్రయుడు ముగ్గురిని, బ్రాహ్మణుడు నలుగుర్ని, రాజు ఇష్టం ఏచ్చినంతమందిని వివాహమాడవచ్చునని చెప్పబడ్డది. స్త్రీసూత్రం, ఏ జాతిదైనా ఒకే పురుషుణ్ణి చేసుకోవాలని అన్ని ధర్మగ్రంథాలూ ఘోషిస్తూనే ఉన్నాయి. ఈ విషయంలో మాత్రం స్మృతికారుల్లో, సూత్రకారుల్లో అభిప్రాయ భేదమంటూ లేదు. ఇది మెచ్చుకోదగిన విషయం. మన ఇతిహాస పురాణాదులు రాష్ట్రనాటకాదులన్నీ చాలా భాగం బహుభార్యలు గల ధీమాదాస్తుల చరిత్రలతోనే నిండి ఉన్నాయి.

గృహస్థసూత్రులను, స్మృతికారులు, బహు వివాహాలను, పునర్వివాహాలను నిందిస్తూనే, పరివ్రతయైన భార్యను ఒదలిపెట్టటం పాపమని, అట్టి భర్తను దండించాలి, అక్కడక్కడ చెప్పినా, అవన్నీ ఆయా పుటల్లోనే పడిఉన్నాయి. ప్రత్యేక సందర్భాలలో చెప్పబడినట్టి, తమకు అనుకూలమైనట్టి సందర్భాలనే గ్రహించి చాలినే సామాన్య నియమాలుగా భావించి పురుషులు భార్య బ్రతికి ఉండగానే పున

వివాహమునే పాపానికి పాల్పడ్డారు. దానిని బట్టి అధికారిగా కూడా భావించారు. ధర్మశాస్త్రకారులు, ఆర్చకర్లు పరిషత్తు భారాన్ని గుత్తకు తీసుకొన్నామనే భావించారు. చూడండి ఈ విషయమై మనాన్నే విమోచించారు. వివాహ వివాహం, రజస్వలాలనంతర వివాహం మొదలైన వాటిలో చూపించినంత స్వేచ్ఛలేమైన శ్రద్ధలో, ఆసక్తిలో భారంకం ఈ విషయంలో చూపించి ఉంటే అనేక లక్షలమంది స్త్రీల జీవితాలు నాశనం కాకుండా ఉండేవి. పురుషుల బహుభార్యాత్వాన్ని వారు ఖండించి లేదు. విధవా వివాహాన్ని, రజస్వలాలనంతర వివాహాన్ని ఎదుగెత్తి ఖండించిన వారి నోరు ఈ విషయంలో మూగవోయింది. నియమ నిబద్ధంగా బహు వివాహాన్ని చేసుకొన్న వారు, శాస్త్రాల విధించిన ప్రాయశ్చిత్తాదుర్లు నైతం చేసుకోలేదని బహుత్వంహిత పల్ల తెలస్తోంది.

వృద్ధ వివాహాలు:

వివాహం అనేరకమిది వృద్ధులు, భార్య చనిపోయినందున, కన్యలోపం ఉన్నందుననే సామిలో పునర్వివాహంకు తయారౌతూ ఉండేవారు. వీరికి ధర్మశాస్త్రాలన్నీ అనుమతి కలలాదు ప్రసాదించాయి. భార్య లేనివాడు యజ్ఞానికి అర్హుడు కాదు కాబట్టి, మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవచ్చుననే ధర్మసూత్రాన్ని అధారంగా చేసుకొని, బయసును పెంచుకుంటే పునర్వివాహానికి ముందుకు వచ్చారు. రాజుకి రాజ్యవాచిన వృద్ధులు నైతం, కర్మలోపభయం ఎట్లా ఉన్నా, చచ్చే ఏడైనారండ్రనే దిగులుతో కన్యల్ని వివాహమాదిన ఉదంబాలు చాలా ఉన్నాయి. వారి పుణ్యమా అంటూ, మన దేశంలో బాల వితంతువుల సంఖ్య గణనీయంగా పెరిగింది. ఈ దుస్థితిని చూచిన కవులు, సంస్కర్తలు ఈ సమస్యపై అనేక నాటకాలు, ప్రహసనాలు, వ్యాసాలు వ్రాసి, ఉపన్యాసాలిచ్చి ప్రజల దృష్టిని ఈ వైపుకు మళ్ళించారు. వారి ప్రయత్నాల పల్ల, ఉద్యమాలపల్ల ఈనాడు వృద్ధ వివాహాల సంఖ్య చాలా తగ్గింది.

వైధవ్యము:

వైధవ్యమునేది నారీలైనాని కాదు లాంటిది. ఇది మరణంకంటే ఎక్కువమైనది. ఇట్టి ముప్పుమైన జీవితం గడవటం నరక సదృశమే! ఎందుచేత?

1. అర్థికంగా ఏ ఆధారమూ, అధికారమూ లేకపోవటం.
2. బంధువుల దయావాక్యీకృత్యాలపై జీవితాంతం ఆధారపడి ఉండాలి కాదు.
3. సమాజంలో ఎటువైదో లేకపోవటం మీనంగా చూడబడటం.

4. ఏ పుభరార్థాల్లోనూ పాల్గొనటానికి వీలులేక, సాటి స్త్రీలలో తక్కువగా చూడబడటం.
5. వాంఛల్ని అభ్యుక్తలేక, అదుపులో పెట్టుకోలేక, చురొకి అధారాన్ని చేపట్టటానికి వీలులేక లోలోన క్రుశ్ని చాచాల్సి రావటం.
6. జీవితంలో సుఖ సంతోషాలకు తావులేక పోవటం — భవిష్యత్తు అంధకార మయం కావటం.

ఈ దుస్థితు లన్నింటికీ ముఖ్యకారణం స్త్రీకి పునర్వివాహాన్ని అంగీకరించక పోవటమే. కనీసం పిల్లలులేని స్త్రీకి సైతం అట్టి అర్హత లేకపోవటం. పూర్వ కాలంలో విధవా వివాహం చేసుకొన్న స్త్రీకి 'పునర్భూ' శబ్దాన్ని వాడారు. నారద స్మృతిలో స్త్రీలను ఏడు రకాలుగా విభజిస్తూ ఈ పునర్భూ శబ్దవాచ్యులైన స్త్రీలలో మూడు భేదాలు చెప్పారు. (1) వివాహం మాత్రం జరిగి, భర్తతో మాట్లాడి యెరు గని స్త్రీ. (2) మొదటి భర్తను చదిరి, వేరొకనిని చేసుకొని, చుళ్ళి మొదటిభర్తవద్దకే వచ్చిన స్త్రీ. (3) భర్త చనిపోయిన ఏమ్మట అతని సమీప సంబంధీకులను వివాహ మాడిన స్త్రీ; అని.

మనుస్మృతి (9-176)లో “సాచే దక్షత యోనిః స్వాతగత ప్రత్యాగరాపివా పౌనర్వచేన భర్తా సా పునః సంస్కార మర్హతి” అక్షతయోనియైనట్టి జాలవితంతు వుకు, మొదటి భర్తను వదిలివెళ్ళి, చుళ్ళి తిరిగివచ్చిన స్త్రీకి వివాహ సంస్కారం చెప్పారు. కళ్ళప్పుడు, దోధాయుడు, ఇటువంటి 'పునర్భూ' శబ్దవాచ్యులను ఏడు రకాలుగా విభజించారు. ఆ కాలంలో భర్తయొక్క సంవర్కం కలగనట్టి జాల వితంతువులే రాకుండా, బిడ్డలు కలిగిన వితంతువులు సైతం చుళ్ళి వివాహాలు చేసు కొన్నట్లు తెలుస్తుంది. ఒక భర్తను చదిరి, వేరొకనిని వివాహమాడి, చుళ్ళి మొదటి వాని వద్దకే వచ్చిన స్త్రీ యొక్క కుమారునికి “పౌనర్భువుడు” అనే శబ్దం వాడారు. వచ్చుండుడు, ఏచ్చివాడు, జాతిభ్రష్టుడు అయిన భర్తను శాశ్వతంగానే వదిలివేసిన మరియొకనిని వివాహమాడిన స్త్రీ యొక్క పుత్రుని కూడా పునర్భువుడు అనేవారు. కీనినిబట్టి స్మృతికాలానికి, సూత్రకాలానికి ఆరంభంలో విధవా వివాహాలు చెదురు చుదురుగానైనా ఉన్నాయనేది నిస్సందేహం. ఋగ్వేదం 10-18.8. లో ఈ మంత్రం ఉంది — “ఉదీర్షన్తి నార్యభి డీనలోకిం గరాసుమేత మువశేష ఏహి. హస్త గ్రామస్య ది మహోస్త పేదం ఏత్కుర్వన్ తన్ మభి సంభభూథ “ఓ నారీ: లెమ్ము: మర్త్యలోకాన్ని ప్రవేశించు: నీవు ఆ చనిపోయిన వానివద్ద పడుకొన్నావు. నేను నీ

ప్రేమికుణ్ణి: నేను నీ పాణిగ్రహణం చేశాను. రాబట్టి ఈనాటి నుండి నీవు 'పత్ని' అనే పదవిని పొందు" అని. దీనినిబట్టి ఋగ్వేదకాలంలో విధవా వివాహాలు ఉన్నాయని అంటారు. కొందరు వంటివారు ఈ మంత్రాన్ని మెలికలుత్రప్పి వేరొక అర్థాన్ని కల్పించటానికి ప్రయత్నిస్తారు. కాని, సాయణుడు చూచి ఈ అర్థాన్నే చెప్పాడు — తైత్తిరీయ అరణ్యకం 6-1. పైని వాష్యంలో:

“త్వం హస్తగ్రాహస్య పాణిగ్రాహవతో దిధిహ్: పునర్వివాహోచ్ఛ్వా: పతుశ్చ తతస్త్వనిత్వం దాయాత్వమధిసంబధాతి సమ్యక్ ప్రాప్నుహి. (తై. ఆ. 6-1 సాయణ వాష్యం)

అట్లాగే, అశ్వుర్యేవం 6-9-20 లో స్త్రీకి పునర్వివాహం ఉన్నట్లు ఉదహరించి ఉంది. అశ్వుర్యేవంలోనే (6-17-89) “ఉత్సర్జితవతయో దస త్రియా: భార్యే బ్రాహ్మణా: బ్రహ్మ చేద్ధస్త మగృహీత్ స ఏవ పతిరేకథా. బ్రాహ్మణ ఏవ పతి స రాజన్యో న వై శ్యో, తత్సూర్యో బ్రహ్మన్నేతి పంచభ్యో మానవేభ్యో” అని స్త్రీకి ఎదిమంది భర్తయంటే ఉండవచ్చుగాక; బ్రాహ్మణుడు గనుక ఆ స్త్రీని పాణిగ్రహణం చేస్తే, అతడే ఆమెకు యధార్థమైన భర్త అవుతాడు. వైశ్యక్షత్రియుల వారు, ఈ సత్యాన్ని ఘోషిస్తూనే సూర్యుడు తరుగుతున్నాడు” అని. ఇట్లా చెదాల్లో అక్కడక్కడ వివిధ వివాహ ప్రస్తావన వచ్చినందున, ఆ కాలానికి అది క్రొత్తకాదని, మనం భావించాల్సి వస్తోంది.

సూర్యసూత్రాల్లో చూచి వివిధ వివాహ ప్రస్తావన ఉంది. చిశ్మ ధర్మ సూత్రాల్లో (17-87) “ప్రోషిత పత్ని పంచపర్వాణ్యుదేక్షిత. ఉత్థ్వం పంచభ్యో బర్హేభ్యో భర్తృసదాశం గచ్ఛేత్. యది పర్వార్థాభ్యాం ప్రవాసం ప్రతి అనసురామా స్సేత్. యథాప్రేరే ఏవం చర్తితవ్యంస్యాత్. ఏవం బ్రాహ్మణీ పంచప్రజాతా అప్రవాతా చత్వారి. అతఉత్థ్వం సమానోదరి ఏండర్షి గోత్రాణాం పూర్వ: పూర్వ: గరియన్ స తు ఖలు కులీనే విద్యమానే పరగామిస్సేత్.” భర్త మరేదేం వెళ్ళి వుంటే, బ్రాహ్మణ స్త్రీ సంతృప్తరాలపాటు అతనికోసం వేచిఉండాలి. అనైన అతడు ఇంటికి తిరిగి రాకపోయినా, ఆమెకు అతని వద్దకు వెళ్ళటానికి యిష్టం లేక పోయినా, అతని మంటిపేరు దానినిగాని. అతని గోత్రం కలవానిని వెళ్ళిచేసుకో వచ్చునన్నాడు.

చిశ్మ ధర్మసూత్రాల్లోనే (17-14) పౌనరృపుని సంస్కారాన్ని గురించిన వర్ణన ఉంది. ఇట్లా, ధర్మసూత్రాల్లో — అత్యంత ప్రాచీనమైన ధర్మసూత్రాల్లో —

స్త్రీ పునర్నివాహం చేసుకోవచ్చునని అంగీకరించినట్లుగా ఉంది. కాని, గృహ్య సూత్రాల్లో లేదు. అప్పటికి ఆ ఆచారం తగ్గిపోయి ఉండవచ్చు. మనుస్మృతి (9-186)లో “సా చేదక్షత యోనిః స్వాదౌ గత ప్రత్యాగతాని చ పానర్పవేన పర్త్యాసా. పునః సంస్కార మర్హతి” అని బాల వితంతువులకు పునర్నివాహం అంగీకరించబడ్డది. అట్లాగే, యజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-122)లో “లోగీ హీనాతి రిక్తాంగః, కాణః, పానర్పవస్తథా, ఆచక్షీరీ, కుండగోరా, కునభీ శ్చామంతకః” అంటూ శ్రాద్ధానికి భోక్తగా చేసిరాని వారి జాతికాలో పానర్పవుని చెప్పారు. అంటే, ఆ కాలంలో మిగతావారి లాగా పానర్పవులు చూడా సంఘంలో చాలా మందే ఉండి ఉండాలి. అవదార్కుడు, బాలవిధవకు చలాత్కారంగా దొంగిరించు కౌని పోయిన స్త్రీకి — పునర్నివాహాన్ని ఉదాహరించాడు.

భర్త పరదేశం వెళ్ళి ఉంటే బ్రాహ్మణ స్త్రీ 8 సంవత్సరాలపాటు వేచి ఉండాలి. పుత్రుడు జన్మించి ఉండకపోతే 4 సంవత్సరాలు ప్రతీక్షించాలి. తరువాత మరియొకరిని వివాహమాడవచ్చు. ప్రోక్షితభర్తకు అయితే (భర్త పరదేశం పోగా ఆతనికోసం చింతిస్తూ ఉండే నాలుక) భర్త గనుక జీవించి ఉంటే, పైన చెప్పిన దానికి రెట్టింపు కాలం వేచి ఉండాలి. ఇది ప్రజాపతి ఆజ్ఞ. అప్పటికీ భర్తజాతి ఏమాత్రమూ తెలియకపోతే మరొకరిని వివాహమాడవచ్చు —

“అష్టా ఋష్యాన్యదీక్షేత. బ్రాహ్మణే ప్రోక్షితం పతిం
అప్రసూతా చ చర్నారి. పరతోఽన్యం సమాశ్రయేత్
జీవం శ్రూయమాణేతు. స్వాదేషః ద్విగుణోఽవధిః
అప్రవృత్తై చ మీతానాం దృష్టిరేషా ప్రజాపతే
లతోఽన్యగమనే స్త్రీణామేష దోషో నవిద్యతే.”

అని నారదస్మృతి (94-101)లో చెప్పబడ్డది. మనుస్మృతి (9-176)లో

— “ప్రోక్షితో ధర్మకార్యార్థం, ప్రతీక్ష్యోఽష్టౌ సరః సమాః
విద్యార్థం షట్. యశోఽర్థం చామర్థం త్రింస్తుపత్సరాన్.”

భర్త ధర్మకార్యాలకోసం పరదేశం పోయి ఉంటే 8 సంవత్సరాలు, విద్య, లేదా, కీర్తి సంపాదనకోసం వెళ్ళివుంటే 6 సంవత్సరాలు, మరొక స్త్రీని వివాహమాడి నట్లయితే 3 సంవత్సరాలూ వేచి ఉండాలని అన్నాడు.

కొటియ్యడి.. అర్థశాస్త్రంలో (3-4) సన్యసించిన వాని భార్య. మరదేశం పోయినవాని భార్య, చనిపోయినవాని భార్య. ఏడు ఋతుకాలాల పాటు దేచి ఉంచాలన్నాడు. ఆమెకు సంరాసం గనుక ఉంటే. ఒక సంవత్సరం పాటు ఆగి. ధర్మయొక్క తమ్ముడి వివాహమాడటం మంచిదన్నాడు. మరదులు లేకపోతే సపెండుని లేదా ఆ పంశంపాని లేదా ఆ గోత్రం లేదా ఆ బలం వానిని చేసుకోవాలన్నాడు. పరాశర స్మృతి (4-30)లో ధర్మ. ఏ రాజుంపల్లినైనా సప్తమైనా (పనిపించకుండా పోయినా) చనిపోయినా, నపుంసకుడైనా, సన్యసించినా, పతితుడైనా. ఈ అయిదు సందర్భాల్లోనూ పునర్వివాహం చేసుకోవచ్చు నన్నాడు.

“నష్టే, ద్యుతే. ప్రప్రణీతే. క్షీణే చ పతితే పతా

పంచస్సాపత్ను నారీణాం పతిరన్యో విధీయతే” అని (చ. స్మృతి. 4-30)

అయితే పండితుల పేర్లతోనూ పితృకాల వివరీతార్థాలు తెల్పిస్తూ ఉంటారు — వాడె వినాదాలు లేవడీస్తూ ఉంటారు.

హరిషన్యూసి (17-69)లో “పాణిగ్రాహే మృతే బాలా కేమలం మంత్ర సంస్కృతా, సాచేషతయోనిః స్యాత్ పునః సంస్కృతి మృతా” అన్న సమాగ మాన్ని. పొందని బాలిక — అతయోనియైన బాలవితంతువు మళ్ళీ వివాహ సంస్కారానికి అర్హురాలు అన్నారు. అట్టి బాలవితంతువు. కన్యక్రిందే వెక్కు అని లఘు శారతప స్మృతి 5-44 లో ఇట్లా అన్నారు — “ఉద్వాహితా చ యా కన్యా, న సంప్రాప్తా చ మైషినం. భర్తారం పునఃఖ్యేతి యథా కన్యా తథైవ సా.”

నారదస్మృతిలో (12-50) “మృతే భర్తృసంప్రాప్తం దేహిరాదీన పాస్వియా. ఉపాగచ్ఛేత్ పరిం రామత్ సా ద్వితీయా ప్రకీర్తితా.” తన మొదటి భర్తయొక్క మరణానంతరం తన ముదిని తప్ప ఇతరులను వివాహమాడితే, ఆమె రామలిప్సతో చూడిన దేశ్యక్రింద వెక్కు అన్నారు; పునర్వివాహం అంగీకరించినట్లే గదా!

బాల వితంతువులు పునర్వివాహం చేసుకున్నా తప్పులేదని. ఆమె సంరాసం, దేవతలకు పితరులకు హుష్య కవ్యాదులు ఇప్పటానికి అర్హులని మహాభారతంలో (13-55-7) “పునర్భూతపి సా కన్యా న పుత్రా హవ్యకవ్యదా” అని అన్నారు. ఇవన్నీ దేవతలంసుండి స్మృతికాలం పరకు ముఖ్యంగా బాల వితంతువుల పునర్వివాహాలు ఉన్నాయనేందుకు ప్రమాణాలుగా చెప్పబడ్డాయి. చరిత్రకాలంలో ఇటు చంటి వివాహాలు కొద్దిగా కనిపిస్తాయి. ఉ॥ గుప్తపంశానికి చెందిన సుప్రసిద్ధ చక్ర

వర్తి చంద్రగుప్త విక్రమాదిత్యుడు, తన అన్నగారి భార్యయైన సువదేవిని వివాహ ముదాడు. వీరి పుత్రుడు కుమారగుప్తుడు, తరువాత గుప్తవంశానికి వారసుడైనాడు.

రోజులు గడచినకొద్దీ క్రీ. శ. 200 తరువాతనుండి వచ్చిన స్మృతికారులు ఇందుకు విరుద్ధంగా ఏకకంతంతో చెప్పనారంభించారు. క్రీ. శ. 600 నుండి సమాజంలో విధవా వివాహాలకు వ్యతిరేకత ఎక్కువైంది. ప్రాచీన స్మృతికారులు విధవా వివాహాలను అనుకూలంగా చెప్పినది ఈ కలియుగానికి సంబంధించినది కాదని. ఇతర యుగాలకు సంబంధించిన విషయమున బుకాయించటం ఆరంభించారు. ఇతర యుగాలవారికోసం ఈ యుగంలో వీరు ఈ ధర్మసూత్రాలు ఎందుకు వ్రాయవలసి వచ్చింది? వారికి తగిన ఆచారం ఏదీ దొరకనందున వారికి సమకాలీనమైన అతివ్య పురాణంలోనిదంటూ ఈ శ్లోకాన్ని ప్రమాణంగా చూపించారు —

“ఊహయాః పునరుద్వాహం. జ్యేష్ఠాంశం. గోవధం తథా

కలౌ పంచ న కురీత భ్రాతృజాయాం. కమండలం” అని.

క్రీ. శ. 1000 నుండి బాలవితంతు వివాహాలను కూడా నిషిద్ధం అనటం ఆరంభించారు. క్రీ. శ. 1150 నాటికి స్మృతిచంద్రిక లాంటి గ్రంథాలన్నీ అక్షత యోనియైన బాలవితంతువుల పునర్వివాహం అనేది కలియుగానికి సంబంధించిన విషయం కాదని, అనటం మొదలుపెట్టాయి. రానురాను విధవా అనే శబ్దానికి విస్తృతమైన అర్థాలు లాగటం మొదలుపెట్టాయి. మాట యిచ్చి వివాహం రాకపోయినా, మనస్సులో ఎవరైనా వరించినా, వివాహ సంస్కారం జరక్కపోయినా వివాహిత క్రిందనే జమకట్టారు. ఈ ధర్మశాస్త్రకారుల పోటీలుపడి ఎంతవరకు సాగిందో, వివాహం నిశ్చయమైన ఏమ్మట వరుడు చనిపోతే ఆ కన్యను కూడా — వివాహం జరగకపోయినా విధవక్రిందనే జమకట్టారు —

“ఏవం చ యాని సంస్కారా చూర్ధ్వ మక్షతయోన్యాః పునరుద్వాహా వరాణి తాని యుగా న్తరాభిప్రాయాదేత మస్తప్యమే” (స్మృతిచంద్రిక)

“సప్త పౌనర్పవాః కన్యాః షర్ణగీయాః కులాధిమాః.

వాదావత్తా మనోదత్తా కృతకేతుక మంగలా” (స్మృతిచంద్రిక)

అనిఇట్టి అక్షతయోనియైన బాలవితంతువులకు నైతం పునర్వివాహాన్ని విషేధించారు.

పొరపాటున ఎవరైనా ఆట్టి విధవను చేసుకొంటే ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకొని ఆమెను వదలిపెట్టాలని లిఖింప ఆశ్వలాయన చింతనం —

“అజ్ఞాతస్తు ద్విజో యస్తు విభవా ముద్భవేత్ యః
పరిత్యజ్య చ వై తాంబ, ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ (ల.ఆ. 21-6)

ఇట్లా తరువాత స్మృతికారులంతా ఒక్కొక్కటి స్పర్ధాపాతకపుల విషయం లోనేరాక బాలవితంతువుల విషయంలో కూడా చాలా నిర్ణయంగా చెప్పారు. వారిపై దండెత్తారు. అటువంటి బాల వితంతువుల కళ్ళతో భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలూ తడిసినాయి. అ చిత్తడి నేలలో ధర్మకర్షకులు ధర్మబీజాల్ని నాటి తత్ఫలి తాల్ని చూచి ఆనందలాస్యం చేశారు. ఆ ధర్మపరిరక్షకుల కన్నెట్టలకు భయపడి, ధర్మభీరులైన తల్లిదండ్రులేరాక, ఆ అమాయక కన్యలునైతే తమ అదృష్టాన్ని తామే నిందించుకొని జీవయాత్రలు చాలించారు. అయితే, ఈ దౌర్భాగ్య స్థితిని అనుభవించింది నాటి సమాజంలోని ఉన్నతవర్గాల వారే; అటవికులు, అనాగరకులు అనబడేవారికి ఈ ధర్మరక్షకుల భయంలేదు కాబట్టి వారు విభవా వివాహాలను స్వేచ్ఛగా చేసుకొన్నారు; చేసుకొంటున్నారు. ఈ విషయంలో నిమ్మజాతులవారే ప్రశంసార్హులు అనాలి. వారికి ధర్మం అంటే ఏమిటో తెలియకపోతే, నా, క్లోరాలకు అర్థం ఏమిటో తెలియకపోయినా మానవత్వం అంటే ఏమిటో తెలుసు. గడచి పోయిన విషయాలను త్రప్పకొన్నించునట్ల ప్రయోజనం లేదని, పూర్వులను నిందించటం అనవసరమని తెలుసు. అయినప్పటికీ చరిత్రనుండి మనం నేర్చు కోవలసినవి చాలా ఉంటాయి. చరిత్రను అస్థిపంజరంగా భావించడం తప్పు. మన భవిష్యత్తుకు బాటచేసుకోవటానికి ఉపయోగించే విషయాలెన్నో చరిత్రవల్ల తెలుస్తాయి. చేసిన తప్పులు చేయకుండా చరిత్ర మనకు త్రోవ చూపుతుంది.

సరే; బాల వితంతువుల రక్షాక్రమపులతో పవిత్ర భారతం అంతా తడిసిందని అన్నాంగదా; ఈ మాట కాబట్టిల్లునగా కొట్టిపారేయవచ్చు; దీనిని (ఈ దృశ్యాన్ని) పాఠకుల కళ్ళముందు ఉంచటానికి ఉదాహరణ — 1931 లో జరిగిన జనాభా లెక్కలను బట్టి భారతదేశంలో —

ఏడాదిలోపు హిందూ బాల వితంతువులు	—	1515 మంది
5 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	23667 మంది
5 నుండి 10 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	83920 మంది
11 నుండి 15 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	145449 మంది
16 నుండి 20 సంవత్సరాలలోపు బాల విధవలు	—	4041672 మంది

(ఈ అంకెలు Census of India 1931 Part I Part II Imperial table page 120 - 122 లోనివి.) ఈ అంకెలవల్ల బాల్య వివాహాలు ఎంత అధికంగా జరిగినాయో, వాటివల్ల కలిగిన దుష్పరిణామం ఎంత ఘోరంగా ఉందో మనకు తెలుస్తుంది. ఏడాదిలోపు సంయుక్తల విధవలన్నారంటే నిజంగా మనం సిగ్గుపడవద్దా? ఈ అంకెల్లో మన హిందూ విధవలకు సంబంధించినవి. అనాటి అంగ్లేయుల అబద్ధాలు వ్రాయించానే ధర్మపరిక్షకు వెబర్ నా ఉంటే వారికి నమోదారాలు. అనాటి ఉమ్మడి భారతదేశ జనాభా మూడు 25 కోట్లే. ఆ జనాభాలో మహమ్మదీయులు, క్రిష్టియన్లు, ఇతర మతాలవారు పోగా హిందూలు 20 కోట్లమంది హిందువులలో పదికోట్లమంది స్త్రీలని మనం అనుకుంటే ఆ స్త్రీలలో వాదాపు 4% లక్షలమంది బాలవిధులన్నారంటే హృదయవిచారకమైనది. విషయం రాదా? బతికే సంతుష్టరంలోపు విధిలు ఏ దేశంలోనైనా, ఏ యుగంలోనైనా ఉన్నారో లేదో పరిశోధించాల్సిన విషయం. నామరసం జరగటంతోనే వివాహం, మాటల రాకపోకలే వైభవప్రాప్తి అనేది మనం ఈనాడు ఊహించలేము. కాని జరిగింది మాత్రం యధార్థం.

దుష్పరిణామాలు:

ఇట్లా బాలవితంతు వివాహాన్ని నైతం ధర్మశాస్త్రకారులు నిషేధించటంవల్ల, ఈ వితంతువులకు మూడే మార్గాలున్నాయి.

1. జీవితాంతం వైధవ్యంతో దుర్భరమైన జీవితం గడుపుతూ, ఈ పెద్దలచేర పతివ్రత, పవిత్రురాలు అనే బిరుదాన్ని పొందటం.
2. భర్తతోపాటే సహాగమనంచేసి ఈ సమాజం నుండి, ఈ ధర్మరక్షకుల నుండి విముక్తి పొందటం.
3. శరీర వాంఛల్ని, సహజమైన కామాదుల్ని అతిక్రమించలేక, వ్యభిచారానికి పాల్పడటం. సంఘ బహిష్కారాన్ని అనుభవించటం. అదిరించే ఇతర మరల పంపిన చేరటం.

ఈ విధమైన బాలవితంతువులు కామదాసనాప్రేతులై ఉన్నంతల పక్షనచేరి, వారికి ఉపాస్య భోగసాధనలుగా ఉపయోగపడినట్లు కామశాస్త్రంవల్ల తెలుస్తోంది —

“విధవా ఆర్జ్యయ దౌర్బల్యా దాతురా భోగినం గుణసంపన్నం

విదేత సాభ్యాస్థి సాకిలాన్యం విదేత” (కామశాస్త్రం 4-2. 39, 41)

ఈ వితంతువాడూ విశేషంబుల్ల పరిగిన ముఖ్య పరిచయంబు. (1) సహగమనాచారం ప్రవలటం (2) వ్యభిచారం ప్రవలటం. తద్వారా దేశ్యలనే క్రొత్త వర్ణం, వారి వద్దా సాంఘిక సమస్యలు కొన్ని క్రొత్తగా వుట్టటం. వీటివల్ల కలిగిన అనుష్ఠానికే ఫలరాయి — (1) జాతీయశక్తి సునిలటం (2) పుష్కలంకరం (3) ప్రాజాపత్యం (4) దేశ్యలవల్ల పరిశ్రమకే హాని కలిగటం (5) దేశ్యావృత్తి పుద్ధి పొందటం (యతీంద్రమోహనోపత్తులాంటి వారు కొంతమంది సమాజ శాస్త్రజ్ఞులు దేశ్యలో నాటికి 70 మంది హిందూ వితంతువులని కెక్కులు చూపించారు) (6) విధవా వివాహాలను అడ్డరించే మరల పంపిణీ చేరటం (7) వారి వితంతువులని క్రొత్తపర్వాలని పుష్టింపార్చి వారటం. సహగమనం చేయాలి. శుభ వారాలకు భార్యక వారాలకు పనికిరాదని భిక్షించుటనం చేయించాలని, అలంకారాలు పనికిరాదని, సాన్నిధ్య దోషనం చేయాలని. వారికి అనేక ప్రామాణికపాదాల ఎన్నాట చేశారు. పుత్త పనిపోయిన పిమ్మట ఏదాది మరకు నేలమీద పడుకొంటూ, కంది మూలలు లెంటూ శరీరాన్ని కృశింపజేయాలని. దీవితాంతంవరకు సహనం కలిగి ప్రతిభలం పుగి. బ్రహ్మచారిజీగా ఉంచాలి. ఈ నాడు పర్వాలూ పాటిస్తే పుత్రులు లేకపోయినా, వితంతువు స్వర్గానికి వెళుతుంది అని, మనుస్మృతిలో 5-157 నుండి 160 వరకు చెప్పబడ్డది.

బోధాయనుడు “సంవత్సరం ప్రేతపర్వే మమ మాంస మఘ్నం లవణాని చర్జయేదధిః శయాత్ షణ్మాసానితి మోద్గల్భః” బొ.భ.సూ. 2-2-66, 68 అంటూ ఆమోద ముద్రచేశాడు. పశిష్ట భర్తనుత్రాలు (17-50, 56) లోను, పరాశరస్మృతి (4-31) లోను, పై విషయాలకే ఆమోదం తెలిపారు. వృద్ధ హరీత స్మృతిలో (11-206 నుండి 210) మరకు విషయంగా వితంతు పర్వాల చెప్పబడ్డాయి. — తల దున్నుకోకూడదు. రాంబాలం చేసుకోరాదు. గంపం. పుష్పం. అభరణాలు. రంగు వస్త్రాలు, ధరించకూడదు. లోహ పాత్రల్లో భోజనం చేయరాదు. రోజుకు రెండుసార్లు మాత్రమే తినాలి. రాత్రి పెట్టుకోరాదు. ఇంద్రియాలను జంపించి, తెల్లటి, చల్లగా కట్టుకొంటూ, కపటం. సోమరితనం లేకుండా పర్యవేక్షించి పూజించాలి. నేలమీద, చాపమీద పడుకోవాలి. రజస్వల అయినప్పుడు నిరాహారం తోనే ఉండాలి. ఇట్లా ఒక సూత్రకారుడు కొన్ని మరచినా, దేశిక సూత్రకారుడు వాటిని చూస్తూ విధవా పర్వాల గ్రంథం చేశారు. ఈ విధంగా వితంతువుల పాంసించారని మనం అన్నా, అవన్నీ వారి ఆరోగ్యం కోసం చెప్పబడిన

సూత్రాలని సమర్థింపజాలిన పండితులున్నారు. ఇట్లా సమాజాన్ని పవిత్రంగా, దోషరహితంగా ఉంచడానికై వారు చేయవలసినదంతా చేశారు. ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమంటే, శాస్త్రకారులకు ఈ విషయంలో (విధిపట్నం కట్టడాలులో పెట్టి హింసించటంలో) వారు ఆశించిన దానికంటే ఎక్కువ ఫలితం ఉనిపించింది. అంటే, వారి ఆనుయాయుల ఇంకా నాలుగు ఆరు ఏళ్ళు ఉండిపోయినవారన్నమాట. వితంతువుల శిరోముండనం :

ప్రాచీన కాలంలోని విధవలకు శిరోముండనం ఉండేదా: లేదా: అనేది ఖచ్చితంగా తెలియదు. కొంతమంది పండితులు దేవకాలంనుండి శిరోముండనం ఆచారంగా ఉందని అంటారు. కొంతమంది పదవ శతాబ్దం తరువాతనే ఈ ఆచారం ఏర్పడ్డదంటారు. ముగ్లదండలో 'విధవ' అనే శబ్దం మాత్రమే వాడబడ్డది. ముండనమనే మాట లేదు. అధర్వేదంలో ఒకటి రెండు చోట్ల 'వికేణ' అనే మాట ఉచ్చింది. ఈ మాటకు 'వికీర్ణకే' (చెల్లాచెదరైన జుట్టుకలిది) అనే అర్థం కాగా, ముండనమంటే ఎడ్డంగల పండితులు సందర్భానికే అన్వయించుకొన్నా 'విగత కే' అనే అర్థంతోనే దేవకాలంనుండి విధవలకు శిరోముండనం ఉన్నదన్నారు. సాయణుడు నైతం 'వికీర్ణకే' అనే అర్థం చెప్పాడు. జుట్టులేనిది అనే అర్థం చెప్పలేదు. బోధాయనుడు తన పితృమేధ సూత్రాల్లో (1-4-3) "అన్య భార్యా: ఉన్య ప్రదమా: ప్రకీర్ణకేశ్యో ప్రజేయు: పాంసాసంసేష్వాంపమానా:" అనీ, అందులోనే (1-4-13)లో "ఏవ మమార్యా ఏవ శ్రీయ: సంయమ్యకేవాన్ యదేతంరై: పున: ప్రతిపరియన్తి" అగ్నిహోత్రయైన పురుషుడు పనిపోతే ఆతని భార్య, చిన్న భార్య అందరికంటే ముందుండగా, విరబొసిన జుట్టుతో శృణానానికి పోవాలి; తమ బుడాలపై దుమ్ము చల్లకొవాలి. పిమ్మట తమ జుట్టు ముడిచేసుకొని మూడుసార్లు ప్రవక్షణం చేయాలి," అని చెప్పి, ఆ పిమ్మట, మృతుని దగ్గర బంధువులు మీసాలు గడ్డాలు గొరిగించాలన్నాడు. అనాడు ఆ ఆచారం ఉంటే, బంధువుల మీసాలు గడ్డాలు గొరిగించాలన్నవాడు. భార్య విషయం మరచిపోరాదా: విధవకు శిరోముండనం చెప్పకపోగా ఆ బోధాయన పితృమేధ సూత్రాల్లోనే స్పష్టంగా చెప్పటం శిరోముండనం లేదన్నారు. (2-3-17) "స శ్రీవాం కేశవసం ఉచ్చిరే. నచితిర్వేష్టరా. స ల్పనర్దోహో వారువత్ప్రీతాం పాత్రాణి ఉప స్తీతి విజ్ఞాయతే" అన్నారు.

అనాడు విధవలకు శిరోముండనమే ఉండి ఉంటే మనుషులంతా స్మృతి కారులు ఉదహరించకుండా ఉండడు. యాజ్ఞవల్క్య స్మృతిపై మితాశర వ్యాఖ్యలో

(3-17) విరంజన శిరోముండనం నిషిద్ధం అన్నారు — “విద్విషిష్టప్రస్థపత్నీశాం నేష్యరే కేశదాశనమ్. యిరే మహాపాతకేనో గోహస్తుశ్చాపకీర్తినః” అని. వృద్ధ హాశీతస్మృతిలో సైతం నిషిద్ధ విషయాలను విస్తారంగా వర్ణించి, శిరోముండనాన్ని చెప్పలేదు — కేశరంజనం పనికిరాదన్నారు — “కేశ రంజనతా గంధపుష్పాది సేవనం” (పు. హ. స్మృ. 11-206) అని; కేశాలంకరణం పనికిరాదన్నారు.

అట్లాగే మహాభారతం శ్రీపర్వం 16-18 లో “ప్రకీర్ణ కేశాః క్రోశ స్త్రీః. కురరీరివ మూఢః” అని జుట్టు విరియబోసుకొని ఏదే కుండడ్రాను గూర్చి గాంధారి చెప్పినట్లుంది. అట్లాగే శ్రీపర్వంలోనే 17-25 లో — “ప్రకీర్ణకేశాం సుశ్రోణీం దుర్యోధన కుభాంసామ్” అంటూ దుర్యోధనను ఒడిలో విరియబోసుకొన్న జుట్టు గల లక్ష్మణుని తల్లిని వర్ణించారు. మౌనలపర్వం 7-17 లో “ప్రకీర్ణమూర్ధశాః సర్వాః పిషుక్తాభరణ స్రజః” పసుదేవుని మరణానంతరం ఆతని అంతఃపురంలోని శ్రీలను వర్ణిస్తూ ప్రకీర్ణమైన కేశాలు కలిగిఉన్నట్లే చెప్పారు. పైగా, శంభుసంహితలో “జన్మరోమణి యానారీ చరకర్మ సమాచరేత్, కన్యా వా విధవా వాపి రౌరహం నరకం ప్రజేత్.” కన్యగానీ, విధవాగానీ, పుట్టువెండ్రుకలను గొరిగిపై రౌరవ నరకాన్ని పొందుతుందన్నారు. మనుసంహితలో (మనుస్మృతి కాదు) ధర్మలేని శ్రీ గనుక తల గొరిగిపై చందాలయోనిలో జన్మిస్తుందన్నారు. ఇవన్నీ క్రీ. శ. 100 సంవత్సరాలకు పూర్వం రచింపబడిన గ్రంథాలు, కాబట్టి అప్పటివరకు వితంతువుకు శిరోముండనం ఆచారంలో లేదు అని తెలుస్తోంది. పైగా, ఆ కాలంలో నాస్తికులైన జౌన బౌద్ధులు మాత్రమే శిరోముండనం (శిఖలేకుండా గొరిగించటం) చేయించే వారు; కాబట్టి అట్లా పూర్తిగా శ్రీలకు తల గొరిగించటం వైదికమతానుయాయులైన మన ధర్మశాస్త్రకారులకు ఇష్టం ఉండి ఉండదనేది స్పష్టం. కైన బౌద్ధులు క్షీణ దశలో ఉన్నప్పుడు కైనబౌద్ధ భిక్షుణిలు పవిత్రతకోసం తల గొరిగించినట్లుగా, విధవల పవిత్రతను పాపాడటానికీ, తరువాత వచ్చిన ధర్మశాస్త్రకారులు ముండనాన్ని విధించి ఉండవచ్చు.

శిరోముండన మనేది మొదటిసారిగా స్కాందపురాణంలో, కాశీఖండంలో 4-75 “విధవా కిచరీచిన్దో భర్తృ వన్ధ్యాయ జాయతే

శిరసోపవసనం తస్మాత్ కార్యం విధవయాతయా.” చెప్పబడిన ఈ శ్లోకాన్ని ఆధారంగా తరువాతివారు విధవలకు శిరోముండనం విధించి ఉంటారు. క్రీ.శ. 1000

సంవత్సరానికి తరువాతదైన వ్యాసస్మృతిలో ఈ క్లోకాన్ని ఉదహరించారు. ఏమైనప్పటికీ, వితంతు శిరోముండన మనేది క్రీ. శ. 1000 సం॥ తరువాతదేగాని, హర్షాంధికాదు అనే విషయం స్పష్టం.

ప్రస్తుతస్థితి:

కాలక్రమేణ ఆచార వ్యవహారాల్లో, పురుషుల దృక్పథంలో, స్త్రీల ఆలోచనా విధానంలో మార్పులు వచ్చాయి. సంఘసంస్కర్తలు విభవా వివాహ విషయంలోను, వితంతువుల స్థితిగతుల్ని బాగుచేయటంలోను మిక్కిలి శ్రద్ధవహించారు. అంగవిద్య, అంగ నాగరకతా సంపర్కం, హేతువాద ప్రాబల్యం, స్త్రీ విద్య, ఆరోగ్యం వృద్ధి చెందటం మొదలైన కారణాలవల్ల బాల్య వివాహాలు తగ్గటం జరిగింది. మరణాల సంఖ్య తగ్గటంవల్ల బాలవితంతువుల సంఖ్య తగ్గింది. ఈ విధమైన సత్ఫలితాలు కనిపిస్తున్నాయి. పండిత ఈశ్వరచంద్ర విద్యానాగరుడు చేసిన భగీరథ వ్రయ త్నంబల్ల 1883 హిందూ పునర్వివాహం చట్టం అమలొకక వచ్చింది. దీనివల్ల స్త్రీ పునర్వివాహం చట్టసమ్మతమైంది. ఈ విషయంలో మన ఆంధ్రదేశంలో కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు గారు మనకు ప్రాతస్మరణీయులు. ఇట్లాగే, అనేక విషయాల్లో స్మృతులు చెప్పిన ఆదేశాల్ని గ్రుడ్డిగా పాటించటం మానివేసి, చార్కికంగా ఆలోచించటం ప్రారంభించటంవల్ల పరిస్థితులు చాలవరకు మారిన్నాయి. అద్యతనభావిలో వితంతువులకు సంఘంలో అందరిలాగానే సమాన గౌరవం, ఆదరణ, ఆర్థికాధికారాలూ సంక్రమించే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి.

సహగమనాలు:

వివాహంతో సంబంధం కలిగిఉన్న విషయా లన్నింటినీ మనం చర్చిస్తున్నప్పుడు, సహగమనాలను గురించి కూడా తెలుసుకోవాల్సి ఉంది. విభవా వివాహాల లాగానే ఈ సహగమన సమస్య కూడా కొన్నాళ్ళపాటు ఒక ఊపు ఊపి పదలింది. సహగమనం, అనుగమనం, లేదా సహమరణం అనుమరణం అని రెండువిధాలుగా దీనిని మనం చెప్పవచ్చు. భర్తతోపాటే అదే చితిరోపడి భస్మమైపోతే సహగమనం, భర్త యొక్కడో మూరదేశంలో చనిపోయిన భర్తవని చితిపేర్చుకొని అందులోపడి భస్మమైపోతే అది అనుగమనం. ఉదాహరణగా చెప్పకోవాలంటే, మాద్రీది సహగమనం. రతీదేవిది అనుగమనం; అపుతుంది.

మన హిందూ వైవాహిక వ్యవస్థలోని అప్రశుభుత్వంలో ఎక్కువ కల్లోలాన్ని కలిగించిన విషయం సహగమనం అనేది. మన మతంలోనేకాకుండా, అనేక మతాల

వారి విశ్వాసం ఏమంటే, చనిపోయిన చ్యక్తి ఏ లోకానికి పోయినా, అక్కడకూడా ఈ లోకంలో అతనికి అవసరమైన వస్తువులన్నీ అవసరం అవుతాయనే నమ్మకం ఉంది. అందుచేతనే చనిపోయిన చ్యక్తి తాము వస్తువులన్నింటినీ, అతనితోపాటే పాతిపెడతారు, కొందరు. కొందరేమో అతనికి అవసరమైన వస్తువున్నీ దానం చేస్తారు. అన్నం, లేదా, బియ్యం, చెంబు, గొట్టగు, చెప్పులు, పెస్త్రాలు, పీటలు, పుస్తకాలు వగైరాలు. వీటి అన్నింటితోపాటు, పరలోకంలో సైతం పురుషుని అత్యంతావశ్యకమైనది భార్య. పైగా, భార్య భర్తలకు విడదీయరాని ధార్మిక సంబంధం ఉన్నదని. భార్య అంటే అర్ధాంగి కాణ్ణి. భర్త చనిపోతే నవ్వుడు వైచార్యాన్ని అనుభవిస్తూ, ఈ లోకంలో బాధ అనుభవించటంకంటే, భర్తతో పాటే పరలోకానికిపోయి, అతనితోపాటే ఉండటం మంచిదనే భావం ఈ సహగమనం అనే ఆచారానికి మూలభావన అయిఉండవచ్చు; అయితే, భార్య ముందుగా చనిపోతే, భార్యకు కూడా భర్త అవసరం ఉంటుంది కాణ్ణి భర్త కూడా ఎందుకు సహగమనం చేయరాడదు? అని ఎవరూ అడగరాని ప్రశ్న. కొంతమంది స్త్రీలు, మాదిరిలాంటివారు, అత్యంత ప్రేమాస్పదుడైన భర్త చనిపోగా భర్తవియోగాన్ని భరించలేక, జీవితంమీద రోసి, సహగమనం చేస్తే చేసిఉండవచ్చు. ద్రాగుబోతుతో, జూదగానితో ఈ లోకంలోనే పడరాని పాట్లు పడి, పరలోకంలో కూడా యీ బాధలు పడటానికి ఏ స్త్రీ స్వచ్ఛందంగా అంగీకరిస్తుంది?

సరే, మొదట స్వచ్ఛందంగా జరిగిన ఈ పద్ధతి, తరువాత తరువాత ఒక ఆచారంగా బలవంతంగా తయారై స్త్రీల పాలిట ఒక శాపంగా తయారై ఉండవచ్చు. భారతదేశంలోనేకాక, అనేక పాశ్చాత్యదేశాల్లో సైతం, ఇటువంటి అనుగమనం, సహగమనం అనే ఆచారాలు ఉన్నట్లుగా, వా॥ పిన్టర్నిట్స్, వా॥ పెన్టర్ మార్క్ లాంటి పాశ్చాత్య చరిత్రకులు, విద్వాంసులు అయినవారి ప్రారంభల్లో తెలుస్తోంది. చైనాలో సైతం ఇటువంటి సహగమనం చేసిన స్త్రీలను అదరించినట్లుగా చరిత్ర చెపుతోంది.

చేదాల్లో సహగమన పద్ధతి ఉన్నట్లు కనిపించదు. ఋగ్వేదంలోని మృత్యు సూక్తంలో సైతం దీని ప్రస్తావనలేదు. విలియంబెంటిక్ కాలంలో అనేకమంది పండితులు ఒకటి రెండు మంత్రాలలోని శబ్దాల అర్థాలను మార్చి, తికమకచేసి, సహగమనమనేది వేదోక్తమని రుజువుచేయటానికి విఫలయత్నం చేశారు. ఇండో యూరపియన్ కాలానికి చెందిన ఆచారంయొక్క అవశేషంగా మిగిలి ఉన్నట్లు

ఆశ్చర్యచేడింబోని (18-2-1) మంత్రాన్ని బట్టి ఇట్లా తెలుస్తోంది — ఆనాటి ఆచారాల్ని బట్టి భర్తయొక్క చితిమీదకు ఆతని భార్య ఎక్కరి. ఏమ్మట ఆమెను దిగి రమ్మనీ. నీవు నీ పుత్రులతో ధనదాన్యాదులతో సుఖంగా బ్రతకమని ప్రార్థిస్తారు. తైత్తిరీయ ఆరణ్యకం (6-4) లో “ధనుర్హస్తాదాదదానా మృతస్య. గ్రీయై బ్రహ్మజే రేజసే బలాయ అత్తైరేవ త్కమహవయం సుకేదా విశ్వాః స్పృధోఽభిజాతీరయేమ” భర్తయొక్క చితిమీదకు భార్య ఎక్కి, ఆతని చేతిలోనున్న ధనుస్సు, బంగారం, రత్నాలు మొదలైన వాటిని తీసికొని తిరిగి రావాలని, ఏమ్మట ఆమె సుఖంగా జీవించాలని ప్రార్థిస్తారు.

దీనినిబట్టి, వైదికకాలానికి ఇటువంటి సహగమనమనే ఆచారం ఏదైనా ఉండి ఉంటే, అది ఊణదశలో అవశేషంగా మిగిలి ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది.

క్రీస్తుకు పూర్వం, 600 సం॥ నుండి క్రీ.శ. 300 సం॥ వరకు రచింపబడ్డ గృహ్యసూత్రాల్లో ఈ ప్రస్తావన లేదు. ఛర్మసూత్రాల్లోనూ లేదు. ఉండి ఉంటే, వివాహం, చావు, శ్రాద్ధం మొదలైనవాటిని విపులంగా వర్ణించి చెప్పిన ఈగ్రంథాల్లో సహగమనాన్ని గురించి చెప్పవుండకపోదు. విభవలకు వందలకొలది కఠోర నియమాల్ని చెప్పిన ఈ గ్రంథాల్లో సహగమనాన్ని గురించి చెప్పకుండా ఉంటారా? దీనిని గురించిన ప్రస్తావనకూడా లేదు. బౌద్ధ గ్రంథాల్లోనూ కనిపించదు. సహగమనమనేది ఉండి ఉంటే, పశుహింసనే సహించలేక వ్యతిరేకించిన బౌద్ధులు మానవ హత్యలకు మిన్నకుండేవారా? ఆనాటి విదేశయాత్రికులు సైతం — మెగస్థనీస్ తన ఇండికాలోగాని, కొటిల్యూడు ఆర్థశాస్త్రంలోగాని పేర్కొనలేదు. విభవా ధర్మాలను విపులంగా చెప్పిన మనువు, యాజ్ఞవల్క్యుడూ సైతం ప్రస్తావించలేదు. రాబట్టి, చెదరాలంటోను. ప్రాచీన సూత్రకాలంతోనూ కూడా ఈ ఆచారం లేదని తెలుస్తోంది.

మహాభారతంలో సహగమనాన్ని గురించిన ప్రస్తావన చాలాసార్లు వచ్చింది. సంస్కృత కావ్యాల్లో, నాటకాల్లో సహగమనం అనే ఆచారం వర్ణింపబడ్డది. దాశ్వానన కామసూత్రాలు (6-2-58)లో, చేశ్యం తమ ప్రేమికులతో, వారు చనిపోయిన ఏమ్మట, వారితోపాటు సహగమనం చెస్తామని చెప్పి, వారిని లోబరచుకొనేవారని చెప్పబడ్డది.

ఈ ఆచారం ముందుగా క్షత్రియుల్లో ఆరంభమైనట్లు తెలుస్తోంది. బ్రాహ్మణ శ్రీ సహగమనం చేయరాదని శాస్త్రాలు చెబుతున్నాయి. అపరార్కుడు ‘పెతీనసి’

అంగిర, వ్యాఘ్రపాదుల వార్తలను ఉదహరిస్తూ బ్రాహ్మణశ్రీ సహగమనం చేయరాదన్నాడు.

“మృతాను గమనం నాస్తి. బ్రాహ్మణ్యైః బ్రహ్మశాసనాత్
ఇతరేషాంతు వర్జానాం ప్రీతిర్మృత్యుం పుః స్మృతః (పైతీనసి)

“యాశ్రీ బ్రాహ్మణశాసితా మృతం పతిషునుప్రజేత్
సాన్మర్గ మాత్మభూతేన సన్మానం పతిం వయేత్. (అంగిర)

“నమ్రయేత సమంభర్తా బ్రాహ్మణీ శోకమోహితా
ప్రవ్రజ్యాగతి మాప్నోతి మరణాదాత్మభూతిన్. (వ్యాఘ్రపాదు)

పైగా సహగమనం సరళహేతువని, అత్మహత్యతో సమానమని చూచా అన్నారు. అయితే, వీరికి తరువాతి పండితులు “బ్రాహ్మణశ్రీ భర్త చితికి చూరంగా నేరే చితిలో సహగమనం చేయటం పాపమని, ఆ భర్త చితిమీదనే సహగమనం చేయాలని” అర్థం లాగారు. చదువు, తెలివితేటలు, ఎక్కువ అయినా, ప్రమాదమే అనేందుకు ఇది చక్కని ఉదాహరణ. అది తెలివితేటలు లాగానే, అది పాండిత్యం పైతం ప్రమాదహేతువే అనేందుకు చక్కటి దృష్టాంతం.

అయితే బ్రాహ్మణశ్రీకి మాత్రమే సహగమనం అక్కరలేదని ఎందుకు అన్నారు? అంటే, బ్రాహ్మణ వర్ణం పూర్వరాలంలో శ్రేష్ఠమైనదీ, ధర్మపరిపక్షకమైనదీ కాబట్టి, బ్రాహ్మణ విధవ తపస్సుతో నియమపూర్వకంగా జీవితాంతం వైధవ్యాన్ని గడపగలదనీ, ఇతరులకు ఆచర్యంగా ఉండగలదనీ, భావించి ఒంటారు. మహాభారతంలో, ద్రోణుని భార్యయైన కృపి, భర్త మరణం తరువాత, విచారిత కేశాలతో కనిపిస్తుండే తప్ప సహగమనం చేయలేదు. పాండురాజు మరణానంతరం, మాద్రీ సహగమనానికి సిద్ధపడగా ఋషులు చారించారు. అప్పుడు మాద్రీ “నేను ఇంద్రియాలను ఎళంలో ఉంచుకోలేను. పైగా, కుమారు లందరి యెడల సమాన ప్రేమను పైతం చూపలేను” అని. సహగమనాన్ని ఎన్నుకుంది. వీనినిబట్టి ఇంద్రియ నిగ్రహంతో బ్రహ్మచర్యాన్ని, వైధవ్య నియమాల్ని పాటించలేని స్త్రీలకు, బచ్చితంగా మాత్రమే సహగమనం చెప్పారని గ్రహించాల్సి వస్తుంది. సహగమనాన్ని, స్మృతిచారులంతా చూడ గర్హిణియైన విధవ విషయంలో నిషేధించారు.

ఇక, చరిత్రలో చూస్తే భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలలోనూ, సహగమనాలు జరిగినట్లు సాక్ష్యమున్నాయి. రాజపుత్ర చరిత్ర, తన పరాక్రమానికి, దేశ

భక్తికి, ఎంత ప్రసిద్ధిచెందిందో సహగమనాలకు పైతం అంతటి ప్రసిద్ధిని పొందింది. సిక్కుల్లోనూ, మహారాష్ట్రలోనూ కూడా ఈ ఆచారం ఉంది. చేది, చోళ మండలాల్లో ఈ ఆచారం ఉన్నట్లు సాక్ష్యమున్నాయి. చేది వంశానికి చెందిన రాజు, గంగయడేవుడు. తన 150 మంది స్త్రీలతో సహా, ప్రయాగలోని పటవృక్షం క్రింద ముక్తిని పొందినట్లు శిలాశేఖ ఉంది. ఈ ఆచారం క్రీ. శ. 1000 సంవత్సరాలకు పూర్వం లేనట్లు తెలుస్తోంది. కర్నాటకలోని శిలాశేఖలపల్లి క్రీ. శ. 1000 నుండి 1400 వరకు 11 మంది మాత్రమే సహగమనం చేసినట్లు తెలుస్తోంది. వారు నాయక గౌడ కులాలకు చెందినవారు. ఈ సంఖ్యనుబట్టి చూస్తే ఇది ఐచ్ఛికంగా చేసినవే తప్ప విధిగా చేసినవి కావని తెలుస్తుంది. డా. అల్టేకిర్ వ్రాసిన The Position of women in Hindu Civilization అనే గ్రంథంలో, రాజపుత్ర స్థానంలో, క్రీ. శ. 1300 నుండి 1800 సం॥ వరకు, 500 సంవత్సరాల్లో నూటికి 25 మంది సహగమనం చేసినట్లు ఉంది. ఇది ఊహయే కావచ్చు.

అదృష్టవశాత్తు 19 వ శతాబ్దిం పూర్వార్థంనుండి ఈ ఆచారం తగ్గుముఖం పట్టింది. గవర్నమెంటు రికార్డులనుబట్టి 19 వ శతాబ్ది మొదటి 25 సంవత్సరాల్లో అప్పటి బెంగాలు, మద్రాసు రాష్ట్రాల్లో రెంటిలోను కలిపి 50 మందికంటే ఎక్కువ మంది సహగమనం చేయలేదు. దక్షిణాన తంజావూరు జిల్లా సహగమనాలకు కేంద్రంగా ఉండేది. అక్కడ 1817 కు పూర్వం $1\frac{1}{2}$ సంవత్సరాలలో 24 మంది సహగమనం చేశారట — సంవత్సరానికి 16 మంది అన్నమాట.

చారిత్రాసి, సనాతన హిందూ సంప్రదాయాలకు కేంద్రం అని మనకు తెలుసు. అయినప్పటికీ ఎడ్వర్డు థాంప్సన్ లాంటి ఆంగ్లేయులు సంపాదించి భద్రపరచిన, 1825 నుండి 1828 వరకు జరిగిన సహగమనాల సంఖ్యలనుబట్టి చూస్తే, అనాటి కలకత్తా డివిజన్ కంటే బనారస్ డివిజన్ లోని సహగమనాల సంఖ్య చాలా తక్కువ అని, మహమ్మదీయులు, అధికంగా ఉన్న ఢక్కా డివిజన్ లో ఇంకా తక్కువ అని తెలుస్తుంది.

అనాటి కలకత్తా రాజధానిగా

క్రీ. శ. 1825 నుండి 1828 వరకు

గల డివిజన్లు

సహగమనాల సంఖ్య

కలకత్తా డివిజన్ (హిందూ ప్రాధాన్యం)

5099

ఢక్కా డివిజన్ (మహమ్మదీయ ప్రాధాన్యం)

810

ఆనాటి కలకత్తా రాజధానిగా గల డివిజన్లు	క్రీ. శ. 1695 నుండి 1828 వరకు సహగమనాల సంఖ్య
---	--

ముర్షిదాబాద్ డివిజన్ (ముస్లిం ప్రాధాన్యం)	260
పాట్నా డివిజన్ (హిందూ ప్రాధాన్యం)	709
బరేలీ డివిజన్ (హిందూ ప్రాధాన్యం)	193
బనారస్ డివిజన్ (సనాతన హిందూ ప్రాధాన్యం)	1165

(Mill and Wilson - History of British India chapter 9 Page 371)

కలకత్తా డివిజన్‌లో సహగమనాలు అధికంగా ఉండటానికి కారణం — దాయభాగవియమార్పిణి ఇట్టి, పుత్రులలేని విధివకు వైతం, భర్త ఆస్తిలో అధికారం ఉంది. అంటే, భర్త ఆస్తికి వారసురాలు అవుతుంది. అందుచేత, ఆమెకు యిష్టం లేకపోయినా, ఆస్తిని కాజేయటానికై బంధువులంతా కలసి, బలవంతంగానైనా ఆమెచేత సహగమనం చేయించేవారు. ఆనాటి బొంబాయి, మద్రాసు రాజధానుల కంటే, బెంగాలులో సహగమనాల ఎక్కువ జరగటానికి కారణం ఇదే అయిఉండవచ్చు. నాటి బెంగాలు రాష్ట్రంలోని భాగాలే ఆయన అస్సాం, బీహార్, ఒరిస్సా, యు. పి. ప్రాంతాల్లోకంటే కలకత్తా ప్రాంతంలోనే ఎక్కువగా జరిగేవి. అవి కూడా బ్రాహ్మణతాలి స్త్రీలలో ఇంకా ఎక్కువగా జరిగేవి — వారికి సహగమనం నిషిద్ధమే అయినా!

19 వ శతాబ్దంలో రాజారామమోహనరాయలు లాంటి సంఘ సంస్కర్తలు ప్రారంభించిన ఉద్యమ ఫలంగా 1929 లో లార్డు విలియం బెంటిక్, సహగమనాన్ని అవలంబిస్తూ, సహగమనాన్ని నిషేధించే చట్టాన్ని తెచ్చాడు. ఈ చట్టానికే విరుద్ధంగా సనాతనులైన హిందువులు అందోళన ప్రారంభించి ప్రీవీ కౌన్సిల్‌లో అప్పీలుచేశారు. వీరు భారతదేశం అంతా తిరిగి కేసుల 300 మంది సంతకాలను మూలం సేవరించగలిగారు. దీనినిబట్టి, సామాన్య ప్రజల్లో సహగమనాచారం ఎడల ఎంతటి వైముఖ్యం ఉందో తెలుస్తుంది. అంద్రదేశంలోని బాల విధవల దుస్థితికి కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు ప్రతిస్పందించినట్లే, బెంగాలులోని స్త్రీల సహగమన దురాచారానికి రామమోహనరాయలు లాంటివారు ప్రతిస్పందించారు. క్రీ. శ. 1829 నుండి భారతదేశంలో ఈ దురాచారం అంతమైపోయింది. ఆనాటి వితంతువులను బలవంతంగా సహగమనానికి అంగీకరింప

జేయటం. చితిని ఏర్పాటుచేసే పద్ధతులు. సహగమనంచేసే స్త్రీని లేపించా చితి మీద ఉంచే పద్ధతులు, అన్నీ మనకు లభ్యమైనా యిప్పటికీ ఆనవనరం అని వ్రాయ లేదు. సహగమనాన్ని గురించి ఎందుకు వ్రాయాల్సి వచ్చింది? అంటే, ఈ పుస్తకం వ్రాస్తున్న ఈ సంవత్సరంలోనే సహగమనాన్ని గురించిన వివాదం ఒకటి ఆరిపోయిన దనుకున్న నిష్పన్నుండి లేచిన రహస్యలాగా లేవటం. ఆ రహస్యను పీరాధిపతి లాంటివారు ఊది రగిల్పొల్పాలని ప్రయత్నించటంవల్ల ఎందుకైనా మంచిదని పాఠకుల ముందీ విషయం క్లుప్తంగా ఉంచటం జరిగింది.

ఇక్కడ మనం గుర్తుచేసుకోవాల్సిన ముఖ్య విషయం ఒకటి ఉంది. అదే, ఈ పుస్తకం వ్రాయటానికి ప్రేరణ అయినది. అదేమంటే — ఆనాడు దేశం మొత్తంమీద జరిగిన సహగమనాల సంఖ్యకంటే, ఈనాడు ఒక్క జిల్లాలో జరిగే కట్నాల హత్యలు కొన్నిరెట్లు అధికంగా ఉన్నాయి. క్రీ. శ. 1815 లో సమష్టి డెంగాలు రాష్ట్రంలో 378 సహగమనాలు జరిగాయి. అంటే, నేటి అస్సాం. బీహార్, బరిస్సా, యు. పి. డెంగాల్ రాష్ట్రాలు అన్నింటిలోనూ కలిపి 378 అన్నమాట. ఈనాడు ఏ ఒక్క జిల్లాలోనైనా సరే, స్త్రీల హత్యలు, ఆత్మహత్యలు (కట్నాలు, అత్తవారి దౌర్జన్యాల కారణంగా) అంతకంటే ఎక్కువగా జరుగుతున్నాయి? నిజంగా యిది హృదయవిదారకమైన విషయం. ఈ విషయమై ప్రజలను గ్రామ ప్రాతి పదికపై సమీకరించి ఉద్యమాన్ని నడిపించాల్సిన అగత్యం ఎంతైనా ఉంది. ఈ పని స్వార్థపరులైన రాజకీయ నాయకులవల్ల కాదు. రామమోహనరాయలు లాంటి నిస్వార్థులైన సంస్కర్తలవల్ల ఈ పని జరగాలి. ఈ పని ఎంత త్వరలో ఆరంభమైతే జాతికి అంత మంచిది.

నియోగము:

హర్షకాలం, భర్త డీవించి ఉండగా కాని, చనిపోయిన చెమ్మటగాని, సంతానం లేనప్పుడు భర్తయొక్క తమ్ముని లేక, సపిండుని ద్వారా సంతానాన్ని పొందటాన్ని 'నియోగం' అంటారు. వైదిక గ్రంథాల్లో, గృహ్యసూత్రాల్లో, మహా భారతంలోలాంటి ప్రాచీన గ్రంథాల్లో ఈ పద్ధతి ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. దీనిని గురించి అధికంగా ప్రమాణాలను ఉదహరించటంకంటే ప్రధాన విషయాలను చెప్పటం మంచిదని అభిప్రాయం —

- (1) ఇందుకు పెద్దల అనుమతి ప్రధానంగా కావాలి. (2) స్త్రీ ఇష్టపడాలి.
- (3) ఋతుకాలంలో మాత్రమే సమాగమం జరగాలి. (4) మరచిలేనప్పుడు

సపించుడు. సగోత్రుడు అయి ఉంచాలి. (5) ఒకరు లేక ఇద్దరు పుత్రులకంటె ఎక్కువమందిని కనరాదు. (6) ఇట్లా పుట్టినవానిని త్రేతజుడు అంటారు. అతనికి దొరసునిలాగానే అన్ని అధికారాలూ ఉంటాయి. (7) ప్రాచీన స్మృతికారులు ఆపస్తంబుడు, దోషాయనుడు ఈ పద్ధతిని వ్యతిరేకించారు. వశిష్టుడు గొత్తమొకటి కూడా వీనిని నిందించాడు. (8) ప్రస్తుత కాలంలో సమాజంలో ఇటువంటి పద్ధతి నింద్యగా తలచబడుతోంది. (9) (కోకుస నాకా శిశువుల్ని) గాజుగొట్టాల్లో పెల్లల్ని (Test tube Babies) తయారుచేస్తున్న ఈ రోజుల్లో ఈ నియోగానికి అడరణ ఉండదు. అందుచేత వీనిని యంతటితో వదిలిపెట్టున్నాం.

చత్తత:

పుత్రులు లేనప్పుడు సగోత్ర, సప్రపర, సపించులనుండి పుత్రునిగా ఒకనిని చత్తత చేసుకొనే ఆచారం ఉంది. ఇది శ్రుతి స్మృతి సమ్మతంగా పరిగణింపబడుతోంది. దీక్షుడు, దొరసునిలాగానే అన్ని అధికారాలూ, కర్తవ్యాలూ ఉన్నవాడౌతాడు. భార్యుం ద్రోతి చత్తత చేసుకొనే అధికారం ఉండేదిరాదు. 1955 సం॥ చట్టాన్ని అనుసరించి విధి చత్తత చేసుకొనే అధికారం పొందింది. అంచేతాదు. లోగడ పురుషుని మాత్రమే చత్తత తీసుకొనేవారు. ఇప్పుడు ఆడపిల్లను సైతం చత్తత తీసుకోవచ్చు. సమానాధికారాలే సంక్రమిస్తాయి. నియోగింపబడే ఆచారం కంటె ఇది (చత్తత) ఉత్తమమైన పద్ధతి గదా!

నాల్గవ అధ్యాయం

హిందూ వివాహం — మరికొన్ని విషయాలు

సమస్యలు — నేటివి, రేపటివి

ఇంతవరకు మనం చదివిన విషయాల్ని బట్టి చూస్తే ప్రాచీన శాస్త్రకారులు శ్రీ పురుషుల ధర్మాలను, కర్తవ్యాలను, అధికారాలను నిర్ణయించే సందర్భంలో రెండురకాల కొలబద్దలను ఉపయోగించారనేది స్పష్టం అవుతోంది. మన స్మృతి కారులు తమ దూరదృష్టితో సమాజ శ్రేయస్సుకోసం ధర్మాలను కర్తవ్యాలను సూక్తికరించారనేది విరివివదమైన విషయం. చాలాకాలంపాటు వారు ఆశించినవిధంగా సమాజ వ్యవస్థ కొనసాగింది. కాని, వారు ఉపయోగించిన రెండురకాల మావ దండాలవల్ల శ్రీ జానికి నష్టం, పురుషుల్లో విశ్పంఖలత పెరిగిపోయి, సమాజానికి కొంత నష్టం వాటిల్లింది అనే విషయం చూడ మనం అంగీకరించి తీరాలి. ప్రవర్తనకు, శీలానికి సంబంధించి చెప్పే సందర్భంలో శ్రీలకు విధించిన కర్తవ్యాలు చేరు. పురుషులకు విధించినవి చేరు. శ్రీలకు గార్హస్థ్యజీవనంలో, వైధవ్యంలో అనేక కఠిన నియమాలు చెప్పారు. పురుషులకు ఆ నియమాలను వర్తింపజేయలేదు. అట్లాగే శ్రీలకు, విధవలకు కర్తవ్యాలను గూర్చిన పెద్ద పట్టిక ఇచ్చారు. ప్రతి స్వల్ప విషయంలోను విధి విషేషాలు అనేకం చెప్పారు. పురుషుల విషయం వచ్చే టప్పటికి చూసాన్ని అచలంబించారు. వారి దృష్టిలో పురుషులు సమాజధర్మపరాయణులని, వారికి చెప్పవలసిందేమీ లేదని. శ్రీలు సమాజంగా చలించిత్తులు కాబట్టి వారికి చెప్పకున్నామన్నట్లుగా ఉంది. వారి ధోరణి. బాల వివాహాల సందర్భంలో, విధవా వివాహాల సందర్భంలో, ఆర్థిక విషయాలలో, వారసత్వ నిర్ణయ సందర్భంలో వైధవ్యంతో బ్రతకే విషయంలోనూ ఇట్లా అన్ని విషయాలలోనూ, శ్రీని పురుషుని యొక్క ఆస్తిగా, పరిగణించారే తప్ప, స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వంగల మనిషిగా గుర్తించ లేదు. ఈ కారణాలవల్ల అనేక శతాబ్దాలపాటు మన హిందూ సమాజంలో సగ భాగం, ఏవిధమైన ఉన్నతిని సాధించటానికి వీలులేకపోయింది. విద్య మొదలైన అనేక విషయాల్లో వెనుకబడి పోయినట్టి స్వాతంత్ర్యం లేనట్టి శ్రీ సమాజానికి పుట్టిన సంతానం ఏ ఏ విషయాల్లో ఎంతెంత నష్టపోయినదో ప్రత్యేక పరిశోధనాంశమే అవుతుంది. కాబట్టి, ఈ ప్రస్తుత కాలంలో, శ్రీకి పురుషునితోపాటు అన్ని రకాల

సాంఘిక, ఆర్థిక రాజనైతిక, ధార్మిక విషయాల్లోనూ సమాన చూపులు ఉండా లనేది, నేటి విహ్వివాదాంశం. ఆయా సందర్భాలలో ఈ విషయం చెప్పటం జరిగింది.

కుటుంబ నియంత్రణ:

నేడు గర్భస్థ జీవితంలో యువతీయువకుల ముందున్నట్టి సమస్యల్లో ప్రధానమైనది కుటుంబనియంత్రణ సమస్య. సంతానమనేది పూర్వకాలంలో వివాహానికి ప్రధానోద్దేశం. సంతాన మనేది, పూర్వకాలంలో వ్యక్తిగత విషయంగా ఉండేది — ఎవరికి ఎంతమంది సంతానం రావాలో ఎవరికి చాలే నిర్ణయించుకొనే వారు. లేదా, ఒక నిర్ణయమంటూ లేకుండానే సంతానాన్ని కనేవారు. కాని, రాను రాను యిది సమాజానికంతకు సంబంధించిన సమస్యగా మారింది.

సామాజిక సమస్య అంటానికి కాలబ్రమేమంటే, ప్రజాప్రభుత్వంలో ప్రజలకు కూడు, ఓడ, గుడ్డ, ఆరోగ్యం, విద్య ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించటం అనేవి ప్రభుత్వ కర్తవ్యమైంది. అంటే లోగడ ఎవరి సంతానాన్ని చాలే పోషించుకోవాల్సిన బాధ్యత ఉండేది. ఇప్పుడది సమాజం (ప్రభుత్వం) బాధ్యత అయిందన్నమాట. ఈ విధంగా, పౌరుల వ్యక్తిగతమైన సంస్కార విషయంలో సైతం ప్రభుత్వ జోక్యం అవసరమైంది. దేశంలో జనాభా వృద్ధి అయినకొద్దీ ప్రభుత్వ బాధ్యత పెరుగుతోంది. అందుచేత, జనాభాను అదుపుచేయాల్సిన అగత్యం కలిగింది. ఈ అదుపు బలవం తంగా చేయవచ్చు, స్వచ్ఛందంగానూ చేయవచ్చు. మన ప్రభుత్వం పౌరులే స్వచ్ఛందంగా కుటుంబ నియంత్రణను పాటించేటట్లు చేయాలనే నిర్ణయానికి వచ్చింది. ప్రచారమే ఇందుకు ప్రధాన సాధనం. ఇతరవిధాలైన ప్రోత్సాహాలు మరొక సాధనం. ప్రజలకు కష్టనష్టాలు తెలియజెప్పి వారిచేత కుటుంబనియంత్రణ స్వచ్ఛందంగా చేయించటంకోసం విఫలమైన ప్రచారం చేయాల్సివస్తోంది. ప్రచారమే కాక ఉద్యోగులకు జీతంలో వృద్ధి (ఇంక్రిమెంట్లు) లాంటి ప్రోత్సాహాలు, ఇతర రకాల ప్రమజీవులకు ఆర్థికమైన ప్రోత్సాహాలు కల్పిస్తున్నారు.

కుటుంబ నియంత్రణమనేది, లౌకికరాజ్యమైన మనదేశంలో రాజకీయ సమస్యే కాకుండా, మతపరమైన సమస్యగా కూడా తయారైంది. అంటే, మనదేశంలోనే, కొన్ని మతాలవారు తమ మతానికి కుటుంబ నియంత్రణమనేది ధృతిరేకం అంటూ పాటించటంలేదు. ఎవరి మత విశ్వాసాలలోనూ జోక్యం కలిగించుకోకుండాని లౌకిక రాజ్యం కాబట్టి, అటువంటి వారిని ప్రభుత్వం ఏమీ అనదు. మన హిందూమతం

నైతం. ఏ కర్మగ్రంథాల్లోనూ సంతాన నిరోధాన్ని చెప్పి ఉండలేదు. అయినా హిందువులు కుటుంబ నియంత్రణాన్ని పాటించడంలేవనిపిస్తోంది. ఇట్లా, కొన్ని మతాలవారు ప్రాతిపదికలను చూపించడంవల్ల, వారి జనాభా పెరిగి, ఓటమిపొందడంతో, ఓట్ల బలంతో ఏర్పడే ప్రభుత్వాలు రాబట్టి, ఇది రాజకీయ సమస్యరూపం దాల్చిపోతోంది. ఇట్లా ఇతర మతాల జనసంఖ్య పెరిగినందువల్ల కలిగిన ఫలితాల్ని దేశం అనుభవిస్తూనే ఉంది. రాబట్టి, ఈ కుటుంబ నియంత్రణను వ్యతిరేకించే రాజకీయ పార్టీలు పుట్టినా పట్టవచ్చు.

సంతాన నిరోధం, లేదా, సంతాన నిగ్రహం అనేదానికి మారు పేరే కుటుంబ నియంత్రణం: ప్రభుత్వంవారి ఉద్దేశాన్ని బట్టి ఇద్దరు లేక ముగ్గురు విడ్డూల కంటే ఎక్కువమందిని కనవద్దని; కృత్రిమోపాయాలద్వారానైనా లేక విడ్డూలను కనకుండా ఆపమని చెబుతూ, దీనికి కుటుంబనియంత్రణమనే గొప్ప పేరు పెట్టారు. ప్రభుత్వం చెప్పేదేమంటే, జనసంఖ్య పెరిగిపోతోంది. జనరులు తగ్గుతున్నాయి, వామాషాననునరించి ఆహార వస్తూత్పత్తులు పెరగటం కష్టమని, ఇట్లా జనాభా పెరిగిపోతూ ఉంటే కరవుకాటకాలు ఏర్పడే ప్రమాదం ఉందని, జాతిబలహీనమై పోతుంది అని.

కొంతమంది విద్యావేత్తలు నైతం ఇందుకు భిన్నంగా ఏమంటారంటే — ఈ సంతాన నిరోధం అనేది, మంచంమీద పడుకున్నవాని కాళ్ళు బాదుగా ఉన్నాయి కాబట్టి, మంచానికి సరిపడేటట్లు కాళ్ళను నరకమన్నట్లుండ్లి. కాళ్ళకు సరిపడేటట్లు మంచాన్ని సరిచేయాలే తప్ప నరకటం ఏమిటి? అట్లాగే, అన్నం చాలవని కృత్రిమంగా మానవోత్పత్తిని బలవంతంగా ఆపటం అనేది, నీతికాదు. పిటివనకులు కల్పించి, ఎరువులు వాడి, ట్రాక్టర్లలాంటి ఆధునిక పనిముట్లు వాడి, మానవశక్తిని పూర్తిగా ఉపయోగించి, దుబారా తగ్గించి ఉత్పత్తి పెంచాలే తప్ప, మానవుల పుట కను బలవంతంగా ఆపరాదు. ప్రకృతి చేయాల్సిన పని ప్రకృతి చేసుకుంటుంది.

ప్రభుత్వం మాత్రం రేడియో. టి. వి. సినిమాలు, నాటకాలు, ఇతర — ప్రచార సాధనాలద్వారా ఊదర కొడుతోంది. జీతాలిచ్చి ప్రచారకులను నియమిస్తోంది. ఇందుకు ప్రభుత్వంలో ఒక ప్రత్యేక శాఖ పనిచేస్తోంది. బహుమతులిచ్చి, ఆపరేషన్లు చేయించుకొన్నవారికి డబ్బు. వస్త్రాలు, బియ్యం ఇచ్చి ఎన్నో విధాల కృషిచేస్తున్నారు. ఈ కుటుంబ నియంత్రణ విషయమైన కొన్ని నినాదాలు, సూక్తులు, చిన్న పిల్లలకు నైతం కంఠోపాతం అయినాయి.

ఒకరు ముద్దు, ఇద్దరు హద్దు అపైన ఇకనద్దు.
మనం ఇద్దరు — మనకు ఇద్దరు.
చిన్న సంసారం, సుఖ సంసారం. ఇట్లా ఎన్నో....

ఇదే విధంగా టూబెక్ట్, వాక్సీన్, లూప్, నిరోడ్, వగైరా పదాలన్నీ సర్వసామాన్యమైనాయి. అధిక సంతానం దారిత్రవ్వకపోతున్న అనే విషయానికి అధిక ప్రాధాన్యం వచ్చింది. యువతరం అంతా పిల్లల కాన్సెంటు వదులు. ఇతర ఖర్చులు చరించలేమనే నిర్ణయానికి వస్తున్నారు — సంతాన నిరోధానికి అనేక ఉపాయాలు స్వచ్ఛందంగానే పాటిస్తున్నారు. ఇదంతా హిందువుల్లో, మధ్యతరగతి, దిగువ మధ్యతరగతివారి పరిస్థితి. నిమ్మజాతులవారిలో, శ్రమజీవుల్లో సంతాన నిరోధానికి ప్రాధాన్యత తక్కువ. వారికి ఇంకొక బిడ్డఉంటే, పశువుల్ని కాయటానికో, తమ వృత్తిలో సాయానికో, సంగారానికి ఏదో విధంగా ఉపయోగపడతారు. కాబట్టి వారికి పిల్లల్ని పోషించలేమనే దిగులు లేదు. ఇక, కొన్ని మతాలవారు తమ మతం అంగీకరించదని చెబుతూ వారి మతం ప్రసాదించిన సౌకర్యం మేరకు నలుగురి భార్యలను చేసుకుంటూ దేవుడిచ్చినంత చరకు కంటున్నారు. పరిస్థితులు ఈ విధంగా కొనసాగితే భవిష్యత్తు ఎట్లా ఉంటుందో చరిత్రవల్ల మనకు తెలుస్తోంది. సంతాన సమస్య, మత సమస్యకాదు, సాంఘిక సమస్య అనే దౌర్భ్యం ప్రభుత్వానికి లేదు — ఆ చర్చవారి ఓట్లు పడకపోవచ్చు.

సంతాన నిరోధానికి వ్యతిరేకుల వాదం:

సీతానికి ఏ తల్లిదండ్రులైనా తాము పెంచి పోషించగలిగినంతవరకే బిడ్డల్ని కనాలి. ఇది ధర్మం. తమ బిడ్డల్ని నత్తొరులుగా తీర్చి దిద్దగలగాలి. ఇందుకు ఆత్మ నిగ్రహాన్ని అలవరచుకోవాలి. అంటే తప్ప, బలచంతంగా కృత్రిమంగా గర్భ నిరోధాన్ని పాటించకూడదని కొందరు సమాజ సీతాశ్రుజ్ఞుల వాదన. ప్రభుత్వం మాత్రం కృతనిశ్చయంతో, కోట్లకు కోట్లు ఖర్చుపెడుతూ, birth control జన్మ నిరోధాన్ని ఆమలుపరుస్తోంది. అనేక ప్రలోభాలను చూపిస్తోంది. లూపులు, ఆపరేషన్లు, రబ్బరు తొడుగులు వగైరాలు ఉచితంగా చేయిస్తోంది. చివరకు గర్భపాతాల్ని వైతం, డ్రూజుహత్యల్ని నైతం చట్టబద్ధం చేయటానికి వెనుకాడటం లేదు. ఇట్లా చేయటంవల్ల మరొక విధంగా వ్యభిచారాన్ని చట్టబద్ధం చేసినట్లే అవుతుందని, యువతీ యువకుల్ని తప్పుమార్గానికి త్రిప్పటమేనని, ఇప్పటికే గర్భపాతాల

(Abortions) సంఖ్య పెరిగిపోతోందని. సదాచారానికి తిలోదళాలివ్వాలన్న ఉద్దేశంతోనే కొందరు అంటారు. ఇంతేకాదు, సంఘశక్తికే హాని కలుగుతుందని, మానవశక్తి (Man power) తగ్గిపోతుందని, ఎన్ని మారణాయుధాలన్నా మానవశక్తిలేని దేశం నాశనంకాక తప్పదని అంటున్నారు. ఆచారమనేది ధర్మానికి ప్రాణంలాంటిది. సదాచారానికి హానికలిగితే సమాజస్థితి ఎట్లా ఉంటుందో విజ్ఞులు ఊహించవచ్చు. సంఘశక్తికి హానికలిగే ఏ పని ప్రభుత్వం చేయరాదు. సంతాన నిరోధానికి ఖర్చుపెట్టే కోట్లకొలది ఖనాన్ని, భిక్షకుల పొట్టనింపే చార్యక్రమాలకోసం, దారిద్ర్య నిర్మూలన కోసం, అధికాహారోత్పత్తి కోసం, విద్యాభివృద్ధి కోసం ఖర్చుపెడితే సంతాన నిరోధం దానందట అదే జరుగుతుంది. దారిద్ర్యానికి అధిక సంతానానికి సంబంధం ఉంది కాబట్టి, సంతాన నిగ్రహమనేది స్వేచ్ఛగా ఆత్మనిగ్రహంతో జరగాలే తప్ప బలవంతంగా కృత్రిమ ఉపాయాలతో జరగరాదు. వారు చెప్పే ముఖ్యమైన అభ్యంతరాలు—

1. దేశంలో మానవశక్తి తగ్గిపోతుంది. రద్దారా దేశబలం, ప్రభుత్వ బలం తగ్గిపోతుంది. దేశ రక్షణకు మానవశక్తి చాలా అవసరం. అంతర్జాతీయ పరిస్థితుల్ని బట్టి పురుషశక్తిని తగ్గించుకోవటం మంచిదికాదు.
2. హిందూజాతి స్వదేశంలోనే అల్పసంఖ్యాక మయ్యే ప్రమాదం ఉంది. నేర్పాటు ధోరణులు పెరగవచ్చు. దేశ విభజనవల్ల ఇటువంటి నేర్పాటు ధోరణులు ప్రబలటంవల్ల కలిగే దుష్పరిణామాలను దేశం అనుభవిస్తోంది. చాటిని ఎదుర్కొనటంలో సతమతమతోంది, దేశ ప్రగతి కుంటుపడుతోంది. దేశనాయకుల ఈ విషయాన్ని ఆలోచించాల్సిన అగత్యం ఉంది.
3. ఈ పరిశ్రమైన భారతదేశపు గడ్డపై పుట్టవలసిన జాతి సంపదలాంటి, అనేకమంది వీరుల, పండితులు, నాయకులు, శాస్త్రజ్ఞులు అయినవారు పుట్టకుండా పోవటం మరొక అనర్థం అని వీరు అంటారు. ఎందుచేతనంటే — చాలమంది గొప్పవారంతా జ్యేష్ఠులు. ఏకైక సంతానమూ కారు. జాతిపితయైన గాంధీమహాత్ముడు వారి తల్లిదండ్రులకు మూడవ లేదా నాల్గవ సంతానం. రవీంద్రనాథలాగూరు తన ఆరుగురు సోదరుల్లో చివరివాడు. సుభాష్చంద్రబోసూ అంతే! ప్రపంచాన్ని తన పరాక్రమంతో గడగడలాడించిన నెహ్రూలీయన్ ఆతని తండ్రికి ఆరవ సంతానం. ఇట్లా అనేక ఉదాహరణలు దొరుకుతాయి. సంతానం విషయమై ఒకరు, ఇద్దరు అనే అంశ విధిస్తే అనేకమంది మహాపురుషులు వుట్టే అవకాశమే లేకపోవచ్చు;

అని ఇవన్నీ కొందరు మేధావులు చెప్పే అభ్యంతరాలు అయితే, వీరు అధిక సంతానంమీద స్వేచ్ఛతో కూడిన, ఆత్మవిగ్రహంతో కూడిన నియంత్రణ ఉండాలనీ, బహుమతు లిచ్చి, ప్రలోభాలు చూపి, నరాలు కత్తిరించటాన్ని మాత్రం వ్యతిరేకిస్తారు.

ఇదంతా ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చిందంటే. ఈనాటి యువతరం వివాహానికి పూర్వమే, ఈ కుటుంబ నియంత్రణ విషయం చూలకపోతూ చుర్చించుకొని, దేశ భవితవాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఒక నిర్ణయానికి రావలసి ఉంది. తమ యిష్టంతో చేసుకొన్న నిర్ణయం అయినందున ఉభయుల ఆత్మవిగ్రహంతో వ్యవహరించి జాతికి సత్పాఠాన్ని, వీరుల్ని ప్రసాదించ గలుగుతారు.

ఇంతవరకు వివాహ వ్యవస్థయొక్క పూర్వ స్వరూపాన్ని సంక్షేపంగా వర్ణించటం జరిగింది. నిజానికి, ఈ పూర్వ చరిత్ర అంతా గతజలసేతుబంధనమే అయినా, ఏదైనా సమస్యను పరిష్కరించాలని అనుకొన్నప్పుడు ఆ సమస్య మూలానీ, దాని పుట్టుకను స్వభావానీ తెలుసుకుంటే తప్ప పరిష్కరించలేము. అట్లా కాకపోతే రోగాన్ని వదలి లక్షణాలకు చికిత్స చేసినట్లుంటుంది. కాబట్టి మనకు ఈ విషయమైన పూర్వ చరిత్ర అవసరం అవుతోంది ఇక ఈనాటి పైవాహిక సమస్యలు, వాటి పరిష్కార మార్గాలు. భవిష్యత్తులో వివాహ వ్యవస్థయొక్క స్వరూప స్వభావాలు ఎట్లా ఉంటాయి? అనే విషయాలను గురించి ఆలోచిద్దాం.

నేటి కన్యావరణం — వరవరణం:

ఈనాడు వరుల చాలమంది చదువుకొన్నవారు. అని మనం అనుకుంటాం. కాని, యిది సత్యంకాదు. నూటికి ముప్పదిమంది కూడా అక్షరాస్యులు లేని మన దేశంలో. ఎక్కువమంది వరులు, చదువులు, చదువురానివారే! మొత్తం వివాహ వయస్సు వచ్చిన వారిలో నూటికి నలగురైదుగురు మాత్రమే అక్షరాస్యులుంటారు; ఉద్యోగాలు చేసేవారుంటారు, అనేది నగ్న సత్యం. మిగిలినవారంతా ఓయిసాయ కూలీలు, కార్మికులు, శ్రమజీవులు. వీరి విషయంలో మనం చెప్పవలసిందేమీ లేదు. ఎందుచేతనంటే, వీరు సమస్యల్ని సృష్టించరు. సృష్టించలేరు. వీరికి రావలసింది కడుపుకు భోజనం, కట్టుగుడ్డ ఉండటానికి నీడ. వీరికి తమ వివాహ విషయమైన పెద్ద కోరిక లంటూ ఉండవు. గంతకుతగ్గ బొంత అన్నట్లు వారికితగ్గ సంబంధం తేలి గ్గానే దొరుకుతుంది. వీరికిపెద్ద ఆశలు ఉండవు. చదువరులిద్దరూ శ్రమజీవుడైతే

చాలు; వారీద్రమకు వెనుకాడరు. వీరికి మేడలు, చిన్నవార్లు, బీ.ఎ.ఎ. స్కూలులు. A. O. యి చిగ్గెరా భోగాలు కలలోనికి చూచా రావు. అందుచేత వీరిని చరించే కన్యాదాతలుగాని చిన్నవలుగానే ఆ స్థాయిలోనే ఉంటారు. వీరిలో బ్రహ్మకుమీడి రోసి. — ఆత్మకోదండ్ర పోట్లాటలు కరచంగా — కిరీసనామయ నాశ్రయించడం ఉనిపించదు. వీరికి తమంత రామ బ్రతకగలమనే ధైర్యం. తమ రెక్కల ఉష్ణంమీద విశ్వాసం పెట్టడంగా ఉంటుంది. కాని, వీరిలో త్రాగుడు, బ్రాకెట్ జూదం లాంటి దుష్ ఖ్యాసాలు. వ్యసనాలు అధికంగా ఉన్నందున సంతకాలు కోయకోప్ప. ఒకచేత ఈ వర్గం వారిలో వివాహ విచ్ఛేదం అంటూ జరిగినా, ఇరువ్వురూ పునర్నివాహానికి (వారి భాషలో మారు మనువులు) పూనుకున్నా ఆవ్యంతరం ఉండదు. భార్యను పోషిస్తున్నాననే గర్వం భర్తకు ఉండదు. మన భర్తసూత్రవారు చెప్పిన 'అర్థాంగి' 'పత్ని' అనే శబ్దాలు వీరికి చక్కగా అర్థమవుతాయి. ఎందుచేతనంటే, వీరు తమ పుత్రులచేనే యజ్ఞంలో (చృత్తిపనిలో) భాగస్వామ్యంగా ఉంటూ ఉంటారు. ఆ దృష్టితోనే భార్యను చూస్తారు. చొప్పు పక్కపెట్టిన వెంట చేసుకొని త్రిప్పినట్లు భార్యను త్రిప్పటం వారిలో ఉంటుంది. నిజమైన దాంపత్యం వీరిలోనే ఉన్నదని అనిపిస్తుంది. ఇంటి పనులలో సహకారం అనేది ఉభయత్రా ఉంటుంది. వారిద్రవ్యంవల్ల. సంతాన పోషణం. పిల్లల చదువు సంఘాలు వారికి కష్టంగా ఉంటుంది. వీరి ఆర్థిక పరిస్థితి బాగుపడితేనే తప్ప ఇతర సమస్యలు ఉత్పన్నం కావు.

సంఘంలో మరొక వర్గంవారున్నారు. వారు ఉన్నవర్గంవారు - అంటే సంపన్న వర్గంవారు. మంత్రులుగా, శాసన సభ్యులుగా, పారిశ్రామిక పేత్తలుగా దేశ భవిష్యత్తు, దేశ ఆర్థికస్థితిని తమ చేతుల్లో ఉంచుకొన్నవారు. వీరినిబట్టి, వీరికిగాను పరిపాలనసాగుతూ ఉంటుంది. ఈ వర్గంలో పెద్ద ఉద్యోగులు, అధికారులూ చూచా ఉంటారు. వీరు డబ్బుకోసం భారతదేశ పొరులుగా ఉంటారు. ఆ డబ్బును విదేశాలలో అనుభవిస్తారు. వీరి సంస్కారంలోని సభ్యులందరికీ విదేశాలలోని బాంకులలో ఖాతాలు ఉంటాయి. బిదేశ పరిశ్రమల్లో చాటాలు ఉంటాయి. వీరి జీవనవిధానం భారతీయం కాదు. వీరి ఆలోచనా ధోరణి భారతీయం కాదు. వీరి జీవనం, భార్యా భర్తల సంబంధం, తల్లిదండ్రులతో పిల్లలమీద సంబంధం అంతా కృత్రిమమే! వీరి ఆచార వ్యవహారాలన్నీ కృత్రిమాలే! వీరు విదేశాల్లో చదువు(ను) కొంటారు. ఆ కొన్నుచదువుతో పరిశ్రమల్లోను, ప్రభుత్వంలోను చేరి రెండు చేతుల్తో, నోటితో సంపాదిస్తారు. విలాసాలు అనుభవిస్తారు. వీరే దేశభవిష్యత్తును

తిర్చి దిద్దుతామంటారు. జీవిత సరమార్థ మేమిటో ఎన్నడూ ఆలోచించరు. వీరి ప్రవర్తనలో ఆడ, మగ భేదం ఉండదు. గుర్తించటం చూడ కష్టమే! తల్లి వండ్రులు తమ సంతానం యొక్క ప్రయోజకత్వానికి రాక్షసానందం పొందుతారు. వీరి ప్రవర్తనలోని క్రుశ్కు, అపస్వరాలు. బీభత్సం లోకానికి తెలియనంతటి, కనిపించనంతటి ఎత్తులో. దూరంలో ఉంటారు. కాబట్టి, ఈ వర్గం వారిని గురించి మనం చర్చించినా ప్రయోజనం లేదు. వారికి సమాజంతో పనిలేదు. సమాజానికి వారివల్ల లాభంలేదు.

ఈ రెండు వర్గాలకు మధ్యనుండే వర్గం ఒకటి ఉంది. ఆ వర్గమే ఎన్ని సమస్యలనైనా ఎదుర్కొంటూ, సుఖాలకోసం, ఆరాటపడుతూ, బాధలతో సతమత మౌతూ, చదువు నేర్చుకొన్నందున ఉద్యోగాలు చేస్తూ, తమ పిల్లలకోసం ఖరీదైన చదువును కొంటూ, ఆ చదువుల ఖరీదుకు తట్టుకోలేక తలక్రిందులౌతూ, తమ పిల్లలకు మమ్మీ దాడీ సంస్కృతిని ఒంటబట్టించటానికై ప్రయత్నిస్తూ, పై వర్గం వారి లాగా తమ పిల్లలను స్వేచ్ఛగా వదలలేక, పాత సంప్రదాయాల విలువల్ని రాదనలేక, క్రొత్తపోకడలకు ఆకర్షితులౌతూ ఉండే వీరే సగటు భారతీయ ప్రతి నిధులు. వీరి చుట్టూ సమస్యలే! వీరు చదువుకొన్నవారు కాబట్టి చెప్పినదానిని నమ్మరు. కొన్న చదువు కాబట్టి ఆలోచన సరిగా ఉండదు. ఉద్యోగాలు కొంతవరకు హుందాతనాన్ని యిచ్చినా, పై వర్గాన్ని అందుకునేందుకు తగ్గ భనం ఉండదు; క్రింది వర్గానికి దిగిపోతారు. వీరిది త్రిశంకు స్వర్గం. ఇతర సమస్యలతోపాటు, వీరి వైవాహిక సమస్యలు కొల్లలు.

యూరపు గాలులు:

మన దేశంలోని పుట్టితరగతి వారిపై చూడ యూరపు గాలులు బాగా వీస్తున్నాయి. చదువుల్లో, తిండిలో, ఆచార వ్యవహారాల్లో, ఆలోచనా ధోరణుల్లో, ఆడ మగ భేదం లేకుండా అందరూ అవైపుకు ఆకర్షితులౌతున్నారు. కాలేజీ చదువుల్లో పాటు సినిమాలు, టి. వి. లు, నవలలు, మొదలైన నవస్నీ వీరిని ఆ దిశకు ఆకర్షిస్తున్నాయి. ముఖ్యంగా సంపన్నవర్గాలవారిలాగా తాము కూడా ఉండాలనే భావం ఈ వర్గాల వారిలో చూడ కనిపిస్తోంది. ఆ పోకడలు పోయి, ఎదురుదెబ్బలు తిని, ఆస్పత్రులపాలౌతున్నారు. పెద్దలకు మనఃశ్లేశాన్ని కలిగిస్తున్నారు. కాబట్టి ప్రస్తుతం

యూరపులోని ధోరణులు ఎట్లా ఉన్నాయో తెలుసుకోవటం మంచిది. అచట అమలులోనున్న కొన్ని వివాహ పద్ధతుల్ని గూర్చి తెలుసుకుందాం.

పరీక్షణ వివాహం (Trial marriage)

మనం బజారులో బియ్యం, పప్పులు, గోంగూరలాంటి వస్తువుల్ని కొనాలని అనుకున్నప్పుడు మనకు వాటి నాణ్యత విషయమై అనుమానంఉంటే (ఉడుకుతాయా? లేదా? ఏమైనా కల్తీ ఉందా? అని) ముందు కొంత మచ్చుకు వాడి చూచి బాగుంటే, తరువాత కొంటాం. అట్లాగే, బల్బులు, రేడియోలలాంటి వస్తువుల్ని కూడా వెలిగించి, మ్రోగించి, పరీక్షించి తీసుకుంటాం. మరి వివాహమనేది జీవితాంతం ఉండే బంధం, అత్యంత ప్రధానమైన విషయం కాబట్టి తొందరపడి మోసపోవటం కంటే పరీక్షించి చూచి చేసుకోవటం మంచిదనే సిద్ధాంతమే ఈ విధమైన వివాహాలకు మూలకారణం. యువతీ యువకుల, ఒకరి మనోభావాలు, అలవాట్లు, పద్ధతులు మాటలు, ఒకరి కొకరికి నచ్చుతాయా? లేదా? అని కొంత కాలంపాటు పరీక్షించుకోవటానికై కలిసి ఉంటారు. కామవాసనలు తీర్చటంలో ఒకరి కొకరు సమర్థులని అనుకుంటే వివాహం చేసుకుంటారు. ఇట్టి పరీక్షణ సమయంలో వారు కలిసి ఉన్నప్పుడు వారి లైంగిక సంబంధాలకు అడ్డు ఉండదు. వారికి నచ్చితే పెండ్లి చేసుకొంటారు. లేకపోతే విడిపోతారు.

ఈ విధంగా పరీక్షణ వివాహమనేది సంతానం కలిగిన ఏమ్మట కూడా చేసుకోవచ్చు. డా. వెస్టర్ మార్కు తన Future of marriage అనే గ్రంథంలో ఈ విధమైన పరీక్షణ వివాహాలు యూరప్ లో లోగడ కూడా ఉండేవని, ఇప్పుడూ ఉన్నాయనీ వ్రాశాడు — Trial marriage has been and is still in Practice on a large scale in Europe - అని 'రిపార్టేషన్' సంస్కరణలకు సంబంధించిన ఆందోళనకు పూర్వం స్కాట్లండ్ లో ఇది ఒక ఆచారంగానే ఉండేది. అక్కడ బహిరంగ ప్రదేశాల్లోనే స్త్రీలను ఎన్నుకొనేవారు — ఒక ఏడాదిపాటు కలిసి ఉండే షరతుతో! ఈనాటికి ట్యూటానిక్ దేశాల్లోని గ్రామాల్లో ఇది ఒక సంప్రదాయంగానే ఉంది. జర్మనీలోని అనేక ప్రాంతాల్లో నూటికి నలభై యాభై మంది, ఒక్కొక్కచోట నూటికి తొంభై మంది ఈవిధంగా వివాహానికి పూర్వం జన్మించినవారే! వీరంతా చట్టసమ్మతమైన పిరులే! ఇంగ్లండులో కూడా చాలా భాగాల్లో ఈవిధమైన Free unions (స్నేహ కలయికలు) చట్టసమ్మతంగానే పరిగణింపబడుతున్నాయి. చాలాదేశాల్లో ఈనాడు చట్టబద్ధమైన వివాహానికి పూర్వమే

యువతీ యువకులు తైంగిక సంబంధాలు కలిగిఉండటమనేది మామూలు విషయమై పోయింది. Clera Colate వ్రాసిన Educated Working Women అనే గ్రంథంలో, తూర్పు లండన్ లోని నగ భాగంలో యువతులకు విద్వలు పుట్టబోయే సమయంలోనే చట్టసమ్మతమైన వివాహం జరుగుతోందని వ్రాయబడ్డది. అమెరికాలో వైతం, చాలవరకు ఇదే పద్ధతి కొనసాగుతోంది. జర్మనీలో సరేసరి ఇట్లా యూరప్ దేశాలలో బయలుదేరిన Trial marriage గాలులు మనదేశంపై పుకు వీస్తున్నాయి. విదేశ వివాసం, విదేశాలితో సంబంధం, వారి సంపర్కంతో మనదేశపు ఉన్నత చర్గాలలో ప్రవేశించి, మెల్లగా నవలలు, సినిమాలు, పగైరాలు విషయజ్ఞానాన్ని ప్రసాదించగా, పిక్నిక్ లాంటి నమాచేళాలు, యాత్రలు అనుభవ జ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తూ మన యువతరాన్ని ఆకర్షిస్తున్నాయి. కొద్దిరోజుల్లో సంపన్న వర్గాలతోబాటు, పుట్టి తరగతివారిలో చూదా ఈ పద్ధతి ప్రవేశించి చ్యాప్రిలోకి వచ్చే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. ఎందుచేతనంటే, మన దేశంలోని యువతీయువకులకు మన వివాహ వ్యవస్థ గూర్చిన అవగాహనను మనం కలిగించటంలేదు. భారతీయ వివాహవిధులను గూర్చి వారికి ఏమీ తెలియదు. కుయస్సుపల్ల కలిగే వాంఛాపరితృప్తికై ప్రాకులాట మాత్రమే వారిలో కనిపిస్తోంది.

సహవాసంకోసం వివాహం (Companionate marriage):

యూరప్ దేశాలలోని యువతీయువకులు స్వేచ్ఛగా కడుసుకొనే వివాహం, అని కాకాయా అధికంగా ఉన్నాయి కాబట్టి. సహవాసంకోసం చేసుకొనే వివాహాలు వైతం వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి. ఈ పద్ధతి ప్రకారం స్త్రీ పురుషులు, సంభానోత్పత్తిని కోరకుండానే కలిసిమెలిసి తమకు కావలసినట్టి వాసనలను తీర్చుకుంటూ ఒకచోటనే నివసిస్తూ ఉంటారు. Dr. M.M. Knight తన "The Companionate marriage and family" అనే పుస్తకంలో ఇట్లా వ్రాశారు — "A marriage of the Companionate type is a union of two People for sexual Companionship without the intention of Producing offspring" అని. ప్రసిద్ధ న్యాయాధీశుడైన Lindsey ఈ విధమైన వివాహాన్ని గూర్చి తన "The Companionate marriage" అనే గ్రంథంలో ఇట్లా వ్రాశారు — "The Companionate marriage, is a legal marriage with legalised, birth - control and with the right to divorce by mutual consent for childless Couples. It is a state of lawful wedlock, entered into for love, companionship and co-operation by persons who, for reasons of health, finances, temperamen-

etc, are not prepared at the time of their marriage to undertake the care of a family" సంతానంలేని దంపతులకు తమకిష్టమైనప్పుడు సంతానాన్ని కనీ యేర్పాటు చేయవలసింది. ఆరోగ్యరీత్యా నిర్బలమైన ఆర్థికస్థితిమయిన లేని వారై, స్వాభావికమైన దౌర్బల్యంవల్ల సంతానభారాన్ని వహించలేని అనమద్ధులకోసం ఈ వివాహం న్యాయమైనదిగానే పరిగణింపబడుతుంది. ప్రేమ, సాంగత్యం, సహకారం, అనేది ఇందులో ప్రధానం. ఉద్యోగాలుచేస్తూ లేదా కాలిపనులుచేస్తూ ఉండే స్త్రీ పురుషులకు, సంసారాన్ని, పిల్లలని పోషించలేని తక్కువ ఆదాయం కలవారు, ఈ పద్ధతిని ఎన్నుకుంటున్నారు. రోగిష్టి తల్లిదండ్రులు, అనమద్ధులైన, దుర్బలమైన సంతానాన్ని కనకుండా ఉండటానికి ఈ పద్ధతి వివాహాలు ఉపకరిస్తాయి. సంసారభారం లేకుండా కాదువాననాత్మప్రి అనేది ఈ పద్ధతిలోని ప్రధానాంశం.

తాత్కాలిక (అస్థిర) వివాహాలు (Temporary marriages):

కొద్ది నిర్దిష్టకాలంపాటు, పరస్పర ఒడంబడికతో జరిగే వివాహాలు — ఇవి స్థిరంగా, ఎక్కువకాలంపాటు కొనసాగాలనే ఉద్దేశ్యంతో చేసుకొనేవి కావు. వివాహాలవల్ల కలిగే దుష్పరిణామాలను ఈ పద్ధతి వివాహాలవల్ల అరికట్టవచ్చునని పాశ్చాత్య సమాజ శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం. ఇటువంటి వివాహంలో, ముందుగా పరస్పర ఒడంబడిక చేసుకుంటారు — ఏ అయిదు సంవత్సరాలపాదో భార్య భర్తలగా ఉండటానికి ఉభయులు అంగీకరించి వివాహం చేసుకుంటారు. ఈ అయిదు సంవత్సరాల్లోనూ ఒకరి మనస్తత్వం మరొకరు బాగా అర్థంచేసుకోగలిగితే, ఉభయులకు ఇష్టమైతే వివాహ ఒడంబడిక కాలాన్ని పొడిగించుకోవచ్చు, రద్దు చేసుకోవచ్చు, లేదా శాశ్వత వివాహంగా మార్చుకోవచ్చు. ఒడంబడిక కాలంలో వీరు సంతానాన్ని కనవచ్చు. అట్టి సంతానం చట్టసమ్మతమైనదిగానే పరిగణింపబడుతుంది. ఈ దంపతుల, తమ ప్రేమ సరియైనది కాదనుకొంటే, ఒడంబడిక కాలం తరువాత విడాకులు తీసుకోవచ్చు. ఒడంబడిక అమలులో ఉన్నంతకాలం విడాకులకు వీలుండదు. దీనివల్ల ఒకరినొకరు బాగా అర్థంచేసుకోగలుగుతారని, మాటిమాటికి విడాకులిచ్చుకోవటం, ఒడంబడిక కాలాన్ని పెంచుకుంటూ ఉండటం కంటే, శాశ్వత వివాహబంధనాన్ని కల్పించుకోవటమే మంచిదని కొంతమంది భావం.

ఈ అశాంతి, ఆసంతృప్తి యెందుకు? :

ఇట్లా స్వేచ్ఛగా, విచ్ఛలవిడిగా వివాహాలు చేసుకొనే అవకాశాలన్న పాశ్చాత్య దేశాల్లోని యువతీ యువకుల్లో, ఈ అశాంతి ఉండటానికి కారణం

ఏమిటి? అంటే, వివాహం విషయమై వారికున్న అవగాహనలోని లోపం అనక తప్పదు. వారి దృష్టి కేవలం లౌకిక విలాసాలపై. భోగాలపై కేంద్రీకరింపబడటమే: పిరారుకు (వాహ్యాళికి) పెళ్ళిటప్పుడు ఒక దొచ్చుకుక్కను వెంటపెట్టుకుపోవటం, వెనుకటి రోజుల్లో. సంపన్నుల సరదాగా ఉండేది. ఆ సరదాకోసం, ఆ కుక్కకు విన్నట్లుపెట్టి పోషించేవారు. అంటే తప్ప, ఆ కుక్కమీది ప్రేమతో. జీవరూఢ్యా భావంతో కాదు. అట్లాగే, ఈనాటి యూరపులోని చాలమంది సంపన్నులు, తమ వెంట క్రికెట్ బోర్డుమెంటుకు. గుఱ్ఱపు పందేలకు ఇతర వినోదాలకు వెళ్ళేటప్పుడు వెంట ఉండటానికై ఒక స్త్రీ స్నేహితురాలిని కోరుతున్నారు. ఇట్లాగే, ఆరబ్ దేశాల లోని కొందరు సంపన్నులు. నైతం. తమ అసలు భార్యను ఇంటియందుంచి, ఏకా కుకు బోర్డుమెంటుకు. క్లబ్బులకు. గుఱ్ఱపు పందేలకు వెంటపెట్టుకొని పోవటానికై స్త్రీ స్నేహితుల్ని కింట్రాట్టు పద్ధతిలో. తెచ్చుకుంటున్నారు. వీరి తనకు బెళుకులకు, ఇతర దేశాలలోని మధ్యతరగతివారు, సమ్మోహితులై గుటకులు మ్రింగుతున్నారు. వారి వైవాహిక వ్యవస్థలో నిజమైన ప్రేమ, ఛార్మికమైన సంబంధం లేదు. తుచ్చమైన కామవాసనా పరిరృప్తి, కృత్రిమ ఆడంబరాలు, నటన, వీటికి మాత్రమే ప్రాధాన్యం ఉంది. సాంఘిక విషయాలలో చాకిరి, వారి వివాహానికి, వారి సంతానం ద్వారా ఉన్న బాధ్యతలను, వారు గుర్తించటం లేదు. ఛార్మికదృష్టి అనేది లేనే లేదు. ఇద్దరిలో, ఎవరి కామవాసనా తృప్తికి ఆటంకం కలిగినా, విడాకులే శరణ్యం! మళ్ళీ తథ మామూలే! నీకు సిగ్గులేదు, నాకు ఎగ్గులేదు, చస్తూ పోతూ ఉండు! అన్నట్లు ఈనాడు అమెరికా. యూరప్ దేశాలలో, విడాకుల సంఖ్య, మూడు పూవులు, ఆరు కాయలుగా, వృద్ధి అవుతోంది. ప్రతి ఆరు వివాహాలలో, ఒక వివాహం విడాకులకు దారి తీస్తోందని, గణాంక వివరాలు చెపుతున్నాయి. ఇప్పుడిప్పుడే, సామాన్యమైన అల్పవిషయాలపై విడాకులను విషేషించాలనే ప్రయత్నాలు, సాగు తున్నాయి. ఇట్టి తరుణంలో, మన యువతరం అవైపుకు ఆకర్షితులౌతూ ఉండటం దురదృష్టకరం!

ఆ దేశాల్లోని సామాజిక బంధనం, ఛార్మిక బంధనం, పూర్తిగా శిథిలమై పోయాయి. అది ఏ పరిస్థితికి చేరిందంటే, ఏ పురుషుడైనా సరే, ఏ స్త్రీపద్ధతైనా పోయి తమ కామవాసనల్ని ప్రకటించి. తృప్తిపరచమని కోరవచ్చు; తప్పులేదు! సిగ్గులేదు! తన భార్య కానివారితో ఎట్లా ప్రవర్తించినా, ఏమి చేసినా తప్పులేదు. సమాజం పట్టించుకోదు; సమాజాన్ని వారు పట్టించుకోరు. ఈ పద్ధతులన్నీ మన

దేశంలోని సంపన్నవర్గాలలో ప్రవేశిస్తున్నాయి; మధ్యతరగతి వారిని ఆకర్షిస్తున్నాయి; దిగువ తరగతివారి కింకా వినోదంగా, వింతగా తోస్తున్నాయి.

ఆక్కడ. కొన్ని యూరప్ దేశాల్లో, మనలాగా భార్యతో, పిల్లలతో సంసారం చెయ్యటం అంటే అంత తేలికకాదు. వారి అలవాట్లు, ఆచారాలు, పోకడలు అటుంటివి. తమకు పుట్టిన బిడ్డలు తమకే అడ్డు. వారు తమతో ఉండటానికి వీలులేదు. అట్లా పిల్లలు తమతో ఉంటే, వారు తమ దాంపత్య జీవనానికి, సుఖానికి అడ్డు. (ఈ విధమైన భోరణి మన దేశంలోని సంపన్న వర్గాలలో ప్రబలబంపల్లనే నేడు ఇన్ని రెసిడెన్షియల్ కాన్వెంట్లు, స్కూళ్ళు, కాలేజీలు పెరిగిపోతున్నాయి) వారికి ఇతరత్రా, యింటినుండి దూరంగా ఏర్పాట్లు చేయాలి. వారు ఎక్కడో పెరగాలి. కాబట్టి వారి ఖర్చులు భరించాలి. అవటి జీవితం చాలా విశాలవంతమైనదై నందున, ఉభయాలకు త్రాగుడు, సిగరెట్లు, తిండి, క్లబ్బులు, రేసులు, పిక్నిక్లు, వగైరా కృత్రమ భోగాలు, వినోదాలు, ఆడంబరాలకు చాలా ఖర్చు అవుతుంది. అందుచేతనే యువకులు చాలమంది వివాహం అంటేనే భయపడుతున్నారు. వారికి మాతా పితృ ప్రేమ, సంసార బాధ్యత, కుటుంబంతో సంబంధం, లేకపోవటంవల్ల, వారిలో ఏదో ఒక పెలితి. ఒంటరివాళ్ళమనే భావం, చోటు చేసుకొంటోంది. ఆడవాళ్ళు సైతం, ఉద్యోగాలో, కర్మాగారాల్లో కార్మికులుగానో, పనిచేస్తూ ఉంటారు కాబట్టి, వారికి గృహకృత్యాలు చేసుకోవటానికి, పిల్లల్ని పోషించటానికి, అవకాశం ఉండదు. అందుచేతనే ఒకరి కొకరు మిత్రుల్ని వెతుక్కుంటూ ఉంటారు; తోడుకోసం! వీరిని చూచే మన దేశంలోని యువతీ యువకుల్లో కూడా Boy friends, girl friends తయారై నారు. తుమ్మెదల్లాంటి జీవనం కోసం! మధువు దొరికినంతవరకు ఒక పువ్వు! ఆపైన పేరొక పువ్వు! అందుకే, “ఇంటికి ఆవును తెచ్చి పితికి పాలు తాగిస్తూఉంటే, ఆవును మేపి పోషించే బాధ ఎందుకు పడాలి?” అన్నారు. ఇటువంటి యువతీ యువకులు వివాహం, సంసారం అనే బాధ్యతను ఎందుకు తెచ్చిపెట్టుకొంటారు? వారు అటువంటి బాధ్యతకు అంగీకరించేటప్పటికి, జీవితంలో అమూల్యమైన భాగం గడచిపోనే పోతుంది. ఒకచేళ చేసుకున్నా, ఇరువురూ ఆ బాపతే కాబట్టి త్వరలోనే విడాకులు తప్పవు. ఈ విధమైన దుష్పరిణామాలవల్ల వివాహాల సంఖ్య దేశానికి అవసరమైన జనబలం (Man power) తగ్గిపోతుందని ఆయాదేశాల శాస్త్రజ్ఞులు కలవరపడుతున్నాయి.

మన దేశంలో వివాహ సంబంధం అనేది స్థిరమైనది; ఛార్మిక ప్రాధాన్యం కలిగి ఉంది. చపలచిత్తానికి, కేవలం ఛార్మికవాదనలకు తావు లేనట్టిది. ధర్మమనే పునాది మీద నిర్మితమైయున్న వ్యవస్థ రాబట్టే శరాట్టల తరబడి ఆటపోటులకు తట్టుకుంటూ (విదేశాలతోడి సంబంధాలు ఉంటున్నా) నిలిచి ఉంది. వివాహ విచ్ఛేదాలకు ఇక్కడ ఆదరణ లేదు. వివాహమనేది భారతీయ దృష్టిలో జీవితాంతం ఉండే ఛార్మికబంధనం. అంతేరాదు, జీవితాంతమందు, తరువాతి జన్మలతో సైతం సంబంధం ఉన్నట్టి శాశ్వత బంధనం. అంతే తప్ప, పాశ్చాత్యుల్లోలాగా ఒడంబడిక అనీ, స్త్రీ పురుషుల సామర్థ్య పరీక్ష అనీ, కాలేజీ సహవాసం అనీ, జంతు సహజమైన లైంగిక పరితృప్తి అనీ అనటానికి పీలులేదు. మన దేశంలో సంతానం లక్కడైని వివాహాన్ని ఊహించనైనా ఊహించలేదు. మన భార్య భర్తల ఆనుబంధం లాగానే సంతానంయొక్క ఆనుబంధం కూడా తరతరాలు నిలిచి ఉండేది. రామదాసన అనేది ఆనుషంగికం. ధర్మం అనేది ప్రధానం. పుట్టిననాటినుండి తన సంతానం. తనకు మారంగా ఉంచాలని కోరుకొనే భారతీయ స్త్రీ ఉండదు. మన వైవాహిక గార్హస్థ్య జీవితంలోని శాంతికి, నిండుతనానికి కారణం ఇదే! ఈ గుణాలకు పాశ్చాత్యులు ముగ్ధులై ఇటు ఆకర్షితులౌతున్న తరుణంలో మన యువత వారిని అనుకరించటానికి పూనుకోవటం దురదృష్టం కాదా?

మన వివాహ వ్యవస్థలో దోషాలు లేవా? అంటే, ఉన్నాయి. ఆ దోషాలను తొలగించుకోవాలే తప్ప క్రొత్తదోషాలను కొనితెచ్చుకోకూడదు.

ప్రస్తుతం మన వివాహవ్యవస్థలో ఉన్న దోషాలు, వాటి కారణాలు:

1. పెద్దల ఆత్యధికమైన బాధ్యతను పెత్తిన పేనుకోవటం. ఇందువల్ల యువతీ యువకుల్లో అసంతృప్తి కలగటానికి అవకాశం ఉంది. వివాహ సంబంధాన్ని కుదర్చటంలో తల్లిదండ్రులు యువతీ యువకుల అభిప్రాయాలకంటే, తమ అభిప్రాయాలకు ఆత్యధిక ప్రాధాన్యం యివ్వటం తప్పు.
2. తమ బాధ్యతలను సంతానంపై మోపటం పెద్ద తప్పు. అనేక మధ్యతరగతి, దిగువ మధ్యతరగతి కుటుంబాల్లో తల్లిదండ్రులు తమ సంతాన బాధ్యతలను కొడుకులపై చూతున్నప్పుడు మోపటంవల్ల, వారి జీవితం దుఃఖభాజనం అవుతోంది. మన సమష్టి కుటుంబ వ్యవస్థను, ఈవిధంగా, దుర్నియోగపరుస్తున్నారు. తమ కొడుకుల, చూతుండ్ర సంపాదనలపై, కుటుంబ సభ్యుల బాధ్యతను మోపటం జరుగుతోంది.

3. కొడుకుల ద్వారా కట్నాలు తెచ్చి, కూతుళ్ళ వివాహాలు చేద్దామని భావించటం. తాహతుకు మించిన సంబంధాలకోసం ప్రాకులాడటం, నమాజంలో ఒక్కొక్కప్పుడు, ఒక్కొక్క చదువు చదివిన, ఒక్కొక్క ఉద్యోగం చేస్తున్న వరుల రేటు, డిమాండు పెరగటం, అటువంటి సంబంధాలకోసం ప్రాకులాడటం (ఒకప్పుడు ఇంజనీరుకు, డాక్టరుకు ఎక్కడలేని రేటు పెరిగిపోగా, ఒకప్పుడు వారికి పిల్లనీయటానికి ముందుకు వచ్చేవారే కనిపించని లోజులున్నాయి. అట్లాగే ఒకప్పుడు బ్యాంకి ఉద్యోగికి డిమాండు ఎక్కువ ఉంటుంది) ఇది వివాహానికి ఏ మాత్రమూ తగని ఘోరణి.

4. విధవా వివాహాలు లేకపోవటం ఒక లోటు.

5. ఆనవర్ణ వివాహాలకు — కులాంతర శాఖాంతర వివాహాలకు అనుమతి లేకపోవటం.

6. యువతీయువకులకు వివాహాన్ని గూర్చిన సరియైన అవగాహన లేకపోవటం.

7. విచేతాన్ని పెంచలేని ఈనాటి విద్య.

8. స్మృతికారులు శ్రీ పురుషుల విషయంలో రెండురచాల మావదంచాల్సి ఉపయోగించటం.

9. విదాకులకు అంగీకారాన్ని చూపకపోవడం.

10. గాంధర్వ వివాహపద్ధతికి సమాజంలో ఆదరణ లేకపోవటం.

11. కులవ్యవస్థ, సంఘంలో ఎక్కువ తక్కువ భావాలు కొనసాగటం.

12. బహు వివాహ నిషేధం గట్టిగా పాటించకపోవటం.

పెద్దలు - బాధ్యతలు - వారువేసే తప్పటడుగులు:

వివాహ సంబంధాన్ని కుదర్చటంలో పెద్దలు చాలా యిబ్బందులకు బాధలకు గురి అవుతూ ఉంటారు. నపిండ, సగోత్ర, ఆనవర్ణ సంబంధమైన యిబ్బందులను అధిగమించటం ఏమంత కష్టంకాదు. ఇవన్నీ ముందే తెలిసిపోతాయి. ఇప్పుడు చాలా వట్టణాలలో ఏ కులానికాకులంవారు వివాహ సంబంధాలకు పేదికల్సి ఏర్పాటు చేసుకుంటున్నారు. వదావరుల తల్లిడిండ్రులు తగిన సంబంధాలకోసం అక్కడికి వస్తారు. అక్కడివారు తమవద్దనున్న రికార్డును బట్టి, వారికి వరస్పరం పరిచయాలను

చేస్తారు. పార్టీలే తరువాతి సంప్రదింపులు కొనసాగించుటంటారు. మధ్యవర్తులు రావాలనుకుంటే ఉంటారు. ఇది నిజంగా సంత వద్దతిలో సాగుతుంది. కాబట్టి, ఏ రేటువారు ఆ రేటువారివద్దకే వెడతారు. బేరాలు సాగిస్తారు.

ఆ బరే. పెద్దలకు ఎదురొత్తున్న పెద్ద సమస్య కిట్లాంట సమస్య. సంతలో వశువుల జేగుడు రాను కొనేటప్పుడు చెప్పే మాటలు వేరు. కాను అమ్మేటప్పుడు చెప్పే మాటలు వేరు. అట్లాగే. తన కొడుక్కు భార్యను (తన కోడల్ని) తెచ్చేటప్పుడు చెప్పే మాటలు, ఆ భారణి వేరు. తన చూతురికి భర్తను (అల్లుని) తెచ్చేటప్పుడు చెప్పే మాటలు, ఆ దైన్యం. ఆ ముఖవశికలు వేరు. తమకు కిట్లుం యిష్టటం యిష్టంలేనప్పుడు తీసుకోవటానికి కూడా అయిష్టతను చూపాలి. మరొక విషయం ఏమంటే, — తాముచేసే బేరంలో చొకగా లభించాలి — తక్కువ ధరలో ఎక్కువ యోగ్యతలన్నదామ లభించాలి — అందంగా ఉన్నవాడు, మంచి చదువు, ఉద్యోగం. ఆ ఉద్యోగం త్వరలో ప్రమోషన్లు వచ్చేదీ. అంచాలు దండు కోవటానికి వీలైనదీ. చూతుర్ని ఎక్కించుకొని త్రిప్పటానికి వాహనయోగం ఉన్నవాడూ అయివుండాలి. ఆస్తి ఉండాలి, భూవసతి లేకపోయినా ఇస్తీల్లో స్వంత యిళ్ళు, స్తలాలూ ఉండాలి. అత్తమామలు యిద్దరూ లేకపోతే ఉత్తమం. అత్త లేకపోవటం మధ్యమం. ఇద్దరూ ఉండటం అభవం. అసలు అడువిడ్డలు లేకపోవటం ఉత్తమం. పెండ్లిరావలసిన ఆడుబిడ్డలు లేకపోవటం మధ్యమం. పెండ్లికావలసి అడుబిడ్డలు ఉండటం అభవం. తన చూతురికీ అల్లుడికి ప్రావంచించి భోగాలు తప్ప, ప్రావంచిత కష్టాలు ఉండరాడదు. రాబోయే అల్లుని జాతకాన్ని జ్యోతిష్కులంతా ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించాలి. ఇట్లా అనేక కోరికలు చోవల పెంచుకొని అల్లుళ్ళను దెచకటానికి బయలుదేరుతారు. భగవంతుని నృప్తి ద్వంద్వాలతో చూచినట్టిదని. కష్టాలతోబాటు సుఖాలు. సుఖాలతోబాటు కష్టాలూ ఉంటూనే ఉంటాయనే జ్ఞానంఉండదు. ఇం తన కొడుక్కి భార్యను (తన కోడల్ని) వెలకేటప్పుడు భారణి వేరు. ఒక్కతే చూతురై ఉండాలి. అభార్యక అయితే ఉత్తమోత్తమం. సభ్రాత్యక అయితే మధ్యమం. అక్కచెల్లెండ్రు, ఎక్కువమంది ఉంటే అభవం. కిట్లుం అడిగినంత ఇవ్వాలి. నగలు బాగా పెట్టి సంపాది. లాంఛనాలు జరపాలి. ఇంటి సామాసంతా యివ్వాలి. పిల్ల అందము, అజకుచ కలిగి. అత్త చెప్పిన పని నోరు మెదవకుండా చేసేదై ఉండాలి. ఉద్యోగంచేసి డబ్బు సంపాదించేదై తే ఇంచా మంచివి. ప్రతి పండక్కి అల్లుణ్ణి తీసుకుపోయి మస్తువాహనాలు చదివిస్తూ ఉండాలి. పిల్ల తల్లి

దండ్రులు నైరం తాము చెప్పినట్లు వింటూ మర్యాదగా ఉంచాలి. ఇట్లా ఉంటాయి కోరికలు.

ఇటువంటి ద్వివిధ మనస్తత్వం కలవారివల్లనే సమస్యలు అధికంగా ఉత్పన్నమౌతూ ఉంటాయి. ఈ అజ్ఞానులకు జ్ఞానోదయం అయితే తప్ప ఈ సమస్యకు మోక్షంలేదు. లేదా, యువత అయినా మారాలి. కాని, ప్రస్తుతం యువ వెన్నుపూస కలదికాదు. మాతా పితృభక్తుల్లాగా ఉంటారు. బయట ఎన్ని చేషాలైనా చేస్తారు. ఎన్ని అభ్యుదయ భావాలైనా ప్రదర్శిస్తారు. వీరుల్లాగా, కార్యశూరుల్లాగా మొట్టాడుతారు. వీరికి గుండెబలము, కండబలమూ రెండూ ఉండవు. స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వం కలవారు కారు. పూర్వంలాగా చిన్నవయసువారై, ఏమీ తెలియని వారూ కారు. ఇట్టి వీరివల్లనే ఎనేక వివాహ సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతున్నాయి.

బాల్య వివాహాలు, అతివృద్ధ వివాహాలూ కూడా అగిపోయినాయి. కాబట్టి ఇవి ఈనాడు సమస్యలుగా లేవు. ఎక్కడో, సనాతనుల్లో అక్కడక్కడ బాల్యవివాహాలు జరుగుతున్నా అవి లెక్కలోనికి రావు. సగటు ఆరోగ్యం బాగా వృద్ధిచెందినందువల్ల పెద్దగా సమస్యలు ఉత్పన్నం కావటంలేదు. రజస్వల ఆయనతరువాత జరుగుతున్నాయే తప్ప పూర్వకాలంలోలాగా 4, 5 సంవత్సరాలకే జరగటంలేదు. వృద్ధులకు బాలికల్ని, యిచ్చి కట్టటం అనేది సమూలంగానే నశించింది అనవచ్చు.

ఈనాటికి విభవా వివాహాల విషయమై సంఘంలో సంకోచం కనిపిస్తూనే ఉంది. పురుషుల విషయంలో పునర్వివాహానికి సంకోచించివివారు, బాలికల విషయంలో ఎందుకు సంకోచించాలో అర్థంకాని విషయం. ఇదే ద్వివిధమాదండం: బాలవితండుపులకు, విధురులకు కూడా నిర్ణీత వయస్సులోపల వివాహం చేయాలనే భావం సంఘంలో చలవదాచి. యువకులైన విధురులు వితంతువులను మాత్రమే వివాహం చేసుకోవాలనే శాసనం నైతం ఉండటం అవసరమని తోస్తోంది. ఇటువంటి బీదలించుతులుంటే వారికి ఉపాధి సౌకర్యాలు కల్పించాలి.

అసజ్జ వివాహాలు ఈనాడు చెదురు చుదురుగా జరుగుతున్నా, ఇంకా ఎక్కువ సంఖ్యలో జరగాల్సిన అగత్యం ఉంది. పర్వభేదం — కులభేదం — అనేది మన సమాజంలో రాజకీయాల్లో వికృతరూపం చాల్చిఉంది. చదువుసంధ్యలు, నాగరికత పెరిగి అన్ని కులాల్లోను మంచి సంస్కారం కలిగిన, సదాచారసంపన్నులైన యువతీయువకులు తయారౌతున్నప్పుడు తగిన వహువరులను ఇతరకులాల నుండి ఎన్నుకోవటంలో తప్పు కనిపించదు.

మతాంతర వివాహాలను సమర్థించే స్థాయికి మనదేశం చాలేదనే చెప్పాలి. ఈ గడ్డపై పుట్టి పెరిగినవారే ఈ గడ్డమీది మతాన్ని సహించే స్థితిలో లేనప్పుడు, ఈ దేశాన్ని మాతృదేశంగా భావించగలిగిన స్థితిలో లేనప్పుడు, సాంఘికంగాను, రాజకీయపరంగానూ చూడగా అనేక సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతాయి. కనీసం వివాహ విషయంలోనైనా సమాన పద్ధతులు నియమాలు లేవు. ఒక మతం బహుభారత్యాన్ని సమర్థిస్తోంది. అధిక సంతానాన్ని కావాలంటోంది. అటువంటి మతాలవల్ల, లౌకిక భావాలు కలదారి సంబంధాలు చేస్తే అనేక సాంఘిక రాజకీయ సమస్యలు పుట్టుకొస్తాయి. వారికి పుట్టే విడ్డూరవల్ల వైతం సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతాయి. అందు చేతనే, ఇటువంటి మతాంతర వివాహాలను విజ్ఞులు అనేకమంది వ్యతిరేకిస్తున్నారు. భావసారూప్యం లేనివారితో సంబంధాలు విनाహేతుకం: మన సమాజం మతాంతర వివాహాల స్థాయికి, అంతర్జాతీయ వివాహాల స్థాయికి ఎదగలేదు.

ఈనాడు కాలేజీల్లో పెక్కు విద్యను చోదించాలని చాలామంది అంటున్నారు. పెక్కు విద్యకంటే, యువతీ యువకులకు వివాహ విషయంలో మన భారతీయ ఆదర్శాలను గూర్చిన పరిజ్ఞానం కలిగించటం అవసరం. ఈనాటి యువతీయువకులలో భోగలాలసత పెరిగిపోయింది. ధనం ఉంటే సుఖం ఉంటుందని భావిస్తున్నారు. ఉద్యోగంచేసే భార్య కావాలని యువకులందరూ కోరుతున్నారు. ఇద్దరూ సంపాదిస్తే అధిక ధోగాలు లభ్యమౌతాయని: ఏ యువతినీ పరిశ్రమించినా పెద్ద ఉద్యోగంస్తుడు భర్తకావాలని అంటోంది. కానూ ఉద్యోగం చేయాలని కోరుతోంది. ఉభయులరూ ఉద్యోగాలనేది ఎక్కడో తప్ప సామాన్యంగా లభించటం కష్టం. ఆడపిల్లల విషయంలో వారి తండ్రులు ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు, పెళ్ళి ప్రయత్నాలు రెండూ సాగిస్తూ ఉంటారు. ఏ కొద్దిపాటి ఉద్యోగమో దొరుకుతుంది. ఆ ఉద్యోగం చేయిస్తూనే ఆ డబ్బులు పడలటానికి యిష్టంలేకనే, సంబంధాల చేతు సాగిస్తూ ఉంటారు. ఇట్లా 10, 12 సంవత్సరాలపాటు తిరిగి తిరిగి చివరకు ఎటువూ తల పెరిసే సమయానికి, తాము తిరస్కరించిన సంబంధాలవంటి మామూలు సంబంధాలకే తలబెగ్గుతారు. పెండ్లియొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని, పయసుయొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని వారు గమనించరు. మన భారతీయ వైవాహికాదర్శం, భార్యకి సామాజిక విషయాల్లో భార్యభర్తల సహభర్తృత్వం, అని గమనించకపోవటమే ఈ అనర్థాలకు కారణం అనక తప్పదు. భర్తచేసే యజ్ఞంలో పాలుపంచుకోవటం భార్యయొక్క (పత్ని, అర్ధాంగియొక్క) కర్మం. ఇప్పుడు పురుషులు యజ్ఞాలు

చేయటం లేదుగదా! అని ప్రశ్నించేవారున్నారు. “స్వర్గకామోయజేత” అని స్వర్గం కోసం యజ్ఞం చేయటమనేది పూర్వం ఉంది. ఈనాడు యజ్ఞం అంటే, ‘పురుషార్థం కోసం చేసే ప్రయత్నం’ అనాలి. ధర్మాన్ని — ఆచరించటం. ధర్మమార్గంలో అర్థసంపాదనం. తద్వారా కామప్రాప్తి అని తెలుసుకోవాలి. ఇది ఒరవిధమైన కర్మ యోగం. దీనిద్వారా మోక్షానికి అర్హత లభిస్తుంది. అయితే, పురుషుని ధర్మం ఏమిటి? ఏదో ఒక ఉద్యోగాన్ని. లేదా ఒక వృత్తిని ఆశ్రయించి న్యాయంగా, నీతిగా అర్థ సంపాదనచేయటం. ఆ ధనంతో భార్యదొడ్డుల్ని పోషించటం, పిల్లల్ని ధర్మపరులుగా, ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దటం అనేవి. ఈవిధమైన స్వస్వార్థచరణంలో అవిశీతికి, అన్యాయానికి, అత్యాశకు తావులేదు. ఇదే కర్మయోగం. ఈవిధంగా పురుషుడుచేసే యజ్ఞంలో పాపపంచుకోవాలి. పిదపాపతియై, భర్తకు ఆతని ఉద్యోగ వృత్తుల్లో చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ ‘పత్ని’ సహదర్శచారిణి, అర్థాంగి అనే పదాలను సార్థకం చేయాలి. అనాడు భవిష్యత్తులో స్వర్గసుఖాలను కోరి, కష్టాల, సహించి యజ్ఞాలు చేసినట్లే, భవిష్యత్తులో సుఖంకోసం పైనచెప్పిన పురుషార్థంకోసం ప్రయత్నం చేయటం కూడా యజ్ఞమే! ఈవిధంగా తమ సంతానాన్ని ఉత్తమ పౌరులుగా ధర్మ పరులుగా తీర్చిదిద్దామని. తన ఉద్యోగంలో వృత్తిలో అన్యాయం, అవిశీతి, ద్రోహాలకు పాల్పడలేదని, ఈ విధంగా ఈ జన్మకు నాపంతు దేశదేశ చేశాననే శృష్టి వార్ధక్యంలో కలగటంకంటే సుఖం ఏమంటుంది? అన్యాయార్జితంతో, భోగలాలసులై, ఛర్మచూరులైన వారికి చివరకు మిగిలేది అసంతృప్తి, మానసిక దుఃఖం, కష్టాలే! ఈ సత్యాన్ని గ్రహించటం అవసరం.

శ్రీమతి చదువుకోవాల్సిందే! అన్ని చదువులూ ఉపవాల్సిందే! అన్ని ఉద్యోగాలకు కావలసిన అర్హతలూ సంపాదించాల్సిందే! దొరికిలే ఉద్యోగాలు చేయాల్సిందే! భర్త సంపాదనపిల్ల సంసారం గడవకపోతే కానూ ఉద్యోగంలేని సంపాదించాల్సిందే! కాని, కొంతమంది శ్రీలను “మీరు ఉద్యోగం ఎందుకు చేస్తున్నారు? మీ దొరికి మూడురేల రూపాయల జీతంగదా!” అని అడిగితే “ఇంట్లో ఏమీతోచక చేస్తున్నా”మని. ప్రొద్దుగడవక చేస్తున్నాయని సమాధానం వస్తుంది. ఈ పట్టభద్రులారాండకు కాన్వెంటుల్లో డ్యూటోరియస్సులో నెలకు రి. 4 పెండ్లకంటే ఎక్కువ యివ్వరు. ఆ స్వల్ప సంపాదనకోసం ఉదయం భర్తకు, పిల్లలకు ఆప్యాయంగా ప్రేమతో తిండైనా పెట్టకుండా, సిటీ బస్సుల్లో చెమటలు క్రక్కుకుంటూ వచ్చి, సాయంతాలందారా, భర్తచేత కూడా తినని చీవాట్లుతింటూ, ఎందుకు ఈ తోచని

ఉద్యోగంచేస్తున్నారో అర్థంకాదు. ఇంట్లో పనిమనిషికి, గుడ్డలకు, సిటి బిస్కెట్లకు, హోటల్ లిండికి అయ్యే ఖర్చులకే ఈ సంపాదన సరిపోతుందే! ఇంట్లోనే ఉంటే ఈ ఖర్చులు తప్పరాయి. పిల్లలకు మాతృప్రేమ లభిస్తుంది. ఇంట్లో చూర్చుని చూచా నెలకు రెండు మూడు వందలు సంపాదించగలిగే చేతివనులు చాలా ఉన్నాయి. ఈ ఇంటిపద్ధతి తోచని విద్యావతులద్వారా లక్షలకు లక్షలు అర్జిస్తున్నవారు నగరాల్లో ఉన్నారు. ఇటువంటి శ్రీలవల్ల నిజంగా సంపాదన అవసరమైనవారికి అవకాశాలు లభించకపోవచ్చు గదా!

భూగర్భ పరిమితి చట్టంలాగానే, ఇంటికి ఒక్క ఉద్యోగమే అనే నినాదం సంఘంలో వినిపిస్తోంది. కొన్ని సంసారాల్లో తల్లి, తండ్రి, కొడుకు, కోడలు, చూతుళ్ళు కూడా ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారు. కొన్ని సంసారాల్లో ఎవరికీ ఉద్యోగం లేదు. ఉద్యోగం ఉంటేనేగాని పురుషుడుగాని, స్త్రీ గాని, వివాహం చేసుకొనే అవకాశంలేదు. ఇటువంటి చట్టమే గనుక వస్తే పరిణామాలు ఎట్లా ఉంటాయి? భూస్వాముల్లో ఈనాడు చాలమంది చట్టరీత్యా వివాకులు పుచ్చుకొన్నవారే! వారి మైనరు పిల్లల్లో సైతం వారికి సంబంధాలు రికార్డరీత్యా ఉండవు — అందరి పేరు మీద పొలాలు గర్భ పరిమితికి సరిపడికంటాయి రాబట్టి అట్లాగే, ఇంటిక్కో ఉద్యోగమే అన్నప్పుడు ఇంటి పెద్దల్లో, కొడుకులు, కోడళ్ళు, అల్లుళ్ళు చూతుళ్ళు పెండ్లిరాగానే వివాకులు తీసుకోవాలి! లేకపోతే ఉద్యోగాలు ఉండవుగదా! అలాంటి తరువాత చట్టే సంతానానికి తల్లిదండ్రులు ఎవరో వారే చెప్పాలి. భవంమిది మోజుతో. ఉద్యోగంమీది ప్రేమతో తన భార్యకాదని, తన భర్తకాదని, తన సంతానం కాదని చెప్పటానికి కూడా సిగ్గుపడరు. చదువుకు, ముఖ్యంగా శ్రీల చదువులకు ఉద్యోగమే పరమావధిగా ఉండరాదు — అవసరమైతేనే తప్ప.

దొంగలు పడిన అరునెలలకు కుక్కలు మొరిగినాయట. మన హిందూ సమాజంలో వహుచరుల కనీస పెండ్లివయస్సు చాలా పెరిగిపోయింది. మధ్యతరగతి టుంటుంబాల్లో మగపిల్లవానికి 30 సం॥లోపు ఆడపిల్లకు 25 సం॥లోపు వివాహాలు చాలా అరుదుగా జరుగుతున్నాయి. ఎందుచేతనంటే ఉభయాల దృష్టి, చదువుమీద, ఉద్యోగంమీద, స్థిరమైన సంపాదనమీద ఉండటమే కారణం. శ్రామిక వర్గాల్లో సైతం వహుచరుల కనీస వివాహ వయస్సు 18, 21 కంటే ఎక్కువగానే ఉంది. ఇప్పుడు ప్రభుత్వం చట్టంచేసి టి.వి.లు, రేడియోలను అదరకొడుతోంది. ప్రభుత్వం పెండ్లికి గర్భవయోపరిమితిని నిర్ణయించాల్సిన రోజులు వస్తున్నాయి. ఎందుచేత

నంతే, ఈనాడు 40 సం॥ల వరులు, 35 సం॥ల పై బడిన కన్యలు కూడా కనిపిస్తున్నారు. మన వద్దతులు ఏవైనా అతిగానే ఉంటాయి. చేస్తే అతిబాల్యవివాహాలు, కాకపోలే అతిప్రాచ వివాహాలు! ఇట్టిపరిస్థితుల్లో పాశ్చాత్య దేశాల్లో లాగానే అవి వాహితుల్లో గర్భపాతాలు పెరిగిపోవచ్చు అని వైద్యులే అంటున్నారు. మనకు ఆరోగ్యం ఇవ్వలేని తెండి ఎంత అనర్థదాయకమో, వివేకాన్ని యివ్వలేని చదువు సైతం అంతటి అనర్థదాయకమే!

చట్టాలు — సంస్కరణలు:

ఇంతవరకు మనం వివాహ విషయంలో స్మృతికారులు చెప్పిన విధి నిషేధాలను గూర్చి తెలుసుకున్నాం. మన అనుభవంలో ఉన్న విషయాలను చర్చించుకొన్నాం. ఇక మన ప్రభుత్వం ఈ వివాహ వ్యవస్థకు సంబంధించి ఏ ఏ చట్టాల ద్వారా ఏ ఏ సంస్కరణలు తీసికొనివచ్చిందో చూడా మనం తెలుసుకుందాం. ప్రస్తుత సమాజం ఏ పనైనా చట్టబద్ధంగా ఉంటే తప్ప అంగీకరించటంలేదు. చట్టం పలని భయంతోనే ప్రజలు వ్యవహరిస్తున్నారు. లేకపోతే ఎటువంటి ఛర్యాన్ని అయినా అతిక్రమించటానికి వెనుకాడరు. కాబట్టి, మన వైవాహిక వ్యవస్థలో ఏ సంస్కరణ అయినా చట్టబద్ధంగా ఉండటమే మంచిది.

మన కేంద్రప్రభుత్వం The Hindu marriage Act 1955, The Hindu Succession Act 1956, The Hindu Adoption and maintenance Act 1956 అనే చట్టాలు, తరువాత వచ్చిన సమరణలద్వారా ఈ దిగువ పేర్కొన్న ప్రధానమైన సంస్కరణలు అమలులోకి వచ్చాయి.

వివాహ విషయంలో:

- (1) ఏ ఏ చట్టి వివాహానికి హిందూ సమాజంలో చట్టపరమైన ప్రతిపత్తి వచ్చింది. (2) బహుపత్నిత్వం, బహువివాహాలు (భార్య ఉండగానే) నిషేధించబడ్డాయి. (3) హిందూ వివాహ వ్యవస్థలో విడాకులకు చట్టపరంగా స్థానం కల్పించబడ్డది. (4) సగోత్ర, సపేద సంబంధాలకు సమ్మతి లభించింది. (5) వితంతు పులకు, పరిత్యక్తులకు, విడాకులీయబడిన స్త్రీలకు పునర్వివాహాధికారం కల్పించబడ్డది. (6) వివాహానికి ఒకేజాతి లేక ఉపజాతి లేక ఒకే శాఖ అయిఉంచనక్కరలేదు. ఈ చట్టానికి పూర్వం జరిగిన సగోత్ర సప్రపర వివాహాలన్నీ చట్టసమ్మతాలౌతాయి. (7) హిందువులు, సిక్కులు, క్రైస్తులు, బౌద్ధులమధ్య జరిగే వివాహాలన్నీ చట్టసమ్మత

లొకాయ. (8) వివాహానికి వరుని కనీస వయస్సు 18 సంవత్సరాలు. వధువు కనీస వయస్సు 15 సంవత్సరాలుగా నిర్ణయింపబడ్డది. (ఈ వయస్సు నిబంధన ప్రస్తుతం వరునికి 21 సం॥ రాలు. వధువుకు 18 సం॥ రాలుగా సవరింపబడ్డది) ఈ వయస్సు కంటే తక్కువ ఉంటే, ఆ వివాహం చట్టసమ్మతంకాదు; పైగా శిక్షార్హం అవుతుంది (8) ఈ చట్టాల్నిబట్టి వివాహం చేసుకోని కన్యకు, వితంతువుకు వివాహ విషయంలో ఏ విధమైన విచక్షత ఉండదు. వివాహ సంస్కారం ఫలానా విధంగానే జరగాలని చట్టం శాసించలేదు. సమంత్రకం అయినా రిజిస్ట్రేషను వివాహమైనా ఒకటే. ఈ చట్టం వివాకులకు అవకాశాన్ని కల్పించినా, ఈ దిగువ పరిస్థితుల్లో — మాత్రమే వివాకులను అంగీకరిస్తుంది —

(1) భర్త వ్యభిచారి అయినప్పుడు (2) కుటుంబానికి అయినా (3) మరొక మతాన్ని ఆచరించినా (4) పిచ్చివాడైనా (5) సంసారం వదలి సన్యాసిగా, బైరాగిగా అయినా (6) ఏడు సంవత్సరాలవరకు భర్తజాడ తెలియకపోయినా (7) సంసారం చేయవలసిందిగా న్యాయస్థానం యిచ్చిన తీర్పును రెండు సంవత్సరాల పాటు ఆమెలుచేయకపోయినా (8) కన్యపై అపహరించటం, rape చేయటం వగైరా నేరాలు చేసినవాడైనా (9) సలింగమైదునానికి పాల్పడే పాతకుడైనా. (10) మొదటి భార్య బ్రతికి ఉండగానే మరొక వివాహం చేసుకున్నా (11) పశు ప్రవర్తన కలవాడైనా వివాకులు కోరవచ్చు.

ఈ హిందూ వివాహ చట్టంవల్ల మన హిందూ వివాహ వ్యవస్థలో విప్లవాత్మకమైన మార్పులు వచ్చాయి. అట్లాగే హిందూవారసత్వ చట్టంద్వారా కూడా స్త్రీలకు అనేక శతాబ్దాలుగా లేని స్త్రీలకు అనేకమైన అధికారాలు చట్టపరంగా లభించాయి. (1) ఏ స్త్రీ అయినా పుత్రుణ్ణిగాని, పుత్రుకనుగాని దత్తత తీసుకోవచ్చు. (ఇంతకు పూర్వం స్త్రీకి దత్తత తీసుకొనే అధికారంలేదు. అడపిల్లను దత్తత తీసుకోవటమూ లేదు. మగపిల్లవానిని మాత్రమే దత్తత తీసుకోవాలి) (2) పెండ్లికాని స్త్రీ సైతం దత్తత తీసుకోవచ్చును. వితంతువు కూడా దత్తత తీసుకోవచ్చు.

రోగడ — ఈ చట్టానికి పూర్వం స్త్రీకి వారసత్వపు హక్కు ఉండేదికాదు. ఈ చట్టంవల్ల స్త్రీకి వారసత్వపు హక్కు లభించింది — ఆర్థికంగా స్త్రీకి లభించిన గొప్ప అధికారం ఇది. వారసుల జాపితాలు నాలుగు రకాలుగా యిచ్చారు. మొదటి పెద్దూళ్లో — ఒక వ్యక్తి - కుటుంబ పెద్ద - చనిపోతే తరువాతి వారసులు క్రమంగా

(1) కొడుకు (2) చూతురు (3) చనిపోయినవాని వితంతు భార్య (4) చనిపోయిన వాని తల్లి (5) అంతకు పూర్వమే మృతుడైన కొడుకు యొక్క పుత్రుడు (మనుమరాలు) (6) అంతకుపూర్వమే చనిపోయిన చూతురి కొడుకు (దొహిత్రుడు) (7) అంతకుపూర్వమే మరణించిన చూతురియొక్క చూతురు (మనుమరాలు) ఇట్లా స్త్రీకి మొదటిసారిగా ఆస్తికి దారసురాలయ్యే హక్కు వచ్చింది. (అయితే కొడుకు తరువాత చూతురికి స్థానం ఇవ్వటం అన్యాయమని, కొడుకుతోపాటే సమాన స్థానం చూతురికి ఇవ్వాలని ఆలోచన ఉంది. దేశవ్యాప్తంగా ఇది అమలులోకివస్తే కట్నాల సమస్య తగ్గుముఖం పట్టవచ్చు — ఆస్తిలో ఎట్లాగో వాటా వస్తుంది కాబట్టి దానినే కట్నంగా పరిగణించవచ్చు.) పై చట్టాలనుసరించి మొదటిసారిగా ఏ స్త్రీ అయినా తన ఆస్తిని, స్త్రీ ధనాన్ని తన యిష్టం వచ్చినట్లు, అనుభవించటానికి, అమ్ముకోవటానికి హక్కు లభించింది. ఇది స్థూలంగా ఈనాడు అమలులో ఉన్నట్టి ప్రభుత్వ చట్టాల స్వరూపం.

ఆవృగింతలు — అంపకాలు

భారతీయ యువతీయువకుల్లారా! మీరు విచేకవంతులు. కాబట్టి, ఇంతవరకు చెప్పిన విషయాలను విమర్శించుకొని, మీరూ దేశానికి ఏది మంచిదో నిర్ణయించ గలరు. మీమీదనే, మీ సంతానంమీదనే దేశభవితవ్యం ఆధారపడి ఉంది. మీరు ఆచరించని దానిని, మీ సంతానంనుండి ఆశించలేరు గదా! అందుచేత, మీరు ధర్మానికి విరుద్ధం కానట్టి పద్ధతిలో, మీరు నడుస్తూ, దేశాన్ని నడిపించాలి. ఇందులో స్త్రీ పురుష వివక్షతకు తావులేదు. పాశ్చాత్య సభ్యత. మన నేలకు, మన నీటికి ఉపకరించేది కాదు. అందులో ఏదైనా మంచి ఉంటే గ్రహిద్దాం — గ్రూడ్డిగా అనుకరించటం తగదు. మనదంటూ ఒక సంస్కృతి లేకపోతే, యితరుల సంస్కృతిని అనుసరించాల్సి వస్తుంది. మనకు చేలకొలది సంపత్నరాలనుండి, అవిచ్ఛిన్నంగా సాగివస్తున్న సంస్కృతి ఉంది. దానిని పరిరక్షించుకోవాల్సిన అగత్యం ఉంది ఆ సంస్కృతే మన పెద్దలు మనకు యిచ్చిన తరగని ఆస్తి. దానిని మనం సురక్షితంగా మన సంతానానికి యివ్వాలి.

మన ఆచార వ్యవహారాల్లో లోపాలుంటే, కాలాన్నిబట్టి సవరించుకోవాల్సిందే! కాలాన్నిబట్టి నడవక తప్పదు. కాని, కాలాన్నిబట్టి నడవటం వేరు, కాలగతిలో పడి కొట్టుకుపోవటం వేరు. అనుసరించటం వేరు, అనుకరించటం వేరు; అని గ్రహించాలి.

మన ప్రాచీన ఋషులు, తమవద్ద చదువుకొన్న శిష్యుల విద్య, పరిసమాప్తి అయిన పిమ్మట, వారికి చేసిన హితబోధ (ఈనాటి స్నాతకోపన్యాసం లాగా) — నాయనలారా: మీ విద్య సరిసమాప్తి అయినది. కాబట్టి, వివాహం చేసుకోండి — “ప్రజాతస్తుం మా వ్యవచ్ఛేత్సి” సంతానమనే సూత్రాన్ని ధగ్గుం కాఁగియకండి. అని అంటే. వివాహం చేసుకొని, పుత్ర పౌత్రాదుల్ని పొంది, దేశభక్తికి తోడ్పడండి, అని అర్థం. సీవు వివాహం చేసుకొని, సత్సంతానాన్ని పొందటం సీకు సీ కుటుంబానికి ఎంత ముఖ్యమో. దేశానికి అంతే ముఖ్యం: వారే దేశ భవితవాన్ని తీర్చిదిద్దాల్సినవారు కాబట్టి:

మరొక ఉపదేశం — “స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదిః” స్వాధ్యాయాన్ని మరువ వద్దు. స్వాధ్యాయమంటే, పూర్వం తన మేదాభి అని అర్థం చెప్పకొనేవారు. ఆనాటి చదువు అదే కాబట్టి: ఈనాడు అనేక శాస్త్రాలు అనేక విద్యలు, అనేక వృత్తులు ఉన్నాయి. ఎవరి చదువు వారి స్వాధ్యాయం. ఎవరి వృత్తి వారికి స్వాధ్యాయం. కాబట్టి సీవు సీ చదువును, సీ వృత్తిని ఉపేక్షించవద్దు, అని భావం.

మరొక ఉపదేశం — “యాన్యనపద్యాని కర్మాణి తానిసేవితవ్యాని నోఽత రాణి” నింద్యములు. కానట్టి పనులను మాత్రమే చేయాలి. అంటే, మంచి పనులను మాత్రమే చేయాలి? మంచిపనులని గుర్తించటం ఎట్లా? అంటే —

ఒరులేయవి యొనరించిన

నరపర అప్రియము తన మనంబునకగు, తా

నొరులకు నవిసేయకునికి

పరాయణము పరమధర్మ పథముల కెల్లన్.

ఎదుటివారు ఏ పనిచేస్తే సీ మనస్సుకు కష్టం, దుఃఖం. కలుగుతుందో. ఆ పనిని సీవు ఇతరులయెడ చేయకుండా ఉండటమే ఉత్తమధర్మం.

సమాజంలో శ్రీ పురుష వివక్షతపోగా, సమాన ప్రతిపత్తి లభించి, మన వేదకాలిన వైవాహికాదర్శాలను, మళ్ళీ మన భారతదేశంలో పాదుకొల్పాల్సిన పవిత్ర బాధ్యత మీదే: మన ధర్మాన్ని, దేశాన్ని రక్షించాల్సిన బాధ్యత మీదే:

“ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్యవరాన్నిబోధత”

“లేవండి: మేల్కొండి: శ్రేష్ఠులైనవారివద్దకు వెళ్ళి జ్ఞానాన్ని పొందండి.”

— స్వప్తి —